

Onsdagen den 23 mars

Kl. 09.00–20.41

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Annie Lööf* (C) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 april, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Göran Lindell* (C) samt

att *Ida Karkiainen* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 5 april, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Linus Sköld* (S).

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM56 Förordning om trygg naturgasförsörjning *KOM(2016) 52* till näringsutskottet

2015/16:FPM57 Beslut om informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeländer på energiområdet *KOM(2016) 53* till näringsutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:106 till finansutskottet

2015/16:131 till utbildningsutskottet

2015/16:133 till finansutskottet

2015/16:135 till arbetsmarknadsutskottet

2015/16:136–139 till socialutskottet

2015/16:141 till finansutskottet

2015/16:142 till utbildningsutskottet

2015/16:144 till konstitutionsutskottet

2015/16:146 till finansutskottet

2015/16:147 till socialförsäkringsutskottet

2015/16:149 till utbildningsutskottet

2015/16:150 och 151 till justitieutskottet

Skrivelser

2015/16:75 till konstitutionsutskottet
2015/16:90 och 114 till utrikesutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 157 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 17 maj*.

Amorteringskrav

§ 4 Amorteringskrav

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU30
Amorteringskrav (prop. 2015/16:89)
föredrogs.

Anf. 1 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Riksdagen ska i dag besluta om regeringens förslag att införa en bestämmelse om amorteringskrav i lagen om bank- och finansieringsrörelse. Det innebär att när banker och andra kreditinstitut lånar ut pengar för att finansiera en bostad ska de också ha villkor som gör att låntagaren i normalfallet ska amortera – betala tillbaka – på sitt lån.

En robust amorteringskultur stärker hushållens finansiella motståndskraft. Det är en grundpelare i en sund kreditverksamhet och bidrar samtidigt till att skulder samlad kan hållas på nivåer som inte utsätter samhället för makroekonomiska risker.

Bakgrunden till den här lagstiftningen är förstas den ökade skuldsättning som vi kan se hos de svenska hushållen. Sedan mitten av 90-talet har hushållens skulder ökat mycket snabbare än inkomsterna. Skuldkvoten har inte riktigt, men nära nog, fördubblats under den här perioden. En viktig förklaring till skuldökningen är förstas de ökade priserna som samtidigt har präglat vår bostadsmarknad.

En hel del av det här kan hänföras till strukturella faktorer som utförsäljningarna, ombildningarna, av hyresrätter, förändringar i skattesystemet och en rejält sänkt ränta. Trots detta kvarstår dock enligt Finansinspektionen en stor del, ungefär en fjärdedel av ökningen av skuldkvoten, som inte kan förklaras strukturellt.

Och även om svenska hushåll har marginaler att klara ränteutgifter även om räntorna skulle höjas ordentligt, inkomsterna skulle minska eller bostadspriserna skulle falla medför hög belåning makroekonomiska risker. För att klara större störningar skulle hushållen tvingas minska sin konsumtion, vilket får negativa effekter på tillväxt och arbetslöshet.

Internationella undersökningar visar också att hushåll som har en skuldsättning över 50 procent av bostadens marknadsvärde är mer benägna att dra ned på sin konsumtion om något oförutsett skulle inträffa.

Eftersom Sverige har haft en svag amorteringskultur och fortfarande har långa avbetalningstider, där många med skulder över 50 procent inte amorterar alls eller bara amorterar lite, finns det goda skäl att även med

lagstiftning verka för en bättre ordning framöver. Internationella organisationer som OECD, IMF och EU-kommissionen pekar också entydigt i sina granskningar på den privata skulduppbyggnaden som en risk i och för den svenska ekonomin.

Den proposition som utskottet nu delvis bifaller bygger på en överenskommelse mellan regeringen och fem andra partier. Under utskottets beredning har vi förändrat förslaget något, vilket faktiskt gör det ännu mer robust. Framför allt vill finansutskottet tidsbegränsa undantaget för amorteringskrav i nyproduktion till fem år. De inlåsnings effekter som amorteringsfriheten för den första ägaren av nyproduktion riskerar att föra med sig kan vi därmed begränsa.

Jag vill här också tydliggöra att undantaget inte innebär en lagstiftad amorteringsfrihet för nyproduktion. Bankerna kan, och bör sannolikt också ganska ofta, ändå kräva att låntagaren ska amortera.

Utskottet understryker också, liksom regeringen i propositionen, att skogs- och jordbruksfastigheter inte ska omfattas, och som tidigare gäller att dessa krav ska gälla för nya krediter, alltså inte för gamla lån. Man ska också kunna få undantag från amortering om man exempelvis drabbas av sjukdom eller skilsmässa eller att en närstående går bort.

Amorteringskrav är förstås inte det enda svaret på hushållens skulduppbyggnad och en allt tuffare situation på bostadsmarknaden. Den kanske viktigaste insatsen är att öka bostadsbyggandet från de låga nivåer som vi har haft det senaste decenniet. Inte minst viktigt är att det byggs hyresrätter.

Regeringen har också föreslagit åtgärder för att öka utbudet av bostäder. Den största bostadspolitiska satsningen på ett par decennier sju sattes förra våren och omfattar över 11 miljarder kronor under 2016 och 2017.

Genom investeringsstödet kan resurser även styras till byggandet av mer prisvärda hyresrätter och bostäder med rimliga hyror så att trycket på bostadsmarknaden minskar liksom behovet för hushåll att skuldsätta sig. Dessutom har regeringen avsatt pengar för att ge kommunerna tydliga incitament att bidra till ett ökat bostadsbyggande.

Herr talman! I dag föreslår dock utskottet att vi ska införa en bestämmelse om amorteringskrav. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 2 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! I dag behandlar vi propositionen om amorteringskrav. Turerna har varit många, men nu står ett enigt utskott bakom dessa förslag. Förändringen genomförs i lagen om bank- och finansieringsrörelse och riktar sig alltså till kreditinstitutet.

Bakgrunden till att vi vill genomföra krav på amortering är att vi ser att hushållens skulder har ökat kraftigt. Människors skuld i förhållande till disponibel inkomst har ökat, och bostadspriserna har stigit i snabb takt. Flera tunga internationella bedömare har pekat ut den svaga amorteringskulturen som ett problem och rekommenderat Sverige att öka amorteringstakten på bolån och att införa ett amorteringskrav.

Herr talman! När mina föräldrar var nyblivna husägare och låntagare var det självklart med amortering. Man skulle minska sina skulder. Man vet aldrig vad som händer. Då låg räntan under vissa perioder ändå så högt som 16 procent. Ändå betade man av sina skulder.

På senare år har amortering inte alls varit lika självklart. I september 2011 amorterade endast 44 procent av hushållen med en belåningsgrad på mellan 70 och 85 procent. Många, särskilt i storstadsområdena, förlitade sig på en ordentlig värdestegring och såg därmed inte behovet av att amortera. Då blir riskerna också större. Om prisstegringen uteblir blir marginalerna mindre. Om priserna går ned kan den som blir tvungen att sälja snabbt hamna i långvariga ekonomiska problem.

Få tänker nog egentligen att det kan hända. Men det var inte länge sedan bubblan sprack i Köpenhamn. Priserna hade pressats upp snabbt, och förväntningarna var höga. Så kom finanskrisen samtidigt som byggandet kom igång.

Även om man inte ser någon sådan tydlig risk här och nu behöver man ändå ha marginaler för det oförutsedda. Amorteringskraven har också blivit tuffare från bankernas sida under den senaste tiden. Numera kräver bankerna för nya låntagare som regel en ganska omfattande amortering. Nu är det 94 procent av hushållen med nya lån och en belåningsgrad på mellan 70 och 85 procent som amorterar.

Samtidigt har tydliga riktlinjer med tuffa krav på amortering från Bankföreningen till bankerna stoppats och fått rullas tillbaka av konkurrensskäl. Bankerna ser därför också behovet av en lagreglering och är i stort positiva till det lagförslag som nu genomförs. Bankföreningen menar att utan ett lagstadgat krav kan det inte uteslutas att vi faller tillbaka i en situation där en betydande del av låntagarna inte amorterar på sina bolån, något som skulle förstärka de risker som redan finns på den svenska bostadsmarknaden.

Med en självreglering gällande amortering hade det funnits en flexibilitet som kan saknas vid lagkrav. Men stora delar av den faktiska tillämpningen av amorteringskravet kommer att styras av föreskrifter från Finansinspektionen och regeringen, inte via lag. Det är oerhört viktigt att regeringen noga följer effekterna av föreskrifterna så att det inte uppstår några oväntade eller oönskade effekter. Jag tycker också att det finns skäl att följa utvecklingen och se hur olika reformer påverkar i förhållande till varandra. Ju fler kranar man vrider på, desto större effekt kan man få.

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta fram ett par viktiga undantag från amorteringskravet.

När människor råkar ut för någonting oväntat, såsom sjukdom, separation eller arbetslöshet som kan få ganska stora ekonomiska effekter, är det viktigt att man kan göra ett tillfälligt uppehåll i amorteringen. Den som exempelvis avser att sälja sin bostad för att anpassa sig till en ny ekonomisk situation ska kunna få tid på sig att göra detta utan att dra på sig onödiga skulder under tiden.

Ytterligare ett mycket viktigt undantag är det som gäller för jord- och skogsbruksfastigheter. Utskottet betonar i sitt ställningstagande ytterligare vikten av att dessa helt undantas från amorteringskravet – något som regeringen redan har skrivit i propositionen. Det ska inte finnas något utrymme för att låta dem eller delar av dem omfattas eftersom det skulle innebära

stora administrativa svårigheter och svåra gränsdragningar. Regelkrångel är något som företag behöver mindre av och inte mer.

För oss har det också varit viktigt att motverka retroaktivitet. Det är viktigt att de som redan har ingått låneavtal på vissa premisser kan förvänta sig att de ska fortsätta att gälla. Efter att Lagrådet påpekat att det tydligt bör framgå av lagen att den bara gäller nya krediter tecknade efter lagens ikraftträdande har utskottet antagit Lagrådets förslag till förtydligande.

Det har funnits invändningar att det trots detta kan uppstå retroaktivitet när låntagare tecknar tilläggsån. För dem skulle amorteringstakten grundas på hela belåningsgraden. Och det har vädrats farhågor om att det kan leda till att hushållen väljer att teckna blankolån i stället för att använda bostaden som säkerhet. Det här är ett exempel på en effekt som vi förväntar oss att regeringen mycket noga följer upp.

I propositionen föreslås ett evigt undantag från amortering för nyproducerade bostäder. Det fanns en politisk enighet bakom förslaget eftersom vi vill uppmuntra till nybyggnation. Men flera remissinstanser var mycket negativa. Många menade att det finns en risk för betydande prisfall när nyproducerade lägenheter sedan säljs vidare, och förordade åtminstone en tidsbegränsning i undantaget. Vi har därför i utskottet enats om att sätta en femårsgräns för undantaget från amortering. Det är inte meningen att vi ska skapa nya problem samtidigt som vi försöker att åtgärda andra.

Sammantaget tror vi att ett amorteringskrav kan bidra till en sundare amorteringskultur, som i sin tur ökar hushållets motståndskraft och gör dem ekonomiskt mer tåliga vid olika störningar. Det åligger regeringen att följa utvecklingen efter att amorteringskravet har börjat gälla och att vid behov justera föreskrifterna så att det inte blir några oönskade effekter.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi ska i dag besluta om att införa amorteringskrav efter en lång och snårig process med framför allt juridiska hinder längs med resan.

Jag instämmer i mycket av det som Fredrik Olovsson och Maria Malm Stenergard säger. Vi har i dag efter förhandlingar en enig riksdag som ställer sig bakom införandet av amorteringskrav, men samtidigt tycker jag att dagens beslut väcker ett antal frågor.

I en lista över världens mest skuldsatta ekonomier i alla kategorier hamnade Sverige på andra plats, endast slaget av Japan. Då handlar det inte om att vår statsskuld är stor eller att våra företag är belånade i stor utsträckning. Nej, det är hushållens skuldsättning som har skenat de senaste åren. Kurvan över hushållens skuldsättning har pekats uppåt i en obruten takt. Enligt Statistiska centralbyrån, SCB, har hushållens lån sedan början av 2008 ökat med 1 100 miljarder kronor, eller med 56 procent.

När det tar så här lång tid för politiken att reagera och ens införa ett så litet hinder för skuldsättning som ett amorteringskrav är, då undrar man om politiken klarar av att leverera. Processen med att införa ett amorteringskrav har tagit över ett år, men debatten och förslagen har funnits en betydligt längre tid.

Sverige är en liten och öppen ekonomi. Det betyder att vi påverkas snabbt av beslut i vår omvärld. Det kräver också att vi klarar av att både besluta om förebyggande åtgärder i god tid och att fatta snabba beslut när det krävs. Frågan är om vi har den politiska kapaciteten. När jag ser processen om amorteringskrav blir jag en aning tveksam.

I praktiken är lagkravet redan genomfört i och med att bankerna stramat upp sin utlåning. Men det är bedrövligt att det ska krävas en lagstiftningsprocess för att bankerna ska ta samhällsansvar. Men det kanske är just det som visar på att vi inte kan släppa över ansvaret och makten till bankerna.

En annan fråga vi politiker måste ställa oss är om amorteringskravet är tillräckligt. För fem år sedan höjdes kravet på egeninsats från 10 procent till 15 procent av kostnaden för ett bostadsköp. Det hade en liten påverkan, men hushållens skuldsättning steg ändå.

Jag tror knappast att amorteringskravet kommer att hjälpa jättemycket. Riksbankens beräkningar visar, som vi har fått se flera gånger i utskottet, att amorteringskravet endast påverkar nya låntagare och därför endast får en liten effekt på lång sikt. Fler åtgärder behövs därför.

Den viktigaste åtgärden för att påverka hela lånestocken vore att trappa ned ränteavdragen. I dag bidrar staten till att öka skuldsättningen och därigenom skapa finansiell instabilitet. När hushållen har råd att låna mer pengar på grund av ränteavdragen stiger priserna på bostäder, och skuldsättningen ökar. Så kan vi inte ha det. Det är nödvändigt att politiken kommer överens om en nedtrappning av ränteavdragen snarast, för riskvarningar saknas inte.

Ränteavdragen har också en mycket tveksam fördelningspolitisk profil. De gynnar rika kort och gott, men vi är allihop med och betalar. Samtidigt är ränteavdraget en tickade bomb som Konjunkturinstitutet har varnat för kan motsvara 60 miljarder kronor eller mer än 1 procent av bnp år 2024 om ingenting görs. Därför behöver vi snarast införa ett tak så att de rika som har extrema räntekostnader inte subventioneras av vår välfärd.

Det är två partier i Sverige som har försökt vara statsbärande och ta ansvar för statsfinanserna, och det är Socialdemokraterna och Moderaterna. Tyvärr gör man väldigt lite åt hushållens skuldsättning mer än att prata.

Finansminister Andersson kan tänka sig att trappa ned ränteavdragen om man hade gjort det samtidigt som den moderatledda regeringen Reinfeldt tog bort fastighetsskatten. Det är ett tag sedan nu, och problemen med skuldsättningen finns ju här och nu.

Men Moderaterna är knappast bättre. Under sin tid vid makten tog man bort fastighetsskatten, man tog bort förmögenhetsskatten, man drev på för ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter och man stoppade effektivt nybyggande. Där kan man snacka om att slänga mer ved på brasan för att hushållens skuldsättning verkligen skulle stiga. Jag tycker att det är dags att gå från ord till handling och göra någonting åt ränteavdraget nu.

En del ekonomer propagerar också för ett införande av ett skuldkvotstak. Den åtgärden är jag personligen mer tveksam till. Vi har i dag en stor segregation framför allt i våra städer. Om vår inkomst direkt utan någon helhetsprövning gör att vi sällas bort från vissa områden tror jag att det i stället riskerar att förstärka segregationen ytterligare.

I stället behövs en politik som går till handling och ser till att öka byggandet av hyresrätter. Därför är jag glad över att Vänsterpartiet tillsammans med regeringen har förhandlat fram den största bostadspolitiska satsningen på 20 år. Det är en politik som kan göra skillnad och som kan innebära att du som ung kan få en hyresrätt att bo i i stället för att skuldsätta dig över öronen för att ens kunna flytta hemifrån.

Med detta sagt, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget till beslut i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 5 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU40

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) (framst. 2015/16:RB3) föredrogs.

Anf. 4 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Riksbanken föreslår i en framställning att vi beviljar Riksbanken att ingå ett avtal om kredit till Internationella valutafonden, IMF, för att finansiera lånemedel till Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT, vars utlåning riktar sig till 69 låginkomstländer. Liknande ärenden har varit uppe för behandling i finansutskottet våren 2013 och hösten 2012. Då liksom nu har Sverigedemokraterna reserverat sig. Då handlade det om 176 miljoner kronor, men nu rör det sig om ett betydligt större belopp. Det är ett lån på 5,8 miljarder kronor för att vara exakt.

Det finns två dimensioner i denna fråga. Den ena är den rent ekonomiska och den andra den rent principiella och kanske viktigaste i sammanhanget.

Herr talman! Jag börjar med den första.

I december förra året godkände USA:s kongress ett avtal som gör att IMF:s utlåningskapacitet nu har fördubblats till 65 miljarder dollar.

Det krävs därför en girighet utöver det vanliga för att hävda att IMF är i behov av mer pengar. Jag ifrågasätter starkt mervärdet i att Sverige ska skjuta till ytterligare 5,8 miljarder kronor. Det är ett i sammanhanget obetydligt belopp för IMF, men det innebär samtidigt en risk – hur liten eller stor den än må vara – för svensk del.

Vidare är räntan vi får för utlåningen blygsamma 0,05 procent. Det utgör inte bara en undermålig riskpremie utan också en alternativkostnad på 28 miljoner kronor årligen. Det innebär i praktiken att de som röstar för är beredda och villiga att betala IMF för att ta våra pengar.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att Sverigedemokraterna är positiva till effektivt bistånd som är med och bygger upp länder i fattigare delar av världen, men vi skiljer oss från övriga partier på så vis att vår principiella utgångspunkt är att den typen av verksamhet ska stå under svensk kontroll och tillsyn. Vi ser hellre en linje där vi renodlar biståndet för att koncentrera det på biståndsinsatser där vi kan göra konkret skillnad och

Prot. 2015/16:85

23 mars

Amorteringskrav

*Medgivande för
Riksbanken att ingå
ett avtal om lån till
Internationella
valutafonden (IMF)*

där vi kan jobba med tydlig resultatuppföljning. Det bör vara utgångspunkten för all form av hjälp och biståndsarbete.

När avståndet minskar mellan långgivare och låntagare kan ansvar lättare utkrävas av väljarkåren. Just avståndet mellan fordringsägare – som får anses vara det svenska folket – å ena sidan och IMF och låntagare å andra sidan är för långt. Det skapar ett problem i form av ett demokratiskt underskott.

I den ena änden har vi låntagande länder som Uzbekistan, Zimbabwe och Somalia. Som alla andra banker ställer IMF upp ett antal långtgående krav för att få lån. Det är naturligtvis inget konstigt med att ställa krav, men det handlar om vilka krav som ställs. Det gäller krav som inskränker det nationella självbestämmandet, krav på att vatteninfrastruktur privatiseras, krav på avregleringar, krav på minskad välfärd, krav på minskade pensioner och så vidare – listan kan göras lång.

Man bör därför ställa sig frågan: Är outsourcing av demokrati något som gynnar utvecklingsländerna? Hur hjälper det dem att utforma en självständig ekonomisk politik?

I mitten har vi IMF. IMF har i dag 188 medlemsländer. Guvernörsstyrelsen är det högsta beslutande organet, som i sin tur har delegerat nästan all beslutanderätt till exekutivstyrelsen. Där ingår länder som USA, Japan, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, Ryssland, Kina och Saudiarabien. Vidare har vi kommittéer, underkommittéer, samarbetsorgan och andra byråkratiska sammansättningar.

Herr talman! I den andra änden har vi långivarna. Så sent som i januari minskade Sveriges röststyrka från blygsamma 1 procent till 0,93 procent av IMF:s totala röster. Tror någon fortfarande att vi har inflytande i IMF? Historiskt sett har vi varit duktiga på att ha inflytande över våra egna medel, men nu har vi i allt större utsträckning valt att lämna över resurser till såväl IMF som EU och därmed sett vårt eget inflytande minska.

Som jag sa i början av mitt anförande föranleder denna framställning en viktig principiell fråga, nämligen den om synen på demokratin. Vill vi att en monetär institution ska ges så stora finansiella muskler utan att vara folkvald? Jag tycker inte att det är helt okomplicerat.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 5 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionen. Förslaget innebär att riksdagen nu lämnar sitt medgivande till Riksbanken att ingå ett kreditavtal med Internationella valutafonden, IMF, på högst 500 miljoner så kallade särskilda dragningsrätter, vilket motsvarar 5,8 miljarder svenska kronor.

Bakgrunden är att IMF har vänt sig till ett antal medlemsländer utöver de 14 medlemsländer som i dag är långgivare och frågat om vi kan bidra med ytterligare lånemedel till Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT, för att täcka låginkomstländernas behov av lån fram till mitten av 2020-talet. De nuvarande resurserna i lånesystemet förväntas vara förbrukade 2016.

Herr talman! Det är viktigt att känna till för riksdagens ledamöter att PRGT finansieras vid sidan om IMF:s ordinarie utlåning. Den består i sin

tur av två olika delar: dels en lånedel, dels en räntesubventionsdel. Subventionsdelen är självfinansierad, bland annat genom att en del av vinsten från IMF:s guldförsäljning 2009 och 2010 har förts över till fonden.

Sverige är en stor givare av subventionsmedel till PRGT och har bidragit genom att Riksbanken, efter riksdagens godkännande, har fört över vår andel av vinsten på guldförsäljning hösten 2012 och våren 2013. Sverige har också deltagit i subventionsdelen i fonden genom biståndsmedel, senast 2010. Sverige har dock tidigare inte bidragit till lånedelen i fonden.

Som jag sa förväntas subventionsdelen i PRGT vara självfinansierande framöver, vilket innebär att behovet av låneresurser kommer att öka. Det som talar för att Sverige nu också ska bidra till lånedelen är att Sverige med den nordisk-baltiska valkretsen historiskt har varit mycket positiv till IMF:s arbete med låginkomstländerna. Detta arbete har också varit framgångsrikt. Vi menar att IMF fyller en viktig funktion i det multilaterala utvecklingssamarbetet som ingen annan organisation kan fylla på samma sätt.

Flera förhållandevis finansiellt starka länder bidrar till lånedelen i PRGT redan i dag, till exempel Danmark, Belgien, Frankrike, Holland, Japan, Kina, Kanada, Norge och Schweiz.

Utskottet anser dock att det är viktigt att Sverige deltar i det multilaterala utvecklingsarbetet och konstaterar också att kreditrisken med utlåning via PRGT är mycket låg. Det är viktigt för riksdagens ledamöter att känna till att som säkerhet för lånen finns i dagsläget en riskreserv som motsvarar drygt 60 procent av de utestående lånen.

Herr talman! Med detta sagt är det viktigt att särskilt notera att utskottet framför att det kan finnas anledning att ifrågasätta om den nu aktuella utlåningen helt ligger inom ramen för Riksbankens kärnverksamhet. Att delta i och bidra till multilateralt utvecklingssamarbete är, som jag har sagt några gånger nu, mycket angeläget. Frågan är dock, menar utskottet, hur långt Riksbankens mandat egentligen sträcker sig i detta avseende. Därför är det rimligt att fråga sig om det inte mer är en del av utrikes- och biståndspolitiken än en uppgift för centralbanken själv. Flera andra länder har valt att besluta om statliga garantier i de fall centralbankerna står för utlåningen.

Utskottet menar därför att ansvarsförhållanden och finansiering av Sveriges IMF-åtaganden bör ses över i en kommande översyn av riksbankslagen. I avvaktan på att en sådan översyn kommer till stånd menar dock utskottet att det är viktigt att Sverige, genom Riksbanken, bidrar till lånedelen i PRGT.

(Applåder)

Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Med anledning av det tidigare mycket nationalistiska inlägget kände jag mig nödgad att gå upp och ge min syn på saken. Jag gör det utifrån tre perspektiv.

Det första perspektivet handlar om internationella institutioner. Jag tror att det är allt viktigare i en globaliserad värld att vi har och är beroende av internationellt samarbete och internationell samverkan.

IMF och Världsbanken har spelat en viktig roll i det här. Det har vi sett inte minst i och med de problem vi har haft i Europa där man har bidragit både med kompetens och med finansieringsinstrument.

Prot. 2015/16:85

23 mars

*Medgivande för
Riksbanken att ingå
ett avtal om lån till
Internationella
valutafonden (IMF)*

Prot. 2015/16:85
23 mars

*Medgivande för
Riksbanken att ingå
ett avtal om lån till
Internationella
valutafonden (IMF)*

Det är viktigt att Sverige är en del i att bygga de internationella institutionerna ännu starkare med den kompetens jag tror att Sverige kan bidra med. Det inte är helt givet att vi inte själva vid något tillfälle hamnar i en situation där vi blir beroende av ett väl fungerande internationellt institutionsväsen som kan bidra ifall vi råkar i problem.

Det andra perspektivet är ekonomiskt. Av uppenbara skäl och utifrån ett moraliskt perspektiv är det alldeles klart att det finns ett stort värde i att bidra till att lyfta fattiga länder och fattiga människor ur fattigdom. Det är en skyldighet som vi i den utvecklade världen har. Det behöver jag inte utveckla särskilt mycket mer, för jag tror att vi är många som är överens om det.

Det finns också ett annat ekonomiskt värde, och det är att när utvecklingsländerna lyfter sig ur fattigdom skapar det en tillväxt som är till gagn för hela det globala samhället. Det gynnar även de utvecklade länderna. Sverige är ett exportberoende land, och ju fler länder som kan lyfta sig ur fattigdom och delta i den ekonomiska tillväxten, desto bättre för oss. Det finns alltså två perspektiv även på detta.

Det tredje perspektivet är det konstitutionella. Kritik har riktats mot Riksbanken när det gäller om det här verkligen tillhör Riksbankens kärnverksamhet. Riksbanken själv stöder sig på riksbankslagens 7 kap. 4 §.

Det råder delade meningar om huruvida man har rätt att ingå sådana här avtal. Därför tycker jag att det är bra att man får igång en parlamentarisk utredning och översyn av riksbankslagen. Men när man gör det tycker jag att det är viktigt att man har med sig de två första perspektiven som jag pratade om. Det är viktigt att man funderar på vilken roll Riksbanken har i dag i förhållande till för 30 eller 20 år sedan eller kanske så sent som för tio år sedan.

Är rollen likadan i dag som tidigare? Hur ska vi forma Riksbanken för framtiden? Vilket behov har vi, Riksbanken, de internationella institutionerna och världssamfundet av de respektive centralbankerna runt om i världen?

Jag hoppas att man tar med sig de frågorna in i den parlamentariska utredningen, för jag tror att det är viktigt att inte bara se till vad Riksbanken har varit utan också till vad Riksbanken ska bli.

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

*Genomförande av
EU:s direktiv om
penningförfalskning*

§ 6 Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU14
Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning (prop.
2015/16:83)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändringar i direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet – land-för-land-rapportering (DAC 4)

Prot. 2015/16:85
23 mars

Skatteutskottets utlåtande 2015/16:SkU27

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändringar i direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet – land-för-land-rapportering (DAC 4) (KOM(2016) 25)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion

Skatteutskottets utlåtande 2015/16:SkU28

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion (KOM(2016) 26)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Tillsynsbestämmelser till följd av TSM-förordningen

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU12

Tillsynsbestämmelser till följd av TSM-förordningen (prop. 2015/16:92)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Exportstrategin

Exportstrategin

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU13

Exportstrategin (skr. 2015/16:48)
föredrogs.

Anf. 7 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman, ledamöter och ministern! I tider som dessa är det viktigt att vi talar om vad vi kan göra mellan våra länder och över våra gränser. Det finns krafter som vill stoppa människor och flöden över gränserna. Det finns människor som vill kliva över gränserna men som i dag har svårt att göra detta.

I dag ska vi diskutera handel. I dag ska vi diskutera hur Sverige kan exportera mer. Det är att tala om något som är bland det viktigaste som finns, nämligen att gå över gränser och göra det på ett bra sätt.

Herr talman! Regeringen har lagt fram en exportstrategi. Och det är väl bra, för Sverige är ett starkt handelsberoende land. Export är beroende av import, och därför är också ökad frihandel i världen högst prioriterad, då den utvecklar kompetensen över gränserna.

Att en vara exporteras från Sverige betyder dock inte att den enbart är svensk. Så mycket som 40 procent av exporten från tillverkningsindustrin har i själva verket producerats i andra länder. Därför blir det alltför begränsat att bara tala om en exportstrategi. Sverige behöver en handelsstrategi som beaktar såväl import som export som delar av en utvecklad handel.

De stora företagen växer i antalet anställda utanför Sverige. För att stimulera till ökade inhemska och även utländska investeringar i Sverige krävs i grunden ett gynnsamt företagsklimat med generellt sett goda näringsvillkor i Sverige. Både bolagsskatten och expertskatten måste vara internationellt konkurrenskraftiga för att kunna attrahera investeringar och talanger.

Om Sverige ska kunna attrahera de bästa talangerna i världen till företag på hemmaplan måste det finns konkurrenskraftiga regler. Därför är det bra med den översyn av personaloptioner som är på väg och som kommer att stärka möjligheterna till denna rekrytering.

Tjänstehandeln växer och står i dag för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens och inte minst morgondagens värden genereras till allt större del av tjänster kopplade till ursprungsprodukten.

I exportstrategin saknas tyvärr en tydlig idé om hur tjänsteexporten ska utvecklas. Regeringen sitter fast i en gammal föreställning om att det är industriellt framtagna fysiska produkter som genererar huvudsakliga värden. Därmed har regeringen också förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin.

Att ta till vara tjänstesektorns möjligheter är nyindustrialisering i ordets rätta bemärkelse. Det är också slående att se hur regeringen här totalt har missat välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt sett hög klass och är på många sätt banbrytande. Här finns en stor potential för svensk välfärd att bidra till övriga världen.

Det är också tydligt att regeringens exportstrategi har ett ovanifrånperspektiv. Det är staten och Business Sweden som är aktörerna, och det är de som ska lösa problemen. Samtidigt har villkoren och konkurrenskraften för företag försvagats, bland annat genom höjda skatter, regeringens osäkerhet i energifrågan och en något vag hållning i frihandelsförhandlingarna i USA. Här skulle Sverige kunna spela en betydligt tydligare och mer högljudd roll.

Det finns också möjligheter, herr talman. Migration talar alla om i alla sammanhang, och det tycker jag att vi ska tala om i en handelsdebatt också. Migrationsflödena är en viktig del av personrörligheten till och från Sverige. Detta kan också skapa möjligheter för gränsöverskridande handel. Företagare som är födda utomlands besitter ofta goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer. De har som kosmopoliter särskilt goda förutsättningar att bedriva handel över gränserna och kan dessutom vara vägvisare för andra svenska företagare.

Att knyta kontakter mellan svenska exportföretag och nyanlända till Sverige är mycket värdefullt av många skäl. Det är också en utmaning för många med invandrarbakgrund att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag har talat om ett ovanifrånperspektiv. Ett nytt begrepp i exportstrategin och i regeringens handelspolitik är Team Sweden. Det antyder vid första anblicken på en god ambition, och det tror jag absolut att man har.

Men när man tittar närmare visar sig Team Sweden snarare vara en ordkonstruktion av självklarheter och insatser som i stort sett redan görs i dag. Som Team Sweden presenterats saknar det tydlig funktion, organisation, mandat och mål.

Häromdagen gjorde jag experimentet att söka Team Sweden på nätet för att hitta telefonnumret dit. Jag ringde upp och frågade efter Mikael Damberg. Det visade sig då att jag inte kom till Team Sweden utan jag hade kommit till eventbyrån Team Sweden på Västerlånggatan. De visste faktiskt inte vem Mikael Damberg var. Jag hoppas att de tar del av den där debatten så att de får en bättre inblick i detta. Men det här visar kanske vad Team Sweden är och vilken bristande genomslagskraft det hittills har fått.

Herr talman! När man tappar en krona på marken och letar efter den, var letar man då helst? Jo, någonstans i närheten, så nära man kan. Närmarknader och fjärrmarknader är ungefär samma sak. Det är jätteviktigt att Sverige exporterar till nya marknader som ligger långt borta där en stor del av tillväxten finns. Men vi får inte glömma bort hemmamarknaden, vår närmarknad.

I dag är det åtta länder av de tio främsta exportländerna som finns i Europa, och de står för över hälften av svensk export. Alla vet också att det är dyrare att skaffa en ny kund än att vårda och utveckla en tidigare. Oaktat de möjligheter som finns att bryta ny mark på tillväxtmarknaderna finns det fortfarande en stor potential kvar att nyttja på de marknader där Sveriges export redan är stark.

I exportstrategin talas det mycket och gott om att söka nya marknader, och det är bra. Men glöm inte bort att det faktiskt finns marknader på nära håll som vi har tradition att kunna utveckla. Där bör Sverige spela en större roll.

Herr talman! Små och medelstora företag är de som växer mest, och det är där som potentialen är som störst för att utveckla framtidens jobb. Alla affärer börjar lokalt och därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga.

Det finns många handelskammare och små och medelstora företag som kan detta med export. Därför vill vi i Alliansen se att man öppnar upp för en regional exportrådgivning och upphandling av dessa tjänster. Genom att öppna för upphandling av rådgivningstjänster ges möjlighet för företag med exportambitioner att utveckla sina exportkompetenser till lokala affärer. Genom att öppna upp för fler aktörer på marknaden kan Business Sweden därmed i ökad utsträckning fokusera sina insatser på främjandeverksamhet.

Herr talman! En exportstrategi är bra, men dugliga, kunniga och ambitiösa exportföretag är de som ska sköta verkstan. Regeringen bör givetvis gå före och satsa fullt ut på att stötta denna handel.

För första gången på decennier saknar Sverige i dag en renodlad handelsminister. Jag har stor respekt för Mikael Damberg, och det kommer jag kanske att säga i kommande debatter, för vi lär diskutera det här många gånger. Men jag skulle önska att Sveriges näringsminister, innovationsminister och handelsminister skulle få fokusera på de viktiga handelsuppgifterna. Sverige behöver en handelsminister på heltid. Sverige behöver genom sin regering visa i aktiv handling att svensk handel är högst prioriterad.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 1 och reservation 3. (Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Jörgen Warborn (båda M) samt Helena Lindahl (C) och Said Abdu (L).

Anf. 8 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! I dag ska vi prata om export, som är viktigt för både svensk ekonomi och svenska arbetstillfällen. Det är därför glädjande att regeringen har tagit fram en exportstrategi.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 8.

Sverigedemokraterna har en positiv syn på en fri och öppen handel med varor och tjänster. Handeln minskar protektionism samt förmedlar kontakter och kompetens mellan länder och världsdelar. Den globala handeln är därmed en stor bidragande faktor till både ökat välstånd och minskad fattigdom.

Vi menar att goda handelsrelationer och konkurrensneutrala globala handelsavtal är av största vikt samt att det genererar en väl avstämd handelspolitik och bidrar till sunda konkurrensförhållanden. Detta gynnar den svenska industrin och deras handelspartner, som tillsammans står för ungefär en femtedel av vår bnp och tre fjärdedelar av exporten samtidigt som den direkt eller indirekt sysselsätter omkring 1 miljon personer. Därmed är handeln ryggraden i den svenska ekonomin.

Sverigedemokraterna avser att stärka den svenska industrins konkurrenskraft genom en ökad handel. Vårt mål är att öka marknadsandelar, tillväxt och vinstmarginaler för svenska bolag och att detta sker i reella termer med jämförbara länder. Vi ser dock ett behov av ytterligare faktorer gällande konkurrens. Vi anser därför att det behövs en total konkurrensöversyn och därmed en genomgång av de så kallade konkurrensfaktorerna.

Sverigedemokraterna vill dock samtidigt poängtera att det är marknadens uppgift att se över de egna sektorernas konkurrenskraft och att politiken inte ska gå in och detaljstyra på minsta möjliga nivå, men vi ser behovet av ytterligare faktorer och en övergripande konkurrensöversyn gällande större mätområden i sin helhet.

Sverigedemokraterna ser positivt på import och dess betydelse för den svenska konkurrenskraften. Allt fler produkter innehåller delar som produceras någon annanstans i världen, och värdekedjan är i viss mån positiv även om önskan gällande geografisk närhet till värdekedjor bör tas i beaktning.

Svenska företag får ta del av en global marknad med en ökad variation av produkter. Genom detta ökar konkurrenskraften på inhemsk produktion och därmed gynnas även exporten. Vi anser dock att importbehovet behö-

ver utredas på lång sikt. Politisk instabilitet eller påtryckningar i exportrande nationer, länders monopolställningar på vissa produkter eller naturliga orsaker kan förändra den globala handelsmarknaden.

När det gäller den svenska konkurrenskraften ser vi positivt på de utsikter som Sverige har. Vårt parti förordar en politik som fortsatt stärker den svenska industrins exportmöjligheter genom goda handelsrelationer och världsledande produkter, särskilt när det gäller högteknologiska tjänster och produkter högt upp i värdekedjan.

Vår vision är att fortsätta utvecklingen genom att förädla de redan befintliga nationella konkurrensfördelarna och därmed stärka Sveriges marknadsandelar samt att ta del av nya och växande internationella tillväxtregioner såsom bland annat Indien, Kina och Sydamerika. Vi ser att detta gynnar hela den nationella företagskedjan i form av små enskilda underleverantörer till större kluster av bolagssamarbeten.

Herr talman! Jag träffade Indiens president under hans statsbesök i Sverige. Presidenten var då tydlig med att Indien vill ha goda handelsrelationer med Sverige och att man välkomnar svenska företag i Indien.

Indien är en stor tillväxtmarknad, och Sverigedemokraterna menar att det är viktigt att Sverige möter dessa nya möjligheter med en överlagd politik. Vi ser Indien som en framtida viktig handelspartner för Sverige med stor tillväxtpotential. Vi har också uppfattat en välvilja från Indiens sida att utveckla handelsrelationerna med Sverige varpå vi menar att Sverige, via Business Sweden, ska ge Indien en högre prioritet i sin verksamhet.

I september förra året besökte delar av näringsutskottet USA. Vi fick då veta att New York nu genomför en gedigen energieffektivisering av New York City. Denna energieffektivisering kommer att pågå i flera decennier och förr eller senare sprida sig till övriga USA. De nordiska länderna besitter mycket av den teknologi och de lösningar som USA efterfrågar. Danmark och danska företag har i ett tidigt skede varit med om att exportera sina lösningar och teknologi.

Svenska företag har genom denna energieffektivisering potential till export till USA. Business Sweden bör därför få i uppdrag att verka för att svenska företag ska etablera sig på den amerikanska marknaden. Jag upplevde att amerikanerna har en bra och positiv bild av Sverige och svenska företag. Svenska varumärken anses stå för hög kvalitet. Detta är något som Sverige självklart ska dra nytta av. Business Sweden är ett bra sätt att göra det.

Ytterligare en sektor som har en stor potential är den svenska livsmedelsproduktionen. De gröna näringarna, däribland livsmedelsproduktionen som sysselsätter uppskattningsvis 400 000 personer i Sverige, har ett exportvärde motsvarande 70 miljarder kronor.

Sverigedemokraterna ser positivt på regeringens initiativ att ta fram en svensk livsmedelsstrategi och anser att regeringen bör fortsätta att arbeta för att främja exporten av svenska livsmedel. För att bli bättre på att exportera svenska livsmedel delar vi uppfattningen att regeringen bör stödja livsmedelsföretagen i deras kompetensutveckling när det gäller export.

Anf. 9 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Sverige är ett väldigt exportberoende land. Det är också exporten som har legat till grund för den välfärd som vi byggt och bygger

upp. Det är bra att regeringen nu presenterat ett förslag till exportstrategi för Sverige. Det är också någonting som vi ska debattera i dag.

Herr talman! Drygt hälften av det vi producerar varje år exporterar vi till andra länder. Men det finns också möjligheter att vara ännu mer framgångsrika. Faktum är att Sverige har halkat efter många andra europeiska länder sedan mitten av 90-talet. Därför är det viktigt att Sverige är ett land som står sig väl i konkurrensen med andra länder. Varje dag tar företag beslut om var de ska lägga nästa investering – är det i Sverige eller är det någon annanstans? För att vi ska bli mer konkurrenskraftiga gäller det att minska kostnaderna för företagen, inte tvärtom. Det här gjorde alliansregeringen, till exempel genom minskad bolagsskatt och minskade kostnader för att anställa. Dagens vänsterregering verkar vilja göra tvärtom, och det gynnar inte svensk export.

Herr talman! Från regeringens sida satsar man nu drygt 300 miljoner kronor årligen på att öka den svenska exporten. Det har jag inget emot – tvärtom. Men med tanke på de stora skattehöjningar som samtidigt läggs på de svenska företagen kan jag inte säga annat än att satsningen är modest. Regeringen har aviserat att den redan i år kommer att höja skatterna med drygt 27 miljarder kronor för näringslivet – det vill säga öka kostnaderna för att anställa unga, ta bort delar av RUT och ROT, öka kostnaden för att anställa äldre över 65 år med mera. Hur 300 miljoner ska kunna kompensera för ett bortfall på 27 000 miljoner är för mig en gåta.

Regeringen har nu också genomfört en ökning av bensin- och dieselskatten utan att göra en grön skatteväxling och sänka exempelvis arbetsgivaravgifter. Om regeringen dessutom driver igenom den kilometer-skatt man flaggat för kan jag direkt säga att det kommer att påverka svensk export. Malmen, stålet och skogen transporteras långa sträckor, och dessa varor har stor betydelse för jobben och den svenska ekonomin. I stället för att jaga utsläppen jagar minoritetsregeringen näringslivet. Inte heller har regeringen möjliggjort för längre fordon att färdas på våra vägar, någonting som hade gynnat såväl klimatet som näringslivet.

Herr talman! Möjligheten att sälja varor till konkurrenskraftiga priser på världsmarknaden är nödvändig för svensk basindustri. En av de viktigaste förutsättningarna är därför säker tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. En annan viktig aspekt är fungerande transporter. Störningar och trängsel i järnvägssystemet framställs vanligen i medierna som problem för försenade och frustrerade tågresenärer i någon storstad. Det här perspektivet är inte oviktigt, men det är sällan vi hör något om konsekvenserna för godstrafiken. Godset har inget ansikte och ingen röst. För att svensk export ska vara konkurrenskraftig är det viktigt att man bygger infrastruktur i hela Sverige, inte enbart i folkrika områden med fokus på pendlingsstrafik.

Herr talman! Regeringens exportstrategi har mest fokus på traditionell industri och alldeles för lite på tjänsteföretagen och deras möjligheter till export. Välfärdsföretagen är knappt ens omnämnda, vilket är konstigt med tanke på den höga internationella klass som många aktörer inom området faktiskt har. De skulle definitivt kunna bidra till att förbättra kvaliteten inom skola, vård och omsorg världen över. Problemet är bara att de inte alltid har en hemmamarknad att hänvisa till i upphandlingar utomlands,

eftersom vänsterregeringen gör allt för att sätta krokben för de privata välfärdsföretagen. Det borde vara självklart att svensk välfärd har stora möjligheter att bidra till svensk export på samma sätt som malm och stål.

Svensk besöksnäring är en av de stora basnäringarna i dag. År 2014 omsatte besöksnäringen 269 miljarder, varav utländska besökare stod för 97 miljarder, och den skapade jobb åt 159 000 personer. Låt oss stanna upp en liten stund och jämföra sysselsättningen i några olika branscher i Sverige! Motorfordonstillverkningen sysselsätter 62 000 personer, produktionen av trävaror, massa och papper 74 000 personer, data- och it-tjänster 101 000 personer och stål- och metallframställningen 107 000 personer. Då förstår ni att besöksnäringens sysselsättningsiffra på 159 000 personer är stor.

En annan intressant faktor är att den globala turismen fram till 2030 beräknas öka med 66 procent. För mig är det inte alls främmande att Sverige åtminstone kan ta en eller ett par procent av detta. Men för att nå målet finns en del saker att tänka på. Vi behöver en strategi för det här. Sedan går det inte att markant öka kostnaderna för företagarna inom den här branschen, då marginalerna är ganska små som de redan är. Ökad bensinskatt och högre kostnader för att anställa är inte medicinen för att få branschen att utvecklas. Vänsterregeringen ökar satsningen till Visit Sweden för att få fler utländska turister till Sverige. Det är väldigt bra, men i samma veva beskattar regeringen branschen med 1 500 miljoner kronor genom bland annat ökade kostnader för att anställa. Det går inte ihop.

Herr talman! Dessutom måste vi satsa mer på destinationsutveckling i hela Sverige. Jag vet inte hur många gånger man måste påminna om det: hela Sverige, inte enbart några storstäder. Därför är det inte, som det går att läsa i exportstrategin, bara viktigt att skapa fler direktlinjer från Swedavia's flygplatser till destinationer i andra länder. Det är lika viktigt att uppmuntra kommunala och regionala flygplatser att göra detsamma.

Herr talman! Slutligen vill jag bara påpeka att jag är väldigt glad för att det öppnas regionala exportcentrum. Jag tror att närheten till ett sådant exportkontor är avgörande för att många lokala och regionala företag ska våga ta kontakt och ta steget. Dock anser vi i Alliansen att man inte bör gå över ån efter vatten och bygga upp nya strukturer, utan ta till vara den kompetens som finns på plats, exempelvis i handelskamrar och annat, där man redan har exportkunskaper som kan komma till nytta.

(Applåder)

I detta anförande instämde Said Abdu (L).

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Exportstrategin är en bred strategi som berör många områden. Export är en grundbult i det svenska välfärdsbygget. Genom att satsa på exportindustrin stärker vi också Sveriges landsbygder, då det ofta är där exportindustrin är lokaliserad, även om huvudkontoret kanske ligger i Stockholm. Vi bygger helt enkelt ett Sverige som håller ihop.

Sverige bedriver en omfattande exportfrämjande verksamhet. Det sker bland annat genom rådgivning, exportkrediter och exportgarantier. Men bland annat Amnesty har kritiserat denna verksamhet för att den inte tydligt kopplas till arbetet med mänskliga rättigheter. För Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi står upp för

mänskliga rättigheter, oavsett var, när och med vilka motiv de kränks eller inskränks.

I februari 2015 presenterade regeringen en lista på 26 länder som ska prioriteras fram till 2020 i regeringens exportfrämjande arbete. Listan inkluderar en rad auktoritära regimer, som Saudiarabien, Thailand, Egypten och Förenade Arabemiraten. Samtidigt saknas en hel del demokratiska länder som beräknas ha en hög tillväxt under de kommande åren, exempelvis Ghana, Peru, Moçambique, Tunisien, Chile och Zambia. För mig och Vänsterpartiet är denna prioritering väldigt märklig.

The Economist skrev i januari i år en lång artikel om Saudiarabiens ekonomi. Där konstaterar man att Saudiarabiens ekonomi går väldigt dåligt. Över 80 procent av de statliga intäkterna kommer från oljeförsäljning. När oljepriset nu har rasat har också de saudiarabiska intäkterna sjunkit dramatiskt. Prins bin Salman säljer nu en del av det saudiska kungadömetts kronjuveler, nämligen oljebolaget Aramco.

Vänsterpartiet anser att demokratier alltid ska prioriteras före diktaturer som handelspartner för Sverige.

I den skrivelse som regeringen nu lagt på riksdagens bord om regeringens exportstrategi saknas helt vägledande principer för hur Sveriges handel och exportfrämjande verksamhet ska bidra till global utveckling och understödja och värna mänskliga rättigheter. Detta skapar frågor om huruvida regeringens handelspolitik lever upp till löftet i regeringens utrikespolitiska deklaration från år 2015 om att Sverige ska vara en stark röst för ”demokrati, jämlikhet och solidaritet”.

När politiska beslut fattas uppstår ibland nya gränshinder mellan länder om man inte tänker till i förväg. Sveriges medlemskap i EU har minskat handelshindren inom EU men många gånger ökat dem gentemot andra länder. I exportstrategin finns inget underlag till hur regeringen tänker arbeta för att förebygga att nya gränshinder för handel uppstår. Regeringen har ett stort ansvar för de gränshinder som uppstår men också för att minska de gränshinder som finns. Många av våra största exportländer är inte prioriterade i exportstrategin eftersom behovet av stöd från statligt håll är mindre för att svenska företag ska kunna verka i landet. Det innebär dock inte att de gränshinder som finns inte har stor effekt på den svenska exporten och på den svenska ekonomin. Det tydligaste exemplet för mig den senaste tiden är den outredda effekten för handel och export på grund av gränskontrollerna gentemot Danmark.

Därför tycker jag att regeringen borde arbeta med att minska gränshindren mot våra i dag största exportländer såsom Norge, Tyskland, Storbritannien, Danmark och Finland.

Vänsterpartiet anser att alla transportslag på sikt ska bära sina samhällsekonomiska kostnader. Även flyget måste bidra till utsläppsminskningar för att nå våra klimat- och miljömål. Räknat per passagerarkilometer är flyget det färdssätt som påverkar vår miljö mest. Då flyget inte är ett klimatvänligt transportsätt bör det endast användas när andra alternativ inte är tillgängliga. Statligt engagemang i flyginfrastruktur är i vissa fall motiverat för att säkerställa tillgängligheten och den regionala utvecklingen i hela landet.

Det är inte försvarbart att staten finansierar flyget utan att ta hänsyn till våra miljömål. Det innebär att övriga transportslag, inte minst järnvägs-satsningar, måste prioriteras för att förbättra tillgängligheten till våra internationella flygplatser.

Vi ser nu hur ekonomiska tveksamheter har uppstått på flera regionala flygplatser sedan staten lämnade sitt ansvar och lät kommuner och regioner ta över. Det har inneburit fler ”kreativa lösningar” i utkanten av lagstiftning och regelverk. Och det har många gånger inneburit att skattebetalarna i respektive kommun eller region stått med svartepetter när näringslivet ska ha direktflyg. Det är inte en ansvarsfull politik.

Därför bör inte heller exportstrategin verka för fler direktflyg till utlandet från regionala och statliga flygplatser utan i stället prioritera så att det blir lätt att ta sig till våra internationella flygplatser i Norden med till exempel järnväg.

Vänsterpartiet har i detta betänkande gjort något så ovanligt som att stödja ett borgerligt förslag. Men det beror inte på partibeteckningen utan på att det är ett bra förslag om certifieringen Swedish Welcome.

Syftet med Swedish Welcome är att bidra till bättre gästupplevelser inom besöksnäringen och en hållbar utveckling av den svenska turismen. Föreningen ska ge företag och andra organisationer inom den svenska besöksnäringen konkret vägledning för att skapa bra upplevelser på ett sätt som bidrar till ett hållbart samhälle och för att Sverige ska bli en ledande nation inom turism.

Att stärka besöksnäringens kvalitet genom en märkning såsom Swedish Welcome för att därigenom medvetandegöra näringsens aktörer om vikten av gott bemötande, miljöarbete och socialt tänkande är något som skulle kunna göras gemensamt i de nordiska länderna. Många besökare från andra kontinenter reser gärna hit för att uppleva Norden. Därför borde riksdagen tillkännage för regeringen att den ska verka för att det även i fortsättningen ska gå att använda och utveckla kvalitetsmärkning såsom Swedish Welcome inte bara i Sverige utan också i hela Norden.

Flera internationella handelsavtal pekas ut som en viktig del i Sveriges exportstrategi. Flera av avtalen riskerar dock att underminera demokratiska värden. Sedan sommaren 2013 pågår förhandlingar mellan EU och USA om ett gemensamt handels- och investeringsavtal: TTIP. Om avtalet blir verklighet skulle det bli det mest omfattande av sitt slag i världen.

Parallellt med TTIP-förhandlingarna finns flera andra aktuella internationella handelsavtal som i förlängningen kan komma att påverka Sverige i stor utsträckning. Det är EU:s handelsavtal med Kanada, CETA-avtalet, och det multilaterala tjänstehandelsavtalet TISA.

Den gemensamma nämnaren för dessa internationella handelsavtal är att de har ett innehåll som kan få stora negativa konsekvenser för de länder som omfattas. Om avtalen blir verklighet kommer de att påverka de berörda staternas lagar och regleringar i grunden. Samtliga avtal har en tydlig inriktning på ökad privatisering, avreglering och försvagad lagstiftning på en rad områden. I förlängningen kan det innebära stora försämringar vad gäller till exempel jordbruk, livsmedelssäkerhet, klimat, miljö, energi, of-fentlig service och arbetstagarnas rättigheter. De enda verkliga vinnarna är storföretagen, som genom avtalen ges större möjligheter att öka sina vinster.

Vänsterpartiet anser att dessa avtal är ett fundamentalt hot mot demokratin. Uppgörelser i handelsavtal ska inte gå före staters rätt att lagstifta och reglera. Storföretag ska inte tillåtas diktera villkoren för vilken lagstiftning som ska råda i enskilda länder. Därför säger vi nej till dessa typer av handelsavtal.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4 och till reservation 11.

Anf. 11 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för att Vänsterpartiet visade sig kunna ompröva gamla dogmer och även ansluta sig till alliansyrkanden!

Jag tyckte att det var intressant att höra Håkan Svenneling prata om auktoritära regimer och att demokrati alltid ska prioriteras, att demokratiska värden ska markeras och att mänskliga rättigheter ska respekteras i handel.

Jag vet att Håkan Svennelings parti Vänsterpartiet har genomgått en lång resa. Det är väl ett parti som liksom Moderaterna är i ständig utveckling. Men den hållningen har inte varit stabil över åren.

Det är slående att i går talade USA:s president Barack Obama på Kuba – direktsänt. Där har isen brutits sedan det i över 50 år har funnits handelsembargon. Jag vet att det gamla Vänsterpartiet, som då var kommunisternas parti, tyckte att Sverige definitivt skulle handla med detta land. Partiet har varit noggrant med att upprätthålla kontakter med Kuba. På den tiden ansåg Vänsterpartiet, då kommunisternas parti, uppenbarligen inte att Kuba bröt mot mänskliga rättigheter, inte vårdade de demokratiska värdena eller att demokrati alltid skulle prioriteras. Det har visat sig att handelsbojkotten inte har fungerat.

Tycker Håkan Svenneling att handelsembargot ska brytas, att vi ska börja handla med Kuba och med andra länder som kanske inte svarar fullt ut mot de principer man står för?

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag får en känsla av déjà vu från *Aktuellt*-sändningen i veckan med Birgitta Ohlsson från Liberalerna och Hans Linde från Vänsterpartiet när Hans Rothenberg begär replik på mig. Birgitta Ohlsson försökte ta inrikespolitiska poänger på en historisk dag när USA:s president för första gången besökte Kuba. Hans Rothenberg är inne på samma linje och försöker göra en politisk poäng av Vänsterpartiets historiska arv.

Vi är många som är glada över de uppmjukade relationerna mellan USA och Kuba. Äntligen har regionen gått från att vara kall och kylig, trots det varma klimatet, till att helt plötsligt bli lite mjukare, få presidentbesök, öppna ambassader och normalisera relationerna.

Jag hoppas att handel och demokratisk utveckling kan vara en del av de normaliserade relationerna vi ser mellan USA och Kuba. Jag hoppas att relationerna kan gå i hand så att den auktoritära delen av Kubas regim upphör och i stället blir en demokratisk stat. På det sättet kan det bli utländska investeringar och ökad handel.

Vi vet att det finns en stor kubansk minoritet bosatt i de södra delarna av USA. De behöver ha kontakt med sina släktingar och vänner och möta två affärskulturer för att handla med varandra. Det finns goda förutsättningar för Kuba att utvecklas, men då måste samtidigt demokratiska steg tas.

Problemet med regeringens exportstrategi är att man pekar ut 26 länder. Av dem är nio demokratier. Övriga länder är diktaturer eller delvis demokratier. Om man inte ser till att handel och demokrati går hand i hand i de 17 länderna får man bara ett läge där svenska produkter exporteras men inte svenska demokratiska värden. Det är en utveckling som jag oroar mig för.

Jag hoppas att Sverige antar ett ambitiöst program för att hjälpa USA och Kuba att demokratisera Kuba och öka handeln mellan länderna.

Anf. 13 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Det var välgörande att höra att handel kan bidra till att främja mänskliga rättigheter och att sprida demokratiska värden. Men det är ändå en motsägelse i det som Håkan Svenneling sa i sitt anförande, nämligen att länder som inte är demokratiska, som inte respekterar mänskliga rättigheter fullt ut, ska inte stå på någon prioriteringslista för den svenska handelsexporten. Det blir en motsägelse.

Kuba och Iran – där har vi nya marknader som öppnar sig, inte bara för svensk export utan så att människor i dessa länder kan ta del av det kunskande vi har och de framsteg vi gjort i Sverige och även kan exportera. Det är en ömsesidighet. Det är ett sätt att höja välfärden. Det är ett sätt att göra människor friare i sin vardag.

Vi i Moderaterna och Alliansen tycker att det är bra att vi kan använda handeln som redskap. Därför bör vi nu göra ytterligare insatser för att öka den här exporten.

Någonstans finns det ändå en motsägelse. Därför vill jag fråga Håkan Svenneling: Anser Vänsterpartiet att Kuba är en demokrati? Anser Vänsterpartiet att man respekterar mänskliga rättigheter och demokratiska värden där – så till den grad att det går att inte åberopa de principer Håkan Svenneling nämnde i sitt anförande, nämligen att Sverige inte ska handla med länder som har sådana begränsningar?

Jag tycker att vi ska välkomna Kuba, och vi ska välkomna Iran i den internationella handelssfären. Det kommer att vara bra för den. Men det är också viktigt vilka principer man har. Man kan inte ena stunden säga att ”det här är våra principer” och andra stunden säga att ”det här är hur vi agerar”.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag ska vara tydlig med att jag anförde två principer för varför vi ska prioritera demokratier framför diktaturer.

Den ena var att det, som Hans Rothenberg uppfattat, är en auktoritär diktatur. Det är inte genom handel vi kan stärka demokratiska värden i de länderna – om vi inte kopplar samman de två politikområdena med varandra.

Den andra var att de här länderna, som regeringen prioriterar, också är oljestinna eller fossilberoende ekonomier. De bygger alltså sin ekonomi på förra seklets ekonomi, det vill säga oljan.

Vi har insett klimatförändringarna och är på väg in i en ny världsordning. Världen har skrivit under Parisavtalet och sagt att vi ska ställa om världen. Varför ska då Sverige satsa på de länder som är mest oljeberoende av alla i hela världen och som dessutom är diktaturer? Det är ju riktigt dålig handelsekonomi av Sverige som stat.

Jag tror också att Hans Rothenbergs exempel med Iran är lite tveksamt. När västvärlden öppnade sig mot Iran och ville handla var Sverige ett av de första länderna på tåget. Men det var inte människorna i Iran man var orolig för, eller de demokratiska värdena eller att fackföreningsledare avrättas i Iran. Nej, det var kärnvapenprogrammet Iran höll på med som man var orolig för och ville avveckla. Man bytte helt enkelt ett nedlagt kärnvapenprogram mot ökad handel med Iran så att Iran kunde slippa en del av de sanktioner landet varit utsatt för och i stället få västerländska produkter. Det är inte riktigt de motiven jag tycker att Sverige ska ha i sin handelspolitik.

Kuba är definitivt inte en demokrati. Man har stora problem med demokratiska värden. Det råder inte en tillfredsställande pressfrihet i Kuba. Men om man knyter samman handel med demokratiska värden och mänskliga rättigheter tror jag att också Kuba kan gå mot en positiv utveckling, som jag hoppas att vi får se. Jag hoppas att Kuba, oavsett om man väljer ett socialistiskt styre eller ett borgerligt styre, blir ett demokratiskt land.

Anf. 15 SAID ABDU (L):

Herr talman, församlade ledamöter, elever, ni där hemma och nära och kära!

För 36 timmar sedan reste jag hem från Bryssel, en stad som i dag vaknar upp efter att ha drabbats av vreden och vansinnet från det öppna samhällets fiender. Samma världsfrånvända barbari med udden riktad mot utveckling och globalisering drabbade min hemstad Trollhättan för ett halvår sedan. Med bomber och svärd hotas vårt öppna samhälle. Men vi får inte vika en tum för mörkrets krafter. Vi måste stå upp för våra värderingar och vår öppenhet mot omvärlden.

Herr talman! Genom globaliseringen har världen flyttat hem till oss i lilla Sverige. Samtidigt har vi och våra varor flyttat ut på en global marknad. Här i handelns själva hjärta finns vårt framtida välstånd. Det handlar om varor, kapital och människor som reser över gränser och krymper vår värld. Särskilt intressanta är de kosmopolitiska företagare som är födda utomlands och som kommer till vårt land med goda kunskaper om andra marknader. Detta måste vi i Sverige bli bättre på att tillvarata.

Frihandeln är grunden för välståndet i Sverige och andra industrialiserade länder. Frihandeln leder till effektivare hushållning med resurser och snabbare teknikspridning. Det är så vi sprider energieffektiva lösningar, till nytta för både människor och vårt klimat.

Vi står nu inför nästa generations gröna frihandel, där vi har en skyldighet att riva handelshindren när det gäller klimatvänliga varor och tjänster.

När det gäller fred och frihet utgör marknadsekonomi och frihandel ett starkt kitt som bygger samman den fria världen. Frihandel möjliggör möten mellan individer och över landsgränser. Detta minskar krig och konflikter. Tillsammans bygger vi en värld på gemensamt välstånd genom att utbyta varor och tjänster.

Frihandeln lyfter som vi vet varje dag hundratals miljoner människor ur fattigdom i olika världsdelar. Samtidigt ser vi med sorg på att EU, Europas eget frihandelsprojekt, reser handelshinder mot fattigare länder. Det är

inte bara ekonomiskt fel utan också omoraliskt eftersom det hindrar ekonomisk utveckling i jordens fattigaste länder. För att utrota fattigdomen i världen behövs mer frihandel, inte mindre.

Herr talman! Regeringen har länge präglats av ett merkantilistiskt perspektiv, där export ständigt uppvärderas till nackdel för den välfärdsskapande importen. Att enbart tala om en exportstrategi leder fel. Att utveckla en handelsstrategi hade varit mer relevant och angeläget.

Jag tycker att det är bra att näringsministern är här i dag. Förhoppningsvis kan näringsministern utveckla själva genomförandet och uppföljningen av exportstrategin så att det inte blir ytterligare icke-transparenta satsningar av samma gamla aktörer.

Med de orden yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 5.

(Applåder)

Anf. 16 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till Alliansens reservationer 1 och 3 och till Kristdemokraternas reservation 9.

Vi debatterar den nya exportstrategin med 22 prioriterade områden och fem identifierade utmaningar för den svenska exporten.

Att nå tillväxtmarknaderna i högre grad och få fler små och medelstora företag att våga och vilja exportera våra svenska varor och tjänster måste såklart hamna högre upp i den så kallade förädlingskedjan. Sverige måste också öka sin attraktionskraft genom att bland annat locka hit internationella evenemang och upprätthålla den globala handeln.

Vi kristdemokrater delar regeringens uppfattning om de här utmaningarna och anser att merparten av förslagen och åtgärderna för att möta dem är nödvändiga. Men vi dristar oss också till att lägga fram andra förslag i vissa delar.

Att regeringen till exempel vill skapa en bättre övergång från bistånd till handel genom utökad utbyte med internationella organisationer kan vara en bra väg att gå för att skapa möjligheter för människor att försörja sig själva. Men det är viktigt att EU och även andra handelspartner lever upp till sina åtaganden inom det så kallade Aid for Trade, som är ett initiativ som syftar till att ta ett helhetsgrepp om handelsrelaterat bistånd.

Regeringen föreslår regionala exportcentrum där information om bland annat möjligheter till export och finansieringsmöjligheter ska finnas.

Vi kristdemokrater anser att regionala centrum redan finns. Vi har IUC, industriella utvecklingscentrum, som samarbetar med andra organisationer inom företagsrådgivning, med inkubatorer med mera. Ett uppdrag att även jobba med exportfrågor kan mycket väl läggas där.

Jag vet att IUC också har blivit tillfrågade om att jobba mer med till exempel nyindustrialiseringsstrategin. Att då Business Sweden får ökade medel av regeringen för att koncentrera sig på de största affärerna blir mot-sägelsefullt när exportstrategin riktar sig i första hand till de små och medelstora företagen. Däremot anser vi att Business Sweden ska samarbeta med IUC för att få till just en sådan dubbeleffekt och nå bådadera, så att små företag kan hitta fler större aktörer att samarbeta med.

Vi tror också på en ökad uppmärksamhet för Exportkreditnämnden, som har regeringens uppdrag att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör man genom att försäkra exportföretag

och banker mot risken att inte få betalt i exportaffärer, så att de kan genomföra fler. Om företag får bättre information om möjligheten att söka garantier där kan det bidra till att fler vågar exportera. Jag har för mig att Riksrevisionen var inne på samma sak för några år sedan, när vi debatterade detta i kammaren, nämligen att det behövdes mer kunskap för företagen om deras möjligheter att säkra kapitalet.

Herr talman! Jag tror, precis som de kollegor som yttrat sig från talarstolen tidigare, att migrationen är viktig för en ökad export. Öppenhet och solidaritet har bidragit till att Sverige har byggt relationer med många länder runt om i världen. Och frågan är naturligtvis hur Sverige kan ta till vara de människor som kommer hit. Det är en viktig fråga inte bara för den enskilde utan också för Sveriges utveckling. Jag tror att vi måste hitta möjligheter att nyttja dem som har kunskaper om olika affärskulturer, stora språkkunskaper och har varit företagare, affärsmän och -kvinnor, i sina hemländer, för att bidra till en ökad export.

Herr talman! Jag vill också gå in på besöksnäringen, som för min del alltid har två delar: dels turismen, dels mötesindustrin. Är det något som blivit viktigare genom åren är det just att man kan försäkra sig om att det är god kvalitet i det man besöker. Vi blir som resenärer mer och mer medvetna. När man reser i arbetet, som inte minst vi riksdagsledamöter gör, får man en viss vana och börjar förvänta sig saker, och man börjar också själv ställa vissa krav. Man accepterar inte vad som helst utan vill ha en viss nivå på boendet eller resan.

Detta är inget unikt för folk som reser i jobbet, utan detta har hela besöksnäringen mött hos personer som reser, oavsett vad syftet med deras resa är. Det finns ett ökat kvalitetsmedvetande, inte minst genom de snabba medier som finns i dag, där man meddelar sin upplevelse av hotellet eller besöksmålet.

Precis som Alliansen tror jag på Swedish Welcome. Jag har tidigare också haft en interpellationsdebatt med näringsministern om detta, som man ju har satsat mycket pengar på sedan tidigare. Det är väldigt dåligt använda pengar om vi inte fortsätter att använda certifieringen för att bidra till ett hållbart samhälle och för att poängtera att Sverige är en föregångare när vi använder kvalitetskriterier och en certifiering.

Vi ska strax ha en debatt om hållbart företagande. Just besöksnäringen vill jag föra fram som en näring i behov av större kvalitetsmedvetande för att locka till sig resenärer och mötesbesökare i det internationella sammanhanget.

Då kommer vi in på detta med att Sverige ska kunna locka till sig fler besökare till internationella möten och evenemang. Snart har vi Eurovision i Globen. Det är ett evenemang som drar mycket folk och mycket intresse. Vi har många andra evenemang, och för den som är statistikintresserad kan jag nämna att Sverige ligger på 14:e plats på listan över de länder som får flest internationella kongresser. Vi kan jämföra med landet före på listan, som är Australien. Australien är betydligt större än Sverige, kan vi konstatera. Landet efter är Portugal.

Vad är det då som Sverige gör som är så bra? Det finns ju ganska många länder i världen, och det finns många kongressanläggningar och konferenslokaler att välja mellan. Men vad är det som gör att man som mötesköpare väljer Sverige? Jag skulle säga att det handlar om att vi är ett land där man har ett gott miljötänk, där man fortfarande – till 90 procent –

kan gå säker på gator och torg, där man har intressanta och välskötta besöksmål och där det också finns god språkkunskap hos dem som arbetar där.

Vad genererar då detta? Även när det gäller antalet förmodade deltagare vid de internationella mötena ligger Sverige på 14:e plats. Det beräknas att vi under 2014 hade över 104 000 besökare på de 238 kongresserna med internationella deltagare. På den listan ligger Sydkorea på platsen före och Österrike på platsen efter. Det ska poängteras att Österrike har en mycket framgångsrik convention bureau i Wien, som jobbar internationellt på många fronter och har ganska mycket mer medel att röra sig med än vi här i Sverige har genom till exempel Visit Sweden eller det nätverk som finns för CB:er, alltså convention bureaus. Vi ligger bra till. Men vi får inte stanna upp och säga att vi är så bra, utan det gäller att kunna marknadsföra Sverige även i fortsättningen.

Herr talman! Jag ska avsluta med att poängtera vikten av tillgänglighet till Sverige. Om vi inte har flygplatser är det väldigt svårt att locka människor till möten, kongresser och evenemang runt om i hela landet.

Jag tycker att det är lite olyckligt av regeringen att bara peka ut Swedavia och de statliga flygplatserna. Vi vill ju att hela Sverige ska leva och kunna dra nytta av exportstrategin. Då måste vi också ha de regionala flygplatserna med. Se till utvecklingspotentialen där, och ta också hänsyn till att de behöver stöd på ett annat sätt än de har fått under det senaste året. Det har ju varit krångel först med EU och sedan med Trafikverket och Transportstyrelsen. Alla myndigheter som är involverade i infrastruktur har också haft en åsikt om detta med regionala flygplatser. Jag tror att vi måste komma längre i diskussionen än att bara hänvisa till den kommande flygstrategin. Det är mer bråttom än så. Ska vi lyckas bidra med något till hela landet genom exportstrategin behöver vi jobba mer på det här området.

Anf. 17 MATTIAS JONSSON (S):

Herr talman! Det känns väldigt glädjande att stå här med ett betänkande som lägger fokus på exporten, som Sverige och de svenska företagen är så beroende av. Innan jag gick upp i talarstolen var jag inne på Göteborgs-Postens hemsida och kunde läsa att exporten från Göteborgsregionen går lysande och har ökat trefalt i jämförelse med utvecklingen i övriga Sverige. I synnerhet bilindustrin står för en stor del av den ökningen. Antalet arbetstillfällen har ökat med 47 procent sedan i fjol.

Sverige går alltså bra, och det kommer att gå ännu bättre när vi har fattat beslut om den exportstrategi som ligger på riksdagens bord.

Det är också kul att vi har närings- och innovationsminister Mikael Damberg i kammaren. Han kommer att debattera exportstrategin mer utförligt, men jag tänkte ändå säga några ord med koppling till betänkandet.

Regeringens exportstrategi innehåller ett sjuttioatal åtgärder för att möta de utmaningar som svensk utrikeshandel står inför. Svensk export måste i högre utsträckning nå tillväxtmarknaderna. Fler små och medelstora företag måste våga och vilja exportera. Svenska varor, tjänster och system måste nå ännu högre upp i förädlingskedjan. Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turism måste öka. Den globala handeln måste hållas öppen. Det är viktigt för Sverige.

Utöver att exportstrategin ska bidra till regeringens övergripande mål att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 är regeringens uttalade mål att öka exporten, både i absoluta tal och som andel av bnp. Vi behöver öka Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turism, öka andelen exporterande företag och öka deltagandet av svenska företag i den globala ekonomin.

Herr talman! Flera av oppositionens reservationer i betänkandet är om än inte identiska så snarlika den politik som betänkandet genomsyras av. Men det finns också vissa skillnader.

Låt mig ge några exempel. En reservation från Alliansen förordar ett tillkännagivande om att exportstrategin även bör inkludera import och därmed vara en del av handelsstrategin.

Utskottet delar uppfattningen att Sveriges export i stor utsträckning är beroende av just import.

En av de utmaningar som regeringen tar itu med genom åtgärderna i strategin är just det globala handelssystemet. Det framgår tydligt att regeringen är medveten om att enskilda företags konkurrenskraft är beroende av hur väl de lyckas ingå i de globala värdekedjorna.

Regeringen anför att det är av stor vikt att det ska vara enkelt för företag att både exportera och importera varor och tjänster samt att investera både i Sverige och utomlands.

I en annan reservation från Alliansen framhålls att exportstrategin bör ta hänsyn till svenska konkurrensvillkor med särskilt fokus på små och medelstora företag.

Utskottet har här ingen annan uppfattning. Företagens konkurrensvillkor är av stor vikt för deras möjlighet att nå internationell framgång. Inte minst gäller det just små och medelstora företag.

Jag noterar å andra sidan att av den tidigare regeringens mycket stora ambitioner att öka exporten blev det tyvärr bara en tummetott. Jag gläds därför över att detta betänkande sätter fokus på exportpolitiken och tar den på fullaste allvar.

Herr talman! Alliansens ambitioner står dock i kontrast till deras nedskärningar. I Moderaternas budget för 2016 är det minus 45 miljoner på detta område jämfört med regeringen, och Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna minskar med så mycket som 130 miljoner för 2016.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 18 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Människor har i alla tider ägnat sig åt att handla med varandra, såväl med sina grannar som med mer långväga kontakter. Handel har alltid haft stor betydelse, på gott och ont. Den har lett till ökat välstånd, till utbyte av idéer och kunskap samt till fredliga förbindelser med olika kulturer.

Tanken att länder som är sammanbundna genom handel är mindre benägna att hamna i väpnad konflikt är fortfarande aktuell. Det var en grundtanke med kol- och stålunionen, som bildades efter andra världskriget och sedan utvecklades till dagens EU.

Men genom historien finns det också alltför många exempel på handelsverksamhet som fått förödande konsekvenser. Handeln med slavar,

där människor rövades bort från Afrika för att säljas till Nord- och Sydamerika, skapade förvisso ekonomisk tillväxt och gjorde vissa rika. Men det stora flertalet fick betala ett fruktansvärt pris, och såren är ännu inte läkta. Denna djupt omänskliga handel har med rätta kastats på historiens soptipp.

Vi får dock inte glömma hur viktigt det är att såväl stater som företag tar sitt ansvar för att handel och export bedrivs utifrån en värdegrund baserad på respekt för mänskliga rättigheter, miljö och demokrati.

Detta står väl uttryckt i den överenskommelse som S och MP gjorde när vi bildade regering: ”Världens länder är allt mer ekonomiskt beroende av varandra och delar ansvaret för miljön på vår planet. Globaliseringens fördelar ska komma alla till del. Det kräver att människan sätts före marknaden. Demokratien behöver globaliseras och globaliseringen demokratiseras. Större ansträngningar måste göras på att öka antalet demokratiska stater i världen.”

Vi har också den svenska politiken för global utveckling, PGU. Den innebär att alla politiska beslut och alla politikområden ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter, människors demokratiska delaktighet, fattigdomsbekämpning och miljömässig hållbarhet. En enig riksdag beslutade om den 2003. Regeringen tar den på stort allvar liksom de nya utvecklingsmålen som antagits av FN, Agenda 2030, där handel ingår som en viktig del för hållbar utveckling.

Det finns mycket att säga om exportstrategin och om handlingsplanen för hållbart företagande, som vi också ska debattera i kammaren i dag. Här finns mycket som är steg i rätt riktning mot den goda handeln och exporten. Jag kan inte tala om allt utan får uppehålla mig vid några saker.

Företag, stora som små i olika branscher, handlar som aldrig förr över gränserna. Men marknaden består inte enbart av privata producenter och konsumenter. Stater har alltid haft en viktig roll för handeln, ofta som självständig aktör men också genom att skapa regelverk för hur handeln ska bedrivas och på vilka och vilkas villkor. Så är det givetvis än i dag. Staten kan och bör stödja export av varor och tjänster som bidrar till att lösa de stora globala samhällsutmaningarna.

Det finns många kloka åtgärder i regeringens exportstrategi som kan hjälpa till att ta vara på den enorma potential som svenska företag har när det gäller att bidra till att lösa exempelvis utmaningarna på miljöområdet.

Samordning och stöd till företag så att flera företag kan gå samman och ta sig an större projekt inom till exempel förnybar energi, avfallshantering och samhällsplanering är viktigt och bra. Det kan ge verkliga vinn-vinnlösningar.

De regionala exportcentrumen, som redan har börjat öppnas, är jätteviktiga för att ta till vara den kunskap och de nätverk som finns i hela landet.

Vi får inte glömma de kommunala bolagen. De har mycket att bidra med, inte minst på miljöområdet och inom samhällsplaneringen. Här finns för övrigt ytterligare hinder att undanröja. Även om det finns mycket bra i denna strategi finns det fler saker att göra. De kommunala bolagen begränsas nämligen av otidsenlig lagstiftning som behöver moderniseras så att de kan konkurrera och exportera på lika villkor som andra företag. Världen har inte råd att inte ta vara på alla goda krafter.

En annan bra sak i exportstrategin är att vi ska etablera fler konsulat och honorärkonsulat i världen. Som har nämnts finns det många svenskar med bakgrund i andra länder. De har unika förutsättningar att göra stora insatser till nytta för såväl Sverige och svenska exportföretag som sina forna hemländer.

Jag talade för en tid sedan med representanter för handelskammaren i Erbil i irakiska Kurdistan. Där efterlyser man samarbete med Sverige för att komma framåt när det gäller förnybar energi och att bryta oljeberoendet, utveckla ekologiskt jordbruk och hjälpa ungdomar och medborgare i allmänhet att skapa företag, kunna försörja sig på hemmaplan och slippa ge sig av utomlands. Det är ett exempel på behovet av svensk representation på fler ställen i världen.

Besöksnäringen har tagits upp, och jag vill passa på att understryka hur viktig denna växande bransch är. Helena Lindahl gav oss siffror på hur många jobb och hur mycket pengar den genererar. Då gäller det att vi tar väl vara på de unika natur- och kulturmiljöer som turister från när och fjärran vill komma hit och uppleva.

I alla komplexa sammanhang uppstår konflikter mellan olika intressen. Då gäller det att hålla huvudet kallt och minnas att det, när det är aktuellt med exploatering av naturresurser, mineraler och så vidare, många gånger kan vara mer ekonomiskt lönsamt – inte bara ekologiskt – att låta gammelskogen stå kvar här och var och att låta mineraler ligga kvar ibland, såväl för samhället som för företagen och jobben på lång sikt.

Det har talats mycket om flyg här, men hur fint vore det inte med nattåg från kontinenten – vilka semestrar skulle inte det kunna bli?

Herr talman! Ökad handel är trots allt inte automatiskt av godo i alla lägen. Jag vill lyfta blicken lite grann för att få perspektiv. Det beror på vad som säljs och på vilka villkor. Världen behöver till exempel knappast mer vapenhandel. Däremot är behovet av solceller, malariamedicin och liknande enormt.

Det är viktigt att ha i bakhuvudet vad den store miljöekonomen Herman Daly påpekade, nämligen att det är förnuftigare att byta recept än att skicka kakor mellan länder. Det sistnämnda genererar onödiga transporter som skapar onödig miljöbelastning, och den ekonomiska tillväxt som uppstår blir därmed, med Dalys ord, oekonomisk totalt sett.

En ansvarsfull export och handel kräver ett regelverk som skyddar människor och miljö och inte ensidigt gynnar stora röststarka transnationella företag på bekostnad av andra intressen. I många handelsavtal finns så kallade investor state dispute settlements, mekanismer som ger företag rätt att stämma stater om de anser att staterna har inskränkt deras möjligheter att göra vinst eller deras investeringar.

Jag vill passa på att lyfta fram något som kanske inte tas upp lika ofta, nämligen att människor som drabbas av företags verksamhet också måste ha möjlighet att hävda sina rättigheter och få kompensation och upprättelse. Även om intentionerna är de bästa kan det ibland gå fel och mänskliga rättigheter kränkas eller miljö förstöras. Även naturen och kommande generationer måste ha en röst, och det måste finnas ett slags likhet inför lagen såväl för människor och miljö som för företag.

Det finns flera tänkbara vägar som jag tänkte utveckla i mitt nästa anförande, om jag hinner. Men låt mig kort nämna här att det bland annat

finns ett förslag om internationell lagstiftning om ekocid, det vill säga allvarlig förstörelse av natur och livsmiljö. Det är en sak som Sverige med fördel skulle kunna driva i FN.

Det är verkligen ett stort steg framåt att regeringen i handlingsplanen för hållbart företagande vill stödja och uppmuntra företag att göra rätt och respektera mänskliga rättigheter genom frivilliga initiativ, regelverk och riktlinjer, för att skydda mänskliga rättigheter och miljö.

Jag tycker dock att vi i ett nästa steg måste fundera på om man ska gå vidare och jobba för bindande regler för stora transnationella företag. Det är ett arbete som drevs i FN men som lades ned på 1990-talet. Nu har det tagits upp igen i en arbetsgrupp, och där menar jag att Sverige skulle kunna göra mycket stor nytta.

Med allt detta sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 19 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Det var mycket trevligheter som handel kan bidra till. Det är tåg, natur, god miljö och villkor som ska vara uppfyllda. Handel kan uppenbarligen, enligt Miljöpartiet, vara en viktig del i att utveckla världen.

Annika Lillemets nämnde att det finns problem här, nämligen företag som kan stämna stater. Vi har haft denna diskussion tidigare, och vi kommer att ha den många gånger.

En konkret fråga: Tycker Miljöpartiet att svenska företag som etablerar sig i andra länder inte ska ha möjlighet att kunna åberopa sin rätt om nationer ändrar villkoren eller förutsättningarna för deras verksamhet i de länderna? Det är en konkret fråga.

Herr talman! Jag har noterat att Miljöpartiet, här genom Annika Lillemets, talar väl om att det finns möjlighet att exportera kunskap om miljö, bostadsbyggande med mera. Vi har svensk kultur som kan exporteras. Sverige är väldigt duktigt på utbildning. Det finns stor kompetens inom utbildning där Sverige kan sälja tjänster.

Jag har låtit göra en undersökning. Som jag nämnde tidigare har vi en handelsminister som tyvärr bara verkar på tredjedelstid. Men statsministern har sagt att hela regeringen är handelsministrar. Jag har tittat på vilka utlandsresor som Mehmet Kaplan, Åsa Romson, Gustav Fridolin, Alice Bah Kuhnke och Isabella Lövin har gjort och vilka som har varit handelsfrämjande. Från Regeringskansliet har jag fått svaret att ingen resa har kunnat anges som handelsfrämjande.

Varför har inte Miljöpartiets ministrar genom aktiv handling visat sig vara handelsministrar?

Anf. 20 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Tack för viktiga frågor, Hans Rothenberg!

Hur definierar man handelsfrämjande? Det är en bra fråga. Om vi tar biståndsminister Isabella Lövin finns det en viktig sak. När det gäller de länder som vi har haft utvecklingssamarbete med och gett bistånd till förut och som nu har kommit upp en bit, blivit lite rikare och klarar sig bättre själva har vi en stor uppgift att hjälpa dem att komma vidare och transformera vårt samarbete och vårt förhållande med dem till att inte bygga på bistånd utan i stället på handelsrelationer.

Jag har svårt att se skillnaden, om jag ska vara ärlig. Är inte detta indirekt handelsfrämjande? Jag vet inte hur handelsfrämjande definieras av Hans Rothenberg. Jag ser det definitivt som handelsfrämjande att hålla fast vid kontakterna och se hur de kan vidareutvecklas.

Jag vet naturligtvis inte i detalj vad våra ministrar har gjort på sina utrikesresor, eftersom jag inte har följt med på dem, men i någon mening är allt handelsfrämjande. Att bara exponera svensk kultur, tala om vad som finns och så vidare befrämjar handel på sikt. Man får inte göra det så snävt som Hans Rothenberg vill.

Om det finns rättssystem som fungerar i länder är det absolut ingenting som hindrar svenska företag från att stämma stater om de gör något otillåtet mot företagen. Det är rimligt. Som jag sa måste det vara likhet inför lagen. Jag tror inte att detta är något problem i de flesta fall.

Anf. 21 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack för svaret!

Det är självklart att biståndspolitiken är till för att förbereda så att det sedan kan övergå i handel. Så har de flesta handelsministrar och biståndsinistrar agerat de senaste decennierna. Det är självklart. Jag utgår ifrån att Isabella Lövin också beaktar denna fråga när hon är på utlandsresor.

Min det finns ytterligare ministrar med miljöpartimärke på kavajslaget som inte har nyttjat sina möjligheter att på utlandsresor också agera handelsfrämjande. Då menar jag inte att man, när man är på utlandsresor, i förbigående ska nämna att det vore bra om vi kunde utbyta lite handel oss länder emellan.

Här handlar det om att ifall alla ministrar i regeringen också är handelsministrar ska bostadsministern kunna ha en idé om vilka insatser man ska göra när man är på resor för att kunna bidra till att sälja svenska byggtreprenörers tjänster och produkter utomlands. Inom miljöområdet undrar jag vad miljöministern har gjort för att sälja svensk cleantech utomlands. Och vad har kulturministern gjort för att sälja svensk kultur utomlands?

När man ställer en fråga och vill få reda på vad de har gjort på de här resorna är det ganska enkelt att svara. Men jag har inte fått några svar. Därför vilar det ett stort ansvar på Miljöpartiets ministrar i regeringen att visa att de också är handelsministrar.

Det var bra att höra Annika Lillemets säga att svenska företag givetvis ska kunna stämma stater om de hamnar i trångmål. Ja, det är precis detta som den tvistlösningsmekanism som heter ISDS handlar om. Det är den som ska vårdas, och det är den som alla länder har nytta av ömsesidigt gentemot varandra. Det har svenska företag stor nytta av när de är ute och etablerar sig runt om i världen. Det tycker jag att Miljöpartiet borde vårda mer.

Anf. 22 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det är klart att det behövs tvistlösningsmekanismer. I alla mänsklig verksamhet uppstår ju intressekonflikter. Men de får inte utformas så att de går före demokratiskt fattade beslut och beslut som syftar till att skydda mänskliga rättigheter, miljö och hälsa, djurskydd och andra samhällsintressen. Det är vi nog alla ense om – hoppas jag verkligen. Men det finns en berättigad oro över hur de utformas i olika handelsavtal.

Visst behövs någon form av tvistlösningsmekanism, som inte förbryter sig mot de här absolut viktiga samhällsintressena och demokratin. Det tror jag inte att det är några problem med. Har vi fungerande rättsstater har vi också ofta sådana på plats.

Man kan alltid klaga på regeringen och säga att det borde göras mer. Men jag är själv stolt över det som hela regeringen står för vad gäller hållbart företagande och exportfrämjande. Det är massor av saker. Man vill ta till vara de regionala krafterna, regionala exportcentrum. Det är en stor kraftsamling, så jag tycker nog att Hans Rothenberg – förlåt uttrycket – är lite gnällig. Det tycker jag nog. Jag tycker att det finns stor potential och att det redan görs mycket. Men hur man etiketterar det är en annan sak.

Anf. 23 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det är intressant att i Miljöpartiet, som har flera representanter i näringsutskottet som har hand om olika frågor – i motsats till ett visst annat parti, som får ta alla frågor – blir det ibland lite motsägelsefullt i åsikterna kring olika saker. Ibland blir det också lite svårbegripligt, vilket gör att jag behöver ställa en fråga till Annika Lillemets.

När man i en debatt som handlar om exportstrategi använder uttrycket att det finns de som ”drabbas av företagsamhet” undrar jag lite grann vad Lillemets menar. Är det så att man drabbas negativt av människor som uttrycker en vilja att driva företag? Då ska vi kanske inte delta i debatten över huvud taget, för det handlar ju om företag som bedriver export och att vi behöver ha en strategi för det arbetet.

Så till nästa fråga. Jag tror att vi är ense om – Annika Lillemets, jag och alla andra – att vapenhandel i sig kanske inte är något gott som vi tycker ska främjas i onödan, så att säga. Men om man därutöver nämner att det bara är bra med handel, utveckling och export av malariamedicin och solceller, som Annika Lillemets nämner, måste jag ändå fråga om det verkligen inte finns några andra saker som man kan tänka sig att exportera eller importera och därmed bidra till internationell handel med.

Den tredje frågan ska jag snabba mig med. Det är frågan hur Miljöpartiet och Annika Lillemets ser på möjligheten för utländska företag att etablera sig i Sverige om de inte kan använda flyget.

Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det var många viktiga frågor. Jag får se hur många jag hinner svara på.

Om uttrycket ”drabbas av företagsamhet”: Det händer tyvärr. Vi kan ta Arla i Saudiarabien, där man i fabriken tog migrantarbetares pass, så att de inte kunde resa från landet. Vi kan ta en underleverantör till i det här fallet statliga Vattenfall, som köpte kol från ett bolag i Colombia, där man mördade fackföreningsledare. Vi kan ta textilindustrin, där det finns stora problem och där folk har fått arbeta under omänskliga förhållanden, där de har brutit mot ILO:s kärnregler och det har varit mer eller mindre slavarbete. Vi har också hemska olyckor där man har låst in arbetare som sedan har brunnit inne.

Man kan hålla på hur länge som helst. Ibland går det tyvärr fel. Sådant kan hända.

Jag tror inte att någon som håller på med företagsamhet vill att det ska bli så. Men med kostnadsjakt och kanske när det är svårt att hålla koll på

underleverantörer kan det gå fel, även om man har de bästa intentioner. Då måste de som drabbas ha en reell möjlighet att få upprättelse, kompensation och förbättring av sina villkor där så är möjligt. Det skyddet måste stärkas.

Vi kommer väl in på detta igen, när vi debatterar hållbart företagande. Det är mycket bra att många företag arbetar med detta. Det har gjorts mycket, men det finns saker kvar att göra. Där ser jag ett behov av att gå vidare och titta på bindande regler för att stärka skyddet för människor.

Sedan har vi exemplen på vad som är vettigt att exportera och importera. Det var just exempel, Penilla Gunther. Det finns naturligtvis mycket mer än solceller och malariamedicin. Det finns hur mycket som helst som kan vara bra att exportera och importera. Det var just exempel.

Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag kan naturligtvis hålla med Annika Lillemets om de exempel som hon nämner om förfärliga arbetsförhållanden för människor. Sådant ska vi inte bidra till. Vi ska inte ha svenska företag som skämmer ut sig i resten av världen genom att bidra till vare sig miljöförstöring eller förstörelse av människor, djur eller natur – absolut inte. Vi kommer som sagt tillbaka till det i nästa debatt om kriterierna för hållbart företagande.

Man kan väl nästan säga att det då handlar om dåliga företag där jag tror varken den svenska regeringen eller någon av oss andra vill främja exporten av deras varor eller tjänster, därför att de faktiskt inte förhåller sig på rätt sätt till de internationella konventioner som finns kring att driva företag och inte minst arbetsrättsliga regler. Men det är liksom en helt annan sak.

Det handlar inte om att ”drabbas av företagsamhet” men att drabbas av dåliga förhållanden, som dåliga företag bidrar till i andra länder. Det är något annat. Jag tycker att vi ska vara noga med orden.

De små och medelstora företagen är känsliga i de här fallen. Det handlar väldigt mycket om att ha goda villkor för dem att kunna växa och utvecklas och kunna sprida sina produkter på ett gott sätt med hjälp av till exempel Exportkreditnämnden. Den här strategin ska medverka till det.

Jag efterfrågar fortfarande något fler exempel från Miljöpartiets sida, där man faktiskt kan säga: Detta är Sverige bra på, det här skulle vi kunna ha mer export av.

Sedan har vi den sista frågan, icke att förglömma: frågan om flyget.

Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det låter som om vi i grunden är överens om att vi ska främja bra företagsamhet och inte dålig företagsamhet. Men som jag sa: Även med de bästa intentioner kan det ibland gå fel, och det är därför vi behöver starka institutioner och kontroll- och uppföljningsmekanismer för allas skull. Det kan vi prata om länge.

Beträffande flyget: Vem har sagt att vi ska lägga ned allt flyg? Jag har inte gjort det. Däremot ska vi inte expandera det hur mycket som helst. Det är nämligen inte klimatvänligt. De transporter som kan gå med klimatvänligare transportslag, som tåg och sjöfart, är det vi ska satsa på i första hand. Sedan kommer det alltid att finnas flyg. Men vi ska inte bygga ut det i

onödan utan alltid välja det resurssnålaste och minska behovet av transporter, vilket jag försökte belysa, och ha ett transportsnålt och smart samhälle.

Jag nämnde några exempel på vad vi är bra på och kan exportera från Sverige. Det gäller miljöteknik, biogas, samhällsplanering och avfallshandling. En annan stor sak är musik och kultur som är en enormt stor exportvara, som dessutom är både trevlig och miljövänlig. Det sliter inte alls på miljön. Jag riktar ett tack till kommunala musikskolan.

Det finns alltså mycket som vi är bra på och som vi kan stödja, sprida och samarbeta med andra om. Vi kan ha ett ömsesidigt lärande, inte minst i fråga om samhällsplaneringen.

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Annika Lillemets talar som alltid mycket och bra om miljö- och klimatfrågor. Det ska du ha en eloge för, Annika Lillemets. Du sa bland annat i din replik att du inte vill bygga ut flyget i onödan.

I regeringens exportstrategi finns det ett stycke längst bak som heter Fler direktflyglinjer till och från Sverige. Där står det bland annat att svenska flygplatser har för få direkta flyglinjer till viktiga städer i tillväxtländerna.

Jag måste säga att jag är lite förvånad över att Miljöpartiet har gått med på detta. Ska vi tolka det som att det är viktigt för Annika Lillemets att det finns en flyglinje mellan Linköping och Riyadh? Varför vill Miljöpartiet att vi ska flyga mer?

Anf. 28 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Nu har Miljöpartiet inte egen majoritet vare sig i regeringen eller i riksdagen. Det kan kanske förklara en del. Och Riyadh var ju också ett exempel.

Det som regeringen också gör och som är bra är att satsa på att rusta upp den svenska järnvägen för att få över mer gods på tåg och även att få över mer gods på fartyg till sjöss. Det är viktigt att komma ihåg, och det är naturligtvis någonting som jag som miljöpartist är glad över att regeringen gör.

Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Annika Lillemets för svaret. Jag tror att vi i grunden egentligen står ganska nära varandra. Men jag är ändå lite förvånad över att Miljöpartiet går med på ett sådant stycke som finns i exportstrategin 4.22, där man så tydligt säger att man vill ha fler flyglinjer till och från Sverige direkt till andra länder.

Jag tror att det vore bättre om vi tillsammans tryckte på för att det ska satsas mer på järnvägen till våra internationella flygplatser, så att de flyg som går därifrån direkt till tillväxtländerna, oavsett om det är Riyadh i Saudiarabien eller Tyskland, är fullsatta och så att vi inte förstör miljön mer än vi behöver.

Tyvärr har vi under lång tid sett att det inte längre är någon politisk åsikt som är helig för Miljöpartiet eller som inte är förhandlingsbar.

Anf. 30 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Som sagt, alla goda krafter behövs för att ställa om samhället i klimatvänlig riktning, och Håkan Svenneling sa en hel del viktiga saker.

Regeringen satsar. Järnvägsunderhållet och järnvägsutbyggnaden är mycket eftersatta. Det är bara full fart som gäller här, och jag hoppas på stöd från så många som möjligt.

Jag passar på att upprepa att vi också har en politik för en smartare hushållning och cirkulär ekonomi, vilket minskar resursanvändningen. Vi vill också arbeta på olika sätt för att Sverige ska bli ett av de första fossilfria välfärdsländerna.

Det händer alltså mycket på området, även om det finns en del som jag definitivt inte hade förespråkade om jag och mitt parti hade fått bestämma helt själva. Men sammantaget går vi ändå i rätt riktning. Vi arbetar seriöst med att minska Sveriges klimatpåverkan. Och där behöver vi, som sagt, alla goda krafter som kan hjälpa till med det – Håkan Svenneling och alla andra.

Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vill inleda denna debatt med att faktiskt tacka för det beröm som regeringen har fått från många partier för att vi har tagit fram denna exportstrategi. Jag är lite partisk, men jag måste säga att den här frågan är bland de viktigaste frågorna för oss att diskutera i denna kamrars efter som svensk ekonomi är oerhört beroende av vår export och av våra internationella handelsrelationer. Och den här debatten vittnar om det.

Jag vill börja med att nämna att det i Dagens Industri den 29 februari står: Svensk export vinner mark.

Många i näringsutskottet läste naturligtvis Dagens Industri då. Men det är första gången på 20 år som svensk export vinner marknadsandelar på de internationella marknaderna. Det är en mycket glädjande utveckling därför att en bakgrund till denna exportstrategi naturligtvis är vikten av exporten för vår svenska ekonomi. Men det finns också ett historiskt perspektiv, att vi nu har ett antal år bakom oss där svensk export har tappat mark.

Om man tittar på några av våra konkurrentländer, som Tyskland och Nederländerna, har deras export utvecklats nästan dubbelt så bra som den svenska exporten under ett antal år. Detta är naturligtvis inte långsiktigt hållbart. Väldigt mycket av svensk ekonomi är nämligen uppbyggd på export och handel med andra länder och bidrar mycket till vår bnp men naturligtvis också till finansieringen av vår välfärd.

Jag tycker att exemplet Västra Götaland och det lyft som nu sker av exporten där visar vilken enorm betydelse som exporten har för sysselsättningen i vårt land. När exporten är med och drar vår ekonomi som den nu gör ser vi också en positiv utveckling på svensk arbetsmarknad – fler nya jobb men också en fallande arbetslöshet. Det här betyder därför otroligt mycket för svensk ekonomi.

Det är uppenbart att alla vi som deltar i den här debatten i dag delar insikten om exportens och handelns betydelse för Sverige. Men jag vill ändå nämna bara en siffra för att sätta detta i ljuset. Kommerskollegium presenterade i slutet av förra året en rapport som visade att den direkta exportindustrin i dag sysselsätter 678 000 människor. Men om vi räknar in

de företag som är direkt beroende av exporten för sin verksamhet och som understöder exportsektorn blir det 1,3 miljoner människor som går till jobbet varje dag tack vare svensk export. Detta är alltså otroligt viktigt för svensk ekonomi. I princip var tredje människa som går till jobbet gör det tack vare svensk export.

Detta är en del av bakgrunden till att vi från regeringens sida har valt – det var nästan det första vi gjorde i regeringsställning – att prioritera arbetet med exporten, ta fram denna exportstrategi och också växla upp det exportstödjande arbetet ganska dramatiskt budgetmässigt.

När vi tittar på de problembilder som ändå finns av svensk export är vi mest beroende av export till våra nära grannländer. Det är inte konstigt. Ungefär 70 procent av svensk export går till Europa. Men när vi tittar framåt ser vi att ungefär 80 procent av den förväntade tillväxten i världsekonomin kommer att ske utanför Europa. Därför måste vi jobba med att nå fler tillväxtmarknader runt om i världen för att Sverige inte ska gå miste om den exportutveckling som vi har möjlighet att ta vara på för svensk ekonomi.

En annan sak som jag tycker är mycket viktig och som ligger bakom denna strategi är att bara 10 procent av de svenska företagen exporterar. Det finns en enorm potential att få fler små och medelstora företag att våga och vilja ta steget ut på exportmarknaden. Vi vet att det har mycket stor betydelse för svensk ekonomi, men det har också mycket stor betydelse för sysselsättningen i vårt land. Det är nämligen genom små och medelstora företag, som tar steget ut på exportmarknaden och har behov av att expandera och göra nyanställningar, som vi kan få en stor sysselsättnings-effekt.

Strategin pekar egentligen ut ett antal utmaningar. Fler små och medelstora företag måste våga och vilja exportera, vilket jag just nämnde. Svenska varor, tjänster och system måste nå högre upp i förädlingskedjan. Sveriges attraktionskraft för investeringar, kompetens och turism måste öka. Och den globala handeln måste hållas öppen. Det är detta som ligger till grund för regeringens exportstrategi.

I exportstrategin finns det 22 konkreta insatser utpekade som vi nu jobbar med för att förverkliga den. Man kan säga att det är fokus inte bara på att få små och medelstora företag att ta steget utan också, vilket är viktigt, på att inte glömma bort våra stora exportföretag i Sverige och deras möjligheter att vinna inte minst de stora affärerna på en global arena. Det betyder otroligt mycket för svensk ekonomi och långsiktigt för vårt välstånd.

Utarbetandet av strategin har skett i väldigt nära dialog med näringslivet. Såväl enskilda företag och branschföreningar som fackliga organisationer har bidragit till arbetet med att fundera på vad som behöver göras ytterligare för att vi ska bli bättre i vårt exportfrämjande. Jag vill tacka för den dialogen. Det mottagande som exportstrategin har fått, inte minst från näringslivets sida, visar att man anser att vi har följt upp samtalen på ett bra sätt och identifierat viktiga områden som de har påpekat och som vi nu jobbar med. Det gäller både för stora företag och för små och medelstora företag.

Nu pågår arbetet med att implementera och genomföra de 22 insatserna. Jag vill ge några exempel till riksdagen för att visa hur arbetet pågår och vad som händer i strategin.

Det första är att vi jobbar väldigt hårt med att effektivisera det statliga exportfrämjandet. Det ironiserades lite grann kring begreppet Team Sweden och försöket att få ihop de svenska aktörerna och samarbeta mycket. Jag ska säga att det i de dialoger vi hade var en fråga som engagerade näringslivet mer än någon annan. Man sa: Det är för många aktörer, det är svårt att veta vem som gör vad. Kan ni inte samordna insatserna så att det blir lättare för företag att hitta rätt i det stöd som ändå finns och utveckla det stöd som finns för små och medelstora företag att gå på export?

Det är därför vi skapar en organisation här hemma för att försöka skapa bättre och tydligare ingångar för företag runt om i Sverige, genom de regionala exportcentrum vi nu har beslutat om – de sex första – för att se till att företag får en dörr in men också hjälp inom 24 timmar. Det är även en samordning av våra insatser på viktiga internationella marknader. Att alla våra aktörer kan hjälpas åt och dra åt samma håll betyder mycket för att vi ska lyckas inte minst på svårare marknader runt om i världen. Vi har tagit beslut om att stärka närvaron på viktiga marknader. Vi har öppnat generalkonsulatet i New York igen, och vi öppnar nya ambassader i Tunisien, Filippinerna och Peru. Business Sweden har öppnat utlandskontor i Singapore och avser att snart öppna i Teheran.

Vi har fattat beslut om de regionala exportcentrumen, som jag nämnde, för att samordna de statliga aktörerna och involvera de regionala aktörerna och andra aktörer som finns för att främja företagande regionalt runt om i Sverige. Det ska alltså inte bli någon avgränsning utan snarare en inbjudan att samverka ännu mer regionalt i Sverige. Statskontoret har just kommit med sin granskning av det nationella främjandet, och jag tror att de använder orden ”en stor röra” på regional nivå. Det visar behovet av att kraftsamla på regional nivå för att göra det enklare för företagen att hitta rätt.

Vi kommer efter sommaren att starta den digitala exportinformationen, ett enda fönster vi håller på att samla på hemsidan verksam.se, för att visa det statliga stöd som finns för att få rådgivning, marknadsföring, finansiering etcetera på ett enda ställe. Business Sweden står nu också i startgroparna för att sjösätta en informationskampanj riktad till små och medelstora företag för att informera om vikten av export och vad för stöd och hjälp man kan få för att internationalisera sin verksamhet. Det strategiska arbetet med att vinna fler av de största globala affärerna har påbörjats, och Business Sweden har tillsammans med Svenskt Näringsliv redan identifierat ett antal pilotprojekt för att se hur man kan jobba strategiskt för att vinna de stora internationella affärerna.

Flera insatser har påbörjats när det gäller att stärka Sverige-bilden. Nyligen lanserades till exempel ett digitalt skyltfönster för de kulturella och kreativa näringarna. Det lanserades i Austin i USA, och vi gör särskilda insatser med Sverige-bilden i till exempel Indien. Vi gör även särskilda insatser för att öka turistfrämjandet i både Indien och Kina; under våren öppnas tio nya viseringskontor i Kina för att underlätta till exempel turistströmmarna till Sverige.

FN-strategin när det gäller att vinna stora internationella upphandlingar har också gått vidare. Vi har gjort en resursförstärkning av vår närvaro i New York för att kunna jobba strategiskt för att Sverige ska ha möjlighet att ta hem en del av de stora affärer som finns i FN-systemet. Vi jobbar också med att stärka svensk talangattraktion genom till exempel Svenska institutet.

Vi märker att vi är igång med insatser. På många av dessa 22 områden går arbetet framåt. Jag ville ta lite tid för att visa att det nu är fullt fokus på genomförandet. Det är också en stor öppenhet – märker vi att någonting inte riktigt fungerar gör vi om och gör rätt, för ambitionen är att se till att öka våra framgångar på internationella marknader. Då ska vi också lära av det vi gör under tiden.

Som några av er har lyft fram i debatten vill jag också poängtera vikten av att genomförandet av exportstrategin sker i samklang med den nationella handlingsplanen för företagen och mänskliga rättigheter. Det är första gången en regering kopplar ihop de här två frågorna och jobbar strategiskt med det. Det blir ännu viktigare eftersom ett antal av de prioriterade marknader vi pekar ut i exportstrategin är svåra marknader där det finns omfattande korruption eller brister i mänskliga rättigheter. Därför är det ännu viktigare att jobba med hållbart företagande ihop med frågan om exportstrategin, och det tycker vi är väldigt viktigt.

Vi ser att exportstrategin ska bidra till regeringens övergripande mål att bekämpa arbetslösheten och få EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Vi är på gång med genomförandet, och jag vill avslutningsvis konstatera att detta innebär en rejäl uppväxling men förhoppningsvis också ett långsiktigt engagemang från Sveriges sida att ta exportfrågorna och handelsfrågorna på större allvar. Jag hoppas också att vi framgent kan nå en större politisk enighet om vikten av dessa frågor. Den debatt som än så länge har varit har nämligen speglat en stor enighet om betydelsen, men det är också viktigt att vi når enighet inte minst om de ekonomiska satsningarna framöver för att göra detta.

Jag hoppas alltså att vi får se fler positiva rubriker om svensk export under de närmaste åren. Det är i alla fall det vi jobbar med, och förhoppningsvis ska exportstrategin leda till det.

(Applåder)

Anf. 32 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman och näringsminister Mikael Damberg! I exportstrategin nämns utmaningar när det gäller att få små och medelstora företag att börja exportera. Om jag utgår från mitt eget område, som är en entreprenörsregion som kallas Gnosjöregionen i södra Jönköpings län, finns det ganska tydliga anledningar till att företagen inte vill eller kan exportera eller växa. Anledningarna gäller troligtvis för hela Sverige.

1. Vi har problem med generationsskiftet. Barnen vill inte ta över, eller så vill företagarna inte sälja till utomstående.
2. Företagarna vill inte exportera eller växa, för de är nöjda med att ha ett avbetalat hus eller en sommarstuga och kunna resa en gång om året. Varför skulle de vilja riskera detta?
3. De vill men kan inte, för det finns inte möjlighet att anställa. De har inte tid att anställa och lära upp.
4. Det är kompetensbrist, men utbildningarna finns inte – och finns utbildningarna vill folk inte utbilda sig till det.

Löser man dessa fyra problem kommer tillväxten och exporten att öka. Hur ser näringsministern och regeringen på detta?

Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag tror att detta är en av nycklarna. Det har tidigare funnits en bild i Sverige av att små och medelstora företag inte exporterar så mycket eftersom vi har stora företag och de små företagen är underleverantörer till dem. På något sätt bedriver de alltså export i alla fall.

Jag tycker att den logiken haltar. Är man ett litet företag i Sverige och de facto klarar att leverera till multinationella företag i Sverige finns det ju ingenting som hindrar att man levererar till andra multinationella företag runt om i världen. Jag tror att detta är en kulturfråga och en kunskapsfråga. Jag tror nämligen att små och medelstora företag får väldigt svårt att klara konkurrensen på fem och tio års sikt om de inte växer i marknad, inte finns på internationella marknader och inte har kontakter med fler kunder än kanske bara en enda stor. Jag tycker alltså att den fråga som väcks av Sverigedemokraterna är viktig.

Vi tittar på vad som egentligen hindrar små och medelstora företag i dag, och tidsaspekten är naturligtvis en av de saker som ofta hindrar dem. Det finns särskilda program där man kan jobba över en längre tid med små och medelstora företag för att hjälpa dem att förstå vad de måste kunna och göra för att nå internationella marknader. Det är ett initiativ vi har. Ett annat är att titta på kompetensfrågan, där regeringen gör stora insatser i allmänhet för att öka möjligheten att rekrytera den kompetens som behövs. En aspekt som inte togs upp var finansieringsfrågan, som också är ett hinder för små och medelstora. Där har vi gett nya uppdrag till inte minst EKN att jobba mer mot små och medelstora företag för att möjliggöra expansion.

Hela syftet med detta är att tydliggöra vilken hjälp som finns att få och att rikta sig direkt till företag och säga: Det är viktigt med export, och det är faktiskt en fråga vi tar på allvar från statens sida.

Anf. 34 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Det känns ändå som att näringsministern delar vår åsikt att det är väldigt viktigt och att man behöver göra en attitydförändring. Om man tittar på förslagen verkar det som att regeringen har tagit detta på allvar. Jag har förhoppningen att så kommer att ske när det väl går igenom. Jag nöjer mig med detta.

Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Hans Rothenberg är inte den enda som har kollat upp detta med resor. Jag har kollat upp att näringsminister Mikael Damberg har gillat att resa sedan han kom in i regeringen.

Under sin tid som minister har han besökt 18 länder. Fyra av dessa länder har varit fossildrivna ekonomier som också haft ett auktoritärt diktatoriskt styre. De jag i dag tänker på är Förenade Arabemiraten, Iran, Saudiarabien och Kina. Även Mikael Dambergs statssekreterare, Oscar Stenström, har farit runt i världen. Han har besökt 17 länder. Utöver en del av de länder som näringsministern har besökt har han också besökt de oljedrivna regimerna i Angola, Indonesien, Malaysia och Ryssland.

Av de 26 länder som pekas ut i exportstrategin är det endast 9 länder som räknas som demokratier enligt institutet Freedom House. De andra

17 länderna klassas antingen som delvis fria eller som diktaturer. Av de 17 länderna är det 15 som är oljeberoende eller har andra fossilberoende ekonomier. Samtidigt saknas en rad demokratiska länder som beräknas ha hög tillväxt de kommande åren.

Jag menar att det ur två aspekter är problematiskt att peka ut oljestinna diktaturer. Den första aspekten är att deras ekonomier inte är hållbara då oljan och fossila bränslen är förra seklets drivmedel. De har en svår väg att gå redan nu när oljepriset är lågt. De lär få det ännu tuffare när världen ställer om och lever upp till sina klimatambitioner.

Den andra aspekten är att svensk handel stärker diktatoriska styren och ser till att den rådande ordningen kan fortsätta. Det gör att Sveriges exportstrategi möjligtvis gör att Sverige kommer att exportera produkter men knappast demokratiska idéer. Frågan är om regeringen verkligen lever upp till sin ambition om feministisk utrikespolitik.

Varför, näringsminister Mikael Damberg, gillar du oljestinna diktaturer så mycket? På vilket sätt hjälper handel med dessa länder till att stärka Sveriges ekonomi och en demokratisk utveckling i världen?

Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)
replik:

Herr talman! Först vill jag reda ut en sak om prioriteringslistan. Det är klart att vi har valt bort ett antal europeiska länder som ligger väldigt nära oss. Vi jobbar där på en inre marknad, och behovet av hjälp och stöd från staten för att genomföra affärer är inte lika stort.

En av poängerna med prioriteringslistan är att identifiera marknader där det är svårare för företagen att navigera, svårare att göra rätt och svårare att hantera de hållbarhetsrisker som Vänsterpartiet lyfter upp i debatten. Själva poängen med en del av prioriteringarna är att hjälpa företag på svårare marknader. Det är där det politiska stödet till handelsfrämjandet blir viktigare och större.

Företag behöver sällan hjälp av en näringsminister i Tyskland eller i till exempel en oljestinn ekonomi som Norge. Det är klart att vi har olika roller i olika delar av världen. Vi har också valt ut länderna på grundval av: Vilka länder har kommit så långt i sin ekonomiska utveckling att de efterfrågar någon form av utbyte med svenska företag?

Exportstrategin handlar om att hjälpa företag att exportera. Då måste det finnas någon kund på andra sidan som är intresserad av att köpa eller att göra investeringar som spelar roll. Därför måste man också se hur långt länderna har kommit i sin ekonomiska utveckling när man tittar på vilka prioriteringar vi ska göra för vårt handelsfrämjande. Annars når inte strategin ända fram.

Det finns ett antal länder i strategin som är råvaruberoende. Det kan vara olja som i Saudiarabien, som nämns här. Brasilien är väldigt beroende av sin gruvindustri och också sin oljeindustri. Det är nu stora problem på råvarumarknaderna i världen, och det påverkar också dessa länders ekonomiska utveckling.

Jag ska sätta det lite i perspektiv. De länder som Vänsterpartiet räknar upp som har hög tillväxt är Ghana, Peru, Moçambique, Tunisien, Chile och Zambia. Vår handel enbart med landet Saudiarabien är i dag större än handeln med alla dessa länder tillsammans.

Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Näringsminister Dambergs exportstrategi skulle ha kunnat bli bra. Jag är i grunden positiv till att man tar fram en sådan strategi. Export är verkligen en grundbult i svenskt välfärdsbygge. Genom att satsa på exportindustrin stärker vi också Sveriges landsbygder. Det är ofta där som Sveriges exportindustri är lokaliserad även om huvudkontoret ligger i Stockholm eller någon annanstans.

Det verkar vara snabba cash i fossilekonomier som Näringsdepartementet är ute efter. Man har inte tagit fram de framväxande demokratierna där handel behövs för att utveckla länderna och deras demokrati. I exportstrategin prioriteras flera av Sveriges i dag största exportländer bort. Ministern är lite inne på varför man gör det.

Även om det inte är där som framtidens expansion kommer att ske är det där som gränshinder i dag gör störst skada. Om vi skulle ta bort gränshindren mot våra största exportländer som till exempel de nordiska grannländerna skulle specialiseringen i Norden kunna öka och industrikompetens kunna tas till vara på ett bättre sätt. Jag tycker att regeringen i stället har byggt nya murar mot våra grannar. Jag undrar vilka negativa effekter som till exempel gränskontrollerna mot Danmark har haft för vår export.

Det har också hänt en del i världen sedan näringsministern presenterade sina 26 prioriterade länder. Saudiarabiens ekonomi har inte direkt gått lysande sedan dess. Jag undrar om det kommer att komma en revidering av regeringens prioriterade länder, om den kommer att ta med växande demokratier och om stora exportländer kommer att komma med.

Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Vi kommer att fortsätta att ha fokus på de ekonomier och de länder där vi ser stora möjligheter för handel för svenska företag. Det är utgångspunkt i detta. Men det är inte bara ett kortsiktigt perspektiv där vi tittar på vilka länder som i dag är stora.

Låt mig ta ett annat exempel i exportstrategin. Det handlar om när Sverige har deltagit i bistånd under en lång rad år i länder och satsat stora pengar för att lyfta de länderna ekonomiskt och socialt. Vi har inte haft en strategi historiskt sett för hur man transformerar en relation som är en biståndsrelation med länder till en mer handelsbaserad och normal relation med länder på mer jämlika villkor.

Nu pekar vi ut Bangladesh, Bolivia, Kenya, Tanzania och Zambia som fem länder där vi vill jobba pilotmässigt. Hur jobbar man strategiskt i länder där vi har en lång tradition av biståndssamarbete för att växla över till en handelsrelation som kan vara gynnsam för dessa länder? Det handlar om att bekämpa fattigdom och att det ska leda till ekonomisk utveckling. Det ska också på lång sikt skapa ekonomiska möjligheter för Sverige att handla mer med de länderna. Frågan om hållbart företagande är definitivt en integrerad del av detta.

Jag delar inte Vänsterpartiets analys att vi ska sluta med handel med länder som inte alltid delar våra uppfattningar. Jag är helt säker på att det är bra för Kuba, som diskuterades förut, att handelsbojkotten lyfts och att det handlas mer med Kuba. Jag är övertygad om de reformvänliga krafterna i Iran skriker efter att ha mer utbyte med omvärlden.

Handel leder till mer utbyte men skapar också möjlighet för diplomatiska kontakter där vi kan berätta vad vi tycker och tala om vilka krav vi ställer på regimer runt om i världen för att respektera demokrati, mänskliga rättigheter och fackliga rättigheter.

Prot. 2015/16:85

23 mars

Exportstrategin

Anf. 39 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för ditt tal om exportstrategin. Jag vill först framhålla att det är jättebra att man gör den här satsningen. Den är otroligt viktig.

Mikael Damberg sa tidigare att bara 10 procent av svenska företag exporterar. Om fler skulle göra det skulle sysselsättningen öka och svensk ekonomi tjäna på det. Men det måste också vara viktigt med goda förutsättningar på hemmaplan. Om svenska företag inte är konkurrenskraftiga redan från början blir det väldigt svårt när de ska jobba och konkurrera internationellt.

Regeringens exportoffensiv innebär ungefär 225 miljoner för 2015 och drygt 300 miljoner för resten av mandatperioden per år. Jag måste igen komma in på det som bekymrar mig. Ni aviserar skatter för företagen med 27 miljarder redan i år. Det är den största skattehöjning som någon regering har genomfört de senaste 20 åren.

Det finns andra saker också. När man aviserar om kilometerskatt eller talar om att begränsa vinster i välfärden påverkar allt sådant inhemskt företagande och förutsättningarna för det. Jag hoppas och tror att Mikael Damberg tar det på allvar. Det är inte positivt för svenskt företagande.

Jag vill fråga Mikael Damberg: På vilket sätt är det en offensiv satsning på export och svenskt näringsliv när man å ena sidan satsar 300 miljoner på export och å andra sidan storbeskattar de inhemska företagen med 27 miljarder redan detta år?

Anf. 40 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Kul att höra att det är otroligt viktigt med den här export-satsningen, som Centerpartiet nu sa.

Det är lite olika debatter egentligen, men jag ska svara ändå. Det är klart att det är viktigt med goda förutsättningar i Sverige, men det Centerpartiet i första hand försvarar är ju sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga. Årligt talat är Centerpartiet ganska ensamt om det. Alla era borgerliga kollegor har lämnat den positionen.

Det beror ju på något. Det kostade väldigt mycket och gav inte den effekt som ni hade trott. Då måste man från statens sida fundera på hur vi använder våra skattepengar så effektivt som möjligt för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Långtidsarbetslösheten bland unga har i princip halverats under den period som vi har avskaffat den nedsättning av arbetsgivaravgiften som ni drev igenom och som kostade väldigt mycket pengar.

Financial Times pekar just nu ut svensk ekonomi som kanske den sjätte snabbast växande ekonomin i världen med en tillväxt på 4 procent. Vi har skapat 80 000 fler jobb sedan valet. Arbetslösheten sjunker på bred front runt om i Sverige. Det är ett väldigt drag i svensk ekonomi.

I det läget vill vi fullt ut tillvarata möjligheterna med exporten, och det är det den här debatten egentligen handlar om, så vi kanske kan återkomma till det nu. Men jag får inte riktigt ihop det. Hur kan jag få beröm från alla

de borgerliga partierna för den här exportstrategin, och så vill Centerpartiet ta bort 130 miljoner kronor? Det är ju hela åtgärdspaketet. De 22 insatserna som vi pekar på i exportstrategin kostar ju 130 miljoner kronor.

Jag hade förväntat mig att det stod någonstans i reservationerna att ni inte vill ha det här, för det är onödigt. Jag hade förväntat mig att ni skulle säga att ni inte vill ha de regionala exportkontoren, som vi nu beslutar om här. Om man ska genomföra det här måste man nämligen stänga sju åtta Business Sweden-kontor vid sidan av det, i Sverige. Det blir ingen informationskampanj till små och medelstora företag. Det blir resultatet om man följer er budgetmotion.

Anf. 41 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Damberg! Nej, det här är faktiskt inte alls olika debatter! De hänger ihop. Tror Mikael Damberg verkligen att man kan se export som någonting isolerat? Det är ju människor som står bakom de här företagen, och människorna som driver företagen behöver också goda förutsättningar.

Att vi i Centerpartiet skulle vara ensamma om att vilja stå fast vid sänkta arbetsgivaravgifter stämmer inte heller. Vi har faktiskt nästan hela näringslivet bakom oss, och det är näringslivet som Centerpartiet kämpar för. Jag står inte i den här kammaren för att imponera på Mikael Damberg eller på något annat parti, utan vi drivs av att vi ska ha bättre villkor för företagen.

Sedan är det också så här att nysvenskar kommer hit. Väldigt många behöver sitt första jobb, och detsamma gäller våra ungdomar. Ta en sådan bransch som besöksnäringen! Den är väldigt tjänsteintensiv, och det innebär att alla ökade kostnader påverkar väldigt mycket. Då kan jag knappast tro att det inte har någon betydelse att arbetsgivaravgifterna för de unga höjs. Jag skulle tro att du kan fråga vem som helst inom besöksnäringen som driver ett företag, och du kommer att få svaret att Centerpartiet gör rätt som står fast vid det här.

Mikael Damberg försöker sprida dimridåer och säger att Centerpartiet vill ta bort 130 miljoner kronor i budgeten. Men hallå! Socialdemokraterna och den här regeringen vill beskatta det svenska näringslivet med 27 000 miljoner! Det går ju inte ens att jämföra. Dessa enorma skatteökningar kritiserar av näringslivet. Ni får den kritiken. Från näringslivets sida anser man att det ni gör är småpengar jämfört med dessa planerade skattehöjningar.

Detta skickar ni nu på företagen. Tycker inte näringsministern att det är genant?

Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Vi tar gärna en debatt om arbetsgivaravgiften för unga. Det gjorde vi i valrörelsen, och det gör vi nu. Vi påtalar att detta var dyrt och inte effektivt och att det är bättre att rikta insatser mot de unga som saknar jobb och har svårt att få jobb, framför allt de ungdomar som saknar gymnasieutbildning.

Det är den politiken vi ställer om och som nu leder till att långtidsarbetslösheten bland unga i princip har halverats, samtidigt som vi avvecklar en nedsättning av arbetsgivaravgiften.

Centerpartiet har något att förklara. Det är ju inte bara vi och verkligheten som visar det här, utan även de borgerliga partierna i övrigt har lämnat det förslaget. Ni är ju ensamma om det.

Om vi går tillbaka till exportstrategin som vi diskuterar nu måste jag dra slutsatsen att Centerpartiet inte vill ha regionala exportkontor, att man vill lägga ned fler Business Sweden-kontor runt om i Sverige, att man inte ska ha en informationskampanj till små och medelstora företag och att vi ska ha en svagare position på tillväxtmarknaderna med mindre representation från Sveriges sida.

Jag hoppas att Centerpartiet tänker om i den här delen, för jag tror att det här långsiktigt är väldigt bra, och det mottas väldigt positivt av näringslivet. Om det nu är så lite pengar som Centerpartiet argumenterar för hoppas jag att ni hittar dem i nästa års budget!

Anf. 43 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för att ni lägger fram en exportstrategi! Jag tycker att det borde vara en handelsstrategi. Vi kan klyva ord; det är inte det som det handlar om.

Det går bra för svensk export. Ja, det är inte konstigt, det. Vi har haft en mycket aktiv handelsminister under åtta år som har byggt vidare på att det går upp och ned med exporten. Det gör det alltid. Det beror på valutakurser, oljepriser, pappersmassapriser och basnäringens priser. Vi kan dock konstatera att Konjunkturinstitutet just nu kyler ned sin prognos: svagare utfall för världshandeln, global industriproduktion och inköpschefsindex sjunker.

Detta är den verklighet som vi har att stå på. Vi kommer alltid att se ambassader och handelskontor öppna och stänga, oavsett vilken regering det är.

Jag vill ändå komma in på resonemanget kring närmarknader och fjärrmarknader. Det är Tyskland och Norge som är de absolut största marknaderna. Ministern sa tidigare att det inte är här svenska företag behöver hjälp. Men det finns delar i den svenska exporten som kan utvecklas mer, och det gäller framför allt tjänsteexporten.

Jag kommer tillbaka till det här som vi har resonerat om tidigare, inte minst tjänsteexport inom välfärdstjänster, där Tyskland har en enorm potential i den jämställdhetsomgörning som det landet genomgår nu. Det blir fler kvinnor som kommer ut på arbetsmarknaden, och det här kan svenska företag. I Tyskland behöver man den här hjälpen och det här stödet.

Det viktigaste som företag behöver är stöttning från det offentliga, men det finns också möjligheter för privat exportrådgivning att bidra. Jag skulle vilja fråga ministern: Finns det en möjlighet att regeringen bejakar en upphandling av exportrådgivningstjänster som komplement till Business Swedens aktiviteter?

Anf. 44 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Jag tror att det är viktigt att se att handeln kommer att utvecklas över tid. Vi kommer att se hur olika branscher går olika bra, och vi kommer att se olika länder utvecklas olika bra på grund

av råvarupriserna. Därför är det så viktigt att Sverige har en offensiv handelspolitisk agenda som handlar om hela världshandeln men också att vi orkar jobba strategiskt och långsiktigt på viktiga tillväxtmarknader.

Jag uppfattar ändå att vi är ganska överens om att vi måste stärka vår närvaro på tillväxtmarknader över tid, även om vår närmarknad fortfarande är viktigast för svensk ekonomi. Vi måste klara av två saker samtidigt, och vi har bett Statskontoret att göra en genomlysning av de handelshinder som finns. Vi har också tittat på att Tullverket ska jobba mer med den typ av handelshinder som finns på närmarknaderna för att se till att vi inte missar chansen att förenkla handeln. Det gäller inte minst på europeiska marknader, där EU-kommissionen nu jobbar med den inre marknadsstrategin, men det handlar också om den digitala inre marknaden som kan betyda oerhört mycket för att lösa upp en del handelshinder som finns på vår egen hemmamarknad.

Jag delar alltså helt bilden av att vi ska jobba med handelshinder på hemmaplan och i den nära miljön. Tjänsteexporten är också växande. Det är den som har gått förhållandevis bra de senaste åren. Det som är lite nytt på senare tid är att också varuexporten från Sverige går ganska bra. Nu drar både tjänsteexporten och varuexporten samtidigt, vilket skapar en väldigt bra och positiv utveckling för svensk export som helhet.

Vi har valt en exportstrategi. Det kanske är något missförstånd, men vi pekar inte ut någon bransch i exportstrategin bortsett från en, och det är de kulturella och kreativa näringarna. Dem pekar vi ut, för de är lite nyare och lite annorlunda och behöver därmed en särskild behandling. Men vi har valt att inte gå in i stål, gruvor, fordon, life science eller ens tjänsteexporten, för vi vill ha en bred handels- och exportstrategi.

När det gäller exportrådgivning får jag återkomma i nästa replik, för jag har bara åtta sekunder kvar.

Anf. 45 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Två plus två minuter är som ett dammkorn i universum.

Om nu kreativa och kulturella näringar är så viktiga och regeringen har preciserat dem i sin exportstrategi, då tycker jag att ministern ska gå tillbaka till Rosenbad och rekommendera sin ministerkollega kulturministern att göra fler aktiva främjarresor runt om i världen för att hjälpa till att sälja svenska kulturella och kreativa näringar. Det är precis den handpåläggning som regeringen kan och ska göra och som är så viktig. I tidigare replikskiften har vi diskuterat just ministrarnas viktiga roll som handelsfrämjare.

Jag vill gå tillbaka till detta med vem som kan vara bäst på att hjälpa företag ut i världen. Tyskland, som är ett fantastiskt handelsland, inte bara med Sverige, har ett system med handelskammarnätverk som har en viktig funktion. Det är 80 lokala handelskamrar och 130 bilaterala kamrar i 90 länder som aktivt är med och hjälper till. Men i Sverige samlas det kring Business Sweden och det samlas kring offentliga aktörer.

Jag undrar om regeringen är beredd att öppna upp för en regelrätt exportrådgivningsupphandling där inte bara handelskamrar utan även mindre företag, lokalt placerade som har erfarenhet av detta, kan göra armkrok med företag som känner förtroende och som vill anlita dessa.

Och en liten kuriosafråga: Vem ringer man när man vill nå Team Sweden?

Anf. 46 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Business Sweden är ju inte en statlig organisation. Den är till hälften ägd av Svenskt Näringsliv. Det är själva konstruktionen. Staten och näringslivet ska tillsammans hjälpas åt med de här frågorna.

Så sent som 2012 valde riksdagen att slå fast att Business Sweden ska vara ett centralt serviceorgan för export- och investeringsfrämjande åtgärder. Jag vet inte om Moderaterna har bytt fot och tycker att det inte gäller längre. Då borde vi tala med näringslivet om att hitta en annan form för detta.

Jag tror att det är viktigt att nu våga göra satsningar ihop med näringslivet för främjande. Tillväxtverkets internationaliseringscheckar är något som är fritt för olika företag. Företag kan handla upp egentligen vilket stöd och vilken hjälp de vill ha, och de behöver inte gå via Business Sweden. Den typen av tjänster finns alltså i dag.

När det gäller att upphandla allt det här vill jag vara tydlig med att volymerna på den här upphandlingen är så små att kostnaderna för upphandlingen nästan skulle slå ut själva insatsen. Därför väljer vi att göra den insatsen i första hand via de befintliga nätverken men också stödja oss på till exempel handelskammare som finns ute i världen och samarbeta väldigt aktivt med dem.

Att skapa ännu mer regional röra i den här frågan tror jag inte är att rekommendera just nu när Statskontoret har visat att det här är ett av de stora problemen.

Avslutningsvis: Det sas att handelskontor och ambassader kommer att öppnas och stängas av regeringar. Problemet var att ni stängde, men nu öppnar vi. Och jag tror att inte minst näringslivet skulle vilja ha lite långsiktiga besked från Moderaterna.

Det vi gör nu i New York, det Business Sweden gör i Singapore och i Teheran och det vi kommer att göra nu i Filippinerna och Peru är långsiktiga satsningar som vi kan stå bakom. När jag träffar näringslivet säger de att långsiktiga spelregler och stärkt närvaro på tillväxtmarknaderna är enormt viktigt, så det är ett medskick.

Moderaterna gör inte lika stora ingrepp i exportsatsningen som de övriga borgerliga partierna, och jag välkomnar det. Men jag tycker att också ni kan vara lite tydligare med de långsiktiga spelreglerna på tillväxtmarknaderna, för det är ingen annan som orkar göra det här om inte staten är med.

Anf. 47 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag vill bara få en lite klarare bild av de sex exportcentrumen som är beslutade. Som ministern hört mig säga tidigare och också i dag tycker jag att EUC som organisation hade kunnat vara ett bra alternativ för att få med kontakten med små industriföretag och också koppla det mer till nyindustrialiseringsstrategin så att man får alla strategier och policyer att hänga ihop. Att man samverkar med Business Sweden ser jag som självklart och även att man samverkar med handelskammare. Jag tycker att man verkligen ska strama upp detta med antalet aktörer, som ministern nämnde vad gäller Statskontorets granskning där.

Vi har tidigare talat också om innovationssystemet, där många av de här aktörerna också befinner sig med rådgivning, forskning, start av företag men också utveckling av företag på olika sätt. Om vi vet att det finns över 400 sådana aktörer i Sverige måste de kunna klustras ihop så att de finns i närheten av de sex exportcentrumen.

Min fråga till ministern är: Hur har man tänkt sig samordningen? Finns det en plats för EUC och också en möjlighet att få med aktörerna på ett sådant sätt att det blir en helhetssyn på detta med innovationer och utveckling för export? Det är väl ändå det som är meningen när man har skapat tjänster och varor som kan vara attraktiva för personer även i andra länder.

Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan!

Jag tror att det är otroligt viktigt att man får den regionala bilden klar för sig. Det är därför vi har valt att inte direkt peka ut orter och organisationer bara från den statliga sidan. Vi har sagt att Tillväxtverket ska leda arbetet för att just regionalt kunna jobba ihop, inte minst med den regionalt utvecklingsansvariga. Då får man in det tänk som finns regionalt. Man vet vilka aktörer som finns regionalt, och man får dem att samverka med Almi, Business Sweden, Exportkreditnämnden, Enterprise Europe Network och Tillväxtverket så att de statliga och delstatliga organisationerna kan spela med på den regionala nivån och bjuda in de regionala aktörerna som är viktiga på regional nivå.

Vi kommer fortsatt att ha en situation där Almi är duktiga på vissa saker, till exempel företagsfinansiering, medan EKN är duktiga på att garantera exportaffärer och Business Sweden är duktiga på att göra marknadsundersökningar på nya marknader. Vi måste få dem att samverka men också med regionala aktörer. Det är själva poängen med det här upplägget. Vi säger att de sex första får ta lead. Men det finns ingenting som hindrar andra regioner att klustra sig på det här sättet och visa att de möter de krav som Tillväxtverket ställer på ett regionalt exportkontor och därmed också kunna garantera till exempel hjälp inom 24 timmar för de företagare som vänder sig till ett regionalt exportkontor.

Jag tycker att det finns en regional flexibilitet när det gäller att titta på vilka aktörer som finns på en viss plats och i en viss region som man bör ha med i samarbetet för att det ska bli så bra som möjligt. Vi har valt att inte bara gå uppifrån och bygga någonting helt nytt utan bygga på den regionala styrkan.

Jag hoppas också att Penilla Gunther kan bidra till att påverka Kristdemokraternas budget framöver så att vi inte rycker undan benen för de regionala exportkontoren och de informationskampanjer som vi ska jobba med mot små och medelstora företag. Jag hoppas på en positiv debatt om det i nästa års budget.

Anf. 49 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! För att börja med det som ministern avslutade med hoppas jag också på det.

Jag har satt igång en serie av fyra seminarier under våren om det svenska innovationssystemet och med en workshop till hösten, som jag gärna inbjuder ministern till för att ta del av de åsikter som kommer fram under seminarierna från alla aktörer som är med i det här arbetet.

Vi fick i går en presentation av OECD:s granskning av det svenska innovationssystemet, deras Country Report. Det är bara att konstatera att de drar samma slutsatser: att det är väldigt många aktörer, att kapitalförsörjningen inte är helt samordnad och att det inte alltid är en samordning mellan aktörerna av vem som gör vad. Det är därför jag återkommer till frågan om just samordning på regional nivå. Jag förstår att man gärna vill dra nytta av de regionala förutsättningarna, för visst ser de olika ut. Men samtidigt vill jag poängtera att man inte får glömma några aktörer bara för att några blivit så stora medan några fortfarande är väldigt små.

När det handlar om start och utveckling av företag vet vi – det är ministern väl medveten om inte minst genom interpellationsdebatter här i kammaren – att stödet till flera av organisationerna har dragits ned med 24 procent. Det är inte så enkelt för alla att kunna fortsätta att bidra till en positiv utveckling för att företag först och främst ska kunna starta och sedan utvecklas.

Om Tillväxtverket som myndighet under ministrarnas hägn har gjort detta på eget bevåg hoppas jag att ministern tar dem i örat. I annat fall vill jag gärna ha en förklaring till hur man har tänkt sig att företag ska kunna fortsätta att arbeta i positiv anda även med just exportfrågan.

Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)
replik:

Herr talman! Jag välkomnar verkligen Penilla Gunthers engagemang i frågorna och hoppas att hon vinner framgång i Kristdemokraterna i budgetarbetet. Vi kan inte ha en debatt här där alla partier först säger att detta är en bra exportstrategi och att man egentligen skulle behöva göra lite mer på några områden och sedan rycker undan benen för alla de finansiella satsningar som exportstrategin bygger på. Det kommer inte att gå, för då går det inte ihop.

Jag hoppas verkligen att vi kan skapa en mer sammanhållen situation för de ekonomiska villkoren för exportsatsningarna. Jag uppfattar att strategin innehåller helt nya fokusområden. Vi valde inte, som man ibland gör i politiska sammanhang, att krasa ihop allting som redan görs och säga att det är en strategi. Vi valde att skriva en strategi för allt det som vi inte gör i dag och se hur vi kan göra det mer. Om man gör så betyder det att det kommer att kosta mer pengar. Om man vill växla upp exportstödet både på tillväxtmarknaden och här hemma måste man finansiera det.

Vi är noga med den regionala aspekten. Det är därför vi har valt att inte bara gå rakt uppifrån och bestämma allting. Tillväxtverket, som finns regionalt runt om i Sverige och som leder mycket av det regionala stödarbetet med den regionala tillväxtpolitiken, får tillsammans med den regionala utvecklingsansvariga i respektive län jobba med frågan. Man utser till exempel en plats tillsammans så att man är överens om det regionalt. Man har också ett öppet förhållningssätt så att man bjuder in viktiga aktörer i det regionala arbetet för att stödja företag.

Tillväxtverket kommer att sätta upp ett antal kriterier. Om man vill starta ett nytt regionalt exportcentrum någonstans i Sverige ska det möta dessa krav. Det handlar till exempel om att man får stöd inom 24 timmar. Oavsett vilken aktör man söker ska man få hjälp genom att gå in genom en gemensam dörr.

Vi kommer att fortsätta att jobba med frågorna, och vi kommer att satsa mycket på export- och handelspolitik framöver. Det är i grunden det som bygger svenskt välstånd och svensk ekonomi.

Anf. 51 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Mörka moln drar in över världen. I går fick vi uppleva ännu ett terrorattentat i Europa. Även inom dagens ämne, handel, finns det oroande tecken. Protektionismens fula tryne visar sig i flera länder när populistiska politiker spelar på nationalistiska strängar.

Med detta som bakgrund tycker jag att det är olyckligt att regeringens handelspolitik så starkt fokuserar på export. Dagens debatt har dock gett positiva signaler. Jag känner att det i kammaren, inkluderande näringsministern, finns ett starkt stöd för att Sverige ska vara ett av de mest frihandelsvänliga länderna i världen, som bejakar en dubbelriktad handel.

Handelspolitiken har även en utrikespolitisk dimension. Som flera talare har lyft fram: Genom att öppna upp för handel med utvecklingsländer kan vi bidra till en framgångsrik fattigdomsbekämpning.

Slutligen noterar jag med glädje att man i exportstrategin lyfter fram Israel som en prioriterad marknad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Politik för hållbart företagande

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU12
Politik för hållbart företagande (skr. 2015/16:69)
föredrogs.

Anf. 52 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 av Alliansen under punkt 2.

Uppmuntra, underlätta och möjliggöra – det är begrepp som tas upp i betänkandet om politik för hållbart företagande. Detta är ord som alla partier med säkerhet kan ställa sig bakom. Ord som jag anser också står för värden som skapar framtid för vårt land och ger långsiktig hållbarhet är jobbskapande, tillväxt, välstånd, välfärd och konkurrenskraftig utveckling.

Regeringen vill att hållbart företagande går hand i hand med konkurrenskraftig utveckling. Det vill också jag och Alliansen. När man sedan börjar syna den hållbara företagspolitiken i sömmarna kommer glappet att uppenbara sig markant. Gotländska, skånska, jämtländska, halländska, norrländska och småländska företag tillsammans med dem från Blekinge, Göteborg och Bohuslän samt Östergötland, Dalarna och alla andra har det gemensamt att de kan vara familjeföretag, lantbruk och småföretag. De vill

sälja sina tjänster och produkter i form av grönsaker, rotfrukter, kött och fisk till skolkök, äldreomsorg och sjukhus. Det är en del av den hållbara utvecklingen. Elever, föräldrar och anhöriga till mormor och morfar, farmor och farfar i äldreomsorgen eller den som är sjuk och vistas på sjukhus vill i vår tid se mer av lokalproducerade och närproducerade produkter på matbrickor till våra nära och kära.

Då är det som att regeringen inte längre minns att det finns ett lantbruk, ett familjeföretag eller en person som driver egen firma som levererar produkter på den lokala orten när man talar om mer av närodlat och lokalproducerat. Den lokala byggfirman, snickeriet, rörlägningsfirman och bagaren ska framöver i kommunala inköp leva upp till en arbetstid, semester och lön som kommunen har angivit att man ska arbeta efter.

Det hänger ihop, herr talman! Det lokala näringslivet med möjligheter som länkar i varandra tillsammans med närproducerade och lokalproducerade produkter i offentlig upphandling hänger ihop när det gäller att få hjulen att snurra för tillväxt och jobb.

Men nu är det hotat. Nu vill regeringen ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor. Är det någon i kammaren här eller som följer debatten framför tv:n som kan berätta för mig vilken lön, arbetstid och semester som en lantbrukare kan leverera efter? Säsongen påverkar arbetet och den ledighet som kanske är möjlig.

Regeringen är på väg i helt galen riktning då detta utestänger landsbygdens företagare från att vara med och leverera till det offentliga. Ett lantbruk som vill leverera potatis i fyra kommuner ska inte bara ha sin egen verksamhet i åtanke och fokus på en produkt av bästa kvalitet; han eller hon ska dessutom arbeta enligt avtal, ta semester samt ha en lön för den produkt som levereras enligt vad var och en kommun skriver in i avtalet. För varje kommun kan detta skilja sig åt.

Detta är spiken i kistan för svenska lantbrukare, familjeföretag och småföretagare som vill leverera produkter och tjänster till det offentliga. Det skapar inte en hållbar landsbygd eller fler möjligheter till lokala och närproducerade produkter.

Herr talman! Hållbarhet är en viktig fråga, och den är för viktig för att det bästa ska bli det godas fiende. Hållbarhet ligger i att hitta nya lösningar och nya sätt att agera och verka. Det kommer av idéer, och dessa måste få möjlighet att växa fram och testas. Vi talar mycket om testbäddar och hur viktigt det är för vårt land att ha en hemmamarknad att prova sig fram på.

När regeringen nu ska lägga lager på lager av olika samhällsproblem som ska lösas och när dessa kopplas på med *hur* företagen ska göra blir det inte mycket utrymme kvar till eget tänkande, kreativt tänkande och nya innovationer. Det bidde som i sagan: Det bidde en tumme eller inte ens det.

En forskningsproposition är på väg fram. Vi har ESS-anläggningen i Lund – detta förstoringsglas för att testa material – och vi har Max IV-laboratoriet, för att ta två exempel på stora anläggningar med innovationer och därmed hållbarhet för en framtid.

Det här, tillsammans med alla andra verksamheter som pågår i vårt land, är grunden för att hitta nya lösningar och hållbarhet. Det är här, i dessa bäddar av idéer på små och medelstora företag, som innovationer kommer fram tillsammans med universitet och forskning. Ni som lyssnar på rymdforskningen vet vad man kan göra. Skogsföretagen sa: Vi behöver

ett filter, och vi tror att ni har ett sådant. Svaret blev: Om ni berättar för oss vad ni ska använda det till kan vi säkert leverera en lösning, men det är inte säkert att det är ett filter.

Den politik som regeringen för är i våra ögon en politik som styr och detaljstyr för att stoppa, begränsa och styra hur det ska gå till. Det finns uppenbara risker för att det då blir så styrt att man stryper tillförseln av möjligheter att hitta vägar framåt och därmed också hållbarhet.

Därför är det viktigt att det enskilda företaget utifrån den egna verksamhetens förutsättningar kan välja hur man tänker arbeta med hållbarhetsfrågor. Vissa företag väljer att i det globala perspektivet ansluta sig till en gemenskap tillsammans med andra företag för att kunna påverka att de sociala perspektiven efterlevs i tillverkningslandet. Ett exempel är att elektronikindustrin ansluter sig till EICC för att gemensamt och globalt kunna påverka socialt ansvarstagande. Det är frivilligt från deras sida och inte en pålaga ovanifrån. Det är en klok väg att gå då det också finns andra sätt att ta sig an sitt hållbarhetsarbete. Till exempel kan ett företag välja att äga tillverkningen på plats i ett annat land och därmed ha kontroll på hela kedjan från tillverkning till leverans.

En del företag har också som idé att bygga byar och plantera skog för att vara en del av hållbarheten. Därmed kan företag hitta sina egna lösningar för hur man arbetar med socialt ansvar. Man tillverkar kanske skor för idrott av olika slag och berättar om hållbarhetsfaktorer, precis som vi talar om livsmedel och vad de innehåller. Det ger en bild av vad det handlar om.

Corporate social responsibility, CSR, innebär ansvar för påverkan på samhället ur såväl ett ekonomiskt och miljömässigt som socialt perspektiv. Dit ansluter sig företag via specifika koder, redovisningsmodeller, redovisningsstandarder och liknande inom CSR-området. Om man vill kan man göra på olika sätt för att lösa samma uppgift.

Att detaljreglera företag främjar inte den svenska tillväxten och utvecklingen för svenska företag. Det handlade hela den föregående debatten om. Förutom det politiska finns det företag som långt bättre än vi politiker kan påverka, och de påverkar människor i stor utsträckning. Ett exempel är Puma, som använder sig av företrädare ute i världen som använder deras produkter och därmed påverkar människor på olika sätt.

Herr talman! Företagande är centralt för ett globalt sett litet exportberoende land som Sverige och för att få hjulen att snurra för tillväxt på lokalorter ut i regioner och vidare nationellt och internationellt.

Hållbarhet innehåller möjligheter till att hitta lösningar. Det gör också att hållbart företagande sträcker sig över de olika politikområdena. Här kan vi från skattesidan ta upp BEPS, base erosion and profit shifting, inom OECD. Inom de statliga bolagen har alliansregeringen utvecklat hållbarhetskriterier, och dem jobbar nuvarande regering vidare med. Det är bra när nationer över gränser kan hitta kloka lösningar för utveckling. Jag talar mycket hellre om smarta lösningar än om pålagor. Vi har allt att vinna på sådana lösningar.

Den värdegrund som kommer till uttryck i FN:s principer och OECD:s riktlinjer för multinationella företag utgår från att svenska företag respekterar mänskliga rättigheter och grundläggande miljöstandarder när de age-

rar på utländska marknader. Vi menar att delar av regeringens politik kommer att slå hårt mot näringslivet på grund av det sätt man väljer att arbeta med hållbarhet, inte minst mot de små företagen.

När man tittar på en bransch som byggbranschen kan man konstatera att regeringen nu ställer högre krav på svenska företag än på företag som ska konkurrera från andra länder. Jag tror inte på en modell som säger sig stå för hållbarhet men monterar ned svenska företags möjligheter till förmån för andra. Det är inte hållbart för Sverige. Idén är inte och kan inte vara att diskriminera de svenska företagen framför företag från andra länder. Det är inte hållbart att det kan vara mer fördelaktigt för ett byggbemanningsföretag från Polen än ett från Sverige att verka här. På vilket sätt det skulle gynna Sveriges hållbarhet framöver har jag svårt att förstå.

Likaså har vi en fantastisk vård och omsorg i många delar, som också nämndes i den förra debatten, och det görs riktigt bra saker runt om i vårt land. Vi har en tjänsteexport att ta vara på. Kvinnor går varje dag till jobbet och har idéer och tankar som blir till hållbara lösningar som Sverige kan satsa på.

Sverige både kan och ska ta våra på sina möjligheter. Vi vill inte bromsa, inte stoppa, inte fördyra eller förhindra, utan det måste vara enkelt och smart att göra rätt.

(Applåder)

Anf. 53 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkande NU12, *Politik för hållbart företagande*, vilket behandlar dels en skrivelse från regeringen med samma namn, dels ett antal yrkanden i motioner som har väckts med anledning av denna skrivelse. Sverigedemokraterna har i detta betänkande en reservation, nr 2, som jag härmed yrkar bifall till.

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att skrivelsen i vissa delar tar upp angelägenheter som vi alla partier förmodligen kan skriva under på. Samtidigt visar skrivelsen också en tydlig vänsterprägel, och man har bevisligen inte ambitionen att hålla tillbaka med den sociala ingenjörskonsten.

Vår generella kritik av regeringens förda linje är att onödiga och orealistiska visioner prioriteras före flera sakpolitiska områden där Sverige behöver stärka sin konkurrenskraft gentemot omvärlden.

Skrivelsens visioner om hållbart företagande berör många delar av näringslivet, men vi vill betona att förutsättningarna ser väldigt olika ut beroende på bland annat bransch, sektor och storlek på företag. Stora politiska visioner som kan belasta företagen med ökade kostnader eller utökad byråkrati menar vi ska genomföras mer försiktigt.

Herr talman! Regeringen säger sig i skrivelsen vilja verka för att bolagsstyrelser ska bestå av minst 40 procent av vardera könet och aviserar samtidigt att det kan komma att bli aktuellt med lagstiftning på området om företagen inte lyder regeringens pekpinnar.

Vi i Sverigedemokraterna vill se ett jämställt samhälle där alla medborgare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Vår politik på jämställdhetsområdet tar dock sin utgångspunkt i hur män och kvinnor är, inte hur någon ideologisk dogm anser att de borde vara.

Kopplat till detta motsätter vi oss kvotering och så kallad positiv särbehandling. Vi välkomnar däremot debatter och opinionsbildning för en mindre snedfördelning mellan könen inom olika yrken eller uppdrag. Vi menar ändå att detta i slutändan handlar om vuxna människor som gör fria val. Tvångskvotering i bolagsstyrelser vänder vi oss därför emot med emfas.

Målet om 40 procent av det underrepresenterade könet i bolagsstyrelser är faktiskt ett direkt hån mot duktiga och självständiga mäns och kvinnors möjlighet att ta plats på egna meriter. Jag kan bara tänka mig hur det skulle kännas att veta att det finns andra människor med högre kompetens än jag och att jag enbart sitter där jag sitter på grund av att jag har ett visst kön. Det tror jag inte att särskilt många är intresserade av.

Att regeringen nu aviserar lagstiftning om tvångskvotering är olyckligt. Lite lustigt i sammanhanget är dock att regeringens stora parti Socialdemokraterna inom den egna rörelsen har så oerhört svårt att leva upp till det man vill pådyvla andra. I LO:s ledning är till exempel 14 av 18 ledamöter män. Det innebär att det bara är 22 procent kvinnor. Varför man inte kan sopa framför egen dörr först har jag lite svårt att se, men om den här annonserade lagstiftningen om tvångskvotering i bolagsstyrelser också ska omfatta organisationer såsom LO har jag inte lyckats läsa ut. Det skulle vara intressant att få reda på det.

Herr talman! En av de mer upplyfta delarna i regeringens skrivelse är klimatfrågan. Den beskrivs som så ofta i andra sammanhang som en ödesfråga, och man skriver att Sverige måste befästa sin roll som föregångsland.

Kopplat till detta vill vi understryka att Sverige sedan länge har lägst CO₂-utsläpp av alla jämförbara industriländer och knappast har något att skämmas för i ett internationellt perspektiv. Vi menar att Sveriges utmaning i stället ligger i att säkerställa energitillgången och upprätthålla viljan till långsiktiga energiinvesteringar. Sådana investeringar måste givetvis göras parallellt med en långsiktigt god utveckling för miljön för att inte riskera Sveriges eller Europas globala konkurrenskraft. Om alltför stora kostnader läggs på företagen kommer det att hämma den ekonomiska tillväxten och därmed innebära mindre resurser till forskning och utveckling.

Det finns också en risk att ökade kostnader för företagen resulterar i att produktionen flyttar och att det därmed leder till ett ökat så kallat koldioxidläckage, alltså att utsläppen av koldioxid inte minskar utan bara flyttar på sig. Sverigedemokraternas viktigaste prioriteringar är att vi måste minska koldioxidläckaget och stärka svensk och europeisk konkurrenskraft.

När vi i Sverigedemokraterna pratar om hållbart företagande är lönsamhet centralt. Hur hållbart är det egentligen att kväva företagen med ökade kostnader och ökad byråkrati?

Vi i Sverigedemokraterna har satt fokus på konkurrenssituationen för svensk industri där vi lyfter frågor kring tillväxt, infrastruktur, energi, utbildning och mycket annat. Vi vill också införa konkurrensneutrala ekonomiska och arbetsrättsliga lättnader för både svenska småföretag och arbetstagare när det gäller turordningsregler, starta-eget-bidrag, arbetsgivaravgifter och sjuklöner. Att små som stora företag har möjlighet att tjäna pengar och växa är bra för hela samhället och en förutsättning för kom-

mande generationers välfärd och nationens utveckling. Att inte tydligt beakta detta faktum kan svårligen sortera under begreppet hållbart företagande.

Herr talman! Slutligen vill jag kort lyfta frågan om de europeiska strukturfonderna som vi också tar upp i vår reservation. Vi menar att de ska avskaffas, precis som vi också anser att socioekonomiska projekt i EU:s regi bör avvecklas. Vi anser att medlen i fonderna är kraftigt snedfördelade till projekt som ständigt är kostnadsdrivande, och vi ser det som orimligt att svenska skattebetalare ska behöva finansiera arbetsmarknadspolitiska åtgärder ute i Europa. Vi har tillräckligt med problem här på hemmaplan.

Anf. 54 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag och Centerpartiet välkomnar regeringens ambitioner att jobba för ett mer hållbart företagande. I skrivelsen framgår både vilken politik regeringen vill driva på området och vilka förväntningar man har på företagens hållbarhetsarbete.

Det finns en rad frågor som är kopplade till hållbart företagande. Det handlar om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn, antikorrup­tion, jämställdhet, barnrättsperspektivet, affärsetik och beskattning. Dessutom berör frågorna fler politiska områden än enbart näringspolitiken.

Herr talman! Dock tycker jag att det finns en del frågetecken i regeringens allmänna näringspolitik som inte går hand i hand med det som framförs i dokumentet. Ett sådant är att regeringen nyligen har beslutat om att införa årliga lönekartläggningar för många av våra företag. Det är tyvärr inget annat än symbolpolitik och betyder inte heller något annat än ännu mer administration för företagen. Det är allt annat än hållbart. Låt mig förklara.

Regeringen backar alltså bandet och inför årliga lönekartläggningar för alla företag som har mer än tio anställda. Med det vill man skicka signalen att ”man tar krafttag” med löneskillnaderna mellan kvinnor och män.

Dessvärre är det ett slag i luften. Sverige har tidigare haft årliga lönekartläggningar, men man valde att ändra det till att kartläggningarna i stället skulle ske vart tredje år och innefatta företag med 25 eller fler anställda.

Det har inte inneburit att utjämningen av löneskillnader mellan könen har bromsats, utan utvecklingen har fortsatt åt rätt håll i samma takt. Det beror enligt Medlingsinstitutet till stor del på att arbetsmarknadens sammansättning har förändras så att kvinnor i högre grad etablerar sig i yrken med högre löner. Medlingsinstitutet säger dessutom att det finns en trend mot minskad yrkessegregation.

Den positiva utvecklingen har alltså flera förklaringar och därför lär effekten knappast bli högre för att man återgår till årliga kartläggningar.

Men tror ens regeringen att det här ska ha positiva effekter? Som jag sa tidigare handlar det snarare om att driva symbolpolitik. Hade man varit ute efter att få effekt hade man i stället kunnat ge Diskrimineringsombudsmannen i uppdrag att följa upp och granska redan befintliga kartläggningar. Nu leder det till mer administration, och det har småföretagen nog av ändå.

Herr talman! Ett annat frågetecken är kvinnors företagande och ledarskap. Regeringen kallar sig för feministisk och ändå väljer man att dra in alla riktade satsningar på området. Det framgångsrika arbetet med ambas-

sadörsnätverket för kvinnor, där fokus låg på att marknadsföra just kvinnors företagande, har ni valt att avsluta. Arbetet med Styrelsekraft har ni också avslutat och i stället för att fortsätta det här jobbet väljer ni att hota börsbolagens styrelser med kvotering. Dessutom har ni nyligen avslutat samarbetet med den ideella organisationen Winnet som har funnits i 15 år och som med sina 8 000 medlemmar runt om i landet har gjort ett fantastiskt jobb för jämställdhet och kvinnors företagande. Är det här verkligen hållbar politik på området?

Förutom att dessa riktade insatser har tagits bort så ser vi samtidigt att färre kvinnor väljer att starta företag.

Enligt en färsk undersökning från Global Entrepreneurship Monitor, GEM, minskade andelen kvinnor bland nystartade företag i Sverige med 40 procent mellan 2013 och 2014.

Om man tittar i backspeglarna ser man alltså att det skett en dramatisk förändring till det sämre. Mellan åren 2006 och 2012 ökade antalet företag som drivs av kvinnor med 50 000, och antalet sysselsatta inom kvinnors företag steg med 130 000 personer. Det stärkte kvinnors ekonomiska makt och skapade fler jobb i Sverige.

Att den positiva utvecklingen nu har brutits och att den i stället vänder nedåt kan spåras till de slutsatser som presenteras i GEM-undersökningen, nämligen att den politiska osäkerheten avskräcker från nyföretagande. Det handlar mycket om den utredning om vinster i välfärden som nu genomförs och också om försämrade villkor gällande RUT.

Världen förändras och vi ser stora flyktingströmmar. För att ta till vara all kompetens behöver vi även det som man brukar kalla enklare jobb. Alla människor som kommer till vårt samhälle är inte högt utbildade, men de har ändå väldigt mycket att bidra med – bara man får den möjligheten. Sverige är ett av de länder inom EU som har lägst andel enkla jobb. Det beror på att vi under lång tid har effektiviserat många verksamheter och jobb, och dessutom ställs det i dag högre krav på utbildning.

Herr talman! Trots detta halveras RUT och ROT-avdraget sänks, arbeten som har minskat andelen svarta jobb och som har gett upphov till en mängd nya företag. Dessa företag har de facto anställt många människor som tidigare har varit långt från arbetsmarknaden.

Även om regeringen nu har gått med på att RUT-avdraget ska gälla för fler områden behöver vi återställa avdragsmöjligheterna till den ursprungliga nivån. Det är också något som verifieras av Arbetsförmedlingens generaldirektör, men tyvärr bromsar vänsterpartierna. Det är synd, framför allt för de nysvenskar som behöver ett första jobb att gå till.

Herr talman! Vi vet att många företagare tvekar när man ska anställa den första personen. Kommer man att ha råd? Har man tacksägelse för ytterligare en person under hela året? För att uppmuntra företag att ta steget att göra just detta har Centerpartiet föreslagit att man för den första anställda slipper arbetsgivaravgifterna de två första åren.

Häromdagen föreslog regeringen en liknande reform, men tyvärr innefattar det inte alla företag. Aktiebolagen är undantagna och det beklagar jag.

Herr talman! Slutligen undrar jag om regeringen tycker att det är hållbart att öka skatterna med 27 miljarder för de svenska företagen och samtidigt kalla det för hållbart. Det är trots allt företagen som är grunden för vår välfärd.

Anf. 55 SAID ABDU (L):

Herr talman! Församlade ledamöter och elever!

Regeringen talar om hållbart företagande. Hållbart företagande – smaka på de orden!

Jag ska berätta något som man inte alltid lär sig på Landsorganisationens internutbildningar för ombudsmän. Jobb skapas av företagsamma människor av kött och blod.

Hållbart företagande får vi bara om vi ger företagsamma människor möjligheten och verktygen för att skapa jobb och tillväxt. Ett hållbart företagande får vi inte genom stoppultimatium, regelkrångel eller näringsförbud för kvinnor som skapar valfrihet inom välfärden. Ett hållbart företagande får vi inte genom en övertro till det statliga ägandet. Ett hållbart företagande får vi inte genom krav på kollektivavtal vid upphandlingar av offentliga tjänster.

Det som regeringen verkar för är ett ohållbart företagande som dignar under ett högt skattetryck och svåröverskådliga regler.

Som företagare vet jag att det finns få saker som en företagare ogillar så mycket som osäkerhet. Jag har läst regeringens förslag och kan säga att det inte är särskilt hållbart. Däremot skapar det osäkerhet, samma osäkerhet som har gjort att tusentals välfärdsföretagare nu har svårt att expandera, svårt att få lån och svårt att få hyreskontrakt. Som mina kollegor nämnde har den feministiska regeringens utredare Ilmar Reepalu inte skapat hållbarhet med sin utredning. Han har bara fortsatt att skapa osäkerhet.

För att vi ska kunna garantera vår välfärd behöver vi starka företag som verkar på en stark och förutsägbar marknad. Svenska företag är världsledande när det gäller exempelvis klimatneutralitet och smarta lösningar som gynnar både arbetstagare och konsumenter. Där har vi kommit långt, om än inte hela vägen i jämställdhetsarbetet.

Regeringens strategi för hållbart företagande är inte att lita på för de företag man säger sig värna. I stället vill man detaljstyra näringsidkare med en centralistisk politik. Företagarna vet vad hållbart företagande är, och det ligger i deras eget intresse att deras verksamhet bedrivs på ett hållbart sätt.

Avslutningsvis skulle jag vilja slå ett slag för hållbart arbetstagande. Vi pratar om hållbart företagande, men hållbart arbetstagande är absolut lika viktigt som hållbart företagande. Enligt regeringens inlaga vill man utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är något vi liberaler kämpat för länge ihop med våra allianskollegor. Ett första steg är att sänka de höga ingångslönerna, vilket vi varit ute med i samband med startjobben. Vi i Liberalerna vill nämligen att alla ska med.

Jag yrkar bifall till motion 2015/16:3306.

Anf. 56 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 1. Jag vill också nämna att Kristdemokraterna har ett särskilt yttrande.

I skrivelsen som vi diskuterar redogör regeringen för sin syn på vad hållbart företagande är. Ett antal frågor berörs, såsom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn, antikorruption, jämställdhet med mera. Ska man ha en genomgående syn på alla de här frågorna i hela samhället handlar det självklart inte bara om hållbara företag, utan det behövs en

etisk grund, ett etiskt förhållningssätt till frågor som berör hur man hantearar människor rätt, till exempel när det gäller arbetsmiljöfrågor. Det kan också vara fråga om att man har en förvaltarskapssyn vad gäller miljö, natur och så vidare.

En förening av miljöhänsyn, lönsamhet och socialt ansvarstagande stämmer väl överens med den kristdemokratiska synen på samhället, som har den sociala marknadsekonomi som grund. Alla de här tre delarna är lika viktiga i omställningen mot ett mer hållbart samhälle, inte bara företagande. Men vi får hjälpas åt allihop med att agera ansvarsfullt genom att följa internationella normer och riktlinjer, minimera den negativa påverkan på samhället och bidra till en mer hållbar samhällsutveckling.

Herr talman! Det förs många samtal, inte bara i det här landet utan över hela världen, om hur vi ska möta samhälls- och hållbarhetsutmaningarna på nya sätt med ny affärslogik eller nya affärsmodeller och om hur företagandet i sig kan bidra till en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Vi pratar om sociala innovationer och socialt entreprenörskap, som syftar till att skapa social nytta eller möta specifika utmaningar genom nya eller förbättrade hållbara tjänster, varor eller arbetssätt. I förlängningen hoppas man givetvis att just de åtgärderna och de frågorna ska bidra till ett mer inkluderande samhälle, för vi vet att samhällen som präglas av tillit mellan människor också skapar mer företagsamhet.

Framväxten av de här nya affärsmodellerna, som delvis kastar omkull det traditionella företagandet, kan naturligtvis bidra till en hållbar utveckling. Vi pratar om delningsekonomi, cirkulär ekonomi, kollaborativ konsumtion, social franchising och en massa olika andra begrepp. Ekosystemtjänster står det också om i den här skrivelsen.

Två av de mest kända exemplen i världen är taxitjänsten Uber och hotelltjänsten Airbnb. Nu har det visat sig att just de två exemplen kanske inte är de främsta som man skulle vilja lyfta fram som goda exempel. Alla affärsmodeller kan missbrukas genom missbruk av människors förtroende. Direkt efter denna debatt kommer en debatt om just taxitrafik. Jag tillhör väl dem som inte tycker att just Uber är något som ska konkurrera med de taxiföretag vi har. Det är en annan diskussion, men frågan gäller de här affärsmodellerna. Kan vi öka innovationskraften ökar vi också konkurrenskraften, och då bidrar vi till fler jobb.

Arbetet med att främja hållbar innovation, samhällsentreprenörskap och nya affärsmodeller måste till syvende och sist även riktigt små företag kunna förhålla sig till likaväl som de riktigt stora, vilka har personer anställda för att sköta miljöredovisning, skapar miljöledningssystem och naturligtvis också bedriver arbete med CSR, corporate social responsibility, kanske i samarbete med andra organisationer eller företag.

En del av de allra minsta företagen är arbetsintegrerande sociala företag. De ligger mig väldigt varmt om hjärtat. I dessa handlar det om att få arbeta 100 procent av sin förmåga. I skrivelsen finns ett avsnitt om offentlig upphandling. Kristdemokraternas särskilda yttrande handlar just om dessa personers och företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar.

Arbetsintegrerande sociala företag, ASF, är inga välgörenhetsinrättningar. Det är små företag med människor som kanske ibland har en ganska svår bakgrund. Och vem av oss skulle inte kunna vara i behov av

ett sådant företag, en sådan verksamhet, där man får känna att man deltar till 100 procent av sin egen förmåga?

Möjligheten att få lönsamhet i de här företagen är ibland ganska liten, då man helt enkelt inte kan delta på samma villkor som alla andra i upphandlingar, vare sig det gäller större företag som vill köpa tjänster eller offentlig verksamhet. Som politiker kan vi dock faktiskt påverka den offentliga verksamheten. Därför vill jag gärna som kristdemokrat betona den sociala hänsyn som kan tas i de offentliga upphandlingarna. Det är en möjlighet som jag menar att vi inte nyttjar till fullo i kommunerna, landstingen, regionerna och staten i dag.

I EU:s upphandlingsdirektiv, som utgör den rättsliga grunden för offentlig upphandling, finns det ett mycket större utrymme för att kunna ta till vara den sociala hänsynen. Jag vet att det finns ett EU-direktiv som kommer att implementeras, så det kanske kommer att pratas lite mer om detta framöver.

Jag vill poängtera denna fråga i den här debatten. Intresseorganisationen för de svenska arbetsintegrerande sociala företagen har som motto: Hållbara företag för hållbara människor.

Jag tror att vi alla tjänar på att ha ett etiskt förhållningssätt, en etisk grund, till verksamheten oavsett vad den kan handla om. Oavsett om vi säljer varor eller tjänster handlar det till syvende och sist om att vi faktiskt betraktar människor så som vi själva vill bli betraktade.

(Applåder)

Anf. 57 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Exportstrategin och politiken för hållbart företagande är båda centrala delar i regeringens jobbagenda. Nya marknader öppnas för hållbara produkter med en hållbar produktion. Det är glädjande att det finns en så pass stor enighet i Sveriges riksdag om att höja ambitionsnivån inom hållbart företagande. Annars vet jag inte hur jag ska tolka de tre motionerna på området.

Herr talman! Sverige är faktiskt det sjätte landet i världen med att anta en handlingsplan i linje med FN:s vägledande principer. I Davos 1999 talade dåvarande generalsekreterare Kofi Annan om att ge den globala marknaden ett mänskligt ansikte – som han uttryckte det. Staten och företagen skulle enas om gemensamma principer gällande mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljö. Regeringens politik för hållbart företagande är just därför framtagen i dialog med företag, fackföreningar, civilsamhället, akademien med flera.

Vi lever i en globaliserad värld med 80 000 multinationella företag och miljontals fler små och medelstora företag. Företagen är betydelsefulla aktörer på den globala arenan. Våra svenska företag påverkar villkoren för anställda varje dag i utlandet och här hemma i Sverige. Det är glädjande att så många visar vägen och går före i ett hållbart företagande.

I regeringens skrivelse framgår dels vad regeringen avser att göra, dels de förväntningar och rekommendationer som regeringen ger för företagens hållbarhetsarbete.

Herr talman! För företagen handlar det i korthet om ansvaret att respektera mänskliga rättigheter, vilket innebär att företagets verksamhet inte ska orsaka, bidra eller vara kopplade till kränkningar av mänskliga

rättigheter. Det handlar om anständiga arbetsvillkor och arbetstagarnas rättigheter. Det innebär föreningsfrihet och rätten att organisera sig och förhandla kollektivt. Det handlar om barnarbete och förstås om den starka svenska modellen som skapar goda förutsättningar för trygghet, utveckling, tillväxt och konkurrenskraft.

Här vill regeringen utveckla och inte avveckla den svenska modellen. Svenska löner och villkor ska gälla för alla som arbetar i Sverige oavsett ålder, kön eller nationalitet. När arbetsmarknadens parter har kommit överens i kollektivavtal är det viktigt att lagstiftningen utformas så att den främjar tillämpningen av villkoren. Med den bakgrunden är det också viktigt att regeringen fortsätter arbetet med att få till en revidering av utstationeringsdirektivet.

Det handlar om företagets del i ansvaret för miljö och klimat. Det övergripande målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta och att arbeta med de 16 miljö kvalitetsmål som har fastställts av Sveriges riksdag. Det handlar om företagets ansvar för etik och antikorrup­tion. Enligt World Economic Forum beräknas kostnaden för korrup­tion motsvara mer än 5 procent av den globala bruttonationalprodukten. Det snedvrider konkurrensen, undergräver förtroendet för demokratiska institutioner och utgör ett hot mot rättsstatens legitimitet.

Det handlar om företagets ansvar för social utveckling. Svenska företag förväntas agera jämställt i Sverige och utomlands, och de kan utgöra goda förebilder genom en jämställd fördelning av makt och inflytande samt jämställda löner. Det handlar inte bara om rättvisa utan det är faktiskt effektivt och hållbart. Det finns tydliga kopplingar mellan kvinnors utbildningsnivå och ett lands ekonomiska tillväxt och välbefinnande.

Herr talman! Vad ska då regeringen göra? Jag kan nämna några saker. Den ska se till att det är möjligt att få sin sak prövad om de mänskliga rättigheterna kränks. En annan åtgärd är att öka kunskapen om hållbart företagande på Sveriges ambassader så att de bättre kan stödja svenska företag att göra affärer utomlands. Sveriges ambassadör för hållbart företagande spelar en viktig roll i det arbetet. Hållbarhet är också en viktig komponent när Team Sweden gör sina främjarresor.

Civilsamhället och forskarna har efterfrågat en genomlysning av svensk lagstiftning för att se om det finns luckor i relation till FN:s vägledande principer som behöver åtgärdas. Det ska också göras. Staten ska visa vägen och gå före när det gäller de statliga bolagen.

År 2012 inkluderades FN:s vägledande principer i statens ägarpolicy. Ett mer proaktivt arbete har inletts i dessa frågor.

Herr talman! Hållbarhet och hållbart företagande är en allt större fråga i debatten. Trycket kommer från konsumenter, medier, anställda och på senare tid också investerare. Vi ser att näringslivet uttrycker en vilja och ambition att ta sitt ansvar för den globala utvecklingen.

Enligt Tillväxtverkets senaste rapport om hållbart företagande har man fått svar från 16 000 små och medelstora företag. Det har visat sig att de företag som har ett aktivt hållbarhetsarbete har i genomsnitt en högre tillväxtvilja, är mer innovativa och är mer internationaliserade än andra företag. Det har vidare visat sig till exempel att hela 45 procent av de företag som har ett aktivt miljöarbete vill växa när det gäller omsättning och antal anställda. Motsvarande siffra för företag som inte bedriver det arbetet är 33 procent.

Efterfrågan på hållbara produkter har aldrig varit större än i dag. Och den växer ständigt. När företag visar att deras idéer är hållbara är det en konkurrensfördel vare sig det gäller att de utövar mindre miljöpåverkan än konkurrenterna, om de gör en insats för samhället där företagen verkar eller om de importerar rättvisemärkta produkter.

Herr talman! Jag ska ge tre exempel från det lilla till det stora.

Förra måndagen invigde jag Jämtlands största solcellsanläggning, tillika Sveriges största gräsrotsanläggning, i Näversjön. Det startade med att människorna i byn tillsammans gick en studiecirkel på ABF 2012. Sedan byggde de anläggningen. För mig blir det inte mycket finare än så.

Det andra är den starka utvecklingen för Lindbäck's i Piteå. De bygger ut för att tredubbla sin produktion av flerfamiljshus i trä. Det är en investering på nära en halv miljard, och den kommer att skapa 150 nya arbetstillfällen. Lindbäck's mål är att ta fram den bästa hållbara lösningen för respektive område inom produktion, logistik och arbetsmiljö. Orderboken är full.

Det tredje är att delar av näringsutskottet besökte New York och fick möta de nordiska företag som finns på plats för att med hjälp av sina kompetenser lösa stadens ambitioner att minska stadens byggbaserade utsläpp med 30 procent fram till 2025, bland annat med att bygga flerfamiljshus i trä – 20 våningar, men vi var i USA, the bigger the better.

Herr talman! Det handlar om att svenska företag ska fortsätta att ligga i täten, vara innovativa, moderna och attraktiva för sina anställda, konsumenter och investerare. De ska hänga med i utvecklingen och skapa värdeökning och vinst även i framtiden när konkurrensen skärps. De ska agera i enlighet med riktlinjerna och göra mänskliga rättigheter och hållbarhet till en del av sin kärnverksamhet. I det större perspektivet handlar det om att få fler framgångsrika och världsledande företag i Sverige för fler jobb och ökad tillväxt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 58 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Det finns mycket man kan diskutera om hållbart företagande, men jag tänkte hålla mig till de delar som Anna-Caren nämnde: utstationeringsdirektiv och offentlig upphandling.

Det kommer snart en proposition som handlar om just upphandling. Den innehåller juridiska delar som säger att företag – vi kan ta byggsektorn som exempel – ska ha samma villkor här hemma i Sverige som i andra länder.

Så blir dock inte fallet. De svenska företagen kommer att beläggas med större krav än de utländska. Det betyder att stora bolag som finns på exportmarknaden kan ta sig utanför landet och konkurrera, men de små och medelstora företagen som regeringen säger sig värna har inte en chans. Jämfört med andra kommer de att beläggas med ännu större krav som de måste uppfylla för att kunna delta. Eller också får företag från andra länder en fördel gentemot svenska företag när det gäller att bygga och verka i Sverige.

Jag har förstått det som att det var just detta man inte hade tänkt sig från regeringens sida. Därför är det rätt anmärkningsvärt att man gör sådana juridiska skrivningar i en upphandlingsproposition som ska främja hållbarhet och göra det möjligt för svenska företag att exportera och sälja både inom och utanför Sverige.

Jag skulle vilja att Anna-Caren förklarar hur det här hänger ihop.

Anf. 59 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Ann-Charlotte! Frågan gällde, om jag förstår dig rätt, kollektivavtals vara eller icke vara.

Vi har en modell i Sverige, den svenska modellen, där kollektivavtal är den väg vi har valt. Varför har vi valt den? Jo, företagen och arbetstägarna har valt den tillsammans därför att om man skriver på ett kollektivavtal vet man att det är god ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden och att man konkurrerar på lika villkor. Kollektivavtal är någonting som har varit otroligt bra för Sverige, och naturligtvis ska det gälla på svensk arbetsmarknad.

Jag har däremot en fråga till dig, Ann-Charlotte – Ann-Charlotte Hammar Johnsson, ska man säga i talarstolen. Förlåt!

Exporten ökar, besöksnäringen går starkt och Sverige går bättre än på väldigt länge. Moderaterna, kan vi ju se, lägger nästan 500 miljoner mindre på utgiftsområde 24. Om två år är det val, och regeringen har nu satsat 45 miljoner mer än Moderaterna på exportfrämjande verksamhet och 20 miljoner mer på Visit Sweden för att marknadsföra Sverige utomlands.

Vad är ditt besked till företagarna som vill exportera, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, och vad är ditt besked till besöksnäringen? Är det någonting som ni kommer att tillföra er budget, eller är det er mening att ni inte ska prioritera de områdena?

Anf. 60 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! För 800 eller troligtvis 1 000 miljarder om året säljer små och medelstora företag produkter och tjänster till det offentliga. Det handlar om våra skolor, vår äldreomsorg och vår sjukvård.

60 procent av de företagen har avtal som är goda. Det är sjysta företag i det lokala näringslivet med bra produkter. De har inte det som kallas kollektivavtal. De har någonting annat; det heter bara någonting annat. De anställda kan ha högre löner och längre semester.

Jag skulle vilja veta i slutrepliken från Anna-Caren Säterberg: Vad är regeringens politik för detta? Man utestänger nu lantbrukare, familjeföretagare och ensamföretagare från att delta, sälja, kunna växa och få de här tjänsterna på plats. 1 000 miljarder om året finns det möjlighet att utöka företagandet med.

Dessutom: Om man börjar hos den människa som det berör när det handlar om färdtjänst eller sjukresor och bestämmer vad hon ska kunna få när hon ska åka, då uppnår man även bra villkor för de anställda. Det gäller att börja i rätt ände och beskriva en resa som inte gör att folk ska springa eller resa runt i regionen när de ska till rehab och så vidare. Börjar man i den änden, med den lilla människans behov, uppnår man också de anställdas möjligheter. Är detta någonting som Anna-Caren Säterbergs parti kommer att titta på?

Besöksnäringen är väldigt viktig, och den kommer att växa. Det är en av de största näringar vi har, och jag ser fram emot att utveckla det arbetet. När Anna-Carens regering lämnar in 2018 kommer vi att vara beredda att överta det.

Prot. 2015/16:85

23 mars

*Politik för hållbart
företagande*

Anf. 61 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnsson! Vår regering strävar inte efter att lämna över regeringsmakten, utan det är någonting som vi kommer att hålla hårt i och behålla.

Jag vet inte vad det är med Moderaterna och kollektivavtal, Ann-Charlotte. Näringslivet tillsammans med arbetstagarna bestämmer sig för ordning och reda på arbetsmarknaden och bra konkurrens, sund konkurrens. Varför är det så svårt för er att tycka att det är bra?

För mig är det någonting helt naturligt. Man sätter en standard, och man håller den. Man vet vilka regler som gäller; det är öppet och transparent. Kollektivavtal är det vi har valt i Sverige, i den svenska modellen, och det har tjänat oss väl.

Anf. 62 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Ett jämställt samhälle är ett hållbart samhälle. Det tror jag att de flesta kan hålla med om.

När det gäller företagande ser det dessvärre inte ut så. Det är fortfarande fler män än kvinnor som både startar och driver företag i det här landet. Skulle fler kvinnor göra det skulle det gynna inte bara kvinnorna själva utan också svensk ekonomi och sysselsättning.

Tyvärr sjönk nyföretagandet bland kvinnor drastiskt mellan 2013 och 2014 med hela 40 procent. Det är ju allt annat än bra. Det är klart att man kan diskutera vad det beror på. Personligen tror jag absolut att det har att göra med välfärdsdiskussionerna, där Vänsterpartiet har fått ett alltför stort inflytande över regeringens budget och man har åsikten att det ska vara fult att tjäna pengar. Halveringen av RUT har säkert också gjort sitt till.

Min fråga till Anna-Caren Säterberg är: Hur jobbar ni som feministisk regering för att öka antalet kvinnor som startar och driver företag?

Anf. 63 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, Helena Lindahl, för frågan!

Jag delar Helena Lindahls åsikt att det är otroligt viktigt att det blir fler kvinnliga företagare. Nu är det 29 procent, tror jag. Som Helena Lindahl säger minskade det drastiskt 2013, och jag tror att detta fortsatte 2014.

Vad regeringen har gjort är att ge i uppdrag till Tillväxtverket och även till regionerna att med pengar och resurser se över strukturerna. Tillväxtverket ska titta på vilka som får ta del av lånen och göra andra saker. Regeringens uppfattning är att mångfald och kvinnors företagande är otroligt viktigt och att det ska fördelas på samma sätt.

Det är vad regeringen har gjort åt frågan just nu. Men jag delar Helena Lindahls uppfattning att det går för sakta. Vi kan se att takten på kvinnligt företagande inte har ökat stort på länge. Vi behöver få fler kvinnor som vågar ta chansen att starta företag.

Anf. 64 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, Anna-Caren Säterberg, för svaret!

Jag skulle bara vilja säga att mellan 2006 och 2012 ökade nyföretagandet bland kvinnor ganska mycket med 50 000 företag. Det som är anmärkningsvärt är att det mellan 2013 och 2014 minskade så drastiskt.

Jag skulle vilja gå in på det du sa, Anna-Caren Säterberg, om uppdrag till Tillväxtverket och regionerna att jobba mer för jämställdhet och kvinnors företagande.

De 36 miljonerna per år som man nu satsar har man tagit från organisationen Winnet. Jag vet inte om Anna-Caren Säterberg känner till det.

Winnet är en ideell organisation som har funnits i 15 år – jag ser att det är flera i kammaren som nickar – och har gjort ett fantastiskt arbete när det gäller jämställdhet och kvinnors företagande. Organisationen har 8 000 medlemmar, så det är inte direkt några tanter som står utanför Ica med plakat och ropar om jämställdhet. Det är faktiskt en väldigt professionell och duktig organisation.

Det jag tycker är tråkigt är att regeringen i december informerade dem om att de inte skulle få mer pengar och att det samarbete som man haft i 15 år nu skulle upphöra. I stället vill regeringen fördela pengarna till regioner och Tillväxtverket. Då undrar jag: Vad kan vara mer lokalt och regionalt när det gäller jämställdhetsatsningen och satsningarna på kvinnors företagande än att låta människor och ideella organisationer med erfarenhet på plats göra det? Varför tar man bort detta och inför ett ovanifrånperspektiv i stället?

Anf. 65 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, Helena Lindahl! Jag vet att den här frågan har debatterats många gånger här i kammaren. Det har varit flera interpellationer.

Du talar om ett ovanifrånperspektiv. Om jag förstår rätt har regeringen valt att föra över pengarna till de regionalt utvecklingsansvariga, i stället för att Tillväxtverket, som man får se som ett ovanifrånperspektiv, ska fördela pengarna. Man kan fortfarande ta del av pengarna. Pengarna har ju inte minskat, om jag förstått rätt, utan det är samma pengar även om det är en annan boss för dem. Nu fördelas pengarna till regionerna, där man vet precis vad som behöver göras lokalt och regionalt. Man vet det bättre där än vi gör här i Stockholm.

Anf. 66 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Äntligen har Sverige en regering som tar hållbart företagande på allvar. Handlingsplanen, *Politik för hållbart företagande*, är verkligen läsvärd. Det är ett stort steg i riktning mot en hållbar utveckling. Den kan laddas ned. Det rekommenderar jag till alla åhörare och tittare som till äventyrs inte har läst den än. Läs den! Den är feelgoodläsning, om jag får tillåta mig ett engelskt uttryck som jag inte har någon bra svensk översättning av.

Man mår bra av att läsa den. Det finns så många goda krafter och goda initiativ. Det är så mycket bra som händer, och det finns många konkreta förslag från regeringen när det gäller hur man kan ta till vara på detta och stötta det goda.

Nu har Anna-Caren Säterberg på ett förtjänstfullt sätt redogjort för svenska exempel och vad som står i planen. Det är mycket om hållbart företagande och miljöinsatser. Det finns även internationella riktlinjer för hållbart företagande, företagens ansvar för social utveckling, jämställdhet, anständiga arbetsvillkor, arbete mot korruption och så vidare. Det är oerhört mycket, så jag väljer att försöka komplettera Anna-Caren och även lyfta fram några goda exempel från utlandet som ännu inte är så kända i Sverige men som är väl värda att titta på och återanvända i lämplig form. I många fall görs det redan.

Upphandling har varit uppe här flera gånger. Det är ett kraftfullt verktyg för att styra samhället i hållbar riktning om man vill. Annars kan man strunta i det och låta det bli som det blir. Men nu har vi ett väldigt bra arbete från regeringens sida med stöd till de offentliga upphandlare som gör ett toppenjobb ute i landet. Många går före i kommuner och regioner. Det finns en nationell myndighet och stöd på det viset, och det ska också tas fram en nationell strategi för upphandling.

Vi har möjligheter redan med nuvarande lagstiftning. EU har nu gett oss större möjligheter med det direktiv som finns.

I Skottland har regeringen sedan 2006, vill jag minnas, arbetat med en medveten satsning som har gått ut på social upphandling. Det innebär att man har ställt krav på företag för att vinna kontrakt, till exempel på att få bygga det nya stora sjukhuset i Glasgow, ska anställa ett visst antal lärlingar, ett visst antal långtidsarbetslösa, ett visst antal funktionshindrade och så vidare. Detta har gett väldigt goda resultat.

Detta är på gång i Sverige också. Här kan vi göra mycket mer. Det är riktigt bra att bollen är i rullning.

De flesta företag vill bidra inte bara till att maximera vinst för sig själva eller som utdelning till aktieägare. De vill bidra till samhället. Det finns ett nätverk som kallas Gemeinwohl-Ökonomie – närmast översatt som ekonomi för det allmänna bästa – som har medlemmar framför allt i Österrike, Tyskland och Italien, men även några svenska företag är med. Det är i nuläget ett par tusen företag som är med, liksom ett antal kommuner. Dessa företag jobbar med att ta fram balansräkningar där man inte bara räknar på ekonomisk vinst utan också på hur mycket man har bidragit till samhället i form av ekologisk nytta, social nytta, jämställdhet och arbetsplatsdemokrati. Det är även ekonomiskt – man lånar pengar till varandra i gnosjöanda.

Dessa företag är vinstdrivande och går alldeles utmärkt, och de hjälper varandra. Det är samarbetskraft. Det är mycket spännande.

Sedan har vi benefit corporations i USA, som några av oss i näringsutskottet har träffat. Det är en särskild företagsform där det är inskrivet i företagsformen att man inte bara ska skapa ekonomisk vinst utan också ekologisk och social vinst. Företagen ansluter sig givetvis frivilligt. De registreras, och man kan också låta certifiera sitt företag.

Här kommer också samhället in, samspelet mellan det offentliga och det privata. Det är diskussioner på gång om att ge dessa företag fördel i offentliga upphandlingar. Philadelphia har diskuterat detta. Man har också talat om skattelättnader. Jag vet att dessa benefit corporations finns i åtminstone 20 amerikanska delstater nu. Det är mycket spännande.

Vi behöver tekniska innovationer – jag kommer in på det sedan – men även sociala innovationer. Låt mig ta ytterligare ett exempel utifrån. Jag har gett lästips, men jag tänkte också ge ett filmtips, så poppa popcornen och gå in på Youtube och leta reda på dokumentärfilmaren Patrik Witkowskys film *Kan vi göra det själva?* Den skildrar bland annat ett arbetarägt hemtjänstkooperativ i Bronx, som är en fattig del av New York City. Det är över 2 000 personer som jobbar i hemtjänsten där, och de äger alltså sitt företag. De har bra villkor. De har betald sjukvård och semester, vilket man egentligen inte har i den branschen i USA i någon större utsträckning.

Uppemot 11 miljoner amerikaner arbetar i mer eller mindre arbetarägda företag. Visste ni det? Det är ganska fascinerande. Detta skulle kunna bli större och utvecklas här i Sverige också. Socialt företagande, arbetsintegrerande företag och liknande för människor som står långt från arbetsmarknaden har vi redan, och det är alldeles utmärkt, men jag skulle vilja vidga begreppet ”socialt företagande” så att det blir lite mer mainstream här i Sverige, alltså att det blir vanligt i vilket företag som helst, oavsett vem som jobbar där. Alla företag borde ju vara sociala. Vi vill inte ha sociala företag att inspireras av.

Vi behöver också tekniska innovationer. Klimatfrågan är en ödesfråga. Vi i Sverige kan inte slå oss till ro och tycka att vi gör allting bra. Skulle alla konsumera som svenskar i genomsnitt – det är väldigt ojämnt fördelat i Sverige – skulle vi behöva ett antal fler jordklot än det enda vi har, särskilt om vi räknar in utsläpp som orsakas av vår konsumtion och våra internationella resor. Vi har en viktig uppgift att se till att bli ett fossilfritt välfärdssamhälle.

Jag ser det inte som regelkrångel med krav på klimat, miljö och redovisning av hur man arbetar med miljöfrågorna. Vi tycker att förorenaren ska betala. Man ska ta hänsyn till ekosystemtjänster. Miljö kvalitetsmålen ska företagen utgå från. Det behövs också finansiering av miljöteknik. Det saknas ju inte pengar i världen, men ibland kommer de inte fram dit där de behövs som bäst. Gröna obligationer och en grön investeringsbank tas också upp i handlingsplanen.

En grön investeringsbank har funnits i Storbritannien i tre fyra år. Där var idén att man skulle investera i förnybar energi, avfallshantering och liknande miljöteknik, där marknaden inte investerar och där marknaden har misslyckats.

Man går in med lite offentliga pengar, och sedan attraherar man privat kapital. Det är det uppdrag man har. Man ska gå med vinst, attrahera privat kapital och minska utsläppen av växthusgaser. Ett till tre gäller första året; ett offentligt pund genererar tre privata. Något liknande skulle vi ha god nytta av i Sverige.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson nämnde testbäddar. Låt mig ta ett exempel från USA. Där har man något som heter Arpa-E. Det är federala pengar. George W Bush och kongressen beslutade om det 2007, och det kom i drift 2009. Det var utifrån en modell av en tidigare forskningsplattform för militär teknik, men detta är för energiteknik. Man har kommit långt och forskat med statliga pengar, och ett antal privata företag har uppstått ur detta.

Till sist måste jag ta upp frågan om skatteflykt. Jag är lite konfunderad över reservationen från Moderaterna med flera. Vill ni inte att de transnationella bolagen ska göra rätt för sig och betala skatt i de länder där de har verkat? Det är ju oerhört viktigt. Det är enorma belopp som framför allt fattiga länder går miste om på grund av skatteplanering och skatteflykt. Det är viktigt och bra att detta lyfts upp här.

I fattiga länder är summan av uteblivna skatteintäkter mycket större än det bistånd de får. Så kort och gott: Man ska göra rätt för sig, särskilt om man är ett storbolag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 67 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Regeringen har de senaste åren dragit in alla satsningar riktade till kvinnors företagande och ledarskap.

Det gäller Ambassadorsnätverket för kvinnor, som Annika Lillemets säkert har hört talas om. Det engagerade enormt många kvinnor i landet och gick i stort sett ut på att de skulle vara ambassadörer för kvinnors företagande. De åkte ut till organisationer och skolor och pratade om frågan. Tyvärr har det dragits in.

Något annat som också dragits in är Styrelsekraft för kvinnor, som hade till syfte att öka medvetandet och möjligheten för kvinnor att vara delaktiga i styrelser.

Det senaste exemplet är Winnet. Det är en fantastisk ideell organisation som har funnits i 15 år. Några dagar före juluppehållet fick man plötsligt besked om att man inte skulle få sina 36 miljoner, för de skulle gå till regionerna i stället.

Det vi fick höra från Socialdemokraterna är alltså regeringens storsatsning på kvinnors företagande. Kvinnors nystartsföretagande gick ned med 40 procent mellan 2013 och 2014. Då är det anstötligt att den enda satsning som regeringen gör är ett plocka bort 36 miljoner från en ideell organisation som sköter sig utmärkt för att lägga på regionerna. Eller som Sven-Erik Bucht sa: för att man ska implementera jämställdhetsbeslut i regionala utvecklingsplaner.

Men hallå? Det borde man väl kunna göra ändå. Vi lever ju på 2000-talet. Inte ska man behöva 36 miljoner för att göra det.

Hur jobbar ni som feministisk regering för att på allvar öka antalet kvinnor som startar och driver företag?

Anf. 68 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Anna-Caren Säterberg har redan utvecklat frågan och svarat på den. Om jag har förstått det rätt var det tidsbegränsade projekt som inte heller Centern har föreslagit fortsatta pengar till i sin budget. Jag kan dock ha fel och undrar därför om Helena Lindahl har någon annan information.

Pengarna finns, och jag litar på regionerna. Jag tycker givetvis att det är viktigt att kvinnor får samma möjligheter som män att starta företag.

Anf. 69 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Det är beklämmande och allvarligt att det svar vi får från representanter för en feministisk regering är att man tar 36 miljoner från den ideella organisationen Winnet, som har jobbat hårt med jämställdhet i

regionerna och lokalt. De har också jobbat med kvinnors företagande. De har dessutom jobbat internationellt för att implementera denna framgångsrika modell på andra ställen.

Nu får de stänga sina kontor. Jag träffade dessa kvinnor förra veckan när de hade sitt årsmöte. De var förtvivlade och sa: Vad ska vi göra nu? Tycker regeringen inte att vi har gjort ett bra jobb? Det fick de inte ens veta, för både Sven-Erik Bucht och Mikael Damberg gjorde sig oanträffbara under ett helt år, fram till den dag de tog beslutet att regionerna skulle få de 36 miljonerna.

Om detta är den feministiska regeringens storsatsning på kvinnors företagande och jämställdhet blir jag mörkrädd.

Det finns regleringsbrev. Även om vissa projekt är tidsbegränsade kan man i regleringsbrevet till en myndighet, till exempel Tillväxtverket, påpeka att det är viktigt att myndigheten driver frågor om jämställdhet och kvinnors företagande. Men inte ens det har ni gjort, för ni tycker inte att det är viktigt.

Ni kapar kvinnligt företagande vid fotknölarna. Ni utreder vinster i välfärden, ni halverar RUT och drar in alla satsningar riktade till kvinnors företagande.

Det är en kvinnofientlig regering. Att kalla sig för feministisk i detta sammanhang är ett hån mot alla kvinnliga företagare runt om i landet.

Anf. 70 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! ”Kvinnofientlig regering” – nu är det brösttoner. Jag frågar Helena Lindahl igen: Har ni lagt in dessa pengar i er budget? Jag fick inte svar på den frågan.

Vi litar som sagt på regionerna, men jag tar med mig detta. Saker och ting kanske kan göras bättre. Vi kanske kan få in bra saker i regleringsbrev framöver. Man kan göra saker på olika sätt.

Anf. 71 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig vid offentlig upphandling. Även om jag fick svar tidigare av Anna-Caren Säterberg tänkte jag att Miljöpartiet skulle få svara på frågan.

Det är mycket som händer, och det görs mycket gott. Det finns gnosjöanda, företag och god handel. Det är bra.

Det nämndes också ett kraftfullt verktyg i upphandling. Ett kraftfullt verktyg kan användas för att uppnå stora mål i positiv riktning. Det kan också lätt slå sönder det som håller på att byggas upp.

Jag känner stark oro över vad som händer på upphandlingsområdet med tanke på den politik som Miljöpartiet säger sig driva.

Svenska företag på landsbygden i Sverige försöker att komma in i offentlig upphandling i större utsträckning eftersom människor efterfrågar närproducerade och lokalproducerade produkter.

Dessa företag har dock inte kollektivavtalsliknande villkor. Varför? Jo, för att de är en annan typ av företag. De driver lantbruk och är familjeföretag eller ensamföretagare. De arbetar efter säsong. Tyvärr växer inte växterna, faller inte regnet och skiner inte solen så under året att man kan gå upp klockan sju och gå hem klockan fyra, utan man måste arbeta på ett sätt som får hjulen att snurra i vårt land.

Om andemeningen är att öka antalet små och medelstora företag som kan sälja dessa produkter till de svenska kommunerna, landstingen och regionerna undrar jag hur detta ska vara möjligt när ni nu utestänger dem med era kollektivavtalsliknande villkor och därmed sätter stopp för att de ska kunna finnas.

Prot. 2015/16:85

23 mars

*Politik för hållbart
företagande*

Anf. 72 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Som Anna-Caren Säterberg redan har sagt värnar vi självfallet om goda arbetsvillkor i den svenska modellen. Det är oerhört viktigt.

Det som görs i många kommuner för att hjälpa och underlätta för små och lokala producenter är till exempel gemensam distribution och liknande så att de kan komma in på en marknad där de är för små för att tillgodose hela behovet av en produkt – gurkor, morötter eller vad det nu kan vara. Sådana saker vet jag görs.

Jag är för övrigt övertygad om att detta går att lösa på ett positivt och bra sätt. Det är viktigt att värna om arbetsrätten.

Anf. 73 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag blir väldigt förvånad över svaret. Det kvittar vilket distributionssätt man har när det finns över 640 olika kollektivavtal i det här landet och något som liknar dem ska appliceras på en kommun, som säger: Det är jag som kommun, Stockholms stad, som får bestämma hur den som ska leverera till mig ska arbeta, ta ut sin semester, ha sin försäkring och sin pension etcetera.

Det var väl det som var den svenska modellen, att vi inte skulle göra så att det helt plötsligt blir nya former där kommunerna sätter villkoren för avtalen? Det var väl ändå mellan arbetsgivare och arbetstagare? Då kan ju en lantbrukare fortsätta att sätta bra avtal om han har folk anställda på sin gård.

Nu kan det bli så att fyra kommuner har fyra olika avtal, det vill säga att man ska jobba för en kommun på 25 procent och sedan 25 där, 25 där och 25 där, om man tänker sig att man ska leverera. Ska jag dela mig i fyra delar för att kunna leverera, eller hur ska jag göra?

Från början kan jag ju inte ens komma in genom dörren, för jag kanske inte arbetar åtta timmar om dagen. Det funkar inte, får då kan inte det som vi ska värna om – grödorna på marken – produceras. De säger ju inte: Vi tar paus nu, och i morgon kan vi börja växa igen, när kommunen har bestämt sig för hur kollektivavtalen ska gå till. Så fungerar inte världen.

När det gäller den svenska modellen ska dessutom, som jag tog upp i mitt förra inlägg, utländska företag konkurrera med svenska företag och få bättre villkor än de. Jag förstår inte retoriken här.

Här har vi haft en debatt hela förmiddagen om export och hur beroende det här landet är av att kunna sälja sina varor och produkter och att vi faktiskt gör väldigt mycket gott i Sverige. Då ska det stå tillbaka för att man helt plötsligt ska gynna någon annan. Var ligger den svenska modellen i det? Förklara!

Anf. 74 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Självklart ska alla som arbetar ha goda villkor. Det ska inte vara lönedumpning, social dumpning eller dumpning av arbetsvillkor

över huvud taget. Exakt hur man ska göra detta hoppas jag att klokare människor än jag, som kan upphandling i detalj, kommer att lösa.

Vi har ett stort arbete om upphandling som pågår, och jag är fullständigt trygg med att man har detta med sig och kommer att lösa det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Yrkestrafik och taxi

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU10
Yrkestrafik och taxi
föredrogs.

Anf. 75 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera TU10, som handlar om yrkestrafiken och villkoren där.

Trafikutskottet har varit pådrivande i detta för att lösa många av de frågor som finns inom åkerinäringen och taxinäringen. Men det finns mycket kvar att göra.

Först vill jag göra en liten återblick på vad som hänt – vad Alliansen gjorde tidigare och vad som har hänt efter det att den nya regeringen tog över regeringsmakten efter valet.

Vi började med att införa ett beställansvar, det första steget, för att ge ett ansvar till den som beställer en transport. Vi är beredda att gå vidare med ett beställansvar två och har gett ett uppdrag för att komma fram med ett sådant förslag.

Vi har gett möjlighet att klampa fordon, ta ut en sanktionsavgift och kräva frakthandlingar i bilen för att därmed kunna styra om det är en cabotagetransport eller inte.

Herr talman! Vi har genomfört försök med alkobommar. De är färdiga, och utfallet är väldigt bra. Vi hoppas att dessa alkobommar så snabbt som möjligt ska komma upp. Vi har även lagt fram ett tillkännagivande här i riksdagen om att vi vill få upp alkobommar vid våra gränsstationer.

Vi har tagit fram ett förslag om längre och tyngre lastbilar, och vi vill se över möjligheten att kontrollera körkort vid gränsstationerna när man ändå går igenom alkobommar och testar den biten.

Detta var några av de förslag som vi har genomfört och som vi har lagt fram för att komma vidare med framöver. I dag har vi lagt fram ett förslag om att vi vill att åkerinäringen ska få möjlighet att få en konkurrensutredning som ser över de skillnader som finns i arbetsgivaravgifter, företags-skatte, kontroller, avgifter, tillämpning av regler, bränsleskatte med mera.

Herr talman! Vad har regeringen gjort sedan man tog över efter valet? Jo, man startade upp nya utredningar ett år efter valet, den 1 oktober 2015. Delar av dessa skulle delredovisas den 15 mars 2016. Men då konstateras att man i princip inte har kommit fram till någonting utan måste fortsätta att utreda dessa saker fram till den 1 maj 2017.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänstern och även Sverigedemokraterna utlovade tidigare att man skulle se över en Hollandsmodell och eventuellt införa den i Sverige. I betänkandet sågas nu den modellen. Det gjorde Alliansen redan före valet och redovisade att det inte är en väg framåt. Till och med Holland har i dag dålig koll på vad Hollandsmodellen innebär för deras verksamhet.

Det som den nya regeringen har ägnat sig åt det första året är egentligen utredningar. Samtidigt har de lovat att de tänker fortsätta att utreda allt detta till den 1 maj 2017. Det man sa före valet har det alltså inte blivit något av än så länge.

Herr talman! Det besked som kom från utredningen var att man skulle se över sjysta villkor och sund konkurrens på våra vägar, men då säger utredaren att det är komplicerat. Ja, ni hörde rätt, att införa det andra steget i beställaransvaret är så komplicerat att man vill ha ännu längre tid på sig för att komma fram med ett förslag.

Finland införde beställaransvar för tre år sedan, och det kan inte vara så komplicerat att ta reda på hur de gjorde för att införa beställaransvar två. Nu har regeringen givit i uppdrag att gå vidare och utreda detta till den 1 maj 2017.

Den andra delen i det förslag som kom från utredningen var ett tillkännagivande om att vi ska undersöka möjligheten att införa kör- och vilotidsregler liknande de danska, det vill säga att man har en vingelmån på upp till 5 procent innan man åker på avgifter och böter. Även här pekar utredaren på att det inte kommer att införas. Det är märkligt med tanke på att riksdagen faktiskt har beställt det genom ett tillkännagivande. Vi utgår ifrån att man lägger fram ett förslag om hur detta skulle kunna se ut i Sverige i framtiden.

Herr talman! Det som är möjligt att tillämpa i Danmark borde vara fullt möjligt att tillämpa även här i Sverige. Precis som beställaransvaret är fullt möjligt att tillämpa i Finland borde det gå att tillämpa även här. Det behöver man inte utreda, utan snarare bör man titta på hur det ska utformas för att sedan verkställa det hela.

En annan sak man tog upp var att man ska titta på om man behöver gå vidare med vinterdäck på fler axlar och utvärdera. Det tycker jag är bra, men även där tar regeringen väldigt lång tid på sig för att komma fram till ett svar och ett förslag.

I stället för att göra något åt situationen och se över den situation i fråga om konkurrenskraften som råder inom åkerinäringen har regeringen ägnat sig åt att försämra lönsamheten för svensk åkerinäring. Man har lagt på en 50-öring i dieselskatt. Det innebär att en lastbil i Sverige sedan den här regeringen tog över får betala ytterligare ca 30 000 kronor i extra skatt jämfört med vad en utländsk åkerilastbil behöver betala, om den har med sig tysk eller dansk diesel när den kommer till Sverige.

Man planerar dessutom för en kilometerskatt på 4 miljarder, det vill säga 150 000–300 000 kronor per lastbil i Sverige, vilket ska bäras av åkerinäringen, svenska företag och svenska jobb. Man har också höjt arbetsgivaravgiften, vilket drabbar både åkerinäringen och taxinäringen, med tanke på de ungdomar som kan jobba inom branschen.

Vad den här regeringen sa före valet har den inte genomfört, och när det gäller vad den tänkte genomföra har den tillsatt utredningar som ligger så långt fram i tiden att regeringen förmodligen inte hinner lägga skarpa

förslag innan de förlorar valet 2018. Det är allvarligt med tanke på den situation som råder inom Sveriges åkerinäring.

Vi är ett stort och avlångt land med långa transporter. Vi har de högsta dieselskatterna. Vi vet att lastbilarna från de länder som kommer hit ofta tar med sig egen diesel eller till och med har med sig olaglig diesel.

Vi införde möjligheten till klampning, sanktionsavgifter och krav på frakthandlingar på vägen. Men, herr talman, vad gjorde den här regeringen då? Jo, då tog man bort trafikpolisen, som skulle kontrollera detta utmed vägen. Det är alltså i dag relativt fritt för de olagliga transporterna att kunna verka på vägarna utan större risk att åka dit för olaglighet.

Herr talman! Vi missgynnar vår egen åkerinäring med hårdare regler och högre skatter och gynnar den olagliga konkurrensen genom att ta bort polisen och höja skatterna. Därmed försvinner våra jobb, och de olagliga transporterna kan härja fritt på våra vägar.

Herr talman! En annan sak som vi har tagit upp tidigare är försöken med alkobommar. De har slagit väl ut, och vi hade genom tillkännagivandet förväntat oss att detta skulle bli en snabb fråga för regeringen att besluta om att sätta upp dem i våra hamnar och därmed få bort olagliga transporter, med onyktra chaufförer och annat.

Men även där har regeringen nu tillsatt en utredning som kom fram till att det är bättre att polisen gör de här kontrollerna än att vi sätter upp alkobommar. Den polis som inte finns på vägarna längre, eftersom den är borttagen, ska nu ägna sig åt att även ta hand om alkokontrollerna i våra hamnar. Var och en kan själv räkna ut att vi inte kommer att ha några kontroller där och inte heller kommer att ha några bommar, om den här regeringen får fortsätta på den linje som man har börjat.

Vi låg före med alkobommarna här i landet, men nu börjar vi tappa kraft. Vi vet att danskar har varit här och tittat, och vi vet att finnarna nu gör försök med alkobommarna för att komma vidare. Vi tog fram detta och lade fram ett färdigt förslag om hur det skulle kunna implementeras i Sverige, men den nuvarande regeringen lade det i byrålådan.

Herr talman! Om vi vill ha kvar en svensk åkerinäring i Sverige måste vi fortsätta att ta branschens problem på största allvar. Det räcker inte att införa sanktionsavgifter, klampning och krav på lagliga handlingar om regeringen sedan tar bort de trafikpoliserna som finns.

Regeringens handfallenhet innebär att det är fritt fram att köra på vägar med dåliga däck och lågskattad diesel, strunta i kör- och vilotider, strunta i skatter och arbetsgivaravgifter, strunta i att ha körkort och strunta i att betala böter och trängselavgifter. Vi gav verktygen och reglerna, och den här regeringen tog bort polisen.

Det är bråttom för svensk åkerinäring, om vi ska komma vidare och näringen ska kunna överleva. Därför har vi lagt ett förslag om att vi vill ha en konkurrenskraftsutredning där man tittar igenom vad som skiljer svensk åkerinäring mot utländsk, så att vi efter det kan ta ställning om vi vill förändra och förbättra vissa saker.

Men vi moderater och Alliansen är tydligen ensamma om att tycka att det är viktigt att tillsätta konkurrenskraftsutredningen. Varken Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet eller Sverigedemokraterna har stött förslaget om en ny konkurrenskraftsutredning för svensk åkerinäring, trots att branschen har efterfrågat detta. Det kan inte tolkas på något annat

sätt än att man tycker att det är bra som det är och att utredningen inte behövs.

Jag skulle gärna vilja ha svar i dag från regeringspartierna och även Sverigedemokraterna när det gäller frågorna om konkurrenskraftsutredningen. I fråga om trafikpolisen: När har vi en fungerande trafikpolis i Sverige? När har vi alkobommarna på plats i Sverige? Och varför säger Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänstern och Sverigedemokraterna nej till en konkurrenskraftsutredning, som efterfrågas av branschen?

Herr talman! Jag vill avslutningsvis önska trafikutskottets ledamöter, trafikutskottets kansli, talmannen och talmanskansliet glad påsk. Jag hoppas att alla passar på att äta så många svenska ägg som möjligt – det skapar jobb och tillväxt i Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M), Göran Lindell (C) samt Robert Halef (KD).

Anf. 76 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! Transportstyrelsen har gjort en utredning som pekar på en rad brister och tillämpningar som är unika för Sverige avseende yrkesmässig trafik. Utifrån detta kan man konstatera att det finns ett stort behov av att göra en större översyn av Transportstyrelsens arbete och tillämpning. En sådan översyn bör belysa hur Transportstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet hanterar sitt uppdrag, och i detta bör bland annat ingå att lägga ett tydligt fokus på att bedöma rimligheten i nuvarande tillsynsavgifter, men därutöver se på vid vilka fel sanktionsavgifter verkligen ska utgå till företag vid överträdelser av kör- och vilotidsregler.

Jag vill framhålla att Sverige måste ha ett system som inte bestraffar svenska åkerier och chaufförer hårdare än de utländska åkerierna. Jag anser att det nuvarande systemet för att kontrollera kör- och vilotider inte är ändamålsenligt för att kunna upptäcka de olika typer av avancerat fusk som förekommer med förarens kör- och vilotider. Därför bör det läggas större fokus och ökad prioritet på att genomföra kontroller på väg. De fuskmetoder som används på vägen, som magneter på färdskrivare, dubbla förarkort, falska utbildningar och falska körkort, måste med kraft motarbetas genom fler vägkontroller. De svenska reglerna bör ses över för att man ska undvika att dagens ojämlika konkurrenssituation mellan transportföretag med verksamhet i olika länder blir permanent.

Herr talman! Jag vill även peka på den utvärderingsrapport i fråga om tillämpning och sanktionering vid kontroll av kör- och vilotider som Transportstyrelsen presenterade i mars 2015.

I utvärderingen anger Transportstyrelsen att den över tid har sett ett behov av att utreda hur myndighetens tillsyn och tillämpning av reglerna för kör- och vilotider utförs och att detta omfattar en analys av genomförda företagskontroller och en analys av domar som motiverar praxisändring. I utvärderingen beaktades även att branschen har framfört synpunkter på att regelverket är alltför fyrkantigt. I utvärderingen ingick en internationell jämförelse som visade att flera länder har valt att underlätta att utfärda sanktioner mot transportföretag om endast enstaka mindre överträdelser konstateras. Då förekommer det i stället att en varning utfärdas.

Jag vill i sammanhanget påminna om att riksdagen i maj 2015 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att tillåta mindre avvikelser från kör- och vilotidsreglerna för yrkesmässig trafik. Trafikutskottet pekade i sin beredning på att det finns en EU-gemensam arbetstidsreglering inom den yrkesmässiga trafiken som fyller sitt syfte på så sätt att den bidrar till att ge alla chaufförer inom EU samma förutsättningar. Utskottet pekade samtidigt på att till exempel Danmark har tolkat reglerna om kör- och vilotider inom yrkesmässig trafik mer generöst och att de har accepterat en form av generell eftergift för kör- och vilotider på ca 5 procent. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att regeringen borde undersöka om den hantering som Danmark har valt är förenlig med EU-bestämmelserna på området.

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande ser jag positivt på att Transportstyrelsen i oktober 2015 fick i uppdrag att följa upp genomförda reformer och utreda vissa aktuella frågor inom yrkestrafiken, där det som en del bland annat ingår att se över möjligheten att tillåta mindre avvikelser från reglerna om kör- och vilotider.

Jag kan samtidigt konstatera att Transportstyrelsen, enligt direktivet till utredningen, ska slutredovisa detta arbete senast den 1 maj 2017 – en utredningstid på hela ett och ett halvt år. Jag anser att den angivna utredningstiden är alltför lång eftersom det framgick av den utvärdering som Transportstyrelsen presenterade i mars 2015 att det redan i dag finns exempel på andra länder som har valt andra system som är mer flexibla än det svenska såtillvida att mindre avvikelser från kör- och vilotidsreglerna tillåts innan sanktionsavgift ska utgå.

Jag anser att utredningstiden för Transportstyrelsens uppdrag är minst sagt utdragen och att utredningstiden därför bör kortas ned med syftet att införa möjlighet till mindre avvikelser från kör- och vilotider senast under 2016.

Herr talman! Med anledning av det som jag har anfört vill jag ställa mig bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

I detta anförande instämde Jimmy Ståhl (SD).

Anf. 77 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Sverige är ett land med stora avstånd, med gott om plats, med rika råvarutillgångar av olika slag och med en väl utbyggd industri som tar hand om och förädlar produkter för en global marknad. Vi är ett av de mest exportberoende länderna, och det mesta av det som vi skickar iväg och mycket av det som vi köper är skrymmande och tunga produkter. Allt detta genererar naturligtvis ett gigantiskt transportbehov, och det innebär utmaningar av olika slag. Den åkeriverksamhet som utvecklas tillsammans med övriga trafikslag utgör i dag en viktig del av det moderna Sverige, en del som hamnat i debattens fokus på flera olika sätt.

Ett område för debatt handlar om klimatfrågan. Det faktum att transportsektorn står för en stor del av utsläppen från fossilbränsleförbränning är en aspekt som inte direkt ska beröras i dagens debatt, men det är däremot en faktor som kommer att kräva investeringar i bland annat ny teknik framöver. Därmed behövs en näring med sund ekonomi och med framtidstro.

Ett annat område för debatt handlar om bra och dåliga transportslag. Det är en debatt som ibland blir något bisarr. Med närmast religiösa undertoner sjungs då järnvägens lov, och sjöfarten får ibland hänga med i beskrivningen av goda transportslag att ställa mot den onda lastbilstrafiken.

För Centerpartiet är detta helt fel utgångspunkt. Alla transportslag kommer att behövas, och politiken har en viktig roll i att ge dem bra förutsättningar att utvecklas. Då ska deras förtjänster premieras och de utmaningar som alla har mötas med en positiv utgångspunkt. När till exempel lastbilstrafiken ser möjligheter för bättre miljö och ekonomi med tyngre och längre fordon försöker vi hitta lösningar för att förverkliga deras planer. Miljöpartiet säger nej och föreslår, såvitt jag förstår, i stället kortare fordon. Vad regeringen har för förslag väntar vi fortfarande på. Tåg och fartyg ska på samma sätt stödjas i sin utveckling mot bättre konkurrenskraft, och vi från Centerpartiet ser här stora möjligheter.

Ett tredje område för debatt är konkurrenskraften gentemot företag som på olika sätt åsidosätter de regler som finns till exempel för hur länge man får sitta bakom ratten, hur många transporter man får göra inom landet om man är utländsk åkare med mera – alltså olika former av fusk med de regler som gäller. Dessa regler har ju tillkommit inte minst för att vi ännu inte har nått en sådan utjämning mellan länderna i EU att vi kan konkurrera fritt utan begränsningar, vilket är det långsiktiga målet. För att denna mellanform ska fungera krävs det att vi har ett regelverk som ger acceptabla konkurrensvillkor för den inhemska åkerinäringen och att dessa lagar och regler följs.

Allianspartierna efterlyser i sin reservation 1 en utredning av åkerinäringens konkurrenskraft. Att se hur våra svenska åkeriers konkurrenskraft i ett brett perspektiv står sig och vilka åtgärder som kan behövas för att ytterligare justera situationen skulle vara mycket värdefullt. Att se sanningen i vitögat brukar vara bra mycket bättre än att skjuta frågan framför sig.

Herr talman! Jag skulle i detta sammanhang också vilja peka på betydelsen av andra metoder som kan medverka till, som det brukar heta, sjysta villkor. Fler lagar och hårdare kontroll är nämligen ofta både långsamma och ganska trubbiga instrument. Ett av de mest förhoppningsfulla projekt av denna typ är det så kallade Fair Transport-konceptet, där Sveriges åkeriföretag arbetar med ett kvalitetsprogram där anslutna åkerier förbinder sig att, lite slarvigt uttryckt, uppträda sjyst både arbetsrättsligt och miljömässigt och att följa trafikregler och skattelagar.

Tänk er ett utbyggt koncept enligt denna modell och en överenskommelse från transportköpare om att de kräver att företagen som de köper tjänster av är Fair Transport-certifierade. Tanken svindlar. Trafikutskottet skulle få ett enklare beting, och villkoren på vägarna skulle bli helt anorlunda. Det skulle i princip kunna ske så snabbt som när nuvarande transportavtal löper ut. Ända ut i konsumentledet skulle man kunna påverka. På samma sätt som vi i dag ställer krav på rimliga arbetsförhållanden, förbud mot barnarbete och minimal miljöpåverkan i produktionen skulle vi kunna kräva en sjyst transport av produkten till kunden – Fair Transport. Detta kan låta som ett meningslöst önsketänkande. Men i princip undrar jag vad det egentligen är som hindrar.

Jag ska tala lite grann om taxi. På liknande sätt som åkerinäringen har taxi under senare år utsatts för förändringar som rejält har påverkat branschen. Det handlar om avregleringar och ändrade upphandlingsformer. Att köra taxi är ett intressant jobb för många nyanlända, vilket skapar ökande konkurrens om jobben. Ny teknik som utmanar traditionella metoder påverkar också. När det gäller den nya tekniken kan man konstatera att lagstiftaren än en gång kommer på efterkälken. Här behövs förtydligande regler om vad som är taxiverksamhet och vad som är samåkning respektive vilka fordon som kan och bör undantas från krav på taxameter.

Herr talman! Låt mig sammanfattningsvis slå fast två grundläggande faktorer för hur vi i Centerpartiet tänker när det gäller både åkeri- och taxinäringen. Vi vill ha branscher med en sund konkurrens på en så öppen marknad som möjligt, där även mindre företag kan verka och där nya tekniska landvinningar utvecklar näringarna och gynnar miljön. En annan sak som är lika viktig är att om detta ska ske förutsätter det att de lagar och regler som byggs upp för att skapa en väl fungerande marknad följs upp noga och att överträdelser bekämpas. Vi menar att den senare uppgiften är enormt svår för våra myndigheter om vi inte får ett nära samarbete med och en bra acceptans bland berörda parter för sjysta villkor på marknaden.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till den gemensamma alliansreservationen 1. Naturligtvis står jag bakom alla våra övriga reservationer. (Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 78 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Under senare år har svensk lastbilstrafik blivit hårt utsatt för internationell konkurrens. En stor del av den internationella konkurrensen på svenska vägar sker genom att utländska bilar kör längre än vad som är tillåtet och att de därmed överskrider gällande cabotageregler. Nuvarande regler anger att man får köra enbart transporter av tillfällig art och innebär att en utländsk transportör som avslutat en internationell gods-transport får utföra högst tre inrikes transporter i ett annat EU-land under sju dagar. Detta regelverk är ganska svårt att få att fungera därför att det är ganska lätt att smita från det och missbruka det.

Konkurrensen blir allt hårdare, och de utländska lastbilarnas marknadsandel på vägarna ökar. Samtidigt har hela samhällets företagsetik förändrats, och allt fler företag utnyttjar billiga transporter. Detta måste förändras till det bättre.

Det som vi nu ser är oetiskt och ett utnyttjande av arbetskraft på ett sätt som inte är värdigt.

Svenska Transportarbetareförbundets rapporter visar att åkerier som är baserade i ett land använder sig av bemanningsföretag för att hyra in kraftigt underbetalda chaufförer från ett annat land. Dessa kör svensk inrikesstrafik olagligt. Under de villkoren har många svenska åkare svårt att överleva över huvud taget, och många har fått lägga ned. Jag anser att det behövs åtgärder som stärker regleringarna så att vi kommer till rätta med det här. Vi måste värna de åkare som faktiskt är nära oss, våra inhemska åkare, och som kör med bättre lastbilar. De har bättre miljöstandard i sina bilar och bättre villkor för sina chaufförer.

Social dumpning är ett stort problem, och de usla villkoren för chaufförerna och den osunda konkurrenssituationen har gått över alla gränser. Därför skulle vi i Vänsterpartiet vilja se just den modell i Sverige som Sten Bergheden sa att man har backat från i Holland. Jag har pratat med Transportarbetareförbundet i dag, och de intygar att de inte har fått någon som helst rapport om att Holland backar från denna modell. Snarare är det så att det gjordes en utredning av om modellen skulle fungera gentemot EU-reglerna – och att utredningen visade att det var möjligt.

Det var ett par tre år sedan utredningen gjordes, och utredarna kom fram till att det är helt möjligt att göra som i Holland. Man ska vara direktanställd, och det ska inte gå att smita genom att ha en F-skattsedel trots att man inte är egenföretagare. Om vi hade direktanställningar skulle det också hjälpa för att komma åt underentreprenörer som inte sköter sig. Det är en alltså en väldigt bra modell som jag verkligen hoppas att regeringen tar nya tag och tittar på. I dagens läge är det nämligen bara Vänsterpartiet som driver denna modell, och den är faktiskt väldigt positiv. Det man har sett i Holland är att lönerna har höjts och förhållandena blivit bättre för åkarna. Jag tycker verkligen att vi ska ta situationen på allvar och se över modellen.

Vänsterpartiet vill att vi ska jobba gentemot hela EU för att pressa upp villkoren så att arbetsvillkor blir bättre. Men vi ska kunna gå före och visa vad som kan göras, precis som man gör i Holland, för att kunna använda det som hävstång gentemot EU och visa att vi kan lyckas få såväl en funktionell transport som bra miljöstandard och bra arbetsmiljö.

Vägs slitageavgiften lyftes fram som någonting som skulle motarbeta branschen, men det är faktiskt så att de som är insatta i detta inser att vägs slitageavgiften snarare skulle hjälpa till att reglera osunda transporter. Det är just för att man har en gps i bilarna när man använder sig av vägs slitageavgift, för att mäta hur långt bilarna körs. Då kommer man automatiskt att få bättre kontroll på bilarna, och man kan se om de har tillstånd, om de sköter sina kör- och vilotider och så vidare. Man får en bättre kontroll överlag.

För att minska de illegala cabotagetransporterna är det angeläget att vi har möjlighet att kontrollera, och där behövs det mer insatser från polisen. Vänsterpartiet skulle vilja se den danska modellen, där man har en specialstyrka hos polisen som är specialutbildad och bara ägnar sig åt att kontrollera lastbilstransporter. Vi vill också lägga extra pengar på detta för att, som i Danmark, jobba effektivt och komma åt dessa saker. Vi har gjort ett utspel om detta och skulle vilja se det framöver. I övrigt ser vi positivt på att det i betänkandet lyfts fram att polisen ska specialutbildas. Det tycker vi är bra, men vi vill gå ännu längre. Man har nämligen jobbat bra i Danmark, och vi tycker att vi borde ta efter det i Sverige. Detta är nämligen såväl ett trafiksäkerhetsproblem och ett arbetsmiljöproblem som ett problem för våra inhemska lastbilsåkare.

Jag vill också trycka på medborgarinitiativet Fair Transport, som man gärna får skriva under. De samlar namn runt om i Europa för att just trycka på för och få till stånd att frågan kommer upp på dagordningen i EU. Jag vill därför tipsa om det – skriv gärna på detta! De behöver 1 miljon namnunderskrifter, så det behöver spridas.

I anslutning till hela diskussionen om avregleringen av arbetsmarknaden – som min kollega i trafikutskottet nämnde tidigare handlar detta om avregleringar av branscherna – vill jag bara uppmärksamma att det sedan vi gick med i EU är katastrofalt på nästan alla trafikutskottets områden när det gäller arbetsmiljön. Här skulle jag faktiskt vilja uppmärksamma Socialdemokraterna på att det var en ganska stark högerlobbyism, kan man läsa om, som ville att Sverige skulle gå med i EU för att driva Socialdemokraterna åt höger. Jag skulle vilja att alla tänkte efter och frågar sig vad som har hänt. Har vi gjort det? Har politiken drivits åt höger? Hur ser det egentligen ut – hur långt har försämringarna på arbetsmarknaden gått? Är det någonting vi kan godta?

Jag tar upp detta därför att jag tycker att det är en viktig fråga att fundera över systemmässigt. Vi ser nu på så många områden arbetsförhållanden som är totalt undermåliga och miltals ifrån det Sverige har stått för – det socialdemokrater har kämpat för och det Vänsterpartiet ofta har gått före med i olika förslag, också i riksdagen, tidigare. Socialdemokraterna har stått där. Men vad ser vi nu? Det håller på att falla! Det är inte okej. Jag tycker att vi ska göra en djupare analys av hela den här problematiken och fundera över hur vi kommer till rätta med detta. Det går inte bara att putsa i kanterna, utan det har skett ganska stora förändringar på arbetsmarknaden som inte är helt lätta att komma till rätta med.

Jag ska inte gå in på taxifrågorna så mycket, men det är också ett väldigt stort område som är avreglerat. Jag tycker att det behöver göras en uppföljning ganska snart av de nya insatser vi har gjort på taxiområdet. När vi pratar med chaufförer kan vi nämligen se att arbetssituationen inom taxinäringen fortfarande är helt undermålig. Vänsterpartiet skulle vilja se mycket starkare styrmedel på plats för att som i många andra länder ha en tydligare styrning av hur många bilar man har. I dagens läge, i och med avregleringen, ser vi proppat med bilar i storstäderna. Det gör att löner och arbetsvillkor dumpas. Samtidigt har vi knappt några taxibilar i glesbygden, inte ens till färdtjänst och skolskjuts. Detta behöver vi se över mycket mer. Det kommer inte upp så konkret i detta betänkande att vi ska diskutera det mer här, men det är en fråga vi ska bära med oss.

Jag vill med detta yrka bifall till vår reservation nr 2.

Anf. 79 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för inlägget, Emma Wallrup! Jag tänkte att jag skulle kunna få några klargöranden, med tanke på att ni ingår i regeringsunderlaget. Det är ändå ni som tillsammans med regeringen fattar beslut om hur vi ska finansiera olika saker och lösa de problem som finns.

Du sa att det handlar om att på något sätt gynna de åkerier som ändå sköter sig, alltså att de ska ha det bättre. Därför måste min första fråga bli: Hur mycket bättre har svensk åkerinäring fått det av ert stöd till regeringen när det gäller konkurrenskraft? Ni har nämligen lagt på 50 öre på dieseln för just de svenska åkerier som kör omkring med de kanske mest miljövänliga bilarna i Europa, vilket konkurrerar ut dem med 30 000 kronor per år. Har det gynnat dem som sköter sig här i Sverige att ge dem högre skatt?

Min andra fråga är hur mycket bättre det kommer att bli med en vägslitageavgift för företagen här i Sverige. Varför ska de stanna kvar med sin verksamhet här när lastbilstransporterna kommer att bli 4 miljarder dyrare per år? Är det att gynna svensk åkerinäring och svenska företag?

Det tredje jag vill fråga om är hur du och Vänsterpartiet ställer er till att utredningen kommer fram till att man ska låta polisen utföra alkotester vid våra gränsstationer i stället för att sätta upp alkobommar. Delar du den uppfattning utredaren har? Även vår minister har i vissa lägen sagt att det skulle kunna vara en möjlig väg framåt.

Anf. 80 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Under er tid hann ni verkligen inte göra mycket, Sten Bergheden. Det mesta som har kommit till för att hjälpa de svenska åkerierna är ju det som har skett under den här mandatperioden. Det måste vi ha med oss. Det som har skett är bland annat möjligheten till klampning och starkare sanktionsavgifter, vilket just kontrollerar dem som inte sköter sig bättre och på så vis gynnar de svenska åkerierna.

Precis som jag sa innan är vägslitageavgift en väldigt god möjlighet att ytterligare kontrollera att vi har lastbilar som kör enligt reglerna eftersom de har gps och man därmed får en utökad kontroll. Det är någonting som skulle hjälpa.

Det finns problem med er konkurrenskraftsutredning som ni vill tillföra. Har ni tänkt er att vi ska närma oss Bulgariens nivåer eller de avarter vi ser som beror på att de har väldigt svårt att överleva, få jobb och så vidare, och därför tar jobb till urusla villkor, vilket vi inte behövt göra i Sverige hitintills? Vad tänker ni er i det hänseendet att en konkurrenskraftsutredning ska komma fram till?

Jag tror snarare att vi, som många åkerier efterfrågar, ska kontrollera dem som inte sköter sig bättre med en polisinsats som den man har jobbat med i Danmark som har visat sig väldigt effektiv och med vägslitageavgifter. Vi har gps och kan få kontroll över bilarna bättre med klampning och sanktionsavgifter. På så sätt styr vi upp så att vi kan skydda de svenska åkarna.

Jag vill återkomma till alkobommarna. Där känner jag att jag vill ha lite mer bakgrundsinformation innan jag kan ta ställning till en sådan utredning.

Anf. 81 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att korrigera Emma Wallrup lite med tanke på vem som har gjort vad. Utredningen om klampning, sanktionsavgifter och frakthandlingar i bil var färdig i maj 2014. Den har den nuvarande regeringen inte gjort någonting med mer än att leverera den till riksdagen för ett beslut. Det var vad man lyckades åstadkomma. Däremot har regeringen tillsatt en massa nya utredningar som vi har beställt som inte kommer att levereras till riksdagen för beslut inom överskådlig tid. Det är allvarligt.

När det gäller den andra delen fick jag inget svar när det gäller diesel-skatten. Har det stärkt svensk åkerinäring, om du nu vill göra det i regeringen, att vi beskattar varje lastbil med ca 30 000 kronor mer per år i dieselskatt höjningar när vi redan i dag ligger i Europas högsta skikt för dieselskatter? Stärker det verkligen svensk åkerinäring och gynnar den? Jag vill gärna ha en kommentar om hur ni i regeringsunderlaget arbetar med den frågan.

Också jag välkomnar att man ser över polisen. Jag tycker att det är bra. Jag utgår från att ni kommer att ställa kravet på regeringen att man tittar vidare på en trafikpolis som fungerar i Sverige. I dag har man nedmonterat den med ert goda minne. Det finns alla möjligheter till förbättringspotential genom att gå in och ge ett tydligare uppdrag och göra en satsning på trafikpolisen så att vi kan efterleva de krav som vi har ställt upp.

När det gäller en konkurrenskraftsutredning hade det varit bra om Emma Wallrup hade läst igenom vårt tillkännagivande. Det handlar om att vi vill utreda vad det är som skiljer. I nästa steg ska vi självklart diskutera vad vi kan förbättra. Behöver vi sänka dieselskatterna och sänka arbetsgi-varavgifterna för att svensk åkerinäring ska kunna vara med och konkurrera? Om du hade läst vår reservation kanske du hade stött den.

Anf. 82 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Jag har läst er reservation. Det är lite oroande om ni vill sänka nivån på fel sätt. Jag är lite orolig att ni kommer att landa på sådana beslut. Vi får väl se vad er utredning leder till.

Åtgärderna kom inte på plats under er period, men ni hade också sådana förslag som nu har kommit på plats i delar. Det är väl positivt att alla partier i dag inser att avregleringen efter EU-inträdet har gått för långt och att det inte fungerar. Det är väldigt lovvärt ju fler som inser att vi kan pressa på åt ett sundare håll för våra arbetstagare, och så vidare. Det är ingen som mår bra av detta.

Det som ni däremot utredde under er regeringstid som jag inte är så positiv till var den holländska modellen. Ni utredde den och sa sedan att den inte skulle införas. Det tycker jag är jättesynd. Det har visat sig att man har fått bättre löner och bättre arbetsvillkor i Holland. Det är en funktionell modell.

Vad gäller dieselskatten var jag på årskonferensen för HCT, tunga transporter, och satt i panelen där. Jag talade med många åkare som efterfrågade satsningar på HVO, eftersom det är framtiden. De längtade efter politiska styrmedel som stöder de alternativa icke-fossila bränslena. Det behövs insatser för det. De flesta som satsar på ny teknik går över till den.

Dieselskatten är kanske ett mindre problem. Det är snarare ett större problem att det inte finns tillräckligt med insatser för det förnybara, vilket vi skulle behöva se.

Anf. 83 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet förutom vad gäller utskottets ställningstagande under punkterna 1 och 7, som handlar om översyn om villkoren inom åkerinäringen respektive krav på taxameter. Där har vi i stället reservationer från Liberalerna tillsammans med övriga allianspartier. Jag yrkar enbart bifall till reservation nr 1 men står även bakom den andra.

Liberalernas utgångspunkt när det gäller dagens ämne yrkestrafik och taxi är inte speciellt unikt. Det är glasklart att vi står bakom att det alltid ska löna sig att följa regelverket även vid yrkesmässiga transporter. Det är inget undantag. Det gäller även motsatsen. Det måste vara stor risk att bli upptäckt. Om man blir upptäckt med fusk och inte följer regelverket ska man kunna få kännbara sanktioner.

Det som har nämnts tidigare här i dag är naturligtvis oroande. Vi har brister i kontrollen, och trafikpolisens resurser är inte tillfyllest. Vi behöver med andra ord tydliga och kontrollerbara regler. Det är grunden för att vi ska kunna ha en sund konkurrens på lika villkor. Det är egentligen det vi talar om allihop.

Det betyder inte alltid att man konkurrerar om samma produkt. Det är som på många andra områden där Sverige konkurrerar med mervärden. Det handlar inte alltid bara om pris, utan det handlar också väldigt mycket om kvalitet. Det är där som de svenska åkerierna i dag klarar att konkurrera på ett ganska bra sätt.

När vi talar om yrkestrafik i trafikutskottet är det gammal tradition att vi per definition talar om vägtransporter. Yrkestrafik är så mycket mer. Jag tror att det var Göran Lindell som tidigare lyfte fram att vi hela tiden måste ha kvar det transportslagsövergripande tänkesättet. Det handlar om att utnyttja varje transportslag optimalt. Den diskussionen får vi lägga åt sidan och ta i ett annat sammanhang.

Herr talman! Förutom att vi ska ha lika och sunda konkurrensvillkor är miljöaspekterna centrala i sammanhanget. Det handlar om utveckling av alternativa bränslen. Vi har nu exempel på stor inblandning av biodiesel i vanlig diesel. Det pågår experiment och pilotprojekt med utveckling av eldrift. Det finns även det som pågår inom branschen med olika körsätt och hur man hanterar bilar. Man gör stora miljövinster genom minskad bränsleåtgång.

Det finns en annan del där vi tyvärr kan konstatera att det har gått lite i stå. Det kanske vi kan få besked om senare. Det känns ganska uppenbart att detta med längre och tyngre lastbilar är någonting som regeringen brottas med. Jag har uppfattat det som att Socialdemokraterna tycker att det är en ganska bra idé men att Miljöpartiet tycker att det är en ganska dålig idé. Det är någonting som regeringen har att hantera.

Hur som helst kan vi ha både tyngre och längre lastbilar i Sverige. Vi har konkurrensmässigt en fördel men även miljömässigt. Det har inte minst det gamla projektet – som vi väl får säga nu för tiden – En trave till visat. Där hade man 20 procent mindre bränsleåtgång för samma transportmängd. Det finns också sådana aspekter med i detta.

Jag vet att man kan ha andra diskussioner. Men det handlar fortfarande om ett transportslagsövergripande tänk och att utnyttja varje transportslag optimalt. Det är ett väldigt positivt initiativ som har tagits av branschen själv med Fair Transport. Det var någon annan som talade om Fairtrade här förut. Det är ett sätt att visa att vi står för klimatsmart och trafiksäkert körsätt med goda arbetsförhållanden. Ska man på något vis kunna kräva beställansvar på rätt sätt måste man ändå kunna presentera varan eller produkten på det sättet. Jag tror trots allt att det kommer att ske en omsvängning och att detta kommer att bli en konkurrensfördel i och med att man inom olika branscher kommer att kunna lyfta fram att våra transporter sker på ett klimatsmart och bra sätt.

Herr talman! Vi kan väl ändå slå fast att det fortfarande finns problem inom dagens yrkestrafik som måste lösas. Sten Bergheden gav tidigare en bra återblick över vad som har hänt under de senaste åren, och vi från Liberalerna tycker att det är bra att Transportstyrelsen i oktober fick i uppdrag att följa upp de reformer som har genomförts och att titta på nya saker inom framför allt EU-området som eventuellt kan ändras.

Det handlar egentligen bara om initiativ som togs under alliansregeringens tid. Det senaste var den proposition som alliansregeringen lade fram i september 2014, före maktskiftet, om klampning. Där får jag rätta Sten Bergheden. Den levererades alltså inte av den nya regeringen, utan den var redan levererad och undertecknad av Catharina Elmsäter-Svärd som då var infrastrukturminister.

Nu vill Liberalerna och övriga Alliansen gå vidare och ta ett helhetsgrepp om konkurrenssituationen. Inom andra branscher har man gjort så kallade konkurrenskraftsutredningar, och vi tycker att det är väldigt viktigt att man ser helheten i detta. Nu pågår en massa utredningar som har redovisats men tyvärr också hamnat lite i långbänk. Vi måste se till helheten och se vad det är vi ska lyfta fram med svensk åkerinäring, vad det är vi ska konkurrera med och vad vi har för konkurrensfördelar och mervärden och fokusera på detta. Det är det som reservation 1 handlar om.

Slutsatsen är att det vidtogs ett stort antal åtgärder under alliansregeringens tid. Att vi nu utvärderar dessa är bra, men vi måste också gå vidare och titta på konkurrenssituationen för svensk åkerinäring i ett helhetsperspektiv. Detta är egentligen budskapet från Alliansens och Liberalernas sida i detta betänkande.

Jag avstår från att säga någonting om taxi, för det som behöver sägas om det har redan sagts.

Jag kan avsluta med att jag är lite bekymrad över utvecklingen kring alkobommar, för jag trodde att vi var väldigt överens om att det är ett oerhört effektivt sätt att förebygga rattfylleri. Att åka fast i en alkoholkontroll i en hamn var något som hände de första dagarna när man hade satt upp det. Sedan visste i princip alla det, så det var oerhört effektivt från en förebyggande synpunkt.

Jag vill därför verkligen uppmana regeringen att gå vidare och få detta på plats, för det är nog det mest kostnadseffektiva säkerhetsprojekt som har funnits på väldigt länge.

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M), Göran Lindell (C) samt Robert Halef (KD).

Anf. 84 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Kristdemokraternas syn på transportpolitiken har flera utgångspunkter: att utveckla välstånd, ta miljöhänsyn och underlätta resandet med mera. För ett glesbefolkat land som Sverige, med långa avstånd, har transporter en särskilt stor betydelse för person- och godstrafiken. Bra kommunikationer är en förutsättning för att vi ska kunna utveckla välståndet, öka sysselsättningen och tillväxten och inte minst stärka konkurrenskraften.

Åkerinäringen är viktig för den ekonomiska tillväxten i landet. Den skapar jobb och bidrar till samhällsutvecklingen. Kristdemokraterna vill underlätta för företag och aktörer inom transportbranschen och förbättra branschens konkurrensvillkor.

Herr talman! Mer måste göras för att beivra fusk inom såväl åkerinäringen som taxibranschen. Svensk åkerinäring är i dag utsatt för en hård internationell konkurrens och oseriösa aktörer som konkurrerar ut seriösa

åkerier. Samtidigt som svenska lastbilschaufförer får betala tusentals svenska kronor vid överträdelse av kör- och vilotiderna kör en del utländska åkare längre än vad som är tillåtet enligt EU-regler och tolkar reglerna anorlunda. Den danska modellen bör snarast tillåtas i Sverige. Det gör det möjligt med mindre avvikelser av kör- och vilotider även för de svenska åkarna.

Herr talman! Rätten till cabotagetransporter missbrukas av en del utländska transportföretag som utför en internationell transport. De har rätt att i ett annat land än etableringsmedlemsstaten utföra upp till tre inrikes transporter inom en sjudagarsperiod efter det att den internationella transporten utförts. En del åkare struntar dock i reglerna och kör många fler transporter.

Riksdagen har under förra året fastställt en sanktionsavgift på 40 000 kronor i stället för böter vid överträdelse av bestämmelserna om cabotage. Även klampning har införts och ger möjlighet att hålla kvar ett fordon i 24 timmar för att få sanktionsavgiften betald eller för att brister på fordonet ska åtgärdas.

Herr talman! Kristdemokraterna vill göra det möjligt att kvarhålla fordonet längre än 24 timmar så att sanktionsavgiften blir betald, detta för att främja en sund konkurrens mellan aktörerna på vägtransportområdet så att de kan arbeta på lika villkor.

Under förra året uppgick ärenden som polisen rapporterade in till Transportstyrelsen om otillåtna inrikestransporter till 72. Av dessa hade 60 betalats förskott. Med en klampning längre än 24 timmar kommer fler att tvingas betala sanktionsavgiften och följa reglerna.

Herr talman! Risken för att bli kontrollerad är liten i dag, eftersom polisen och tullpersonalen är underbemannade. Detta gör att oseriösa aktörer som inte följer cabotageregler konkurrerar ut seriösa. Det är viktigt att polisen och tullen får mer resurser och möjlighet att säkerställa att lagar och regler som gäller för såväl de svenska som de utländska åkerierna i Sverige följs.

Kristdemokraterna ser allvarligt på fusket inom åkerinäringen, och det måste tas på stort allvar för att inte seriösa aktörer ska slås ut från marknaden. Allianspartierna är oroliga över denna utveckling och anser att det behövs en bred utredning för att stärka svensk åkerinäringens konkurrenskraft.

Herr talman! Sedan taximarknaden avreglerades år 1990 har fler aktörer tillkommit och konkurrensen utvecklats. Fler jobb har tillkommit i taxi-branschen, och det har även lett till ett större utbud av taxiföretag.

Detta är i grunden en bra utveckling som bör välkomnas. För att motverka de problem som man har kunnat se inom taxi-branschen finns det en del förslag på förändringar, och några utredningar är nu på gång i syfte att förbättra Skatteverkets möjlighet att bedriva skattekontroll av taxiverksamheten och förhindra osund konkurrens av oseriösa åkare.

Nya regler tillkom även under förra året. Ett exempel är kravet på att taxichaufförer innan en resa påbörjas ska lämna en bindande prisuppgift till kunden om priset överstiger 500 kronor så att inte kunden blir lurad och överraskad av ett slutpris på flera tusen kronor för resan.

Herr talman! För att bekämpa fusket inom branschen behövs regler som kan bidra till att motverka de problem som vi har kunnat se inom branschen. Men för att de nya bestämmelserna inte ska vara verkningsslösa

anser Kristdemokraterna att det behövs mer informationsinsatser om gällande regler och en ökad tillsynskontroll.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas och Alliansens gemensamma reservation nr 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson och Jessica Rosencrantz (alla M).

Anf. 85 KARIN SVENSSON SMITH (MP):

Herr talman! Jag skulle vilja vidga diskussionen om konkurrensvillkor inom godstransportnäringen genom att ha horisonten lite högre. Vi pratar om yrkestrafik, och den effektiva godstransporten handlar om väg, järnväg och sjöfart.

I regeringsoverenskommelsen utgår vi från det som står i EU:s vitbok om att föra över långväga vägtransporter till järnväg och sjöfart. Och varför vill vi det? Jo, det är därför att regeringen har en hög ambition när det gäller att göra sig av med oljeberoendet och bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

78 procent av Sveriges oljeimport går till transportsektorn. Därför krävs det en energioptimering såväl inom vägtransporten som inom de andra sektorerna. Då är det viktigt att titta på friktionen. Jag har tagit upp det förut, men det är viktigt att förstå varför en transport alls drar mycket energi.

Sjöfarten har den största fördelen här, eftersom friktionen mellan fartygsskrov och vatten är mycket liten om fartygen framförs i normal hastighet. Vattenvägen är för övrigt väldigt billig i både anläggning och underhåll.

Järnvägen har stora fördelar. Den är väldigt energieffektiv jämfört med långväga lastbilstransporter med friktion mellan gummihjul och asfalt.

Men alla vi som är det minsta insatta i hur det går till praktiskt vet förstås att alla transportslag behövs. Det gäller bara att fördela dem på rätt sätt och att ha rättvisa spelregler så att lastbilen kan fylla sin potential och järnvägen och sjöfarten sin.

Det är mot den bakgrunden som regeringen har tillsatt en utredning om slitageskatt för lastbilstransporter. Det finns banavgifter, farledsavgifter och hamnavgifter. Nu gäller det också att se till att det blir rättvisa spelregler för lastbilstransporter i relation till de andra.

Vi vill ha ett hållbart samhällsbygge. Det är en del av den svenska modellen. Då ska man ha sjysta regler för anställda och företag. Därför har regeringen varit proaktiv när det gäller att få ordning och reda och rättvisa konkurrensvillkor för vägen. Vi är också mycket positiva till näringsinitiativ till Fair Transport och de stärkta krav på upphandlingsansvar som bland annat Transportarbetareförbundet har framfört och som vi har diskuterat med dem om på ett utskottssammanträde. Men bristen på register över de lastbilstransporter som förekommer i Sverige är ett hinder för Transportstyrelsen och polisen att övervaka och se till att reglerna för cabotagetransporter och andra regler för vägen efterlevs. Detta att upprätta ett register för att få mer ordning är en av anledningarna till att Tyskland med flera länder har infört vägslitageskatt, eller Maut som det heter i Tysk-

land, för då har man med ett register kontroll över alla företag. Om Alliansen med sina krav på rättvisa spelregler vore trovärdiga skulle de sälla sig till de här kraven, för då skulle alla lastbilstransporter få betala samma oavsett var registreringsskylten hör hemma. Det kan räcka med att företag tar bättre ansvar för de anställda och betalar mer för dem utan att behöva bli utkonkurrerade av företag som kanske tankar billigare diesel och inte betalar för den förslitning av vägen som de ger upphov till. Svenska åkerier betalar för det i andra länder. Då finns det ingen anledning att vi inte ska ha bättre spelregler i Sverige.

Om det är problem med osjyst konkurrens och delvis orimliga arbetsvillkor inom åkerinäringen är situationen ännu värre inom taxi. Det pågår nu en diskussion om att kräva att man lite mer sätter sig in i och förstår vad bildelning innebär. Det är vi förstås väldigt positiva till eftersom många privatbilar bara utnyttjas i liten utsträckning och vi har problem med utrymme i städerna och en för stor klimatpåverkan. Kan man då dela på bilen är det ju en fördel. Men om det är yrkesmässig trafik det är fråga om, om det är en chaufför som kör mot ersättning, vore det självklart att man ska betala skatt och arbetsgivaravgifter.

Fenomenet Uberpop är ganska effektivt när det gäller att försöka undandra sig dessa bestämmelser, oavsett i vilket land de förekommer. Det har gått ganska bra för dem, och det skulle det förmodligen också göra för vanliga taxiföretag om de slapp skatt, arbetsgivaravgifter och kollektivavtal.

För att se till att det finns bra villkor inom taxi och att taxinäringen ska kunna överleva och ha en sjyst konkurrens har regeringen tillsatt två utredningar för att å ena sidan se hur vi kan underlätta för och gynna bildelning som inte innefattar att man har anställda chaufförer och å andra sidan se till att den taxinäring vi behöver för bland annat färdtjänst och mycket annat får vettiga arbetsvillkor. Jag är alldeles övertygad om att vi kan återkomma med förslag när de här utredningarna är färdiga.

Den svenska modellen innebär också att det ska vara säkert och tryggt. Jag tror att många associerar den med det. Vi är berömda i resten av världen för vår nollvision och att vi jämfört med andra länder har relativt få som omkommer i trafiken. Och nykterhet på vägen är helt strategiskt för att detta ska kunna gå i mål. Jag är som tidigare alkoholutredare ganska besviken på att alliansregeringen inte tog ett enda av de förslag som jag lade fram i en utredning strax före valet 2006. Jag är positiv till att man åtminstone försöker göra något åt det som förekommer i våra hamnar och ser fram emot att samarbetsregeringen använder det utredningsmaterial som finns till att komma med förslag till hur alkobommar i alla hamnar ska bli en obligatorisk verksamhet. I Skåne har vi negativa erfarenheter av fallet där en enda onykter lastbilschaufför kunde näst intill utplåna en familj. Många av oss minns detta och vill göra det mesta för att det inte ska kunna upprepas.

Jag har med stort intresse läst alla Alliansens reservationer. En oppositions uppgift är ju att leverera konstruktiva alternativ till regeringens förslag. Men jag måste erkänna att jag blev lite besviken när jag läste reservationerna, för var finns alternativen? Ja, ni kanske vill att någonting ska utredas mer eller att någon av de utredningar som regeringen har tillsatt ska arbeta vidare. Jaha! Hur vill ni komma åt det som egentligen är den kanske största frågan i den här debatten, nämligen fusket inom taxi? Jag

läser i reservationen att ni vill ha mer informationsinsatser och ökad tillsynskontroll. Jag tror nog att ni får anstränga er lite mer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 86 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag instämmer med Karin Svensson Smith i, som jag också antydde i mitt anförande, att vi egentligen borde vidga horisonten lite. Traditionsenligt när vi pratar om yrkestrafik handlar det om vägyrkestrafik. Det som Karin Svensson Smith tar upp om energiåtgång är sanningar som vi nog alla håller med om. Överflyttning från väg till järnväg och sjöfart har naturligtvis ett värde. Det är energioptimering.

Men jag tog även upp transportslagsoptimering. I det sammanhanget lyfte jag frågan om tyngre och längre lastbilar. Jag vet inte om Karin Svensson Smith inte ville prata om det och inte tyckte att det var så intressant. Men jag undrar hur den frågan går vidare, för det är inte helt okänt att det finns en motsättning mellan regeringspartierna just i den frågan och hur den nu hanteras från Miljöpartiets sida.

Precis som jag sa finns det konkurrensargument för att ha längre och tyngre lastbilar. Det finns även miljömässiga argument. Det finns inget motsatsförhållande när det gäller att flytta över mellan transportslagen. Min fråga gäller alltså detta.

Anf. 87 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Jag använde hela den tid som var avsatt för anförandet, och då hann jag inte beröra alla detaljer. Men jag svarar gärna på Lars Tysklinds fråga.

Jag har noggrant studerat både utredningen av fossilfrihet på väg och det klimatscenario som Trafikverket har tagit fram. Den största potentialen för att minska energiåtgången inom godstransportsektorn handlar om överföring av långväga lastbilstransporter till järnväg och sjöfart. Det är där potentialen är störst. Det är också därför EU:s vitbok lyfter detta som helt centralt om EU som helhet ska klara målen om minskat oljeberoende.

Utöver det håller jag med Lars Tysklind om att det finns en energibesparingspotential inom varje transportsektor. Jag vet inte hur mycket man kan spara med längre tåg. Jag tror kanske inte att det är så mycket. Men när det gäller både sjöfart och vägtransporter finns det goda möjligheter att dels använda mindre energi, dels få till en övergång till förnybar energi.

Av de saker som Lars Tysklind talade om i sitt anförande tror jag att HVO är det som vi främst borde lyfta inom transportsektorn om vi ska se till att närma oss målet om minskat fossilberoende. I dag är det besvärligt för de åkerägare som vill minska oljeanvändningen inom transportnäringen. Tyvärr har ingen regering hittills lyckats hitta något bra grepp för att de ska kunna utföra sina nödvändiga transporter med ett mindre oljeinnehåll i tanken.

När det gäller längre transporter pågår en beredning inom Regeringskansliet. Avsikten är att återkomma till riksdagen senare i år.

Anf. 88 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Då ser vi fram mot att regeringen återkommer med frågan till riksdagen. Vi får se vad det innehåller.

Karin Svensson Smith tog upp att hon är lite besviken, vad jag förstod, på de reservationer som finns. Det lät som att de inte var något alternativ. Jag tycker nog att vi ska se reservation 1 om en konkurrenskraftsutredning även för denna bransch som något bra. Det pågår många utredningar, och det har varit många utredningar. Men det handlar just om att ta ett helhetsgrepp. Det har man gjort inom andra branscher, inte minst inom jordbruket. Där finns en sådan utredning gjord.

Alla förslag som kommer fram i en sådan utredning kanske inte kan anammas direkt, men man får balansen mellan olika angreppspunkter. Vi tycker från Liberalernas sida och från övriga Alliansen att det vore bra i detta läge. Vi har genomfört en massa saker, och Transportstyrelsen följer nu upp det som har genomförts för att se om det var bra och om det får rätt effekt. Man får alltid vara beredd på att även om man tycker att åtgärden är bra när den införs är det inte per definition så att den till hundra procent får den effekt som man har tänkt sig, även om viljan har varit god. Jag tycker därför att det är bra att uppföljningen görs.

Det är dags att ta ett helhetsgrepp på åkerinäringen för att se vad som egentligen är de svenska styrkorna och svaghetera i systemet. Vari ligger svårigheterna att konkurrera för svensk åkerinäring? Det handlar i princip om pris. Kvalitet tror jag att den svenska åkerinäringen står för; det är inte det som är bekymret.

Det handlar om att kunna lyfta fram de svenska mervärdena i systemet, och då skulle en sådan här utredning kunna vara av stort värde.

Anf. 89 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Jag är positiv till uppföljning. Jag brukar sällan säga nej till det kravet inom trafikutskottet. Den uppföljning som har gjorts om sjöfartsnäringens konkurrensvillkor tycker jag tillförde debatten mycket nytt.

För att få en bättre uppfattning om åkerinäringens situation bad jag Åkeriföreningens södra avdelning att sammankalla alla aktörer på ett möte i Malmö för att få reda på vad det är man vill ha, vad det är man är bekymrad över och vad det är man efterlyser från statsmakterna. Då hörde jag från såväl åklagare och polis som åkerinäringen själv att det handlar om ett register för att ha bättre kontroll. I dag är det många som slipper undan eftersom vi har dåligt grepp om vilka lastbilstransporter som utförs.

Alla andra krav som lyftes fram ser jag att regeringen antingen har tagit initiativ till eller ämnar ta initiativ till. Jag fann alltså egentligen inte att det fanns någonting nytt.

Det som särskilt lyftes fram, och som jag hoppas att vi skulle kunna återkomma till, är ett utökat beställaransvar. Många företag är måna om sitt rykte och att framstå som miljövänliga och så vidare i reklam och i annonser. Men när man beställer transporter handlar det oftast om att beställa till lägsta pris. Man tittar sällan på om upphandlingskraven efterlevs. Där tror jag att vi har en stor potential att bli bättre.

Sjysta regler får vi först när det är samma villkor för alla transporter på vägarna. Därför ser jag fram emot en slitageskatt som alla betalar oavsett var registreringsskylten hör hemma.

Anf. 90 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med de frågor jag har med tanke på detta. Varför säger regeringen nej till konkurrenskraftsutredningen? Är det inte rimligt att vi tittar igenom alla de fördelar och nackdelar svensk åkerinäring har gentemot den konkurrerande utländska åkerinäringen? Därefter kan vi sätta oss ned och resonera om vad som går att göra för att stärka den svenska åkerinäringen. Varför säger man nej till en utredning? Man har ju startat precis hur många utredningar som helst och samtidigt flyttat dem framåt i tiden för att de inte hinner bli klara, men man kan inte ta tag i den kanske absolut viktigaste frågan – en konkurrenskraftsutredning som åkeribranschen efterfrågar.

Herr talman! Varför är vi då kritiska till de olika utredningarna? Jo, därför att de tar sådan tid. Först väntar man ett år med att tillsätta de utredningar som vi redan visste var nödvändiga och som riksdagen har gjort tillkännagivanden om. När utredningarna sedan ska leverera sitt förslag den 15 mars flyttar man tiden ytterligare till den 1 maj 2017. Det är lång tid.

Vi har redan utrett beställaransvaret en gång tidigare. Det kan inte vara så svårt att studera vad Finland har gjort för att införa detta. Karin Svensson Smith efterfrågar själv beställaransvaret. Varför tar det så lång tid för regeringen att få det här färdigt? Varför kan man inte göra det som man har gjort i Finland och göra detta lite snabbare än att man ska behöva ha ytterligare ett och ett halvt år på sig innan man är där? Det är de allvarliga bitarna.

Karin Svensson Smith säger att vi måste ta tag i taxinäringen. Vi har ju en utredning om sjysta villkor för taxinäringen som ni skulle leverera till den 1 juli. Även den har ni flyttat till den 1 december. Varför tar det sådan tid för regeringen?

Anf. 91 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker mig finna en viss kluvenhet i argumentationen från Alliansen. I flera av era inledningsanföranden anklagar ni regeringen för att tillsätta utredningar i stället för att föreslå åtgärder. Det får man verkligen fundera på – har ni rätt i det? Men i denna replik vill ni hellre tillsätta en utredning.

Jag måste säga att jag tycker att Anna Johanssons förslag som har levererats hittills är bättre än att man utreder en gång till. De saker som finns kvar när det gäller beställaransvaret, som Transportstyrelsen ser över, handlar om EU:s regelverk, som inte är alldeles transparent och lättförståeligt. Vi måste klara av att uppfylla också de reglerna för att inte få backning på ett nytt regelsystem.

Miljöpartiet är kanske inte så jätteaktivt just i denna fråga, men det beror på att vi känner oss ganska trygga med att Socialdemokraterna är den främsta exponenten för den svenska modellen när det gäller sjysta arbetsvillkor. Vi litar på att de lägger fram bra förslag som vi kan stödja, och hittills har de gjort det inom denna bransch.

Anf. 92 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att uppdraget om beställaransvaret borde ha varit färdigt den 15 mars. Vi har sagt att vi är överens om det här och borde införa det.

Miljöpartiet tar ofta upp det här nya med kilometerskatt. Är ni då beredda att också, som Tyskland har gjort, sänka dieselskatterna för att lägga på en vägslitageavgift i stället? De har ungefär 2 kronor lägre dieselskatt än vad vi har här i Sverige. Är ni alltså beredda att växla över till det? Och är ni i så fall beredda att riva upp den indexuppräknings ni har räknat med på diesel- och bensinskatten för att gynna åkerinäringen så att den får lägre dieselskatt i Sverige och i stället får en vägslitageavgift?

En annan fråga är om ni står bakom det här med alkobommarna. Står ni från Miljöpartiets sida i så fall bakom utredningen eller ministerns uttalande om att bommar behöver sättas upp? Ygeman sa tidigare att det är viktigt att få upp alkobommarna, och Anna Johansson har sagt att det är en sak som polisen kan göra i hamnarna. Utredningen säger att det är polisen som ska göra det i hamnarna.

Vilken uppfattning har Miljöpartiet i detta, och varför tar det sådan tid? Nu är Finland här och tittar på våra alkobommar. Vi har utrett detta och gjort färdigt, och man har visat hur det ska lösas, men sedan har ni lagt det i någon skrivbordslåda. Det måste vara rätt fullt i lådorna på Regeringskansliet.

Någon av de här grejerna kanske man skulle kunna fatta beslut om nu. Alkobommar är vi överens om här i riksdagen. Det är ni i regeringen som har uppgiften att verkställa detta. När kommer ni att leverera alkobommarna ut till våra hamnar?

Anf. 93 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! När det gäller vad vi ska göra med utredningsförslaget om slitageavgift är det lite svårt att veta det innan utredningsförslaget är färdigt. Själva avsikten är kristallklar. Alla transportslag ska betala för de kostnader som de ger upphov till vid användning, oavsett om det är sjöfart, järnväg eller vägtransporter. Det ska vara lika villkor.

Hur man då justerar det när det gäller bränsleskatt och vägs katt får vi återkomma till, men det heter slitageskatt för att det handlar om förslitning av vägen och att skatten ska motsvara det.

När det gäller alkobommar har jag ett stort personligt engagemang i frågan om nykterhet på vägen. Jag tycker att den utredning som har lagts fram har flera brister. I stället för att utreda mer borde man säga: Det är inte okej att köra ut på vägen och ha alkohol i blodet. Jag tycker att man borde kolla varenda en som kör av färjorna. Det är min personliga uppfattning. Jag känner en positiv förväntan på att regeringen levererar ganska snart i den frågan.

Anf. 94 LEIF PETTERSSON (S):

Herr talman! Vi behandlar nu ett motionsbetänkande som handlar om yrkestrafik och taxi. Det är mycket viktiga frågor som har stor betydelse för hur Sverige ska utvecklas och uppfattas av vår omvärld. Det har stor betydelse för Europeiska unionen hur vi i Sverige behandlar dessa frågor. Även unionens regelverk har betydelse för oss.

I vissa fall anser vi socialdemokrater att Sverige måste verka för att reglerna förändras och förbättras. Det gäller särskilt reglerna kring cabotage till framma för arbetstagare och företag. Det här är viktigt för att försvara den svenska modell som vi står för och som så många andra säger sig värna om.

Låt mig först prata lite grann om de villkor som arbetstagare möter inom åkeribranschen. Det är inte ovanligt att chaufförer får mycket lite betalt för det arbete de utför, långt under de lönevillkor som stipuleras i svenska kollektivavtal. Det är chaufförer som för att få jobbet tvingas att ha falska F-skattsedlar och som via bemanningsföretag hyrs ut till åkeriföretag som inte har den minsta vilja att konkurrera på lika villkor med företag som betalar avtalsenlig lön, skatter och avgifter. Ofta kommer chaufförerna dessutom från länder med en mycket låg lönenivå, så de är ur den aspekten lätta att utnyttja.

De tvingas sitta på en parkering någonstans i Sverige för att vänta på last. De får inte betalt för det bränsle som bilarna drar förrän de är hemma igen. De kokar soppa på ett gasolkök bakom sin bil för att få i sig någon mat över huvud taget. I en sådan miljö är det lätt att förstå att kriminalitet och alkoholmissbruk frodas. Dieselstölder med dessa chaufförer inblandade är ingen ovanlighet. Människor utnyttjas på ett otillbörligt sätt.

Herr talman! Så kan vi inte ha det i Sverige. Vår svenska modell, hur vi organiserar och ger arbetstagare människovärdiga villkor, sätts ur spel av skrupelfria åkare. I sammanhanget vill jag hylla några initiativ som visar att en annan väg är möjlig. Fair Transport, som många har talat om här, är Sveriges Åkeriföretags svar på problemet. De har själva tagit initiativ för sjysta villkor i branschen.

Fair Transport Europe är ett annat initiativ som Svenska Transportarbetareförbundet med flera fackliga organisationer har tagit. Man vill att Europeiska unionen ska agera. Det handlar om att samla in tillräckligt många namn för att kommissionen ska vara tvungen att agera.

Det tredje exemplet jag vill nämna är ett enskilt företag, nämligen Elgiganten. De har bestämt att deras transporter ska ske på sjysta villkor. Inga oseriösa transportföretag göre sig besvär att försöka transportera deras varor. Så kan också företag som vill ha sjysta villkor agera.

Det gemensamma med de här initiativen är att de pekar åt samma håll, nämligen att en transport måste ha en beställare för att utföras. Om alla gör som Elgiganten kommer ingen att fråga efter dessa minst sagt tvivelaktiga transporter. Men så tror jag inte att vi kan hoppas att det blir, utan vi måste ge transportköparna hjälp på vägen med ett kraftigt förstärkt beställarsvar.

Den som beställer en transport – företag eller speditör eller bägge i skön förening för den delen – ska ha ansvaret för att den transport de beställt sker inom lagens ramar. Det ska gälla hela kedjan och inte bara första steget som många inom den här branschen pratar om. Det måste gälla hela kedjan. Enbart lägsta pris duger inte som kriterium. Detta måste vara huvudregeln i Sverige.

Jag vet att regeringen just nu jobbar med de här frågorna och har gett Transportstyrelsen i uppdrag att utreda detta. Visserligen har man nu fått lite längre tid på sig, men det innebär att utredningen inte, likt den om klampning av lastbilar som vi genomförde, måste tas om och om igen. Att det blev så med den utredningen var för att underlaget från den gamla regeringen var otillräckligt. Nu ger vi ett ordentligt underlag så att vi kan gå till lagstiftning med det här och se till att vi får ett beställarsvar värt namnet.

Med det här vill jag skicka en signal till Transportstyrelsens utredare om hur vi ser på frågan. Utan beställare blir det ingen transport. Med sjysta villkor för ögonen blir det bra förhållanden för chaufförer. Med bra beställningar blir det konkurrens på lika villkor. Den kedjan tror jag är viktig att upprätthålla.

Herr talman! När man diskuterar åkerinäringens villkor kommer man snabbt in på cabotage och olaglig trafik. Först och främst är det viktigt att hålla i minnet att det här är gemensamma regler för hela Europa. Men de är lätta att kringgå, och de kringgås i hela Europa. Det är inte bara vi i Sverige som har problem med cabotageregler. Det säger mig att vi måste arbeta stenhårt för att få en förändring till stånd inom hela unionen. Sveriges regering måste tillsammans med dem som vill ha en förändring trycka på och agera så att den olagliga verksamheten förhindras eller i vart fall kraftigt försvåras.

Men vi kan också göra en hel del inom nuvarande regelverk, och mycket har gjorts i vårt land av den nu sittande regeringen. Sanktionsavgifter och klampning är två exempel. Men här måste vi nu utvärdera för att se vad som händer. Är 40 000 kronor en tillräckligt hög sanktionsavgift för alla förseelser? I vissa fall har den ekonomiska brottsligheten i form av mc-klubbar tagit på sig att betala sanktionsavgiften. I tidigare debatter varnade vi den förra regeringen för att den organiserade brottsligheten var på väg in i åkeribranschen. Men då sa man att det inte var något problem och inte var något att oroa sig för. Är det inte precis det som vi nu ser håller på att hända? frågar jag mig.

Att klampning i högst 24 timmar, som den förra regeringen föreslog, inte är tillräckligt vet ju alla i dag. Det är alla överens om. Men hur vi ska gå vidare är inte lika klart. Vi vet inte riktigt om det är i överensstämmelse med det gemensamma regelverket i EU. Det måste naturligtvis utredas innan vi lägger fram ett annat förslag som innebär att vi måste ändra tillbaka, precis som förslaget om klampning under den förra regeringen. Så kan vi inte ha det. Man måste lägga fram förslag som man kan lita på att de går att genomföra.

Jag anser att en lastbil ska vara klampad till dess att man har betalat sin sanktionsavgift eller, om det är en trafikfarlig bil, till dess att felen är åtgärdade och bilen inte längre är trafikfarlig. Dessa åtgärder hade kunnat vidtas för flera år sedan, om vi inte tidigare haft en regering som ansåg att vi skulle släppa allting fritt. Marknaden skulle lösa allt, det var den förra regeringens signaler till Bryssel. Man var inne på den linje som den förre kommissionären Siim Kallas förespråkade. Vi skulle släppa allting fritt, och sedan skulle det lösa sig av sig självt. Men så är det inte. Det som är olagligt ska fortsätta att vara olagligt. Man kan inte släppa allting fritt och tro att allt plötsligt blir bra.

Svensk åkerinäring hade haft mycket bättre förutsättningar om bara den förra regeringen hade lyssnat på alla tillkännagivanden som man fick emot sig under de sista fyra åren.

Vi måste också få en ordning så att inte cabotagetransporter och kombitransporter kan kombineras på så sätt att bilarna i praktiken blir stationerade i Sverige, det vill säga att de är stationerade här och körandes på de villkor jag tidigare pratade om. En lösning skulle kunna vara att en lastbil som har utfört en cabotage- eller kombitransport till Sverige måste tillbaka

till sitt ursprungsland innan den får ta en ny transport. Jag vet att regeringen tittar på detta nu som en möjlighet, och man har föreslagit det också till EU. Det är ett förslag som man i dag driver. Jag vet inte om det är möjligt, men man måste titta betydligt mycket närmare på om man med en sådan åtgärd skulle kunna komma till rätta med en del av den olagliga trafiken.

Man måste också vara vaksam på handeln med registreringsskyltar som sker i dag. Den är mycket omfattande. Man kan inte längre vara säker på att registreringsskylt och fordon hör ihop. Men även i detta fall återkommer jag till beställaransvaret. Om ingen beställde dessa transporter skulle de inte utföras. De villkor som cabotagetransporterna har i dag och falska registreringsskyltar skulle inte vara något problem om det inte fanns någon beställare. Då skulle de aldrig genomföras.

Herr talman! Bara några ord om kör- och vilotider. Här har Transportstyrelsen signalerat att man ska se över sin tillämpning av regelverket. Det sa man i utskottet och det har man sagt i andra sammanhang. Det är i grunden bra. Vi ska inte ha onödigt rigida regler i Sverige jämfört med vår omvärld. Jag vill dock varna för att det lätt blir så att om man tillåter en viss överträdelse av kör- och vilotider tenderar detta att bli en del av planeringsförutsättningarna för dem som planerar verksamheten. Det är inte bra, men det är vad som har skett i Danmark. Där börjar man nu planera in det lilla överdraget, och så kan vi ju inte ha det.

Jag vill bara säga det i den här debatten så att det klart framgår att vi socialdemokrater inte är beredda att tumma på chaufförernas villkor. Det finns en orsak till att det finns kör- och vilotider, och den orsaken är viktig.

Sedan vet vi att det finns fiffiga anordningar som installeras i lastbilar och som gör att färdskrivarkorten ser helt riktiga ut med tagna raster, dygnsvila med mera. Samtidigt har man inte alls följt de regler som gäller. Jag fick kännedom om några sådana fall helt nyligen där polisen till slut upptäckte att allt inte stod rätt till och kunde ingripa. Men jag tror att många fler använder detta verktyg. Det är olagligt och ska beivras. Vi kan inte ha sådana villkor.

Herr talman! Avslutningsvis några ord om taxi. Just nu sitter en taxiutredning som jag och många med mig hoppas mycket på. En klar definition av vad som är taxi och vad som är något annat förväntar vi oss av utredningen. Ett klart besked om att taxameter ska finnas i varje taxibil och att den taxametern ska tömmas via en tömningscentral är andra besked vi förväntar oss. Så blev det ännu ett tillkännagivande till förra regeringen under den förra perioden.

Detta har vi diskuterat många gånger i den här kammaren under de senaste sex åren. Det är så långt som jag kan överblicka. Frågorna har säkert diskuterats längre än så. Jag vill i detta sammanhang slå fast att olaglig taxitrafik är alla taxiresor som sker när inte taxameter finns eller när betalning tas ut för utförd tjänst. Det är olagligt. Allt detta med samåkning via Facebook och andra sociala medier är med andra ord olaglig trafik och ska både beivras och bestraffas. Nyligen blev en lång rad förare åt företaget Uber fällda för olaglig trafik. Vi hörde tidigare här i kammaren i dag en KD-ledamot som i annan debatt uttryckte sin skepsis mot Uber.

För mig är det självklart att det skulle komma en dom, men den är överklagad så vi får se vad som händer. Skulle det visa sig att företaget frias i högre instans anser jag att vi måste se över lagen. Olaglig trafik

måste vara olaglig trafik. Vem vet, kanske kommer det förslag också i denna riktning från taxiutredningen. Det vore i så fall välkommet.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Pia Nilsson och Jasenko Omanovic (alla S) samt Karin Svensson Smith (MP).

Anf. 95 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för ett långt anförande som egentligen inte innehöll någonting mer än att det verkar vara en trött regering som håller på att utreda saker som man förmodligen inte kommer att hinna fatta beslut om under den här mandatperioden. Utredningsförslagen är nu framflyttade till den 1 maj 2017. Sedan är det remisstid och regeringen ska skriva en proposition som riksdagen ska fatta beslut om. Det är uppenbart att den här regeringen inte kommer att klara att leverera något nytt förslag från det som för tillfället håller på att utredas.

Bara för att ytterligare visa hur lång tid det tar har även utredningen om taxinäringen blivit framflyttad. Utredningen om redovisningscentralerna – som vi är överens om ska införas – har också blivit framflyttad. Den här regeringen är bra på att flytta saker och ting framför sig och tillsätta utredningar som aldrig blir färdiga.

Herr talman! Vi har ju jobbat länge du och jag, Leif Pettersson, med åkerinäringen. Nu representerar du en regering som har försämrat konkurrenskraften för svensk åkerinäring genom att man har höjt dieselskatten med 50 öre. Dessutom föreslår man en höjd indexuppräknings varje år framdeles och att arbetsgivaravgifterna ska höjas. Hur kommer höjda skatter för svensk åkerinäring att förstärka konkurrenskraften för svensk åkerinäring gentemot lastbilar från länder där man har betydligt lägre skatter?

När kommer vi att ha alkobommarna uppe i våra hamnar? Jag har ställt den frågan till tidigare talare och vill gärna också ha Socialdemokraternas svar.

När kommer en lastbilsskatt att finnas på plats?

Anf. 96 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Lastbilsskatt har vi redan, så det är ingen fara med det, om det nu var det Sten Bergheden menade. Nej, det var förstås vägslitageavgifter han menade. Jag vet inte, Sten Bergheden. Utredningen kommer antagligen att lägga fram sitt förslag 2018. Då vet vi vad som händer. Vi ska förhoppningsvis kunna fatta beslut om detta innan mandatperioden går ut.

När det gäller alkobommar tror jag att du har förväxlat vilket ärende vi håller på med. Detta finns i TU13, men nu är det TU10 vi pratar om. Alkobommar tänker jag alltså inte prata med dig om nu. Det får någon annan göra i så fall. Men vi kan ta den debatten när den frågan ska upp på bordet. Här finns den inte med.

Sedan är det intressant att du ondgör dig över alla utredningar som görs och att man flyttar fram allting. Det är nästan ett stolleprov du håller på med. Under förra mandatperioden – och även under mandatperioden före det, kan jag tänka mig – var ert svar på allting vi krävde nämligen att det

skulle komma och att ni hade en utredning på gång. Det handlade om taxametrar, om beställaransvar, om allting. Det finns en utredning om det, och det kommer sedan, sa ni. Men sedan kom det aldrig någonting.

Jo, fel av mig! Det kom någonting precis före valet. Då lade man fram en väldigt dåligt genomtänkt proposition om klampning och sanktionsavgifter. Du kommer kanske ihåg, Sten Bergheden, att man från början sa att det bara skulle vara 20 000 i sanktionsavgift. Men det fick man ändra på vägen, så att säga. Flygande på vägen ändrade man det till 40 000.

Vad är ert krav då? En utredning till? Blir det mycket bättre då? Jag ska återkomma till detta i min nästa replik.

Anf. 97 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! I vår reservation skriver vi tydligt att vi tycker att man ska snabba upp de utredningar som pågår och att de ska vara färdiga betydligt tidigare än vad man nu har angivit i tidsramen. Det är vårt första krav.

Det andra kravet är att vi ska tillsätta en konkurrenskraftsutredning som tittar på lönsamheten inom svensk åkerinäring och jämför kostnaderna i svensk åkerinäring med dem i Tyskland, Danmark, Finland och andra länder i Europa för att sedan kunna titta på vad det är vi behöver se över för att svensk åkerinäring ska kunna stärkas i sin konkurrenskraft. Varför är Socialdemokraterna så rädda för att tillsätta en sådan konkurrenskraftsutredning? Man tillsatte ju en sådan utredning inom lantbruksnäringen för att titta över vad det är som skiljer. Därefter får politiken återkomma med förslag till förbättringar.

Klampningen på 24 timmar måste jag också säga några ord om. Det här var före valet väldigt lätt att genomföra omgående. Vi skulle klampa på riktigt. Men hör och häpna! Nu har man tillsatt en utredning i frågan, och ett förslag ska läggas fram till den 1 maj 2017. Sedan ska man titta vidare på det. Det som var väldigt lätt att göra före valet och borde ha genomförts redan då klarar inte den här regeringen att leverera på fyra år till riksdagen. Det är en oerhört svag arbetsinsats som görs av den här regeringen för att lösa klampningsfrågan, som var så enkel innan.

Varför läggs inte detta på bordet omedelbart? Vi är överens om 24 timmar. Kom hit med det till riksdagen, så kan vi fatta beslut om det omedelbart! I stället har ni skjutit den utredningen framför er, liksom frågan om beställaransvaret. Där är det också väldigt lätt att jämföra. Titta på vad Finland har gjort! Jämför med dem och gör samma sak i Sverige!

Anf. 98 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Om Sten Bergheden hade brytt sig om att läsa det betänkande som vi just nu behandlar hade han kunnat läsa följande på s. 9: ”I Transportstyrelsens myndighetsuppdrag ingår marknadsövervakning för samtliga trafikslag med syftet att skapa en väl fungerande marknad med konkurrens på lika villkor. Som en del i Transportstyrelsens marknadsövervakning för godstrafikmarknaden på väg presenterade myndigheten i oktober 2015 en rapport med särskilt fokus på producentsidan av marknaden” – och så vidare. Det innebär att den utredning som ni kräver görs kontinuerligt av Transportstyrelsen. Ni är ute och fäktar i luften igen med en utredning som inte behövs, eftersom detta redan görs.

Under förra mandatperioden krävde vi att ett utökat beställaransvar skulle genomföras. Det svar vi fick från regeringen då var att det inte behövdes, att vi hade ett tillräckligt beställaransvar. Det var Catharina Elm-säter-Svärds svar till oss i oppositionen då. Vi fick också detta svart på vitt på ett papper precis innan vi gick på sommarledighet 2014.

Jag tror att Moderaterna trivs bäst i opposition. Nu kan ni säga: Allting som ni krävde förut vill vi genomföra nu, men mycket fortare!

Det är bra att ni är i opposition. Det ska ni fortsätta att vara även efter 2018. Då kanske ni också kommer att pigga till och ha lite friska förslag om vad ni vill göra och inte bara plocka fram sådant som redan görs. Det kanske skulle vara ett led i att förstärka oppositionsarbetet.

(Applåder)

Anf. 99 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag var mer positiv till Karin Svensson Smith, som ville vidga horisonten. Jag tycker nog att Leif Pettersson får lite attitydproblem när vi diskuterar alkobommar och han säger att det tillhör någonting annat. Då har nästan stupröret fått ett ansikte, höll jag på att säga. Det är klart att detta har med frågan om yrkesmässig trafik att göra.

Jag kan hälsa Leif Pettersson välkommen till verkligheten, men ödmjukheten finns inte på plats. Vi kan väl ändå vara överens om att det var den förra regeringen, alliansregeringen, som införde sanktionsavgifterna och klampningen, koncentrerade de här ärendena till vissa åklagarmyndigheter och så vidare. Vi behöver inte träta om det, utan det är bara att gå tillbaka och kontrollera. Nu diskuterar vi att gå vidare. Leif Pettersson tyckte att Moderaterna skulle vara i opposition, men det verkar inte som att Leif Pettersson har insett att han själv nu representerar ett regeringsparti. Med hans beskrivning av verkligheten och de krav han ställer blir detta på något sätt helt kontraproduktivt.

Det här med marknaden är ganska intressant ändå. Jag tog upp det i mitt anförande också. Vad man än tycker om marknaden var det bra att lyfta fram ett konkret exempel som Elgiganten. Där ser man ändå hur väl marknaden kan fungera ibland när systemen klickar i varandra. Åkerinäringens eget Fair Transport måste naturligtvis vara ett oerhört bra hjälpmedel i de sammanhangen. I likhet med någon tidigare talare tror jag att de flesta företagare vill ha ett gott renommé och att den marknaden kommer att växa.

Anf. 100 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Nu är det inte jag som har fördelat ärenden och motioner mellan olika betänkanden i trafikutskottet. Men de facto har vi alkobommarna i TU13, som kommer att justeras här om någon dag och sedan kommer upp till debatt här i kammaren. Jag tycker att frågor ska debatteras i sitt sammanhang. Det är bara det jag vill ha sagt med att alkobommar inte hör hemma i den här debatten. De motionerna behandlar vi inte just nu, utan de kommer i ett annat sammanhang. Om sedan ni i Liberalerna inte tycker att det är speciellt meningsfullt att göra på det sättet får det stå för er.

Karin Svensson Smith, Lars Tysklind och Göran Lindell har varit inne på transportslagsövergripande diskussioner. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi allihop på något sätt tar till oss detta, för det är precis det som vi

behöver. Vi behöver transportslagsövergripande diskussioner för att hela Sverige ska kunna växa på ett bra sätt. Vi ska helt enkelt använda transporter till det de är bäst för. Vi ska se till att vi kan använda sjöfart i den utsträckning sjöfarten kan fungera. Det förutsätter naturligtvis att vi bygger intermodala transportmöjligheter med hjälp av kombiterminaler och så vidare. Det förutsätter att det finns både järnväg och väg fram till kaj. Väg finns oftast, men järnväg finns inte på alla ställen. På det sättet kan vi få ett transportsystem som fungerar på bästa möjliga sätt.

Utöver detta är den viktigaste frågan hur vi får ordning på klimatutsläppen från den tunga trafiken.

Anf. 101 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det känns fint att socialdemokrater, liberaler och säkert de flesta andra är överens om det transportslagsövergripande tankesättet. Klimatet måste ligga i fokus. Jag lyfte upp i mitt anförande att det handlar om att flytta energieffektiva transportslag och att energieffektivisera inom transportslagen. Där är vi helt överens.

Jag tänker på en annan fråga som framstod som enkel före valet. Det gällde diskussionen om Hollandsmodellen. Jag uppfattar det som att det bara är Vänsterpartiet som håller fast vid den frågan.

Jag kan ställa en liten kontrollfråga till Leif Pettersson. Jag uppfattar att den sittande regeringen med Socialdemokraterna helt har skrinlagt den frågan och att infrastrukturministern har varit tydlig med att den inte är applicerbar i Sverige och därför är avslutad. Vi kanske kan få det konfirmerat?

Jag fick ett besked från Karin Svensson Smith att det trots allt skulle komma en proposition om längre och tyngre lastbilar. Jag uppfattade det som att det skulle vara inom en nära framtid. Jag skulle vilja att Leif Pettersson kommenterar detta, vad propositionen kommer att innebära och om man eventuellt vet vad den kommer att innehålla.

Anf. 102 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista. Man har inte tittat på längre fordon. Vi kan möjligen beklaga att man inte gjorde det samtidigt. Det får man kanske återkomma med.

De tyngre fordonen upp till 74 ton är på gång. Infrastrukturministern har på en direkt fråga från företrädare för branschen sagt att frågan ska tas upp under våren. Det är så långt jag vet vad som kommer att hända. Det ska komma en proposition under våren som ska behandla frågan om tyngre fordon.

För de längre fordonen, En trave till, och en del andra fordon som kör i dag, kommer försöksverksamheten att fortsätta. Det är så långt jag kan överblicka detta i dag.

Det hade varit bra om frågan hade kunnat utredas på en gång, men det var inte möjligt. Det kan man möjligen beklaga.

Sedan var det frågan om Hollandsmodellen. Hollandsmodellen är i dag inte det som ligger längst fram utan det är andra åtgärder i fråga om cabotage och sjyst konkurrens på vägarna.

Företrädare för Åkeriföretagen och Transport besökte utskottet och hade en genomgång. De var mycket överens om tagen. Det som också var

tydligt var kravet på lika konkurrens. Cabotaget överskuggade allt annat. Saker och ting måste ske i ordning.

Prot. 2015/16:85
23 mars

Yrkestrafik och taxi

Anf. 103 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Många som tar taxi gör det för att komma hem snabbt och tryggt. Det är exempelvis inte ovanligt att taxi används av kvinnor för att undvika otrygga vägar hem nattetid.

Sverigedemokraterna anser att taxinäringen därför är en viktig trygghetskapande näring. Absolut ingen ska behöva utsättas för brott i en taxi – detta oavsett om man är man eller kvinna, är i sällskap eller ensam, är nykter eller berusad. Vi vill därför se en ändrad lagstiftning och ändrade rutiner för Transportstyrelsen och taxibolagen för att förhindra att grova brott begås i anslutning till taxiresorna.

Herr talman! I många städer är det bostadsbrist, och kommunerna växer. Det medför förtätningar i trafiken. Jag tänkte tala mer om den stad jag känner till bäst i vårt avlånga land, nämligen Göteborg. Göteborg är en underbar stad på många vis. Nackdelarna tänker jag inte tala om. Staden är byggd för att vara en bilvänlig stad, och det har alltid varit lätt att köra bil med stora möjligheter att parkera och enkelt ta sig till centrum. Staden är uppbyggd med två stora genomfartsleder, vilket betyder att det stundtals är mycket trafik och köer med både göteborgare och genomfartstrafik.

Stadens politiker försöker förändra göteborgarnas resvanor, och de har bland annat infört trängselskatt – vilket jag personligen ogillar starkt – som ett led i att minska bilanvändandet och köerna.

Infrastrukturen förändras genom att det byggs fler bussfiler, vilket minskar bilarnas framkomlighet. Man smalnar av gator, och man försöker satsa mer på kollektivt resande – vilket jag tycker är positivt. Bussarna kan då hålla sina tider.

För taxi, som kan anses som en del av kollektivtrafiken, är det på vissa platser tillåtet att köra i bussfilerna, men det gäller dessvärre inte överallt. Genom att tillåta att taxi får köra i kollektivtrafikfiler blir taxitrafiken mer attraktiv eftersom framkomligheten blir bättre och tidsvinsten större under rusningstrafiken.

Glädjande nog hörde jag i torsdags i kommunfullmäktige i Göteborg att man på försök ska utvärdera möjligheterna för taxibilar att köra mer i de kollektiva körfälten. Jag ska ge ett exempel när jag var tvungen att åka taxi i stället för kollektivt, som jag föredrar att göra när jag ska åka till Stockholm med tåg.

Det var runt 16-tiden i rusningstrafiken. Då är det köintensivt i Göteborg. Jag ringde taxi eftersom jag förstod att det skulle vara svårt att hinna till tåget. Den kollektiva trafiken går inte den närmaste vägen till Centralstation. Jag fick en taxi snabbt och hoppade in. Taxichauffören sa att han skulle ta en annan väg eftersom det var smockfullt i Tingstadstunneln.

Jag tänkte inte mer på det utan satte mig i taxin och åkte med. Taxichauffören tog en alternativ väg och körde via Götaälvbron. Där var det stopp. Jag tror att taxichauffören kände av min frustration i baksätet, varpå han sa att det brukar vara kö vid bron men att taxi inte får köra i buss- och spårvagnsfilen som går över bron. Men helt plötsligt kastade sig chauffören ut i spårvagnsfilen. Nu sa han att jag skulle hålla för ögonen eftersom han nu var en spårvagn. Va! Han körde i bussfilen över bron. När vi kom

över på andra sidan bron körde chauffören snabbt och smidigt över Brunnsparken och fortsatte på spårvagnslinjen bort till Centralstation.

Taxichauffören var medveten om att han gjorde fel, men det var ett bekvämt sätt. Tack vare denna insats, som inte var riktig, hann jag med mitt tåg till Stockholm.

Vi önskar ju att taxichaufförer inte ska bryta mot regler för att ta sina kunder från A till Ö på snabbaste och kostnadseffektivaste sätt. Genom att göra förändringar kan vi göra det enkelt för dem att transportera oss. Det kan till exempel behövas en kompletterande utbildning för dem som kör taxi för att de ska förstå vissa signaler i olika trafiksystem och hur de ska förhålla sig till busshållplatser, spårvagnshållplatser med mera.

Vi vill framhålla att det för kunden finns ett stort värde i att taxi kan ta sig fram snabbt och kostnadseffektivt och utnyttja bussfiler och spårvagns-filer på ett helt annat sätt än i dag. Vi anser därför att taxi bör få köra i bussfil.

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vin-nande yrkar jag bifall bara till reservationerna 3 och 9.

Jag ber om ursäkt för att jag drog över lite.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Anf. 104 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag ska försöka hålla mig inom min talartid.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande TU10 *Yrkestrafik och taxi* och avslag på motionerna.

Jag tänker uppehålla mig vid taxinäringen. Den har i och för sig disku-terats här tidigare under eftermiddagen, men jag tänker ta upp några delar kopplade till den.

Taxinäringen genomgår en stor strukturförändring just nu. Det blir allt fler större bolag och färre fåmansföretag. I dag är fler än 25 000 direkt anställda i näringen.

Branschen är hårt pressad. Det såg vi inte minst här i Stockholm i och med manifestationen för någon vecka sedan. Den gällde upphandlingarna som sker inom LOU och som innebär att det blir lägre vinstandelar, sämre villkor för personal och annat.

Här pågår det som ni känner till en utredning om kollektivavtal och att försöka få ordning på upphandlingsreglerna inom lagen om offentlig upp-handling. Vi hoppas självklart att detta kommer att ge bättre villkor även när det gäller taxinäringen. Det är jätte viktigt att vi har ett scenario med sjysta villkor och sund konkurrens i den branschen.

Uber har vi diskuterat här i dag. Det är också en del i den taxiutredning som pågår och som nu har fått förlängd utredningstid till december, detta på grund av att det är stora frågor som behöver hanteras. Jag tycker för min del att det är bättre att man gör rätt från början, även om det tar något längre tid. Just det här med delningsekonomin är en fråga som växer i lan-det. Det finns flera andra sektorer där det också förs fram förslag om att starta olika verksamheter inom delningsekonomin, så det är viktigt att vi reder ut den frågan.

Det har varit väldigt mycket bröstitoner i den här debatten, tycker jag. Sten Bergheden tog upp redovisningscentralerna. Vi var ju faktiskt överens, både partierna i samarbetsregeringen och Alliansen, om att vi skulle

flytta fram införandet av redovisningscentraler. Det var på grund av tekniskskiftet som krävs inom taxinäringen. Det handlar alltså inte så mycket om senfärdighet från regeringens sida eller något annat som Sten Bergheden ville påskina utan mer om att vi har lyssnat på näringen.

Klampning och sanktionsavgifter är också något som vi har diskuterat här. Det har samarbetsregeringen nu infört. Jag vill bara påminna om det. Den utredning som gjordes under den borgerliga regeringen var dessvärre bristfällig, så vi har fått fatta ett nytt beslut om avgifterna – med en höjning, som ni väl känner till.

I debatten har det också talats mycket om alkobommarna. Det kommer upp i ett särskilt betänkande den 20 april, som vi kommer att behandla här när vi debatterar trafiksäkerhet. Det är en sådan fråga där utskottet är tämligen överens och har varit det hela tiden. Vi har varit tydliga mot både denna regering och inte minst den borgerliga regeringen med att vi från utskottets sida – från *hela* utskottets sida – anser att det här ska genomföras på ett eller annat sätt.

Utredningen som har förevarit kunde kanske ha lämnat ett annat besked eller varit mer tydlig. Vi får se vad det här landar i. Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet, och jag förväntar mig att det kommer ett besked i närtid.

Med de orden, herr talman, yrkar jag alltså bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson, Pia Nilsson, Jasenko Omanovic, Leif Pettersson och Suzanne Svensson (alla S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Hyresrätt m.m.

Hyresrätt m.m.

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU14
Hyresrätt m.m.
föredrogs.

Anf. 105 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Vi debatterar i dag ca 60 yrkanden från motioner från allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16. Jag vill särskilt lyfta fram några delar i betänkandet.

Bostaden är för de allra flesta människor den tryggaste plats de vet. Det är ingen slump att uttrycket ”att känna sig hemma” är mycket positivt laddat. Hemmet eller bostaden är central inte bara för människors trygghet utan också för människors arbetsliv och fritid.

Valfrihet och olika bostadsalternativ är för oss kristdemokrater grunden och har så alltid varit. För att få en modern bostadsmarknad är det viktigt att förändra och utveckla hyresrätten liksom att öka valfriheten inom hyresrätten.

Många föredrar att bo i hyresrätt. Över 3 miljoner svenskar har valt denna bostadsform eftersom det är ett bra boende med hög servicenivå.

Men hyresrätterna ser likadana ut i hela Sverige. Går man in i en hyresrätt från 1990-talet ser den likadan ut oavsett om det är en lägenhet i Malmö, Stockholm eller Östersund. Man känner igen kaklet, badkaret och kranarna. Vi har i dag ett standardiserat boende när det gäller hyresrätter. Det är inte rätt väg att gå i framtiden.

En möjlighet är att hyresgäster får göra olika tillval och bortval. Det skulle främja hyresrätten som boendeform. Att man kan anpassa sitt boende till sina egna personliga val tar vara på potentialen i upplåtelseformen. I stället för standardisering kan en blandning ge utrymme för en lägre standard för den som så önskar och kanske till och med för en högre standard för den som önskar det.

Det finns till exempel unga som har svårt att få pengarna att räcka till, vars boendehorisont kanske är lite kortare och som tycker att en så låg hyra som möjligt är det centrala. Samtidigt borde möjligheten finnas att bygga ännu dyrare för dem som vill ha hög service och hög standard när det gäller materialval.

Variationen bereder väg för att göra hyresrätten mer attraktiv och ge ett bredare utbud av hyresrätter. Att förändra och utveckla hyresrätten leder till socialt engagemang och möjligheter att utveckla kringtjänster och öka kvaliteten i boendet.

Jag är glad att det har blivit ett tillkännagivande gällande en alliansmotion med uppmaningen att hyreslägenheter i flerbostadshus ska kunna omvandlas till ägarlägenheter. Ägarlägenheter har funnits sedan 2009 men endast i nyproduktion. I andra länder är ägarlägenhet ofta den vanligaste boendeformen.

Att tillåta en mångfald av boendeformer motverkar boendesegregation och ger människor möjlighet att investera i sitt boende utan att behöva flytta.

För att ytterligare förenkla den här övergången vill också civilutskottets majoritet att regeringen tar fram en form av hyrköpssystem för bostäder.

Genom ägarlägenhetsreformen har bostadsmarknaden tillförts ytterligare en boendeform för flerbostadshus. Detta bidrar till mångfald i boendet och ökar valfriheten för dem som har möjlighet att finansiera ett förvärv av en ägarlägenhet.

Än så länge har förhållandevis få ägarlägenheter bildats, vilket hänger samman med konjunkturläget och en viss osäkerhet bland marknadens aktörer om det nya fastighetsslaget. Inom bostadsbranschen finns det emellertid tilltro till ägarlägenheten som boendeform, och alltmer nyproduktion planeras.

En annan omständighet som har begränsat ägarlägenhetsreformens genomslag är att ägarlägenheter har fått bildas enbart i samband med nyproduktion. En möjlighet att omvandla befintliga bostäder i flerbostadshus till ägarlägenheter skulle bidra till att ägarlägenheter skapas, med de positiva effekter som är förknippade med detta.

Ytterligare en del som jag skulle vilja ta upp är det som gäller hyresstatistik. För att stärka konsumenternas makt och kunskap om hyresutvecklingen behövs en förstärkning av hur hyresstatistik presenteras. Statistiken behöver göras tillgänglig för bostadskonsumenter.

En god hyresstatistik skulle förbättra debatten om hyresrätten och klargöra vad som gäller. Då får vi svart på vitt besked om prisskillnader, till

exempel mellan en hyresrätt i ett förortsområde och en på en exklusiv innerstadsadress. Är prisskillnaden obefintlig, något som återkommande indikeras, leder det till en rad frågor om rimligheten i detta. Som konsument skulle man med bättre transparens få utökade möjligheter att följa hyresutvecklingen och mobilisera när orimligheterna i dagens hyressättningsystem blir uppenbara. Att detta inte kan överblickas på ett vettigt sätt i dag försvagar konsumentens ställning.

Jag yrkar slutligen bifall till reservation 10 och önskar alla en glad påsk.

(Applåder)

Anf. 106 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den reservation från S, V och MP som finns i betänkandet.

Herr talman! Den här debatten handlar om hyresrätten. Det är en av landets allra vanligaste boendeformer och som konstruktion en rätt unik företeelse.

I dessa dagar talas det en del om den svenska modellen. Jag skulle vilja påstå att det finns en svensk modell där hyresrätten, hyresförhandlingar mellan Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna och en stark allmännytta är en bärande idé, för ett samhälle som vill hålla ihop och inte dras isär. Men precis som på arbetsmarknaden är den svenska modellen med hyresrätten, en stark allmännytta och framförhandlade hyror mellan parter under starkt tryck från partier som vill att den svenska modellen ska vara något annat.

Uttrycket att bostaden är en social rättighet går tillbaka på en formulering i regeringsformen. Där sägs i 1 kap. 2 § att det allmänna särskilt ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa. Med detta menas att det åligger samhället – stat och kommun – att skapa sådana förutsättningar på bostadsmarknaden att utbudet av bostäder är av god kvalitet och att överkomliga priser och hyror gör det möjligt för alla att efterfråga den typ av bostad som för tillfället motsvarar behoven. För att åstadkomma detta krävs en kombination av många verktyg. Ett hushålls betalningsvilja räcker inte långt om betalningsförmågan, köpkraften, saknas.

Hyresrätten är genom frånvaron av krav på deposition och insats en mer tillgänglig upplåtelseform, öppen även för de hushåll som inte vill eller kan äga sin bostad. Låg inkomst kan dock begränsa valmöjligheten för en del hushåll även på hyresmarknaden, och krav på en viss lägsta inkomst kan medverka till att begränsa valmöjligheten även för hushåll som klarar av att betala en viss hyra.

Behovet av nya bostäder är stort, i synnerhet behovet av fler hyresbostäder. På kort sikt behöver särskilt utbudet av mindre och medelstora hyreslägenheter öka, samtidigt som det är viktigt att det, i synnerhet med tanke på långsiktiga behov, även byggs större hyreslägenheter.

Ett större utbud av hyreslägenheter ger därför bättre förutsättningar för rörligheten på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Ett större utbud av hyreslägenheter är därför bra för Sverige.

Den obalans i ekonomiska förutsättningar som skapats genom inte minst borttagandet av räntebidraget och förändringen av fastighetsbeskatt-

ningen, utan motsvarande anpassning av ränteavdragen, behöver nog åtgärdas. Det finns mycket som tyder på att konkurrensen inom byggsektorn och byggmaterialindustrin är begränsad, vilket bland annat kostnadsutvecklingen, som betydligt överstiger prisutvecklingen i samhället i övrigt, är en tydlig indikation på.

I dag finns det på många orter ett underliggande behov och en latent efterfrågan på bostäder, som dock kräver lägre nyproduktionshyror för att kunna realiserats. Här har staten visat att den inte bara tänker peka finger åt kommunerna utan är beredd att ta eget ansvar. För att detta skulle tillkrävas en ny regering.

Genom ett statligt stöd kan de ekonomiska förutsättningarna för att bygga hyresrätter förbättras. Ett stöd ger också möjlighet att ställa villkor som gör att bostäderna upplåts på sådana villkor att de faktiskt blir tillgängliga även för grupper vars inkomster gör att de i dag inte kan efterfråga en nyproducerad hyresbostad.

Den allmännyttan som de kommunala bostadsbolagen uppbär är stark. Var sjunde svensk bor i allmännyttans över 800 000 lägenheter. Dessa lägenheter finns i 300 medlemsföretag hos Sabo till ett marknadsvärde av över 650 miljarder kronor.

Allmännyttan är en viktig motor i kommunerna för att det byggs fler hyresrätter. Regeringens stimulanser till byggandet av hyresrätter, och bonus till de kommuner som bygger hyresrätter, är en viktig signal – en signal om att kommunerna inte längre är ensamma. Staten visar att den är beredd att skjuta till resurser för att stimulera bostadsbyggandet. Men i det läget duger det inte att kommuner använder de kommunala bostadsbolagens vinster till annat än det som är bostadsrelaterat. Det är bra att bostadsministern har reagerat mot detta.

Det som komplicerar den här debatten är att mycket av politiken på hyresrättsområdet ingår i de samtal som regeringen bjudit in till. Utskottet har därför valt att inte störa de samtalen genom att låsa fast partier i ställningstaganden som inte kommer att underlätta dessa samtal.

Viktigt att konstatera är att det krävdes en ny regering för att bjuda in till samtal om bostadspolitik. Att regeringen har gjort detta har hyllats av branschen i form av byggföretag, kommunala aktörer och intresseorganisationer. Långsiktiga spelregler har länge efterfrågats, och förhoppningsvis leder dessa samtal till detta.

Herr talman! Vilket hyressättningssystem ska vi ha i Sverige? I grunden tycker vi att dagens system är bra, men vi är beredda att lyssna på andra. Regeringen beslutade nyligen att utse en förhandlingsledare att tillsammans med bostadsmarknadens parter identifiera eventuella behov och ta fram förslag på hur dagens system för hyressättning kan utvecklas. Förslagen ska vara inriktade på att öka effektiviteten på olika delar av bostadsmarknaden, att utveckla hyresrätten som boendeform men också att förbättra transparensen när det gäller hur hyror sätts och hur hyresstrukturen ser ut med avseende på olika bruksvärdesegenskaper. Men från allianspartierna drivs det nu på för vad man kallar en mer marknadsanpassad hyressättning, ett successivt införande av en friare hyressättning och en fri hyressättning. Oroa er inte, säger de, ivrigt påhejade av nyliberala tanke-smedjor och ledarsidor.

Moderaterna väljer att passa. Plötsligt tecknar Alliansen in snart alla ståndpunkter i frågan, en helgardering. Men vad kommer fram vid en borgerlig valseger? Det behöver Moderaterna ge svar på, för det är det partiet som gör anspråk på att leda en sådan regering.

Under alliansregeringens tid lades det ned mycket kraft på att ombilda hyresrätter till bostadsrätter och att sätta reformer om ägarlägenheter, Attefallshus och skattelättnader för att bygga om ägt boende. Här låg tyngdpunkten, alltmedan bostadsbyggandet var rekordlångt.

I storstadsregionerna har effekten blivit att andelen hyresbostäder i beståndet har sjunkit under en lång period.

Men hur såg det ut med reformer för att stärka det hyrda boendet?

Den socialdemokratiska regeringen arbetade 2006 fram utredningsdirektiv för att stärka hyresgästernas rättigheter vid ombyggnad och renovering. Det var ett sedan länge efterfrågat arbete. Men när Moderaterna tog in på Rosenbad 2006 valde de att köra ned den utredningen i pappersstrimlaren.

Det krävdes att Socialdemokraterna återkom till Rosenbad för att hyresgästernas rättigheter vid ombyggnad och renovering åter skulle kunna utredas. Denna utredning omfattar även hur rättigheterna kan stärkas för den som hyr i andra hand och hur man kan komma till rätta med dåliga hyresvärdar.

För oss socialdemokrater är alla boendeformer nödvändiga för att komma till rätta med bostadsbristen. Vi gillar ägt boende. Flera bostadsföretag är ju sprungna ur den socialdemokratiska rörelsen. Så försök inte kleta på mig något annat!

Det är märkligt att så lite arbete lagts ned på att stärka hyresrätten och hyresgästerna under de borgerliga regeringsåren, och när Alliansen talar om hyresrätten handlar det om friare hyressättning och utbildning.

Hyresrätten är en viktig boendeform. Den är viktig för rörligheten på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Den är viktig för Sverige.

(Applåder)

Anf. 107 MATS GREEN (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation nr 7.

Herr talman! Sverige måste ha fler bostäder nu. Det har aldrig varit viktigare. Bostadspolitiken och vikten av fler bostäder är en av Sveriges absolut största samhällsutmaningar. Det gäller särskilt för kommunerna och deras utveckling och möjligheter. Migrationsutmaningen, storstädernas befolkningsökning, landsbygdens befolkningsminskning, studier, arbetsmarknad, tillväxt, skattekraft – ja, listan kan göras lång.

En insikt om bostadspolitiken grundläggande roll är avgörande om vi ska lyckas i vår strävan att skapa ett bättre Sverige, ett Sverige som kan mer.

Naturligtvis är tillväxtaspekten och arbetsmarknadens funktion viktig för oss, men det är kanske inte det viktigaste för den enskilda människan. Bostadspolitik måste handla om möjligheter för alla – unga och äldre, barnfamiljer och ensamstående. Det handlar om stadens, stadsdelens, förortens, byns och grannskapets liv och innehåll. Det handlar om att bygga ett land, ett samhälle och en gemenskap – ett samhälle som håller ihop.

Herr talman! Boendet är grunden till mycket. Eller rättare sagt: Boendet är grunden till allt. På en bostadsmarknad måste det finnas bostäder av alla sorter, för alla smaker, för alla inkomstnivåer och för livets alla skeden och situationer. Där finns hyreslägenheter, småhus, bostadsrätter och ägarlägenheter av olika standard och storlek och i olika lägen. Där finns nybyggda lyxlägenheter med all tänkbar service liksom enkla hyreslägenheter som möjliggör insteg på bostadsmarknaden för dem av oss med lägre anspråk eller för den som söker boende för en kortare tid.

Herr talman! På en framtida bostadsmarknad ska ingen längre behöva tacka nej till jobb eller studier på grund av att det inte går att hitta lämpligt boende. Det finns ett stort och varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer. Generösa och enkla regler för uthyrning av enskilt ägda bostäder gör det lätt att hitta tillfälligt boende både för kortare och längre perioder.

Herr talman! Vi vill se en bostadsmarknad där bostaden är möjliggöraren i människors liv och som utgår från såväl valfrihet som rörlighet och trygghet. Detta har varit vägledande och den röda tråden i just de motioner och förslag vi moderater och övriga allianskollegor har lagt fram och som vi nu diskuterar.

Boendet är som sagt grunden till allt. Jag har nu berört möjligheterna på en väl fungerande bostadsmarknad. På samma sätt blir problem i boendet, boendestrukturen och bostadspolitiken en enorm samhällsutmaning, kanske den allra största. Ett boendeproblem blir ett skolproblem, ett utanförskapsproblem, ett integrationsproblem, ett kriminalitetsproblem och ett socialt problem. Det leder till problem och utmaningar ur i stort sett alla aspekter.

De av oss som är födda och uppvuxna och har tillbringat huvuddelen av våra liv i ett av alla dessa så kallade utanförskapsområden – ett fruktansvärt ord egentligen – som finns över hela landet vet allt detta. I mitt eget fall heter området Öxnehaga och ligger i Huskvarna, Småland. Jag spenderade två tredjedelar av mitt liv där.

Boendestrukturen är alltså inte bara en reflektion av samhällsproblem och utmaningar såsom utanförskap, skolproblem och sociala problem, utan den är i mångt och mycket också själva grunden och orsaken till dessa problem. Det är i alla fall anledningen till att det biter sig fast och blir svårt att göra någonting åt om man inte ger sig på grundproblemet, alltså boendet och boendestrukturen.

Politiken och i synnerhet bostadspolitiken måste ha som bärande tanke att slå vakt om möjligheter för alla. Då måste man först och främst slå vakt om rörlighet. När det gäller social rörlighet, att alla ska kunna klättra, är möjligheten att köpa och äga sitt boende helt avgörande. Det gäller för alla men i synnerhet för oss som inte kommer från en förmögen bakgrund eller har ett högvärdigt jobb.

Motionerna från Moderaterna och Allians för Sverige i betänkandet vi nu diskuterar och som vi snart står i begrepp att fatta beslut om handlar samtliga om just detta. De handlar om hur vi på olika sätt kan öka rörligheten över hela linjen i det befintliga beståndet, som trots allt är vår största resurs, och hur vi ger fler möjligheten och valet att bygga, bo och framför allt göra boendekarriär genom att köpa och att äga sin bostad. Det är som sagt kanske det mest avgörande för oss som inte kommer från en förmögen bakgrund, för så blir bostaden möjliggöraren i människors liv.

Herr talman! Just därför är det tillkännagivande som Alliansen tagit initiativ till så viktigt. Vi säger att regeringen ska återkomma med förslag som gör det möjligt att omvandla hyreslägenheter i flerbostadshus till ägarlägenheter men också att regeringen bör utreda ett hyr-köp-system för bostäder. Vill man främja social rörlighet och möjligheter för alla är detta några av många självklara ingredienser.

Herr talman! Jag noterar att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern motsätter sig och reserverar sig mot allt detta. Samtidigt har de i stort sett inte ett enda eget förslag om hur vi i framtiden ska stimulera boendekarriärer, hur vi ska öka rörligheten och utnyttjandet av det befintliga beståndet eller, än mindre, hur vi ska bygga nya bostäder.

Herr talman! Att i bostadskrisens Sverige säga nej till förslag som ökar valfriheten, möjligheterna och byggandet är en lyx som vi inte har råd med, i synnerhet inte när vi har en regering som inte har några egna förslag.

Med detta vill jag passa på att önska herr talmannen och övriga församlade ledamöter en riktigt god påsk.
(Applåder)

Anf. 108 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Mats Green, för ditt anförande!

Jag har egentligen bara en fråga på det anförandet som jag skulle vilja lyfta fram. Det handlar om att boendekarriärer tydligen alltid börjar med hyrt boende och alltid går ut på att det bästa man kan få är ett ägt boende. Jag tycker att detta säger någonting i grunden om de förslag som har lagts fram.

De förslag som ni har lagt fram har hela tiden handlat om att ombilda hyreslägenheter till ägt boende. Nu kommer fortsättningen på reformen om ägarlägenheter. Det behov som har synliggjorts på marknaden är behovet av fler hyreslägenheter.

Frågan är egentligen på vilket sätt det ska bli fler hyreslägenheter om det enda som Alliansen försöker stimulera är att mer av den hyresmarknad som finns i dag ska ombildas till mer av ägt boende. Det är en fortsättning på en politik som ni har kört tidigare, i åtta år. Andelen hyresrätter är väldigt liten, framför allt i storstadsregionerna, inte minst som en effekt av detta.

Jag undrar: På vilket sätt kommer man till rätta med bristen på hyresrätter genom att ombilda hyresrätter till ägt boende?

Anf. 109 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Det är klart att vi inte förnekar hyresrättens betydelse för en väl fungerande bostadsmarknad. Det är anledningen till att Alliansen sammantaget har lagt fram fler än 200 förslag som gör det lättare att bygga just hyresrätter.

Jag noterar tyvärr att det finns en nästan total frånvaro av förenklingsförslag med mera från regeringen. Det enda regeringen har presenterat är den debattartikel där man bjöd in till bostadspolitiska samtal. Som jag förstår det är det Alliansen som ska bidra med all politik. Det är så det har kommunicerats.

Det enda förslaget var att man ska kunna gå direkt från översiktsplan till byggnation. Jag vill bara notera att det var bland andra mitt parti som fattade beslut om detta ett antal månader innan regeringen kom till den

insikten. Vi har lagt fram över 200 förslag för att göra det lättare att bygga bland annat hyresrätter.

I den allmänna debatten kan man tro att hyresrätter framför allt är en boendeform som är lämplig för dem av oss som kommer från omständigheter som kanske inte är de ekonomiskt mest fördelaktiga. Men hyresrätten är egentligen ett väldigt dyrt boende. Då tycker jag att det måste vara en rimlig ingång från politiken, om man verkligen tror på social rörlighet, att se till att så många som möjligt någon gång i sitt liv har råd att köpa sitt boende. Sedan utesluter inte det ena det andra. Jag tycker att det är ganska självklart att vi från politiken ser till att de som kommer från knappa ekonomiska omständigheter också ska ha råd att köpa ett boende.

Återigen: I bostadskrisens Sverige har vi, herr talman, inte råd att säga nej till något förslag som handlar om att öka byggandet och människors möjligheter.

Visst kan du ha synpunkter på Alliansens förslag, Lars, men kom och presentera egna förslag någon gång! Ni sitter trots allt i regeringen.

Anf. 110 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Mats Green, för din replik!

Regeringen har lagt fram en av de största reformerna på det bostadspolitiska området på över 20 år. I era kolumner i utskottet står det noll på bostadspolitiken – noll! Det är väldigt enkelt att komma hit och tala om att regeringen inte har några egna förslag. Era förslag är värderade till 0 kronor i er egen budget.

Mats Green tar upp diskussionen om att bryta utanförskapet. Jag har bara en fråga om att bryta utanförskapet i de områden som finns i många av våra kommuner: På vilket sätt blir det bättre av att de som är unga och de som nyligen har kommit till Sverige har sämre villkor på arbetsmarknaden och sämre löner än alla andra, samtidigt som de ska klara av att betala de hyror som kommer med nyproduktion eller gå till banken och ta ett lån för att göra boendekarriär?

Det känns som att den politik som Alliansen har drivit fram har kommit till vägs ände. Det behövs något nytt här. Det nya är att våga satsa på hyresrätter och på att bygga hyresrätter som människor har råd att betala hyran för. Där blir Alliansen svaret skyldig.

Hur ska det gå ihop när villkoren på arbetsmarknaden blir allt sämre samtidigt som man ska betala sina hyror? Hur ska det gå till? Och på vilket sätt bryter detta det utanförskap i Sverige som jag och Mats Green delar oron för och som man måste komma till rätta med?

Anf. 111 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag tror att regeringen måste komma till den fundamentala insikten att man någon gång faktiskt måste börja regera. Man uppträder fortfarande som att man är en kommentator i bostadspolitiken i största allmänhet och att det fortfarande är Alliansen som ska driva bostadspolitiken. Nu har Alliansen en bostadspolitik, medan regeringen hittills inte har presenterat någonting.

Lars Eriksson hänvisar till det investeringsstöd eller det bidrag till byggföretag som regeringen har aviserat. Vi började där, när man klar gjorde det, på drygt 6 miljarder kronor. Sedan noterade jag att för varje

gång bostadsministern uttalade sig om stödet, herr talman, minskade summan hela tiden. Jag tror att vi nu är nere på lite drygt hälften. Vi kan konstatera att det dessutom är ett bidrag som ingen i branschen vill ha över huvud taget. Alla säger samfällt att det inte kommer att ge någon effekt alls.

Vi har nu det högsta bostadsbyggandet på flera decennier i Sverige tack vare Alliansens förenklingsresa. Detta är inte nog – det räcker inte. Just därför kommer Moderaterna tillsammans med övriga allianspartier hela tiden med andra och fler förslag för att detta ska bli möjligt.

Jag noterar att regeringen egentligen bara sitter med armarna i kors och hänvisar till bostadssamtal. Jag noterar också att finansministern och bostadsministern är på kollisionskurs om vad som egentligen behövs.

Ewa Thalén Finné hade en interpellationsdebatt här i förra veckan och ställde frågor till bostadsminister Kaplan om vilka förenklingar han kommer att gå vidare med. Hon fick inget svar över huvud taget.

Ni måste någon gång inse att ni faktiskt sitter i regeringen. Ni är de som måste börja leverera förslag. Först då kan man kritisera andra.

Återigen: Vi i Alliansen har lagt fram mer än 200 förslag sammantaget för att få till ett ökat bostadsbyggande över hela linjen, i synnerhet när det gäller hyresrätter. Jag väntar, Lars, på att ni ska leverera samma mängd förslag. Börja regera!

(Applåder)

Anf. 112 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Vi befinner oss mitt i vår tids stora samhällsbygge. Vilket samhälle vill vi ha, och vilket samhälle behöver vi då bygga? Det vi bygger i dag ska fungera lika bra om 50 och helst 100 år. Vi behöver ta hänsyn till klimatförändringar, havsnivåhöjningar och också en ökad försörjningstrygghet.

Vår tids samhällsbygge handlar inte minst om bostadsbyggandet. Siffran 700 000 nya bostäder fram till 2025 har figurerat, och om urbaniseringstrenden fortsätter och om människor ska kunna bo där de vill är det vad vi behöver bygga.

Det innebär en stor utmaning, en utmaning som vi måste anta för att kunna bygga det samhälle vi vill ha och för att kunna förverkliga den gröna modernisering som vårt samhälle faktiskt behöver.

Därtill måste vårt befintliga bostadsbestånd moderniseras. Vi måste bygga om och bygga ut. Om vi lyckas nyttja det befintliga bostadsbeståndet på ett optimalt sätt behöver vi inte bygga 700 000 nya bostäder.

Dessutom är en stor del av det befintliga bostadsbeståndet energiläckor som inte är bra för vare sig människan eller miljön. Vi måste modernisera, planera och bygga framtidens hållbara samhälle, ett samhälle där människor kan bo, leva, verka och vara.

För Miljöpartiet är en grundläggande premiss att det för hållbart samhällsbyggande behövs mångfald, en blandning av både människor och – kopplat till dagens debatt – bostadsutbudet. Vi behöver flera funktioner i samma område där bostad, jobb och skola finns runt samma hörn som handel och nöjen och där närheten till vardagens resor med största bekvämlighet helst sker med cykel eller till fots.

På samma vis vill vi se en mångfald i bostadsbeståndet, en blandning av hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, radhus och villor eller vad man nu vill bo i. Mångfalden är nyckeln till framtidens hållbara samhälle. Det handlar om kollektiva hyresrätter, generationsboenden, byggenheter och gärna nya, innovativa lösningar av olika upplåtelseformer.

Att vi har brist på bostäder i Sverige är inget nytt och inte heller något som nyligen uppstått. Samtidigt som vi under många år har byggt för lite har hyresbostadsbeståndet varit nästan konstant, även då det har byggts nya hyresrätter. Det beror på att de befintliga hyresrätterna i allt större omfattning har omvandlats. Sedan Alliansen efter sin valseger 2006 gjorde det enklare att ombilda allmännyttans hyresrätter har vi dessvärre sett att denna utveckling har accelererat. Vi behöver fler hyresrätter – inte färre.

Herr talman! Vi har bostadsbrist i Sverige. En stor grupp människor står helt utanför bostadsmarknaden. För att denna grupp ska kunna ta sig in på bostadsmarknaden behövs fler lägenheter med rimliga hyror, lägenheter där det inte krävs en fet plånbok eller för den delen rika föräldrar för att kunna köpa en andel i en bostadsrättsförening. Genom omvandlingen av hyresrätter har färre bostäder blivit tillgängliga för grupper med begränsade inkomster. För hyresbeståndet är det olyckligt, eftersom det totala utbudet blir dyrare. Nybyggda hyresrätter är nämligen – och kommer alltid att vara – dyrare än de befintliga.

När vi ombildar äldre hyresfastigheter för att bygga nya kommer därför medelhyrorna att stiga, och färre hyresrätter med lägre hyror kommer att vara tillgängliga. Det är olyckligt också för specifika områden. Vi tränger ut människor med lägre inkomster och skapar segregation. Men det är mångfald vi behöver för att kunna bygga framtidens hållbara samhälle.

Miljöpartiet väljer att värna de hyresrätter som finns i dag, för att fler ska få en bostad. Vi ser ingen anledning att göra det enklare att ombilda mer. Det politiska krutet borde läggas på att bygga fler nya bostäder.

För att skapa ett blandat bostadsbestånd tror vi på förtätning, att till exempel bygga radhus i ägd form i befintliga flerbostadshusområden eller varför inte flerbostadshus i de klassiska villamattornas rike. Med förtätning av redan i anspråktagen mark nyttjar vi också marken på bästa sätt. Med förtätning av befintliga områden skapar vi mångfald och motverkar segregation.

Mångfald är nyckeln till framtidens hållbara samhälle.

Med det sagt yrkar jag bifall till reservation 17.

(Applåder)

(forts. § 16)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

KrU6 Civila samhället

Punkt 1 (Det civila samhällets betydelse för demokratin)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

115 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 41 SD, 22 MP, 13 V

För res. 1: 72 M, 17 C, 14 L, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 8 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 2 (Det civila samhällets ställning)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

260 för utskottet

12 för res. 3

18 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 42 SD, 22 MP, 14 V, 13 L

För res. 3: 12 KD

Avstod: 17 C, 1 L

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 7 (Civilsamhällets betydelse för integration)

1. utskottet

2. res. 10 (C)

Votering:

200 för utskottet

17 för res. 10

72 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP, 13 V, 14 L, 12 KD

För res. 10: 17 C

Avstod: 72 M

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 8 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 9 (Volontärernas betydelse för samhället)

1. utskottet

2. res. 11 (M)

Votering:

218 för utskottet

72 för res. 11

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res. 11: 72 M

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 15 (Idrottens del i folkhälsan, med bl.a. tillgång till spontanidrottsplatser)

1. utskottet

2. res. 14 (M)

Votering:

218 för utskottet

71 för res. 14

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res. 14: 71 M

Frånvarande: 16 S, 13 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 25 (Nordiskt friluftslivsår)

1. utskottet

2. res. 17 (SD)

Votering:

248 för utskottet

41 för res. 17

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res. 17: 41 SD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 27 (Regelskärpningar och indragna skattemedel för bl.a. religiösa samfund som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck)

1. utskottet

2. res. 18 (SD)

3. res. 19 (L)

Förberedande votering:

42 för res. 18

14 för res. 19

233 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 18.

Huvudvotering:
232 för utskottet
42 för res. 18
15 avstod
60 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 71 M, 21 MP, 17 C, 14 V, 12 KD
För res. 18: 42 SD
Avstod: 1 M, 14 L
Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Prot. 2015/16:85
23 mars

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU19 Mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesatser)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
Votering:
236 för utskottet
42 för res. 1
12 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 72 M, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L
För res. 1: 42 SD
Avstod: 12 KD
Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Översyn av mervärdesskattesystemet m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (C)
Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 4 (Mikroproduktion av förnybar el)

1. utskottet
2. res. 5 (KD)
Votering:
278 för utskottet
12 för res. 5
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 72 M, 42 SD, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L
För res. 5: 12 KD
Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU30 Amorteringskrav

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU40 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

248 för utskottet

42 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res.: 42 SD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

JuU14 Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU12 Tillsynsbestämmelser till följd av TSM-förordningen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU28 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknads funktion

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Exportstrategin

Punkt 2 (Vissa övergripande frågor om handels- och investeringsfrämjande)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

130 för utskottet

116 för res. 1

43 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 20 MP, 14 V

För res. 1: 72 M, 1 SD, 17 C, 14 L, 12 KD

Avstod: 1 S, 40 SD, 2 MP

Frånvarande: 16 S, 12 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Jabar Amin (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Certifiering och upphandling av regional och lokal exportrådgivning)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

175 för utskottet

115 för res. 3

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP, 14 V

För res. 3: 72 M, 17 C, 14 L, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 4 (Gränshinder)

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Votering:

276 för utskottet

14 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 42 SD, 22 MP, 17 C, 14 L, 12 KD

För res. 4: 14 V

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 5 (Kosmopoliter)

1. utskottet
2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

175 för utskottet

113 för res. 5

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP, 14 V

För res. 5: 70 M, 17 C, 14 L, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 14 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Margareta Cederfelt (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Prot. 2015/16:85

23 mars

Punkt 7 (Övrigt om handels- och investeringsfrämjande)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

3. res. 9 (KD)

Förberedande votering:

41 för res. 8

12 för res. 9

236 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

162 för utskottet

42 för res. 8

86 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 21 MP, 17 C, 14 V, 13 L

För res. 8: 42 SD

Avstod: 72 M, 1 MP, 1 L, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 9 (Kvalitetsmärkning inom besöksnäringen)

1. utskottet

2. res. 11 (M, C, V, L, KD)

Votering:

161 för utskottet

129 för res. 11

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 42 SD, 22 MP

För res. 11: 72 M, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU12 Politik för hållbart företagande

Punkt 2 (Övergripande om hållbart företagande)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

117 för res. 1

42 för res. 2

130 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Anna Vikström (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

133 för utskottet

115 för res. 1

42 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 22 MP, 14 V

För res. 1: 72 M, 17 C, 14 L, 12 KD

Avstod: 42 SD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Prot. 2015/16:85

23 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Yrkestrafik och taxi

Punkt 1 (Översyn av villkoren inom åkerinäringen)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

Kammaren antog med acklamation res. 1 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

159 för utskottet

114 för res. 1

15 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 41 SD, 22 MP

För res. 1: 72 M, 1 SD, 17 C, 12 L, 12 KD

Avstod: 1 S, 14 V

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 7 L, 4 KD, 1 -

Punkt 3 (Kontroller och tillsyn av åkerinäringen)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

246 för utskottet

42 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 20 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res. 3: 42 SD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Punkt 12 (Taxi och bussfiler)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)

Votering:

248 för utskottet

42 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 22 MP, 17 C, 14 V, 14 L, 12 KD

För res. 9: 42 SD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 6 SD, 3 MP, 5 C, 7 V, 5 L, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Hyresrätt m.m.

§ 16 (forts. från § 13) **Hyresrätt m.m.** (forts. CU14)

Anf. 113 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Emma Hult talar sig varm för hyresrätten och vikten av att vi får fler hyresrätter. Så långt är allt väl. Men det finns en ganska uppenbar fråga som jag måste ställa.

Om det nu är så: Varför har den miljöpartistiske bostadsministern lagt fram dubbelt så många förslag som gör det svårare att hyra ut en bostad som förslag som handlar om att få fler hyresrätter?

Jag tycker att det rimmar ganska dåligt. Jag skulle vilja höra Emma Hults förklaring till det.

Anf. 114 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag vill be Mats Green att förtydliga sig om vilka förslag han menar att bostadsministern har lagt fram som försvårar för hyresrätten.

Anf. 115 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Under de nästan två år som Mehmet Kaplan har varit bostadsminister har han presenterat tre förslag som har hanterat hyresrätter.

Ett av de förslagen handlade om att man skulle få bidrag om man byggde hyresrätter. Med lite god vilja kan vi säga att det är ett förslag för hyresrätter även om samtliga remissinstanser har avvisat förslaget. Det är ett förslag för hyresrätten. Men han har lagt fram dubbelt så många förslag som gör det svårare att hyra ut.

Man talar i och för sig väldigt välmenande om att man vill komma åt dåliga hyresvärdar. Återigen: Så långt är allt väl. Problemet är bara att man i mångt och mycket äger det problemet själv. Dåliga hyresvärdar återfinns tyvärr ganska ofta inom den ganska rika floran av allmännyttiga bostadsbolag. Men det gör det svårare att hyra ut. Sedan har man sagt att man vill minska möjligheterna kraftigt att hyra ut i andra hand.

Det är ett förslag för fler hyresrätter och två förslag för färre hyresrätter. Det rimmar väldigt dåligt med den ambition som regeringen säger sig ha att det ska bli fler hyresrätter. Jag vill ha en liten förklaring till detta och

gärna lite andra tankar och konkreta förslag från regeringen om hur man ska kunna få fram fler hyresrätter och i synnerhet fler förenklingar.

Återigen: Det är ett förslag om fler hyresrätter och två förslag som handlar om att göra det svårare att hyra och att göra det svårare att hyra ut. Det vill jag ha svar på, herr talman.

Anf. 116 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag tror aldrig att jag har varit så förvånad i talarstolen tidigare. En utredning som ska stärka hyresgästens ställning skulle försvåra att hyra ut bostäder. Jag vet inte riktigt vad det är du syftar på, Mats Green, eller var i direktivet det står. Jag har talat med utredaren. Jag tror inte att det handlar om att göra det svårare.

Du försöker säga att allmännyttan är vårt ansvar. Allmännyttan är de kommunala bostadsbolagen. Visserligen sitter Miljöpartiet och styr i fler kommuner än vad Moderaterna gör, och det är lite glädjande. Men jag tror att dina moderata kommunalråd och de som sitter i de olika kommunala bostadsbolagen har lika stort ansvar för det som mina kommunala politiker som sitter i de kommunala bostadsbolagen. Jag känner inte att jag eller Miljöpartiet är ansvariga för Sveriges alla kommunala allmännyttiga bostadsbolag.

Du anser att utredningen som ska stärka hyresgästens ställning kommer att ställa till problem. Det är intressant, och det får stå för dig. Jag håller inte med, och jag tror inte att utredaren eller regeringen gör det heller.

Du talade först om bidraget och sa att samtliga remissinstanser var emot. Det är intressant. Det är flera som ständigt efterfrågar det: När kommer det, och hur ska vi göra? Nu vill vi bygga på det sättet. Senast var jag i kontakt med Östersunds kommun, som gärna vill ha med det i sin budget och jobba in det. Jag tror inte att man ska vara så negativ.

Jag vill lägga till en sak, eftersom det finns lite talartid kvar. Mats Green stod tidigare, i replikskiftet med Lars Eriksson från Socialdemokraterna, och hävdade att vi inte har några förslag. Vi gör den största satsningen på 20 år. Om Mats Green inte tycker att det är en satsning och tror att det är regelförenklingar som bygger bostäder behöver nog Mats Green studera plan- och bygglagen lite bättre. Den reglerar hur man bygger, inte hur mycket som byggs.

Anf. 117 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Det blev en lång väntan på mitt anförande.

Jag kan citera Lars Eriksson lite grann. Han nämner den svenska modellen och regeringsformen och säger att det "åligger samhället" att skapa förutsättningar för bostäder. Jag har en enkel fråga till Lars: Hur bra går det för er?

Det har pratats mycket om rekordsatsning på subventioner. Regelverket för byggsubventionerna är inte färdigt än, så det är ännu ingen som vet vilka kriterier som gäller för att få ut dem. Jag träffade vd:n för ett allmännyttigt bostadsföretag i måndags. Jag skulle vilja referera honom fritt utan att nämna hans namn. Han sa: Byggsubventionerna räcker i bästa fall till en ordentlig taklagsfest.

Två komponenter menar jag är nödvändiga för att lösa bostadskrisen. Det behövs mer mark, och det behövs mer marknad. Då kommer bygandet igång. För att nya bostäder ska få effekt för dem som står utanför bostadsmarknaden i dag behövs det också en tredje sak: rörlighet. Centerpartiet vill få igång flyttkedjorna, så att fler lägenheter med låg hyra frigörs för nykomlingarna på bostadsmarknaden.

Det är känt att bristen på hyresrätter hindrar företag från att expandera, när personer med rätt kompetens för jobbet inte hittar bostad i tid. Mer än hälften av de snabbast växande företagen i Stockholmsområdet uppger att bristen på bostäder är deras största hot mot tillväxt.

Polisen uppger i en rapport att varannan bostad i Stockholm förmedlas svart. Där regleringar alltför länge fått råda växer en marknad fram vid sidan av, där kriminella utnyttjar människors utsatthet för sin egen vinnings skull. Det behövs verkliga incitament för att få igång produktionen av hyresrätter och stoppa svartmākleriet. Det behövs utsikter om en friare marknad inom överskådlig tid.

Bygg- och fastighetsbranschen behöver långsiktiga spelregler och klarhet om vartåt politiken är på väg. Det enda bidraget hittills är en utredning om att stärka hyresgästens ställning. Utredaren är Agneta Börjesson från Miljöpartiet. Man kan fråga sig på vilket sätt den utredningen skulle leda till att fler hyresrätter blir tillgängliga och på vilket sätt ett mer komplext förhållande mellan hyresgästen och fastighetsägaren leder till att fler vill bygga, äga och förvalta hyresrätter. Det pågår bostadssamtal, men ännu kan vi inte se på vilket sätt de kommer att bidra till att den dysfunktionella bostadsmarknad vi har förändras, så att de som i dag står utanför kommer in och så att de som fått jobb eller blivit antagna till en utbildning får tag i en lägenhet.

Herr talman! Centerpartiet vill inte införa marknadshyror genom ett enda politiskt beslut, men vi vill se en utveckling där det är tillgång och efterfrågan som sätter hyresnivåerna och där hyresgästernas makt och valfrihet stärks genom att fastighetsägare konkurrerar med varandra för att möta deras efterfrågan. Det kan komma att ta tid, och till dess att vi har de bostäder som behövs behöver förändringar på den vägen ske stegvis, med målet att vi inom loppet av 20 år har fått en fri marknad för hyresrätter, precis som vi redan har för andra upplåtelseformer. Då precis som nu finns ett besittningsskydd och ett skydd mot oskälig hyressättning och plötsliga omotiverade höjningar av hyran.

Jag ska nu redogöra för hur vi vill att detta ska gå till.

För det första vill vi införa en öppen hyresstatistik som underlättar jämförelser mellan hyror, förvaltningskvalitet, bostadsstandard och läge. Här finns det en gemensam reservation från oss i Alliansen, och den ställer jag mig såklart bakom.

För det andra vill vi låta nyproduktionshyror, så kallade presumtionshyror, påverka hyresnivån också för äldre hyresrätter i samma område. Med för stora skillnader mellan likvärdiga bostäder inom samma område minskar rörligheten. Steget in i bruksvärdessystemet blir för stort efter 10 eller 15 år, när presumtionshyran löper ut.

För det tredje vill vi förändra systemet med presumtionshyror. De är en nödlösning som måste finnas kvar, men vi ska veta att bara en tredjedel av de nya hyrorna sätts med stöd av dessa. Hyresgästföreningen bör inte, som i dag, kunna neka till att förhandla om presumtionshyror. När privata

fastighetsägare utestängs från förhandling måste de sätta hyran själva, med risk att den omprövas och blir olönsam. De här sakerna går Centerpartiet in på i sin reservation nr 5.

För det fjärde vill vi tillåta ägarlägenheter även i befintliga bestånd av hyres- och bostadsrätter, underlätta bosparande för unga och erbjuda möjlighet att ingå hyresavtal där man i efterhand kan betala av och köpa loss sin bostad, något som är vanligt i Frankrike. Här finns ett tillkännagivande till regeringen, som nämnts tidigare. Vi kan konstatera att regeringen med sitt stödparti Vänstern hellre ser en brist på bostäder än att människor ges möjlighet att äga sin bostad.

För det femte vill vi sedan införa ett system med fri avtalsrätt på nyproducerade hyresrätter, där parterna själva kan komma överens om avtalsvillkor och månadshyra. Dessa hyror ska sedan skälighetsprövas, som i dag, och höjningarna av hyror ska följa konsumentprisindex. Att sedan tillåta fri avtalsrätt gör att vi får fram en hyresrätt som ger hyresgästen ett verkligt inflytande och en möjlighet att forma lägenheten och avtalsvillkoren efter sina egna önskemål i samråd med bostadsföretaget.

För det sjätte vill vi behålla besittningsskyddet och skyddet mot plötsliga och omotiverade höjningar, stärka hyresgästens ställning genom egna till- och frånval och tillämpa individuell mätning av vatten, el och värme där det är ekonomiskt och tekniskt möjligt. Här har vi den andra alliansgemensamma reservation som jag ställer mig bakom.

Herr talman! Med stegvis införande av dessa reformer kan avtalsfrihet införas vid inflyttning i lediga lägenheter. Först därefter, när det råder full balans mellan tillgång och efterfrågan, kan det bli en fri hyressättning också för de befintliga och löpande hyreskontrakten genom en inträppning som kan ske under väldigt lång tid, fem till tio år om det skulle behövas.

Hyressättningen bygger i dag fortfarande på principen att alla ska ha rätt att bo i en hyresrätt, även i de mest attraktiva lägena. Det har lett till att vi på många håll har bruksvärdeshyror som är betydligt lägre än vad de boende är beredda att betala. Samtidigt råder en exceptionell bristsituation, där många ser hyresrätten som den enda lösningen. Det kan vara så, men i så fall i första hand för dem som har en god och stabil inkomst.

Vi vill se fler upplåtelseformer, ett stärkt ägande och bostadsinvesteringar i hela landet. Vi har haft en hyresreglering ända sedan andra världskriget. Centerpartiet har full respekt för att detta är svårt och att det tar tid att förändra sådana här saker. Vi vill gärna ha marknadshyror, men inte än på ett tag. En marknad uppstår nämligen när det råder balans mellan tillgång och efterfrågan.

Det behövs inte något beslut i riksdagen om att införa marknadshyror. Däremot behövs en insikt bland oss alla om att det är en väg vi behöver gå och att det är med en politik som pekar ut en sådan riktning som vi får verklig fart på byggandet av hyresrätter.

Herr talman! Betänkandet innehåller ett tillkännagivande om att regeringen måste återkomma till riksdagen med förslag som gör det möjligt att omvandla hyresrätter till ägarlägenheter. Vidare finns det ett tillkännagivande om att utreda ett hyrköpssystem för bostäder, där man kan börja sin bostadskarriär som hyresgäst och inom några år stå som ägare till bostaden. Man ska inte behöva flytta från det område där man trivs och har sitt

nätverk, sin släkt, barnens kompisar och skola, fotbollsklubben, församlingen och teaterföreningen bara för att man har bestämt sig för att man skulle vilja äga sin bostad.

Vi kan belägga att många människor vill bo i ett eget hus. Trä- och möbelföretagen uppger i egna undersökningar att sju av tio personer skulle vilja bo i småhus. Tänk på det! Det är olyckligt att inte fler som bor i hyresrätt i dag har möjlighet att förverkliga sina egentliga bodrömmar om att skaffa något eget. När man gör det betyder det om inte annat att den hyresrätt man sitter på blir tillgänglig för någon annan.

Jag yrkar bifall till reservation 5 och självklart till de alliansgemensamma reservationerna. Jag yrkar också bifall till förslaget i betänkandet i de delar där det finns en majoritet för ägarlägenheter och att utreda system för hyrköp.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis upprepa mitt budskap. Vi förespråkar inte ett politiskt beslut om att införa marknadshyror, men vi vill se en utveckling som leder till att det byggs fler hyresrätter. Det ska finnas en rörlighet som gör att den som vill ta sig in på bostadsmarknaden får en chans utan att behöva förlita sig på svartmäklare och kriminella. Den som snabbt behöver en bostad för att kunna tacka ja till ett anställningserbjudande ska kunna hyra en bostad i andra hand eller skriva avtal med en fastighetsägare om en indexreglerad hyra vid sidan av bruksvärdessystemet.

När det råder en balans mellan tillgång och efterfrågan, när hyresvärdar konkurrerar om hyresgästerna såväl i storstäderna som i mindre kommuner, kommer vi att finna att det inte längre finns ett behov av ett särskilt och obligatoriskt förhandlingssystem om bruksvärdeshyror, men det finns fortfarande ett starkt besittningsskydd och ett skydd mot plötsliga hyreshöjningar, trots, eller tack vare att hyrorna satts på en fri och oreglerad marknad.

Jag ser inte att detta kan ske över en natt. Det krävs en samsyn över blockgränserna, en insikt om att det finns problem och en vilja att diskutera i syfte att få fram reformer.

Jag vill med de orden önska talmannen och talmanskansliet en glad påsk. Jag ber civilutskottets närvarande handläggare – han är här – att framföra mina hälsningar, mitt tack och en tillönskan till alla om en skön ledighet.

(Applåder)

Anf. 118 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Ola Johansson har sett ljuset i tunneln. Om det är ett mötande tåg vet vi inte. Risken är helt uppenbar efter att ha lyssnat på detta anförande. Det var spännande i alla fall.

2015 års hyror är resultatet av den lägsta hyresökningen på länge. Hyran höjdes i snitt 0,6 procent 2015.

Hur hade det sett ut om var och en skulle förhandla sin egen hyra? Att förhandla kräver både kunskap och erfarenhet. Hyresgästföreningen är professionell förhandlare och sätter sina medlemmars intresse främst, det vill säga en så låg höjning av hyran som möjligt.

Jag blir lite orolig när jag läser att det är denna del av den svenska modellen på bostadsmarknaden som Centerpartiet går till angrepp mot. Om man talar med några av de större privata hyresförvaltarna i Stockholm

ser de en möjlighet att ta ut ökningar på marknadshyrorna på 1,7–3,7 procent. Det är något helt annat än de 0,6 procent man ser nu.

Jag funderar över varför det är så att det jämt är organisationsrätten som angrips när Alliansen ger sig på dessa frågor. Under förra mandatperioden var det fackföreningsrörelsen. Nu är det fackföreningsrörelsen på bostadsmarknaden.

Varför ger sig Centerpartiet och delar av Alliansen på Hyresgästföreningen?

Anf. 119 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Lars Eriksson finner mitt anförande spännande. Det tyder på att han har lyssnat på det.

Läget i dag är att det för 60 000 lägenheter inte finns avtal om nya hyror därför att förhandlingarna har strandat. Det borde skicka signaler till Lars Eriksson om att någonting inte fungerar.

Det stämmer att Hyresgästföreningen har åtagandet. Man tar också bra betalt av hyresgästerna genom förhandlingsavgiften. Den drabbar alla. Icke medlemmar såväl som medlemmar i Hyresgästföreningen får betala för förhandlingsarbetet.

Hyresgästföreningen befinner sig i ett konstant överläge, där den enda möjligheten som motparten har är att stranda förhandlingen eftersom det inte finns en medlande part som kan gripa in när förhandlingarna går i stå. Hyresgästföreningen har utöver detta möjlighet att säga nej till att förhandla presumtionshyror och tvinga fastighetsägaren att själv sätta hyror eller ingå i bruksvärdessystemet. Då är det något i systemet som inte fungerar.

Det gläder mig att det finns en nyfikenhet hos Lars Eriksson. Man kan ha synpunkter på regeringens beslut att tillsätta en professionell medlare för att samtala med parterna i syfte att få fram förslag på hur parterna tycker att förhandlingssystemet kan reformeras. Det är alltid en början.

Det jag efterlyser i mitt anförande är mer än det. Det är en politisk vilja att inse vart systemet är på väg och ha egna åsikter om hur man vill göra för att reformera systemet.

Jag har pekat ut en väg. Den är lång, och det finns ett ljus i tunneln. Jag lovar! Det är inte det mötande tåget. Det är en tillgång till bostäder som möter oss.

Anf. 120 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är en del av en rörelse som är nyfiken och lyssnande. Jag är intresserad av vad andra tycker. Det är ett skäl till att regeringen har gått denna väg för att få fram en förhandlingsperson som tillsammans med parterna på bostadsmarknaden ska se över vad som kan göras mer för att underlätta processen.

Jag är förvånad över att allianspartierna hela tiden angriper organisationsrätten. Förra mandatperioden var det fackföreningsrörelsen, vilket var skälet till att det blev dyrare att vara ansluten. De som hade störst skäl att vara anslutna nödgades att lämna fackföreningarna.

Hyresgästföreningen försvagas, vars skäl och ändamål är att leverera så låga hyror som möjligt och att utveckla hyresrätten. Det blev 0,6 procent förra året. Marknaden säger 1,7–3,7 procent. Finns det inget positivt i att

Hyresgästföreningen lyckas med detta? På vilket sätt håller ett sådant system som Ola Johansson förespråkar? På vilket sätt gör det att Sverige bättre håller ihop och utvecklas?

Jag tycker att Centerpartiet har hittat sin valaffisch för nästa val: Gärna marknadshyror! Jag rekommenderar er att tapetsera våra städer med den affischen. Det blir en fantastisk framgång. Jag tror att väljarna verkligen skriker: Gärna marknadshyror! Jag har inte här i kammaren hört något parti uttrycka sig på det viset. Det är lite symtomatiskt att det är Centerpartiet som gör så. Först medverkar man till att angripa fackföreningsrörelsen. Nu angriper man hyresgäströrelsen. Man gör det med parollen: Gärna marknadshyror! Det blir en spännande valkampanj framför oss. Jag önskar er all lycka.

(Applåder)

Anf. 121 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag förstår att Lars Eriksson använder sig av Hyresgästföreningen som sitt enda tillhugge i debatten. Hade det inte varit en bättre taktik att använda sig av de människor som i dag står utan bostad?

I själva verket tappar Hyresgästföreningen medlemmar. Man tappar medlemmar därför att människor inte vill vara med i den sortens föreningar, trots att de är en bra idé. Jag har själv varit fackligt aktiv, och jag vet att det är värdefullt att vara solidarisk och ställa upp i de organisationer som arbetar för ens bästa. Men man tappar medlemmar på grund av att hyresrätter omvandlas till bostadsrätter.

Byggföretagen vill inte investera i hyresrätter. Vi får inte fram hyresrätter. Hyresrätten är grunden för den typen av förening som Lars Eriksson pläderar för. Men systemet har inlåsnings effekter. Det finns en bristande investeringsvilja i hyresrätter, i renoveringar och så vidare. Det gör att hyresrätten dör sotdöden, och med den dör också Hyresgästföreningen.

Om Lars Eriksson värnar om Hyresgästföreningen i debatten borde han tänka på det som gör Hyresgästföreningen stark, nämligen att det finns hyresrätter.

Jag förstår att Lars Eriksson ändå inte har lyssnat på mig fullt ut. Han klistrar valaffischer som framför just det budskapet som jag i mitt anförande försökte nyansera. Vi behöver inte fatta några politiska beslut om en utveckling som vi kan åstadkomma tillsammans genom att främja en utveckling där människor själva kan komma överens om avtalsvillkoren i nyproducerade bostäder, där det finns en öppen och transparent hyresstatistik, med en översyn av systemet med presumtionshyror där nivåerna utjämnas mellan de olika avtalsformerna med mera.

Det skulle vara intressant att veta vad Lars Eriksson har för förväntningar på den medlare som har tillsatts.

Anf. 122 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 14 och 16.

Bostadspolitiken är en frihetsfråga – friheten att få flytta hemifrån, friheten att få flytta till jobbet eller programmet på universitetet man äntligen kommit in på, friheten att få flytta ifrån ett dåligt äktenskap.

De borgerliga partierna lämnade efter sig en bostadspolitik i totalt haveri. Trots en enorm befolkningsutveckling tog borgarna bort det tidigare

investeringsstödet. Bygandet störtök. Hyresrättsprojekt som redan var igångsatta ställdes in när investeringsstödet inte längre fanns. Moderaterna i Stockholm slumpade bort stora delar av allmännyttan, och enorma ombildningar tog fart. Attefallshusen som skulle rädda oss ur bostadsbristen var ett totalt fiasko. Personalen på plankontoren blev belastad med mer och mer administration när den dåvarande alliansregeringen skulle ändra i regelverken.

Jag sitter inte i regeringen, men jag ser att man ska ha respekt för att det knappast var ett dukat bord den kom till.

Stora reformer krävs för att komma till rätta med detta. Vi kan konstatera att det inte innebär mer av samma medicin, utan nya idéer måste lyftas fram. Det är ju som Albert Einstein sa: Galenskap är att göra samma sak om och om igen och förvänta sig olika resultat.

Det bekymrar mig därför att vi återigen har fått höra de gamla tongångarna från de borgerliga partierna i bostadsdebatten.

I dag har vi fått höra från Moderaterna att det har blivit alldeles för billigt att hyra i andra hand. Det måste bli dyrare. De tycker att det är bra att en olagligt hög andrahandshyra inte kan krävas tillbaka av hyresgästen i efterhand. De vill inte skydda hyresgästen från att bli utsparkad från sin lägenhet om hon påpekar att hyran är högre än vad den får vara enligt lag. Moderaterna tycker att skyddet är för starkt. De utan kontakter, pengar och bra könummer ska betala ännu högre hyra till sina ofta betydligt rikare hyresvärdar. En etta i andra hand kan i dag kosta 10 000 kronor i månaden. Det tycker Moderaterna är för lite. Det ska kosta 12 000, 15 000 – kanske helst ännu mer.

Vi har även fått höra att Centerpartiet tycker att hyresvärdarna ska få sätta hyran helt själva. Det skulle innebära enorma hyreshöjningar. Det vore inte bara en katastrof för svensk ekonomi; det skulle innebära att 3 miljoner hyresgäster blir mycket fattigare. Det skulle slå hårt mot barnens uppväxtmiljö och mot människors frihet att välja i livet.

I min hemkommun Botkyrka skulle hyreshöjningarna säkert kunna bli uppåt 100 procent. Jag vill gärna att centerpartisterna går ut härifrån, tar den röda linjen till Fittja och berättar för de unga mödrarna och fäderna där att Centerpartiet nu har bestämt att deras hyra ska fördubblas.

I Fittja tjänar man i genomsnitt 15 000 kronor i månaden, så påminn dem gärna om att Centerpartiet dessutom vill sänka deras löner. Ni får väl flytta in några familjer till i den här trean om ni ska klara det, får Annie Lööf förklara.

Jag hoppas att Annie inte glömmer att tipsa familjen om att det inte längre är någon idé att kontakta hyresvärderna när kylan gått sönder eller elementet inte fungerar. En fastighetsägare som sätter hyran helt själv behöver inte lyssna på någon hyresgäst med klagomål på lägenheten, för den kan när som helst bli utbytt mot en annan hyresgäst i den långa kön.

Jag följer gärna med Ola Johansson ut efter dagens debatt.

Vi har i dagens debatt fått veta att de borgerliga partierna är överens om att det är ett problem att det inte byggs med tillräckligt låg standard, och då särskilt för den grupp som inte får pengarna att räcka till.

I Dagens Nyheter har vi även fått läsa att Anna Kinberg Batra tycker att vi ska börja dela kök och toalett med varandra även om vi inte längre är studenter. Många har undrat om tiomannautedass är nästa moderata bostadsutspel.

En marknadshyra för en etta, det är ungefär vad Liberalerna tycker att folk ska tjäna på ett heltidsjobb. Då vill jag upplysa om att en femtedel av Kommunalns medlemmar har svårt att planera sitt boende eftersom de inte har fast inkomst. Åtta av tio pensionerade kvinnor har en pension som är på fattigdomsgränsen.

Jag är själv medlem i Handelsanställdas förbund, som organiserar butiksbiträden. Den absoluta majoriteten av dem som jobbar inom detaljhandeln jobbar deltid. I Liberalernas Sverige blir inkomsterna för de här kvinnorna mellan 6 000 och 7 000 i månaden. Hur ska pengarna räcka till den höga marknadshyran, mat, busskort och barnens fritidsaktiviteter?

Hur ska det bli när någon av mina vänner som sköter frysdisker på Ica vill lämna sin man? De kommer aldrig att kunna lämna sina män med den ekonomi och de hyror som Liberalerna har slagit fast för dem. Men för Liberalerna har det ingen betydelse. Mina vänner som sitter i kassan ska inte längre kunna försörja sig själva, ha makten över sina egna liv eller välja att gå ifrån den man som behandlar dem illa eller som de har slutat älska. Liberalerna vill ta ifrån oss kvinnor makten att bestämma över våra egna liv. Det är en liberalism jag gärna lever utan.

Allt detta samtidigt som hyresvärdarna i Sverige i dag gör den högsta vinst de någonsin gjort.

Herr talman! Låt oss då tala om verkligheten. Många hyresrätter står inför eller genomgår nu renoveringar. Det är i grunden väldigt bra och viktigt att vi har en hög bostadsstandard för alla. Därför gör regeringen och Vänsterpartiet i budgeten en särskild satsning på upprustning av hyresrätter.

Men det är också viktigt att hyrorna inte blir för höga. Hyresgästen ska inte behöva betala för hyresvärdens årtal av dåligt underhåll eller för en renovering som inte håller måttet. I dag behöver en av fem flytta ifrån sitt hem vid en större renovering därför att hyresvärden tar ut en för stor hyreshöjning. Dessa renoveringar riskerar att kraftigt försämra människors trygghet i livet. Att få en plötslig hyreshöjning på flera tusenlappar är det få som klarar av.

Det är därför viktigt att den utredning som nu är tillsatt om ökat inflytande för hyresgästerna vid ombyggnation tittar på hur hyresgästerna kan få större makt i sådana här situationer.

Vänsterpartiet vill också stärka skyddet mot kraftiga hyreshöjningar och förtydliga besittningsskyddet och den skyddsregel som i dag finns i lagstiftningen men som inte används när det handlar om standardförbättrande åtgärder.

Det byggs fler hyresrätter i Sverige i dag än det byggs bostadsrätter. Det är bra. Det är framför allt hyresfastigheter vi behöver bygga framöver.

Fördelarna med hyresrätten är flera. Hyresgästen behöver inte ha eget kapital eller föräldrar med sparkapital. Hyresrätten möjliggör en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Den håller nere den privata skuldsättningen. En professionell hyresvärd sköter fastighetsförvaltningen på ett förhoppningsvis bra och rationellt sätt. Hyresrätten kan förmedlas på ett sätt som motverkar segregation – till skillnad från bostadsrätten och villan, där det är tjockleken på plånboken som avgör.

För att hyresrätten ska fortsätta vara en långsiktig boendeform för en stor del av befolkningen ser vi ett behov av att stärka finansieringen av byggandet. Den finansiering vi har i dag missgynnar hyresrätten.

Vi vill se till att staten tar över delar av risken för hyresrättens finansiering genom att erbjuda toplån som ersätter större delen av det kapital som den privata eller allmännyttiga investeraren själv behöver gå in med. På så sätt kan många fler, även de ekonomiskt svagare byggarna, komma in på marknaden och bygga. Om staten inte gör detta finns det redan i dag en tydlig gräns för hur mycket vi kan bygga. För statens del handlar det om att låna till rekordlåg ränta. Ska vi få fram 80 000 hem per år är detta helt nödvändigt. Vänsterpartiets förslag skulle innebära 50 000 nya hyresrätter per år.

Bostadsbristen har flera orsaker utöver finansieringen. Vi har en hel del byggbar mark i våra kommuner som inte bebyggs tillräckligt fort. Bara i drygt 50 svenska kommuner finns i dag närmare 200 000 bostäder i färdiga detaljplaner. Att börja med att titta på varför så mycket mark som redan finns inte bebyggs menar jag är en viktig fråga för att komma upp i volymer i byggandet. Om kommunerna har svårigheter med att bära anläggnings- och investeringskostnader behöver vi titta på det.

Vi behöver också titta på hur kommunerna lättare ska kunna ta tillbaka mark som inte bebyggs och sätta hårdare press på byggherrar som håller tillbaka produktionen enbart för att invänta högre bostadspriser. Hamstring av mark i spekulationssyfte måste motverkas.

Vi ser att mark som tilldelas hyresrättsprojekt bebyggs snabbare, och hyresrätten är en upplåtelseform som alla människor har tillgång till. Vi vill därför belöna kommuner som planlägger mark för hyresrättsbyggande. För att kommunen också ska kunna ta sitt bostadsförsörjningsansvar och säkerställa att man löser boendefrågan för alla invånare måste kommunen kunna föreskriva en viss upplåtelseform i detaljplanen.

Herr talman! De ombildningar vi har sett från hyresrätt till bostadsrätt har kraftigt minskat möjligheterna att få en hyresrätt i dag. Sedan år 2000 har 160 000 hyresrätter runt om i landet ombildats till bostadsrätter. Det är en utveckling som skadar Sverige.

Vänsterpartiet föreslår därför att rättssäkerheten vid ombildningar ska öka och att länsstyrelsen ska få möjlighet att stoppa ombildningar som innebär försäljning till ett pris som ligger under marknadsvärdet eller om det är brist på hyresrätter på den aktuella bostadsmarknaden. Vi behöver i dag fler hyresrätter, inte färre.

Jag ska också säga några saker om fastighetsförvaltningen. Vi tycker att det är viktigt att hyresgästerna bor bra och får ett underhåll som de har rätt till. Den omfattande utförsäljningen av allmännyttan till värdar med kortsiktiga intressen, många gånger riskkapitalbolag, har gjort det allt viktigare att ge hyresgästen kraftfulla verktyg i det fall underhållet inte fungerar.

Därför är det bra att en utredning nu är tillsatt för att titta på återinförandet av förvärvslagen. Kommunen bör kunna förhandspröva om en köpare av ett hyreshus är lämplig. Vi behöver få en effektivare tvångsförvaltning av misskötta fastigheter, och det behöver bli mycket lättare för en hyresgäst att få tillbaka på hyran om hyresvärden missköter sig. Det är viktigt att hyresvärdarna i Sverige är seriösa och långsiktiga förvaltare.

Med detta vill jag tacka för mig och önska glad påsk.

Anf. 123 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Nu har vi hört Nooshi Dadgostar tala i nästan elva minuter. Under de elva minuterna har hon inte kommit med ett enda eget förslag från Vänsterpartiet när det gäller vad man ska göra för att få ett ökat byggande i Sverige. Det enda vi fick höra från Nooshi Dadgostar handlade om att hindra, stoppa och förbjuda.

Det är lite svårt att debattera när de frågor man skulle ställa till andra partier blir lite för fundamentala för att man ska våga ställa dem. Jag har dock roat mig med att gå igenom Vänsterpartiets bostadspolitiska motio- ner de senaste fem åren. Där har jag inte kunnat hitta ett enda eget förslag som handlar om att man ska få fler bostäder i Sverige. Det är ganska an- märkningsvärt.

Ibland tror jag att vi lever i parallella universum. Vi har bostadsbrist i Sverige.

Jag skulle vilja att Nooshi Dadgostar räknar upp de positiva, aktiva förslag för fler bostäder som Vänsterpartiet har lagt fram i Sveriges riksdag de gångna fem åren. Det borde vara ganska lätt, för om man hade varit som övriga partier hade man haft ganska mycket att välja mellan.

Att tala i elva minuter om bostadspolitik utan att komma med ett enda eget förslag om hur vi ska kunna få fler bostäder i Sverige är ganska an- märkningsvärt för en bostadspolitisk talesperson. Jag ska göra det lätt för Nooshi Dadgostar: Nämn fem vänsterförslag för fler bostäder i Sverige som inte innehåller orden ”hindra” eller ”stoppa”!

Anf. 124 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Tack, Mats Green, för frågan! Det är tråkigt att de borgerliga partierna, om nu Mats Green får representera alla, aldrig hör när man talar om de lösningar som finns, såvida de inte stavas försämringar för hyresgästerna eller marknadshyror. Det är ju bara då Mats Green hör vad jag säger.

Det finns en rad förslag som jag tog upp i mitt anförande. Jag ska upp- repa de förslag jag hade.

Vänsterpartiet tycker att staten behöver gå in och ta en del av den fi- nansiella risken för hyresrättsbyggandet. Hyresrättsfinansieringen är i dag missgynnande i förhållande till bostadsrätts- och villabyggande. Därför tycker vi att det vore något att lägga i händerna på de lite svagare byggare som inte har ett så stort eget kapital som krävs för att sätta igång ett projekt. Det skulle till exempel gynna en stor del av allmännyttan, vilket vore bra.

Vi ser i dag att vi har en hel del byggbar och helt byggklar mark ute i kommunerna som inte bebyggs. Vi ser att det finns ett antal stora bolag som ligger på marken för att invänta höjda bostadspriser. De så att säga hamstrar marken i stället för att bygga på den. Där vill vi att kommunerna ska kunna ta tillbaka marken och bygga på den direkt.

Vi vill också belöna de kommuner som arbetar med att ge mark till hyresrättsbyggande. Det är ju hyresrätten vi talar om i dag, Mats Green. Det stora bostadspaket som vi nu levererar och som är det största på 20 år kommer också att gynna hyresrättsbyggandet.

Vi vill också göra regelförenklingar i lagen om allmännyttan för att se till att de allmännyttiga bolagen kan få större möjligheter att bygga.

Prot. 2015/16:85
23 mars

Hyresrätt m.m.

Anf. 125 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Detta var inget svar över huvud taget!

Nooshi Dadgostar talar om regelförenklingar. Då är det märkligt att Vänstern över huvud taget inte har lagt fram något förslag i den här församlingen om regelförenklingar.

Det som man kallar den största bostadspolitiska satsningen på 20 år innebär att man tar pengar från unga anställda och ger dem till bostadsbolag. Det är bidrag som ingen vill ha.

Nooshi Dadgostar nämnde i sitt anförande att vinsterna hos hyresvärdarna är alltför stora. Det är ganska egendomligt att Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet just därför vill putta in ett antal miljarder ytterligare i dessa bolag. Jag skulle vilja höra Nooshi Dadgostar utveckla detta.

Återigen: Vänsterpartiet har alltså inte kommit med ett enda förslag för fler bostäder i Sverige. Det duger inte om man är bostadspolitisk talesperson. Vad har Nooshi Dadgostar för förslag om hur vi ska kunna förändra PBL? Vad har Nooshi Dadgostar för förslag vad gäller överklagandemöjligheter?

Jag skulle vilja få svar på alla de här frågorna. Jag kanske inte instämmer i Socialdemokraternas svar på allt detta, men de har ändå med lite god vilja svar på frågorna. Men Vänstern har ingenting. Man kan inte stå och bara polemisera. Ni är ett stödparti till regeringen. Alliansen sitter inte i regeringen.

Vad har Vänstern för ytterligare förslag och tankar för att man ska kunna öka byggandet i Sverige? Är bostadspaketet, där man alltså tar från unga anställda och ger till hyresvärdar, det enda som Vänstern har varit med och presterat under den här mandatperioden? Är detta allt man har rätt att förvänta sig av Vänsterpartiet?

Anf. 126 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att lyssna på Mats Green, som alltid ställer samma fråga. Vi har ju haft en hyresrättsdebatt i kammaren i dag. I den hade Moderaterna inte ett enda förslag för att öka byggandet av hyresrätter. De enda förslag som Mats Green yrkade bifall till gällde att minska antalet hyresrätter. Det är det som är de borgerliga partiernas förslag.

Man blir fundersam om det är detta som är er input i den här hyresrättsdebatten.

Om Mats Green hade gjort sig besväret att kanske läsa det betänkande som vi behandlar här i dag hade han sett att våra förslag om regelförenklingar för allmännyttan finns med bland det vi ska votera om efter dagens debatt. Vi vill göra regelförenklingar för att allmännyttan ska kunna bli en starkare motor för att bygga ute i kommunerna.

Jag har också nämnt statliga lån och markpolitik som gynnar byggande av hyresrätter, och jag kan nämna ännu mer om Mats Green är villig att lyssna. Vi vill se regionala riktlinjer för varje kommun, för vi ser att många av de kommuner som styrs av Mats Greens parti, till exempel i Stockholmsregionen, inte bygger tillräckligt många bostäder. Därför behöver vi lyfta upp den här frågan på regional nivå.

Mats Green undrar om investeringsstödet fungerar. Ja, senast vi hade det hade två av tre hyresrätter inte byggts utan stödet. Det märkte Mats Green, för när hans parti var i regeringsställning tog man bort investeringsstödet, och då störtök byggandet av hyresrätter. Det är inte ett särskilt svårt resonemang. Det Mats Greens parti vill göra är att ge pengar utan att ställa krav på bolagen. När vi ger pengar ställer vi krav på att bolagen också bygger. Det är skillnaden mellan vänster och höger i svensk politik.

Anf. 127 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 4. För tids vinande yrkar jag inte bifall till våra andra reservationer, men jag står självklart bakom dem.

Sveriges bostadsmarknad präglas av för lite bostäder och för lite marknad. Långtgående regleringar gör att det inte byggs tillräckligt, och köer och skatter gör att människor inte kan, inte vågar eller inte vill flytta mellan de fastigheter som redan finns.

Konsekvenserna av detta för varje enskild människa som drabbas är stora. Hyresmarknadens köer stänger ute dem utan socialt kapital och kontakter. Vi vet alla att varannan lägenhet som förmedlas i Stockholm är ett svartkontrakt. Bostadsrätternas priser stänger ute dem utan finansiellt kapital till en insats. Det är ofta samma individer som stängs ute från såväl hyresmarknaden som den ägda marknaden. Vänsterpartierna målar upp det som att det finns en konflikt mellan dessa, men jag tror att det handlar om en generell brist.

Dagens bostadsmarknad är sannolikt vårt främsta exempel på ett försök från politiken att reglera fram en rättvisa och jämlikhet som faktiskt har skapat social orättvisa och färre klassresor. Det är bara att åka ut till Rinkeby, Rosengård och Hjällbo.

Konsekvenserna för politiken och tillväxten är också svåra, men jag hör över huvud taget inget från vänsterpartierna i dessa frågor. Företag får svårare att växa, och konkurrenskraften i vår ekonomi försvagas. Senast i dag rapporterar medierna om att det tyska startup-företaget Cuponation som planerat att flytta till Stockholm har valt att stanna kvar i München. Det skulle bli för svårt för dem att hitta boende till sin personal i Sverige.

Att företag väljer att inte komma till Sverige och att människor inte kan flytta till jobben gör att åtminstone 15 000 människor i Sverige går arbetslösa som inte hade behövt göra det. För både den enskilda människans möjligheter och för hela Sveriges utveckling måste vi ställa detta till rätta, och det är vi politiker som har det ansvaret.

Vi vet varför vi står där vi står i dag. Alla fakta och all statistik från alla typer av institutioner finns tillgängliga på nätet. Boverket har bland annat påpekat att en ändamålsenlig planprocess behöver tas fram, att vi har EU:s tuffaste hyresreglering, att bruksvärdessystemet fungerar allt sämre på en överhettad marknad och att kostnaderna för att flytta och byta bostad sannolikt är de högsta i hela OECD.

Liberalerna ser en hel bostadsmarknad med utmaningar. Det är inte bara hyresmarknaden som har stora utmaningar. Vi måste därför ta ett helhetsgrepp.

Liberalerna välkomnar vi tillkännagivandet att ägarlägenheter till skillnad från i dag ska kunna bildas också i befintliga hyresrätter. Vi vill se att alla stadsdelar i alla delar av Sverige ska kunna ha olika typer av boendeformer, alltså hyresrätter i Askim och bostadsrätter i Angered.

Äganderätter skulle ge ökad valfrihet, inte minst i miljonprogramsområdena där det oftast saknas annat än hyresrätter att tillgå. Man ska kunna göra en boenderesa även i sitt eget område.

Men Liberalerna vill gå ännu längre; vi tycker inte att detta räcker. Det ska också vara möjligt att omvandla bostadsrätter och egnahem till äganderätter. Det är inte möjligt i dag och blir det inte heller med detta tillkännagivande. Därför har vi en reservation om det.

Vi ser också tydligt att regeringspartierna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna inte på något sätt har en politik som möter de utmaningar som vi har på den svenska bostadsmarknaden. Det är mycket snack om solidaritet och allas rätt till en bostad, men i praktiken försvarar de ett system som har lett till att 350 000 unga vuxna saknar eget boende. De försvarar ett system där 700 000 bostäder saknas och där man får köa längre för att få en hyresrätt än vad östtyskar behövde köa för att få en Trabantbil i Östtyskland.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna försvarar alltså detta system. Jag tycker att man har ett ansvar att våga förändra ett system som inte fungerar.

Vad leder detta till? Jo, till social segregation och utanförskap. Det är resultatet av den svenska modell som Socialdemokraterna försvarar. Jag förundras över att man är så ovillig att se verkligheten som den är.

Ingen av de åtgärder som Liberalerna lyfter fram kommer att göra samhället mer segregerat. Liberalerna tar utmaningen på allvar med kloka, nödvändiga och ibland svåra avvägningar. Vi vill, till skillnad från partierna jag nyss nämnde, se långsiktiga och genomgripande reformer för att lösa den svenska bostadskrisen.

Jag vill särskilt nämna fyra punkter.

För det första vill vi se fri hyressättning i nybyggnation. Den svenska hyresregleringen beskrivs av OECD som en av striktaste bland deras medlemsländer. Vi skiljer därmed också ut oss från våra nordiska grannländer. I Norge, Finland, Danmark och Island råder marknadshyror på delar av eller hela hyresmarknaden.

Jag kan garantera att det inte innebär den domedag som Nooshi Daggostar målar upp. Jag kan garantera att människor inte går runt hemlösa i Oslo, Köpenhamn, Helsingfors och Reykjavik. När Vänsterpartiet ropar varg är det hyckleri. Gör studiebesök i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors och se om människor är hemlösa där! Det är de inte. Däremot har de en bättre fungerande bostadsmarknad; det är lättare att få bostad där. Det är i praktiken hur lätt som helst att få en bostad i Oslo eller Köpenhamn.

Jag förstår inte motståndet mot detta när praktiken visar på det motsatta.

Kritiken mot den svenska hyresregleringen kommer från EU-kommissionen, OECD, IMF, Världsbanken och Finanspolitiska rådet. Alla dessa menar att dagens system inte fungerar.

Det är mot bakgrund av dessa expertuttalanden och inte Vänsterpartiets åsikter som vi föreslår fri hyressättning i nyproduktion genom att hyran

inom ramen för presumtionshyressystemet också kan avtalas fritt mellan hyresvärd och hyrestagare.

Nu kommer Nooshi Dadgostar troligtvis ta replik på mig och nämna rapporten som Ramböll tagit fram på uppdrag av Hyresgästföreningen. Problemet är att det som Nooshi Dadgostar alltid jämför med inte alls är det förslag som Liberalerna har lagt fram.

Vi vill se ett presumtionshyressystem som ska gälla alla utan en bortre tidsgräns. Det ska kombineras med ett starkt besittningsskydd och en förutsägbar indexreglering under hela perioden hyresgästen väljer att bo kvar. Detta skiljer sig avsevärt från de domedagsförslag som Nooshi Dadgostar målar upp.

Dessutom visar EU:s senaste undersökning att produktionen av hyresrätter skulle öka med 6 procent med Liberalernas förslag. Vårt förslag skulle alltså ge fler hyresrätter, kan jag meddela partierna till vänster.

För det andra vill vi se reformer inom bruksvärdessystemet för ökad rörlighet. Även inom det befintliga beståndet bör hyressättningen framöver i större utsträckning avspegla konsumenternas efterfrågan och individuella val. Inom bruksvärdessystemet behöver läge och till- och frånval få större genomslag så att hyresnivåerna närmare avspeglar utbud och efterfrågan.

Det är ingen som flyttar för att de vill ha parkettgolv. Det är läget och kollektivtrafiken som är avgörande. En person som växer upp i Angered eller i Biskopsgården har inte samma trygghet, skolresultat, utemiljö, tillgång till service och tjänster som en person som bor i Majorna eller Askim. Det går knappast att försvara att hyrorna i Angered är lika höga som de i Majorna. Det går inte att försvara att hyrorna i Biskopsgården är lika höga som de i Askim. Det är helt orimligt. I framtiden måste hyrorna avspegla efterfrågan mycket bättre.

För det tredje vill vi se bättre möjlighet till andrahandsuthyrning. Det finns inget parti i Sveriges riksdag som på riktigt tror att vi kommer att lyckas bygga 700 000 lägenheter fram till 2025. Vi måste därför utnyttja det befintliga beståndet bättre. Johan Löfstrand, som är Socialdemokraternas bostadspolitiska talesperson, har själv erkänt det i ett samtal med Bostadsrätterna där jag var med.

Liberalerna vill därför se en friare hyressättning vid uthyrning av villor, bostadsrätter och ägarlägenheter. Sedan 2013 råder friare regler, och det har lett till fler utannonserade andrahandsboenden i ägda boenden.

Vi föreslår nu ett ytterligare steg med en friare hyressättning vid uthyrning av villor, bostadsrätter och ägarlägenheter genom en generösare beräkning av skälig hyra. Vi anser också att taket för skattefria hyresinkomster ska höjas så att fler vågar redovisa vitt.

För det fjärde vill vi ha en hyresstatistik i Sverige. Hyresgästernas makt som konsumenter måste stärkas. Kunskap ger makt, och kunskap om priset för att hyra en bostad är särskilt viktig eftersom boendekostnaderna utgör en stor del av ett hushålls utgifter. Det är därför av väsentlig betydelse att tillförlitlig information finns att tillgå. Vi anser därför att den offentliga hyresstatistiken ska utvecklas så att man kan ha ett transparent system.

I våra reservationer nämns mycket annat som vi skulle vilja ändra på, men jag väljer att sluta här.

(Applåder)

Anf. 128 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Robert Hannah för anförandet.

Uppenbarligen är det inte bara Centerpartiet som har sett ljuset och kommer och berättar som sin katalog. Nu har även Liberalerna sällat sig till dem.

Jag måste säga att de besked som i dag kommer från allianspartierna – gärna marknadshyror – är intressanta. Robert Hannah och jag delar en farhåga, och det är att det sker för lite klassresor i Sverige. Det kan jag hålla med Robert Hannah om. Men jag förstår inte på vilket sätt det kommer att ske fler klassresor i Sverige när man med ena handen ska försämra villkoren på arbetsmarknaden för unga och nyanlända och med den andra driva på för friare hyressättning och marknadshyror.

Gärna marknadshyror, skrek Centerpartiet till och med ut här tidigare. Det får man väl ändå tolka som att ni har pratat om detta. Jag förstår inte på vilket sätt det blir ett Sverige som håller ihop mer och där man får fler klassresor om man drar isär och ökar skillnaderna mellan dem som har och dem som inte har i stället för att försöka bygga ett Sverige som håller ihop. Det skulle vara intressant att höra hur Robert Hannah resonerar kring detta.

Jag förstår faktiskt inte hur Liberalerna resonerar när det gäller marknadshyror. Robert Hannah står här och säger inte det är något farligt, påhejad av tankesmedjor och ledarsidor på den nyliberala sidan.

Anf. 129 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Lars Eriksson, för att du väljer att ställa frågor.

Liberalernas politik utgår inte från liberala tankesmedjor utan från EU, IMF, Finanspolitiska rådet, OECD och många andra som bestämt hävdar att vi behöver reformer. Vi har den striktaste hyresregleringen i hela EU. Vad är resultatet? Jo, 700 000 bostäder saknas, 350 000 unga vuxna saknar egen bostad och det tar minst åtta år att få en hyreslägenhet här i Stockholm. Vi har över ½ miljon människor i Stockholms bostadskö. Jag förstår inte vad som mer ska krävas för att ni socialdemokrater ska förstå att den modell som ni försvarar är totalt misslyckad.

Jag vill också säga att alla som påstår sig stå upp för en solidarisk flyktingpolitik som seriöst parti måste backa upp det med en vettig och verklighetsbaserad bostads-, arbetsmarknads- och integrationspolitik. Ni vill inte ens ha någon integrationspolitik. Ni vågar inte ens erkänna att det behövs.

Vi har både en bostadskris och en stor migrationsutmaning i Sverige i dag. Den politik som vi redan har och som vi för i dag kommer att leda till större utanförskap. För var kommer dessa människor att hamna om vi inte öppnar upp våra system? Jo, de kommer att hamna i Gårdsten, som redan haft en 33-procentig befolkningsökning på 15 år utan att det har hänt någonting.

Man måste ha reformer som backar upp de ambitioner man har i till exempel migrationspolitiken. Jag är helt övertygad om att vi utan de reformer som Liberalerna förslår kommer att ha Paris förorter i Stockholm, Göteborg och Malmö snart. Klassresorna där kommer att avstanna direkt. Det har de redan gjort i dag. Människor väljer att flytta. Så fort man får en bättre inkomst lämnar man Biskopsgården. Varför då? Jo, för det finns ingen möjlighet att äga sin egen bostad.

Vi anser att det ska finnas alla typer av boendeformer i alla delar av städerna. Det är helt avgörande för att vi ska minska segregationen, för att det ska bli bättre och för att man ska kunna göra klassresor. Vi måste lyssna på dem som vet bäst. Jag lyssnar mer på EU-kommissionen, OECD, IMF, Världsbanken och Finanspolitiska rådet än på Hyresgästföreningen eller fastighetsägarna.

Anf. 130 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Robert Hannah, för svaret på frågan!

När man lyssnar på Robert Hannah kan man fundera på om Liberalerna någonsin ingick i den borgerliga regeringen under de sista åtta åren. Det låter som att ingenting har hänt någonsin i Sverige förrän nu när den ny-uppväckta idén om marknadshyror ska lanseras med buller och bång.

Robert Hannah säger att så fort folk får en möjlighet att lämna Biskopsgården så gör de det. Jaha, så om man inför marknadshyror blir alla kvar. På vilket sätt, kan man fundera på, kommer marknadshyror att ge billigare hyror? Kommer folk att få det? Nej, alla kommer snarare att få högre hyror i snitt.

Jag redovisade tidigare här vad en av Stockholms största privata fastighetsförvaltare säger, nämligen att marknadsläget i stora delar av Stockholm handlar om att de skulle kunna höja med 1,7–3,7 procent. Hyresgästföreningens förhandlingar har gett hyreshöjningar på 0,6 procent. Det är klart att det gör skillnad om man har en stark och organiserad hyresgäst-rörelse i Sverige eller om man har marknadshyror fullt ut.

Du säger att då får vi ett Sverige som håller ihop. Då får vi skillnader som blir mindre, bara vi slipper det du beskriver som de hemska förorterna i Paris. De slipper vi om vi bara inför marknadshyror i Sverige. Då blir det ett gott liv att leva i de förorter som Robert Hannah har räknat upp här.

Man kan koppla det till den politik som Alliansen driver på arbetsmarknadsområdet. Den kan man verkligen undra över. Det gäller sämre förutsättningar, sämre löner och sämre rättigheter på arbetsmarknaden för unga och nyanlända kopplat till marknadshyror. Då blir det ett Sverige som håller ihop, beskriver Robert Hannah. Tillåt mig tveka om det och gratulera till att ni och Centern ska driva "Gärna marknadshyror" i valet som affisch.

Anf. 131 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Den problematik som Socialdemokraterna inte riktigt förstår är att det i dag tar i genomsnitt åtta till nio år för en nyanländ kvinna som kommit till Sverige att få jobb. I vårt förslag talar vi om en sänkt arbetsgivaravgift och en sänkt lön under fyra fem år. Det kostar egentligen ingenting om man tar med i beräkningen att er politik har lett till att i genomsnitt ingen får jobb på den tiden.

Låt oss fundera kring vilka utmaningar vi faktiskt står inför. Jag tror att det kan bli så att hyrorna i centrala Stockholm, Göteborg och Malmö höjs, men då är de kraftigt subventionerade för människor som inte behöver dessa subventioner. Människor som bor innerstäderna har redan bra löner.

Om det är något som vi liberaler tror på är det socialliberalism. Det innebär att vi ska hjälpa de människor som har utmaningar men inte subventionera människor som inte behöver det – allt från företagare till enskilda individer.

Vi har ett landsmötesbeslut om att vi ska utveckla bostadsbidragen. Vi behöver definitivt se över dem för att hjälpa de individer som behöver det, men vi vill inte föra en politik där man hjälper individer som inte behöver det eller subventionerar boenden där det inte behövs.

När det gäller den problematik som du stöter på tycker jag att Hyresgästföreningen är viktig. Jag tror att de kommer att vara viktiga framöver också. Om det är någon gång enskilda individer kommer att söka sig dit och efterfråga bra service är det med ett system där man förhandlar själv, för då kanske man kan anlita dem för att hjälpa till.

Socialdemokraterna skrämmer med vargen när det som vi i Liberalerna efterfrågar i praktiken inte är New York och London utan Oslo, Köpenhamn, Helsingfors och Reykjavik – städer med socialliberala hyresmarknadssystem där människor kan få en bostad och slipper stå i kö i åtta år, hyra i tredje hand eller köpa ett svartkontrakt.

Det vi efterfrågar är bland annat ett samhälle som håller ihop genom att man kan få en bostad. I dag är problematiken att man inte ens kan få en bostad. Var ska de nyanlända som kommer till Sverige bo? Ingen aning, för ni har inget svar på det.

Anf. 132 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Tack, Robert Hannah, för att du så utförligt kände dig träffad av Vänsterpartiets inlägg. Det var med all rätt.

Den hyressättningsmodell som Robert Hannah vill ha pekar mot Finland, Norge och så vidare. När man införde marknadshyror i Helsingfors höjdes hyrorna med 71 procent. Man fick en flyttkarusell utan dess like, vilket innebar att enormt stora bostadsytor stod helt tomma därför att ingen kunde efterfråga dem. I Norge har man en helt annan bostadsmodell där hyresrätter knappt finns. Jag vill att det ändå ska finnas en viss hederlighet i debatten här.

I Sverige har vi en helt annan bostadsmodell: den svenska modellen. Där har vi betydligt fler hyresrätter än vad man har i de länder som Robert Hannah pekade på. Vi har också världens högsta bostadsstandard – låt oss inte glömma det. Vi ska vara stolta över det sätt på vilket vi förhandlar om hyror.

Man ska veta att Robert Hannahs föregångare Nina Lundström var väldigt kritisk till de marknadshyror som Robert Hannah och Jan Björklund nu försöker baxa igenom. Det finns ett starkt motstånd inom Liberalerna mot ett system som innebär marknad för vissa hyresrätter och, precis som i alla andra länder som har marknadshyror, social housing för dem som inte kan efterfråga det.

Jag har en konkret fråga till dig, Robert Hannah. Det är bara en mycket enkel fråga: Hur analyserar Liberalerna det faktum att det i dag byggs fler hyresrätter än bostadsrätter?

Anf. 133 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Det är alltid fascinerande och kul att få diskutera med Vänsterpartiet. Vi har väldigt olika åsikter men starkt engagemang i de här frågorna.

Den problematik man möter när man diskuterar med Vänsterpartiet är att de utgår från att det svenska systemet fungerar, att allt är bra, att allt är frid och fröjd, när de försvarar den modell som vi har. Men i praktiken har

jag anmält Stockholms bostadskö till Guinness rekordbok. Varför? Jo, därför att det är världens längsta bostadskö. Fungerar den svenska bostadsmarknaden? Är inte Sverige segregerat? Är inte Göteborg en av Europas mest segregerade städer? Jo, det är det. Är det lätt för en ung person att få en lägenhet i Sverige i dag?

Det vi utgår från är de absoluta experterna på det här området och vad de pekar på. Det är OECD, IMF, Världsbanken och Finanspolitiska rådet. Alla pekar på att den svenska hyresregleringen är extremt problematisk och leder till en extrem prisökning på bostadsrätter. Ska man komma hit från till exempel Indien och jobba måste man i praktiken köpa en lägenhet fast man borde hyra.

Du frågar om fler hyresrätter än bostadsrätter. Det är jättebra. Ärligt talat: Det är inte politikerna som ska bestämma boendeform. Jag tycker att hyresrätten är flexibel. Den är lätt. Den är fullservice. Den är en extremt bra boendeform. Jag har bott i den boendeformen många gånger och trivs jättebra med den. Från Liberalernas sida har vi inga som helst problem med hyresrätter, bostadsrätter eller äganderätter. Vi liberaler vill någonsans att man ska ha så många val som möjligt.

Sedan vill jag poängtera något som Nina Lundström uppmärksammar ganska ofta när vi har debatter och diskussioner. Jag tycker att Nina Lundström är en fantastisk politiker. Frågan om hyresstatistik, depositioner, bostadsrättsregister, reformer av bruksvärdessystemet² som också innebär många saker är sådant som hon står bakom. Hon står inte bakom Vänsterpartiets politik. Men du har kanske fått den bilden, eftersom det finns en punkt som ni delar lika.

Jag välkomnar debatt inom Liberalerna. Men den är inte särskilt stark. Det är många fler på min sida. Vi har ett enat parti i frågan.

Anf. 134 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att jag inte får svar på frågan. När det gäller bostadsrätten är det den enskilde som sätter priset, så att säga – det är en fri prisbildning – medan hyresrätten har förhandlade hyror. Ändå är det hyresrätt som byggs. Du svarar inte på frågan, Robert Hannah.

Då undrar man: Vad är problemet? Det finns en problematik. Det var därför vi i Sverige ändrade, från att ha haft marknadshyror, som innebar en enorm social misär. Fastighetsvärdarna tjänade mer på att höja hyran än på att bygga nytt. Bygger man nytt minskar ju möjligheten att höja hyrorna.

Det är liksom en kortslutning i logiken för de liberala – det är problemet. Jag vet inte hur många i hans eget parti som håller med Robert Hannah. Men låt det vara, för Robert Hannah är talesperson.

På bostadsrättssidan har vi motsatt problematik. Man bygger inte därför att man vill pressa upp priserna hela tiden. Ser inte Robert Hannah den problematiken? Vad ska man göra när det blir mer lönsamt att inte bygga än att bygga? Hur vill Robert Hannah till exempel komma åt de byggherrar som i dag håller på marken och inte bygger därför att de väntar in högre priser? Det är precis samma sak som kommer att hända på hyresrättssidan.

Robert Hannah säger att det inte fungerar. Ni har haft bostadspolitiken i åtta år, sålt ut en massa hyresrätter och tagit bort alla investeringsstöd. Robert Hannah lyfte fram några länder. Kom ihåg att deras statliga investeringar på bostadssidan för att bygga bostäder är betydligt högre än dem

vi har i Sverige. I Sverige investerar vi från statens sida väldigt lite i bostadsbyggandet. Därför är också bostadspaketet mycket bra.

Prot. 2015/16:85
23 mars

Hyresrätt m.m.

Anf. 135 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är mycket underhållande att se Vänsterpartiet försvara subventionerna, av den enkla anledningen att husen redan står klara. De hus som har ansökt om de här bidragen är i princip klara. De bidragen behövdes inte. Husen finns där. Åk till Malmö, Göteborg och Stockholm och titta på dem! Bidragen behövdes verkligen inte.

Subventionerna slår bara ut systemet. Vi vill ha en fri marknad med fria regler. Precis som du säger: Byggarna behöver inte de här bidragen. De har ganska bra vinst. Problematiken ligger i hur vi politiker har format regler och system.

Från Liberalernas sidas har vi i över ett års tid sagt att vi är kritiska mot det system vi har varit med att bygga upp, när vi ser att resultatet leder till 700 000 saknade bostäder, 350 000 unga vuxna som inte har ett eget hem och extrem segregation i stora delar av Sverige. Det är utmaningar som vi måste ha svar på.

Ärligt talat: Det räcker inte att som Vänsterpartiet bara försvara ett system som inte fungerar. Man måste fråga sig själv ”Vad är det som är fel på systemet?” och inte bara göra systemet ännu större.

Jag förstår att Vänsterpartiet har svårt att inse att Liberalerna inte har något över huvud taget mot hyresrätter. Vi tycker att hyresrätter är jättebra. Liberalerna i Göteborg har föreslagit att vi ska bygga hyresrätter för 300 000 personer runt om i vårt miljonprogram, just för att öka utbudet av olika boendeformer där.

Hyresrätten är jättebra. Den siffra som Nooshi Dadgostar tar fram gäller antalet byggda hyresrätter, men om man också tar i beaktande att hyresrätter varje år omvandlas till bostadsrätter ser man att det var fler bostadsrätter än hyresrätter som tillkom förra året.

Vi har inga problem över huvud taget med hyresrätter. Vi ser inte att det pågår ett krig mellan hyresrätter och bostadsrätter, som ni gör. Vi anser att vi har stor kris på hela den svenska bostadsmarknaden och att vi behöver bygga 700 000 bostäder i alla olika boendeformer och särskilt mycket inom hyresrätt. Vi har inga problem med att säga att det är en stor utmaning och att vi behöver bygga de bostäderna.

Anf. 136 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag frågor om hyresrätten. Vi kan se att det finns förslag från utskottet om att ge fler alternativ till hyresrätten och bostadsrätten genom att underlätta för ägande och övergång till ägarlägenheter och införa ett hyrköpssystem så att man på så vis på sikt kan ta över den lägenhet som man är hyresgäst i.

Vi anser att man i stor skala behöver se över de bostadslån som finns. Det handlar om att titta på riktade bostadslån gentemot unga och avdragsgillt bostadssparande gentemot ungdomar och att se över bankens totala lån i stället för att alltid gå på individen. Man bör också fundera över om lånetaket kanske ska anpassas efter vilket pris det är på bostaden i stället för att ha som system att alltid ha 15 procent som lånekrav.

Det finns i dag stora problem med den finansiella stabiliteten. Om det blir en annalkande bostadsbubbla eller bara om utländska banker får känslan av att en bostadsbubbla är på gång blir det dyrare lån från utländska banker till de svenska, vilket såklart ökar räntan för bostadslånen i Sverige. Det är viktiga bitar att titta på för att skapa finansiell stabilitet i Sverige.

Samtidigt vet vi att det finns ett stort problem med svarta hyreskontrakt, vilket också försvårar flyttkedjan. Vi vet att vi står inför hyreshöjningar och höga hyror framöver, på grund av renovering av miljonprogram men också på grund av nyproduktion där hyrorna alltid blir högre än i gamla lägenheter.

Vi måste ställa oss frågorna: Vem bygger vi för? Vem ska bygga? Vi behöver bygga för många grupper, bland annat de unga som bor hemma och vill få en möjlighet att flytta hemifrån, de barnfamiljer som behöver en större bostad och alla dessa nyanlända som har kommit till Sverige genom åren men framför allt under 2015. Det är personer som har låga inkomster, om de ens har någon inkomst, vilket innebär att det i första hand är hyresrätter som är aktuella för dessa grupper.

Vilka ska då vara de som bygger dessa bostäder? I slutändan vilar det ett stort ansvar på kommunerna, att de blir byggare, med efterföljande ökning av försörjningsstödet för de människor som ska bo i lägenheterna men som i dag saknar en inkomst, med den höga arbetslöshet som vi är i.

Samtidigt hör vi från regeringen hur bostadsministern talar om att vi måste skapa bostäder med rimliga hyror och att det är det som efterfrågas av en stor grupp människor som behöver en bostad.

Vi ser att vi behöver bygga 700 000 bostäder de närmaste tio åren, vilket motsvarar 70 000 om året. Därtill har vi en migrationsprognos från Migrationsverket om 70 000–140 000 asylsökande till Sverige. Man talar om att det under femårsperiod kan komma upp till 1 miljon asylsökande.

Detta leder såklart till ett stort behov av att bygga bostäder och att det behöver ske snabbt. Samtidigt kan arbetsmarknaden inte i samma utsträckning leverera personer som kan bygga dessa bostäder. Det leder i slutändan till högre bostadspriser och högre hyror.

Jag sitter i bostadskrisens Sverige och lyssnar på hur debattörer talar om att införa marknadshyror i Sverige. Alla vet vad det leder till. Det leder till högre hyror. Vad leder det mer till? Möjligtvis kan man bygga fler bostäder, men det är få människor som klarar av att betala hyror för dessa bostäder i marknadshyrornas Sverige. Sverigedemokraterna tror inte att det är lösningen framöver.

Från och med den 1 mars tvingar regeringen kommunerna att ta emot flyktingar, oavsett om de har möjlighet till det eller inte. Det leder såklart till att det blir ett skriande behov av fler bostäder. Konsekvensen kommer förmodligen att bli många dyra modulbostäder. Vem ska betala detta? I slutändan blir det kommunerna och skattebetalarna som får stå för konsekvenserna av den migrationspolitik som regeringen för och som stöds av Vänsterpartiet och Alliansen.

För att lösa detta har man påbörjat bostadspolitiska samtal. Regeringen har bjudit in Vänsterpartiet och Alliansen till dessa samtal, medan Sverigedemokraterna i vanlig traditionell ordning hålls utanför.

Men det är dessa partier som har skapat det kaos med bostadsbrist som vi har i Sverige i dag. Från att vi hade en balans 2003 har vi en kris nu 2016. Det är kanske med all rätt dessa partier som ska föra en sådan diskussion, även om Sverigedemokraterna självklart hade velat vara med i dessa samtal.

Vi önskar er lycka till att lösa problemen med den situation som ni alla har varit med att skapa i Sverige.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill i detta läge passa på att komma med några inspel till de samtal som Sverigedemokraterna hålls utanför.

I första hand behövs det självklart en flyktingpaus innan vi över huvud taget på något sätt kan lösa bostadskrisen i Sverige.

Man behöver också se över lagen om eget boende som ger flyktingar möjlighet att bosätta sig där de vill om de ordnar eget boende. Det har lett till att vi i dag har knökfulla lägenheter i kommunerna.

Man behöver också över frågan om bostadslån, som jag nämnde tidigare. Man behöver öka konkurrensen mellan byggbolagen, som jag har nämnt flera gånger från den här talarstolen i tidigare debatter. Man behöver förbättra lånefinansieringen för byggbolag för att kunna öka konkurrensen och för att fler byggbolag ska kunna vara med och lägga anbud på byggprojekt.

Vi behöver ha en bostads- och infrastrukturberedning för att skapa en längre framförhållning för att möjliggöra att fler bostäder byggs. Det ska alltså vara en bostads- och infrastrukturberedning som berör fler än bara ett utskottsområden.

Detta är viktiga delar för att skapa framförhållning på bostadsmarknaden. Det är någonting som helt saknas i dag.

Att bygga bostäder tar i snitt sex år, och i storstäderna nio år. Det betyder att man inte kan ha en befolkning som ökar så snabbt. Det slår undan benen för all form av framförhållning på bostadsmarknaden. I stället lyfts förhastade förslag fram från alla håll och kanter för att kunna lösa den kris som man har försatt Sverige i.

Vi tror också att det behövs någon form av utredning för att möjliggöra för staten att vara med och stödja de universitets- och högskolekommuner som i dag behöver hjälp att ordna fram bostäder till våra studenter. För att arbetsmarknaden framöver inte ska förlora kompetens behöver fler utbildas på våra högskolor och universitet. Den möjligheten ska självklart finnas för andra människor än de som redan har en bostad i storstadsregionerna där högskolor och universitet finns i dag. Det är oerhört viktigt att hela Sverige kan leva och att hela Sverige kan få utbildade och kompetenta människor. Och det ska finnas möjligheter för de som inte bor i storstadsregionerna att ta sig till högskole- och universitetskommunerna för att skaffa sig en utbildning.

Herr talman! Med dessa ord har vi från Sverigedemokraterna gett våra inspel, och vi hoppas att de beaktas på något sätt.

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 137 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Att följa Sverigedemokraterna i civilutskottet kan liknas vid att ha ett parti som är lite grann som Arne Hegerfors som sportkommentator och som aldrig behöver ta något ansvar eller tycka någonting själv på riktigt. De kan bara kommentera allmänt.

Jag skulle vilja veta vilken hyreslagstiftning som Sverigedemokraterna vill ha. Vilket strandskydd vill ni ha? Hur vill ni förändra riksintressena? Vilket naturreservatssystem vill ni se? Vilken planlagstiftning önskar ni se? Vilka överklaganderegler ska vi ha? Vilka tillfälliga undantagsregler kan ni tänka er att ha i till exempel PBL? Vilken politik för ni för att få fram mer byggklar mark?

Man kan inte bara agera Arne Hegerfors och sitta och kommentera, utan man måste faktiskt också ha egna idéer och tankar om vilken politik man vill föra. Det är mycket retorik men lite i praktiken från er sida.

Anf. 138 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Robert Hannah för dessa frågor eller hur jag ska tolka det.

Det är intressant att Robert Hannah, trots att jag har stått så pass länge i talarstolen och talat, har ett behov av att få veta vad vi egentligen vill på det bostadspolitiska området.

I första hand står vi såklart inför en situation där vi behöver skapa bostäder i den bostadskris som vi har i Sverige. Vem har då skapat denna bostadskris? Ja, inte är det Sverigedemokraterna. Det är inte vi som känner ett behov av att snabbt förändra en massa regler för att få fram nya bostäder.

Jag tycker att man, innan man började tala om alla dessa förändringar, kanske skulle ha haft en framförhållning på bostadsmarknaden. Det har man inte haft.

Under 2015 har Sverige tagit emot över 160 000 asylsökande, samtidigt som det inte finns bostäder. Hur tänkte Liberalerna då i denna fråga? Hur tänkte ni när ni öppnade upp för denna möjlighet i Sverige med en hög arbetslöshet och utan bostäder för människor att bo i, i stället för att göra som Sverigedemokraterna har förespråkat så länge? Det handlar om att i första hand hjälpa till i närområdena för att skapa drägliga förhållanden där, i stället för att ta människor till Sverige som får bo i tältläger i den svenska kylan med dåliga förutsättningar där man inte har möjlighet att på ett bra sätt komma in i samhället och få ett jobb eller en bostad. Hur tänkte ni där när ni skapade det kaos som vi har i Sverige i dag?

Anf. 139 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Roger Hedlund bekräftar här bara min tes. Det är lite som när man ska välja en ny påve när ni ska bestämma vilken bostadspolitik ni ska ha. Det kommer en proposition från regeringen. Ni går in i någon kammar, sedan kommer ni ut. Det kommer ut rök, och då har ni bestämt vad ni tycker.

Ni har ingen bostadspolitik. Fortfarande är frågan: Hur tänker ni lösa bostadskrisen? Varför sitter ni ens i Sveriges riksdag om ni inte har några åsikter över huvud taget i bostadspolitiken? Varför sitter ni i Sveriges riksdag och inte säger någonting? Det blir lite som pingpong och ett lotteri när det gäller vad ni ska tycka i utskottet.

Jag tror att alla skulle gynnas av att veta vad Sverigedemokraterna faktiskt har för politik och hur ni vill lösa bostadskrisen. Det är inte ett ansvar som man har bara för att man har suttit i riksdagen tidigare. Sverigedemokraterna har suttit i riksdagen sedan 2010 och är också en del av den svenska demokratin. Då måste de också själva svara på vad de vill göra på alla politiska områden. Ni kan inte hela tiden bara säga att det ska vara ett flyktingstopp.

Jag kan informera dig om att den bostadsbrist vi har i Sverige inte beror på det antal asylsökande vi hade förra året, Roger Hedlund. Det var 350 000 unga svenskar som saknade eget boende innan detta hände i höstas. Att vi behöver 700 000 bostäder bygger på siffror utan migrationsströmmen.

Jag saknar fortfarande svar. Hur tänker ni lösa bostadsbristen? Man kan inte bara backa undan och säga att man inte har något ansvar eftersom man inte har suttit i riksdag eller regering tidigare. Ni har också ett ansvar för att föra fram en vettig och bra politik – eller i vart fall ha åsikter som inte är vettiga eller bra. Vi vet ingenting om vad ni vill när det gäller strandskydd, riksintressen, naturreservat eller planlagstiftningen. Hur ska ni få fram mer byggbar mark? Vad tycker ni om överklagandereglererna?

Vad vill ni göra? Vad tycker ni ens? Ni sitter i riksdagen av en anledning, hoppas jag, och ni *vill* väl någonting – eller?

Anf. 140 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Visst är det intressant att Robert Hannah står här och avkräver Sverigedemokraternas svar. Han klarar inte att svara på de frågor jag ställer, men han vill självklart ha svar på sina frågor. Det är väl en ganska klassisk retorik från en politiker som inte vill ta ansvar för den situation han har försatt Sverige i.

Vad har Alliansen och Liberalerna för förslag på området? Ja, man talar alltid och hela tiden om regelförenklingar. Vilka regelförenklingar ska skapa bostäder i den omfattning som krävs de kommande åren, det vill säga 70 000 om året? Anledningen till att omkring 50 000 bostäder i dag påbörjas varje år är snarare det ekonomiska läget och andra utvecklingar än att man har skapat bättre förhållanden för byggbolagen i Sverige.

Det viktiga här är att komma med konkreta förslag, inte att tala om regelförenklingar, marknadshyror och andra idéer man tror ska skapa lägenheter och bostäder. Vad skapar fria marknadshyror för bostäder egentligen? Det skapar bostäder för ytterst få människor. Men kommer alla andra, som kommer att drabbas av hyreshöjningar, att få en möjlighet att skaffa sig ett eget boende framöver? Jag tror inte det.

Sverigedemokraterna kom med ett par inspelsfrågor till era bostadspolitiska samtal, som ni väljer att inte bjuda in oss till. Eller det kanske var regeringen, ska jag säga, men jag kan ju tycka att man från Alliansens och Liberalernas sida borde stå upp och tycka att alla partier ska vara med i samtalen – i stället för att under ett kort replikskifte komma och avkräva Sverigedemokraternas svar på frågan vilka förändringar vi vill göra för att lösa det kaos Liberalerna och Alliansen i allra högsta grad har varit med och skapat under två mandatperioder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Konstitutionsutskottets utlåtande 2015/16:KU11
Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m. (KOM(2015) 315 och KOM(2015) 316) föredrogs.

Anf. 141 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! I konstitutionsutskottets utlåtande KU11 behandlar utskottet kommissionens årsrapporter för 2014. Dels handlar det om den tjuoandra rapporten om subsidiaritet och proportionalitet, som redogör för tillämpningen av desamma i EU:s lagstiftningsarbete. Det är den så kallade subsidiaritetsrapporten. Dels handlar det om den tionde rapporten om förbindelserna mellan Europeiska kommissionen och de nationella parlamenten, den så kallade förbindelserrapporten.

KU är enigt i detta utlåtande, men det är trots det viktigt att lyfta fram utlåtandet i kammaren. Jag skulle gärna vilja beröra vissa delar jag finner vara av särskilt intresse.

Beträffande förbindelserrapporten förstärktes förbindelserna mellan kommissionen och de nationella parlamenten när kommissionen 2006 lade fram det så kallade Barrosoiniativet, även kallat den politiska dialogen. Den syftar till att göra parlamenten mer delaktiga i EU-frågor. Rapporten innehåller bland annat en redovisning av vilka ämnen de nationella parlamenten fört fram till kommissionen i samband med den politiska dialogen. I rapporten noterar kommissionen under 2014 en betydande minskning av antalet yttranden och motiverade yttranden jämfört med föregående år. Minskningen motsvarar ungefär 19 procent. Denna minskning berodde dock främst på att färre initiativ lades fram under året på grund av bytet av kommission.

Det framgår även att 80 procent av yttrandena kom från de tio mest aktiva parlamenten, och där är Sveriges riksdag inräknad. Detta visar att aktiviteten inom den politiska dialogen är ojämnt fördelad mellan de nationella parlamentens kamrar. Jag anser det vara av vikt att utveckla det interparlamentariska informationsutbytet. Det skulle inte bara säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna utan även bidra till en jämnare fördelning av de nationella parlamentens deltagande inom ramen för den politiska dialogen. I dag finns det möjligheter till samverkan genom till exempel Cosac eller IPEX, men dessa forum har inte varit fullt tillräckliga för att uppnå ett meningsfullt informationsutbyte.

Liksom tidigare år handlade de nationella parlamentens politiska dialog med kommissionen främst om lagförslag. Kommissionen uppmuntrar de nationella parlamenten att medverka i den förberedande lagstiftningsfasen, antingen genom att svara på offentliga samråd eller genom att kommentera strategiska dokument som till exempel grönböcker. Hittills har dock ytterst få parlament lämnat synpunkter innan ett lagförslag har antagits.

Hur som helst ser konstitutionsutskottet positivt på att nationella parlament är med och behandlar och granskar unionsdokument som föregår lagstiftningsarbetet. Utskottets uppfattning är även att kommissionens beslut att inom ramen för Barrosoiniativet översända nya lagförslag och

samrådsdokument direkt till de nationella parlamenten kan bidra till en fördjupad debatt om unionssamarbetet inom medlemsstaterna.

När det gäller subsidiaritetsrapporten redogör kommissionen där för sitt arbete med att bedöma och motivera förslag utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Här kan nämnas att kommissionen i denna rapport understryker att respekten för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna kommer att vara central i den nya kommissionens arbete, vilket får ses som en positiv utveckling.

Kommissionen hänvisar även till det paket med åtgärder för bättre lagstiftning som antogs i maj 2015 och som bland annat innehåller en uppdaterad vägledning för bedömningen av principerna i samband med konsekvensbedömningar av nya initiativ. I detta sammanhang har utskottet noterat att kommissionen under flera år, senast i meddelandet *Bättre lagstiftning för bättre resultat – en EU-agenda*, har framhållit att varje förslag ska åtföljas av en bättre motivering. Trots detta kunde vi notera att det helt saknades motiveringar i drygt 15 procent av de lagförslag som översändes till de nationella parlamenten för subsidiaritetsprövning. Motiveringarna var dessutom ofta kortfattade.

Vi har ju från konstitutionsutskottets sida vid flera tillfällen tidigare efterlyst utförliga motiveringar i samband med att kommissionen översänder lagförslag till de nationella parlamenten. Det är väl ändå lämpligt att i detta utlåtande återigen påminna om att kommissionen och andra förslagsställare är skyldiga enligt protokoll nr 2 att lämna motiveringar utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Avsaknaden av motiveringar innebär ett klart åsidosättande av protokollet och leder i sin tur till att de nationella parlamenten får svårt att fullgöra sina fördragsenliga skyldigheter enligt protokollet. Enligt konstitutionsutskottets mening utgör detta en svaghet i lagstiftningsprocessen inom unionen, vilket vi anser att kommissionen ytterst bär ansvaret för.

Herr talman! I utlåtandet redogörs även för att kommissionens förslag om inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet de facto utlöste ett gult kort då det inkom 13 motiverade yttranden från de nationella parlamenten med anledning av lagförslaget. Kommissionen stod trots detta fast vid sitt lagförslag, vilket har lett till att vissa nationella parlament även under 2014 skickade in yttranden till kommissionen med anledning av denna fråga.

I dessa yttranden visade parlamenten missnöje med kommissionens beslut att hålla fast vid sitt förslag. Kommissionen kritiserades även för att den inte besvarade de motiverade yttrandena förrän efter det att den hade beslutat att hålla fast vid sitt förslag. Min åsikt i den här delen är att kritiken till stora delar har varit befogad i just det här fallet.

Förfarandet med gula kort är ett politiskt verktyg som de nationella parlamenten har möjlighet att använda sig av och även gjorde i det nämnda fallet. Här borde rimligtvis dialogen från kommissionens sida ha varit bättre innan kommissionen slutligt fattade sitt beslut.

Det är också viktigt att kommissionen beaktar medlemsstaternas synpunkter i dessa hänseenden, inte minst i det fortsatta lagstiftningsarbetet med kommissionens förslag om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, med tanke på att förslaget uppnådde gränsen för gult kort. Jag vill tillägga att det är viktigt ur demokratisk synpunkt att göra så men även med hänsyn till den strävan man har inom EU att uppnå ett effektivare samarbete.

Prot. 2015/16:85

23 mars

*Granskning av
kommissionsrapporter
om subsidiaritet och
proportionalitet m.m.*

Vidare redovisas i utlåtandet ett initiativ från vissa nationella parlament angående så kallat grönt kort som är tänkt att ge parlamenten ett ökat inflytande i lagstiftningsprocessen. Dessutom framgår kommissionens uttalade ambitioner att vara mer aktiv i sina förbindelser med de nationella parlamenten.

Med anledning av detta påminner konstitutionsutskottet om att den politiska dialogen mellan kommissionen och Sverige sker genom regeringen, som är ansvarig inför riksdagen. Det är endast inom ramen för subsidiaritetskontrollmekanismen som riksdagen med stöd av fördragen kan kommunicera direkt med kommissionen. Det är således viktigt att parlament, som till exempel vår riksdag, inte missgynnas då vi av konstitutionella skäl inte har möjlighet att delta i den politiska dialogen.

Slutligen, herr talman, vill jag bara nämna att konstitutionsutskottet framhåller att flera av riksdagens utskott påpekat att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv. Konstitutionsutskottet vill här uppmärksamma kommissionen på att detta minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att anpassa lagstiftningen på EU-nivå till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland. Med andra ord vore det bättre med direktiv i stället för förordningar.

Mot bakgrund av anförandet, herr talman, ställer jag mig bakom konstitutionsutskottets ställningstagande och yrkar att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna. Jag får även passa på att önska talmannen, övriga ledamöter och alla där hemma en glad påsk.

(Applåder)

Anf. 142 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! I dag har vi att debattera KU:s utlåtande 11, vilket innehåller en massa spännande siffror, trender och annan statistik som den intresserade själv kan läsa sig till utan att jag behöver stå här och rabbla upp dem för er. Så det tänkte jag inte uppta vare sig din tid, herr talman, eller någon annans tid med att göra.

Dock vet jag inte om det jag faktiskt har för avsikt att prata om kommer att gå så värst mycket fortare, då det första jag tänkte ifrågasätta och problematisera är redan själva rubriken på utlåtandet, *Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.*

Det låter ju fint och omfattande, herr talman, men som så ofta när det kommer till EU ligger däri en och annan förskönande omskrivning. Trots att ärendet vid en första anblick ger sken av att riksdagen även har bedömt proportionaliteten i de påbud som kommer från Bryssel upptäcker den som nagelfar utlåtandet lite mer i detalj att så inte alls behöver vara fallet.

Tvärtom framgår ganska tydligt att utrymmet för riksdagen att ha synpunkter på om en EU-åtgärd över huvud taget är rimlig eller lämplig att införa är ytterst begränsat och vingklippt. På sin höjd får man försöka tolka en bisats till ett gammalt avgörande i EU-domstolen väldigt extensivt och nästan snudd på e contrario om man vill drista sig att försöka anmärka på proportionaliteten i ett förslag.

Annars handlar granskningen alltså inte så mycket om EU:s olika påfund ska genomföras eller går längre än vad som är förenligt med folkviljan utan endast om i vilket regelverk som bestämmelserna ska införas. Här

hade man verkligen hoppats att britterna hade kommit betydligt längre i förhandlingarna med EU inför den förestående Brexit-omröstningen.

Det är ju så, herr talman, att EU gärna bjuder lite med armbågen. Inte minst från kommissionens sida försöker man inte sällan hitta på lösningar som kanske ger sken av att det finns reella möjligheter för de nationella parlamenten att påverka, samtidigt som man utformar dem på ett sådant sätt att de i praktiken inte får någon betydelse.

Just systemet med gula kort, i lite olika mörka nyanser, är ett klockrent exempel på detta. Sett till nu förevarande granskning visar sig detta inte minst i fallet med kommissionens förslag om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, Eppo. Trots att de nationella parlamenten till slut lyckades gå ihop och komma över de högt uppsatta tröskelvärdena för att, som endast en av två gånger, utfärda ett gult kort valde kommissionen helt sonika och fullständigt respektlöst att tacka för synpunkterna, strunta högaktningsfullt i desamma och stå kvar vid sitt ursprungliga förslag. Mot bakgrund av detta är det kanske inte så konstigt att britterna inte lyckades få igenom ett rött kort som faktiskt skulle kunna stoppa och begrava uppenbart olämpliga och dåligt förankrade förslag.

Ett annat exempel på detta respektlösa förhållningssätt gentemot medlemsstaternas parlament, vilka man kanske inte i retoriken men väl i praktiken förefaller betrakta som något av rundningsmärken, är oskicket med att ständigt inleda konkreta förhandlingar om förslagen inom och mellan EU:s institutioner innan de folkvalda i våra respektive högsta beslutande församlingar har haft en möjlighet att inkomma med sina eventuella invändningar mot initiativen. Också oskicket med att ständigt förorda fler förordningar i stället för direktiv är ett sätt att återigen vingklippa de nationella parlamenten.

Ytterligare exempel på små lustifikationer som EU-kommissionen har för sig, herr talman, rör tolkningen av artikel 3.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Här radas det upp ganska detaljerat ett antal olika områden där unionen anses ha exklusiv befogenhet att bestämma utan att behöva förankra sina förslag med en massa jobbiga folkvalda representanter i de nationella parlamenten.

I anslutning till att vår då sittande regering av någon anledning såg sig nödgad att godkänna Lissabonfördraget påpekade man särskilt att den förteckningen skulle vara att betrakta som uttömmande, så att inga fler eller andra områden skulle kunna kringgås. Men se det tyckte inte EU, herr talman. I stället har man på eget bevåg valt att självmant tolka det som så att det visst kan bli aktuellt att strunta i subsidiaritetsprövningen även på andra områden, vilka inte är definierade i dagsläget.

Tänk om vi här i Sverige hade agerat på motsvarande sätt vad gäller till exempel brottskatalogen i tryckfrihetsförordningen, herr talman! Här har vi ett antal uppräknade brott som ska anges utgöra tryckfrihetsbrott. Men vi förbehåller oss samtidigt rätten att på mer eller mindre godtyckliga grunder bedöma att även andra handlingar helt plötsligt ska anses vara brottsliga utan att vi för den sakens skull behöver få igenom det som en ändring i grundlagen.

Det är inte utan att jag ser vissa likheter mellan hur EU behandlar Sverige och hur de två övriga blocken i denna riksdag förhåller sig till oss sverigedemokrater. Det sägs, och vi intalar kanske oss själva, att om vi bara är aldrig så underdåniga till vardags och är beredda att kompromissa,

eller kanske till och med allra helst självmant göra avsteg från våra ståndpunkter och principer, visar vi prov på god förhandlingsvilja. Då ökar nog minsann chansen för att de andra ”stora” ska lyssna på oss när det verkligen gäller. Men när det väl kommer till kritan blir det förstås sällan eller aldrig så, herr talman.

Om detta kanske mest känns lite tråkigt och inte så samarbetsmotiverande för oss sverigedemokrater är det faktiskt de svenska grundlagarna och rättsprinciperna som ständigt riskerar att sättas på undantag av EU. Den stora skillnaden ligger väl i att en sådan styvmoderlig hantering egentligen inte påverkar oss och vårt partis framgångar och tillväxt så mycket. Det kanske snarare är så, som vi har sett exempel på, att de andra partierna anpassar sig efter vår politik i skymundan. Sverige betalar alltså över 40 miljarder kronor om året för denna tvångsförvaltning.

Ska det vara så? Nej, självfallet inte, herr talman. Hade jag även denna gång haft tillgång till rekvisita här uppe i talarstolen hade det nog fått bli den där papperskorgen som Sverker Olofsson och de andra brukar använda sig av i tv-programmet *Plus*. Där tycker nämligen jag och många med mig att stora delar av kommissionen och deras agenda hör hemma.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 143 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Med all respekt för mina övriga kollegor i konstitutionsutskottet vill jag säga att vi har två riktiga EU-guruer. Den ena av dem har talat, nämligen Emanuel Öz, som på ett mycket förtjänstfullt sätt beskrivit vad granskningsrapporten handlar om. Jag tänker därför tillåta mig en lite annan vinkling, herr talman.

Jag älskar bilsemestrar. Med min familj har jag kuskat runt i hela Europa och besökt i princip alla länder. Som barn till en ungersk pappa besökte jag också under stora delar av 70- och 80-talen det forna Östeuropa. Jag har upplevt ett öppet och välkomnande Europa, där man som svensk egentligen bara behövde vifta med passet i fönstret för att passera gränsen. Jag har också upplevt utfrågningar och visiteringar. Man har gått igenom väskor och så vidare vid passering av gränsen till öst. Det har behövts mutor för att komma vidare. Men det har aldrig hindrat mig från att utveckla en väldigt djup kärlek till Europa. Jag har sedan dess bott, arbetat och studerat i flera länder. Jag är en mycket stark anhängare av Europeiska unionen, som bildades för att ta till vara våra gemenskaper och undvika den splittring som tidigare reella och kalla krig lett till.

Herr talman! Jag betraktar EU ungefär som ett hus, som en bostadsrättsförening, där 28 länder i Europa har valt att bo under samma tak. Man har medlemmar, en ordförande och en styrelse. I vissa lägenheter måste man ha standarder som ska vara gemensamma. Andra lägenheter kan man utforma efter eget behag i enlighet med inriktningsbeslut. Det är en ständig dialog däremellan.

Herr talman! Vad har då det här med KU11 att göra? Jo, vi har i konstitutionsutskottet, efter att ha granskat de här rapporterna, som Emanuel så förtjänstfullt beskrivit, tittat på hur det fungerar i huset EU med inflytande och beslutsprocesser. Det fungerar ungefär som i bostadsrättsförening-

en. En del av lägenhetsinnehavarna har valt att tala med ordföranden direkt. Andra har valt att föra dialogen via ombud, skulle vi väl kalla det. Vi i Sverige har valt att dialogen ska ske mellan regeringen och kommissionen, medan andra har den direkta kommunikationen. Det är viktigt att vi som bor i det här huset har lika mycket inflytande, även om vi väljer olika kommunikationsvägar. Det här fungerar lite så och så, vilket vi också påpekar i vårt ställningstagande. Vi som har valt den modell som Sverige valt ska inte missgynnas.

När man har delegerat beslut, det vill säga har en subsidiaritet, och när man efterhör hur lägenhetsinnehavarna vill ha det när man ska ta gemensamma beslut, kan man inte gå till beslut i styrelsen med ordföranden innan man har hört alla medlemmar. Subsidiaritetsprincipen måste tillämpas innan man går till beslut. Vi lyfter fram vikten av detta. Det är likadant med att man måste respektera våra olika individuella statskicks, kulturer och liknande. Tendensen att mer gå på förordningar än på direktiv ser vi inte som någonting positivt i Sverige. Det är viktigt att understryka det.

Herr talman! I tider av prövning, en dag som denna, dagen efter att ett terroristdåd riktats mot själva hjärtat av detta samarbete, är det viktigare än någonsin att bidra till att stärka EU, inte packa ihop och sjappa.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

§ 18 Trossamfund

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU12
Trossamfund
föredrogs.

Anf. 144 LISBETH SUNDÉN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till den reservation som Moderaterna, Centern, Vänsterpartiet, Liberalerna och KD har lämnat när det gäller fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan. Vi tycker att man ska få välja vilken församling man vill tillhöra, precis som man får välja skola och köpa vilken bil man vill.

Jag kan ta ett exempel från Göteborg, där Sankt Pauli församling varit ett riktigt fäste för kvinnoprästmotståndare. Det var inte enkelt för dem som bodde i den församlingen och gick i kyrkan. Det skedde prästvigningar av manliga präster som var kvinnoprästmotståndare. Det kändes inte enkelt att döpa sina barn i den kyrkan. Då önskade man att man kunde vara med i närliggande Örgryte eller Härlanda församling i stället för i Sankt Pauli församling.

Jag tycker att det nästan är bekymmersamt att vi inte kan våga säga ja till en sådan här sak. Det är ju inte fråga om någon revolution om man låter människor välja. Man kanske har bött i Övertorneå långt uppe i Norrland och flyttat till Smygehuk men ändå vill vara kvar i sin församling där uppe. Då tycker jag att man ska kunna få vara det, även om man naturligtvis går i kyrkan i sitt närområde.

Prot. 2015/16:85
23 mars

*Granskning av
kommissionsrapporter
om subsidiaritet och
proportionalitet m.m.*

Trossamfund

I vårt betänkande behandlar vi också Svenska kyrkans ställning. Jag vänder mig här mot utskottets förslag och vill göra en personlig reflektion över detta. Man har tagit ställning för att det inte ska ske en total separation mellan kyrka och stat. Men de har redan delvis separerat. När man skiljer sig i ett äktenskap gör man ju inte det till 50 procent eller 75 procent och säger att man är gifta till 25 procent och att det är lika bra. Här är det lite grann så, tycker jag, att man har gjort detta och inte vågat gå hela vägen fram.

Det är också så att Svenska kyrkan tar ut medlemsavgift genom beskattning. Det finns ingen annan förening som får sin medlemsavgift genom skatt, utan då är det frivilliga inbetalningar.

Var och en blir salig på sin tro. Det tycker jag passar väldigt bra just i det här sammanhanget. Vi har lite olika trosuppfattningar om hur detta ska vara. Men jag ser fram emot nya tider och fler motioner. Då är det väl dags att vi tar nya friska tag och försöker fullfölja detta, så att det blir en separation mellan kyrka och stat till 100 procent.

(Applåder)

Anf. 145 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I konstitutionsutskottets betänkande *Trossamfund* har vi behandlat fem motioner från de allmänna motionstiderna 2014 och 2015 som handlar om Svenska kyrkans ställning och om församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan. Motion 2015/16:760 av Hans Wallmark om församlingstillhörighet har fått särskild uppmärksamhet av oss i KU. Den innehåller två att-satser. Den ena att-satsen handlar om fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan. Denna att-sats avstyrks enhälligt av KU. Den andra att-satsen handlar om att Svenska kyrkan ska ges rätten att bestämma i frågor om församlingstillhörighet. Även denna att-sats avstyrks av KU, men vi är företrädare för fem partier som vill att riksdagen ska tillstyrka denna att-sats om att Svenska kyrkan själv ska få bestämma.

Från Centerpartiet anser vi det rimligt ur demokratisk synpunkt att Svenska kyrkan ska ha rätten att besluta i sådana organisationsfrågor som gäller om man ska ha en geografiskt bestämd församlingstillhörighet eller en friare församlingstillhörighet. Men jag vill betona att detta för Centerpartiet i riksdagen inte är en signal om att vi skulle vilja ha fri församlingstillhörighet i Svenska kyrkan. Det är lätt att se att fri församlingstillhörighet skulle skapa en hel del problem för Svenska kyrkan. Det är rimligare att Svenska kyrkan ska göra de bedömningarna än att vi i riksdagen eller regeringen ska göra det.

Jag yrkar bifall till reservationen i konstitutionsutskottets betänkande. Vi anför följande: "Svenska kyrkan själv bör få avgöra om dagens ordning med en strikt geografisk koppling i fråga om församlingstillhörighet ska behållas eller om en friare ordning ska införas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till nödvändiga lagändringar." Det är alltså fråga om lagändringar som ger Svenska kyrkan denna beslutanderätt.

(Applåder)

Anf. 146 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag yrkar också bifall till reservationen.

Det är alltså ett antal motioner som är uppe till behandling. Normalt sett avslås motioner. Det är inte på något sätt onormalt. Snarare avslås 95 procent av motionerna.

Men vi har haft lite mer diskussioner om denna motion eftersom den är principiellt viktig. Precis som vi hörde Per-Ingvar Johnsson nämna är det inte fråga om hur vi egentligen tycker och tänker om fri församlings-tillhörighet eller inte. Där finns för- och nackdelar för Svenska kyrkans del. Frågan är vem som ska avgöra om Svenska kyrkan ska organisera sig så att man kan välja vilken församling man vill tillhöra i Sverige, geografiskt någonstans där man inte bor, eller om det ska vara som det är nu där man i stort sett får finna sig i att man ska bo där man är skriven, så att säga.

Svenska kyrkan äger sakfrågan. Det finns för- och nackdelar med den ena eller andra lösningen. Jag är uppvuxen i Karlskrona och var i många år medlem av Karlskrona Amiralitetsförsamling. Det var en icke-territoriell församling. Det var ingen fara, utan det fungerade. Här i Stockholms finns Finska församlingen. Man kan ha kopplingar till finska kyrkan utan att man direkt bor i närheten. Man känner samhörighet och kan vara med i den församlingen. Den tanken är inte främmande. Om jag hade varit aktiv i Svenska kyrkan tror jag att jag skulle ha stött den tanken.

Nu lämnar vi med reservationen till utskottets betänkande frågan till Svenska kyrkan att bestämma. Kan man göra det? Ja, motionärerna i de motioner som har väckts, 1622 av Mikael Oscarsson och motionerna 2001 och 760 av Hans Wallmark, menar att en friare församlingstillhörighet skulle ge möjlighet för enskilda att vara med i en församling till vilken de känner en starkare känslomässig koppling än till kyrkan på den ort där de bor efter en eller flera flyttningar. Det borde vara en fråga för Svenska kyrkan. Vi menar i fempartireservationen att det är en rimlig tanke att inte ta ställning åt Svenska kyrkan men att ge Svenska kyrkan rätt att själv ta ställning.

(Applåder)

Anf. 147 EMILIA TÖYRÄ (S):

Herr talman! Betänkandet vi hanterar i dag har titeln *Trossamfund*, och det handlar om just trossamfund.

Från allmänna motionstiden när alla riksdagsledamöter får väcka motioner om precis det våra hjärtan är fulla av har fem motioner som har kommit in till utskottet tagits upp i betänkandet.

Vi riksdagspolitiker har ett ansvar för hela Sverige. Vi arbetar framför allt i våra egna valkretsar. Om man tillhör ett större parti med flera ledamöter per utskott brukar ansvaret fördelas mellan ledamöterna. På mitt bord ligger bland annat denna fråga.

Därför besökte jag ett antal trossamfund, Svenska kyrkan och Luleå stift under förra plenifria veckan. Luleå stift är Sveriges till ytan största stift, och det omfattar såväl Norrbottens som Västerbottens län. Det täcker en tredjedel av Sveriges yta. Trots det bor bara en halv miljon människor där, och de är fördelade på 57 församlingar.

Vid besöket hos stiftet fick jag träffa biskopen, som berättade om verksamheten som bedrivs i stiftet. Han beskrev de olika förutsättningarna för

församlingarna. Det är ofta är kyrkan som är knutpunkten på orter där resten av samhället har dragit sig undan.

Jag skulle också vilja återge vad stiftsdirektorn sa, som jag också fick chans att träffa under besöket. Hon sa att hon skulle inte vilja se skiljandet av kyrkan och staten som en skilsmässa utan snarare som en relationsförändring.

Herr talman! Trossamfunden fyller en viktig funktion i samhället, bland annat genom att vara en sammanhållande kraft genom att visa medmänsklighet och att vara en röst för människor som annars inte har någon röst. För att samfunden ska ha förutsättningar att agera som samhällsaktörer, vara aktiva och långsiktiga i sin religiösa verksamhet i form av gudstjänster, sjukavård, undervisning och omsorg, har regeringen utökat stöden till trossamfunden med 7 miljoner kronor, vilket vi socialdemokrater förstår både uppskattar och uppmuntrar – speciellt i vår tid när det känns som att omvärlden blir alltmer orolig. Annicka Engblom nämnde i sitt anförande gårdagens tragiska händelser. När grupper ställs mot varandra spelar trossamfunden en allt större roll, inte minst Svenska kyrkan.

Herr talman! En av motionerna i betänkandet rör fri församlingstillhörighet och huruvida det är en fråga som ska avgöras i Sveriges riksdag eller inom Svenska kyrkan.

Det är en fråga som det har väckts motioner om tidigare både i riksdagen och inom kyrkan. Det kan verka konstigt att staten ska bry sig om vilken församling jag har mitt medlemskap i. Den tveksamheten kan jag förstå. Men med tanke på den trakt jag själv kommer från kan jag dock se vilka konsekvenser det kan få om medlemskapet skulle vara fritt. Vissa församlingar skulle få svårt att överleva. Garantin för att ha en rikstäckande folkkyrka skulle därmed försvagas. Det har dessutom inte kommit några önskemål från kyrkan om att förändra lagstiftningen. Därför ser vi socialdemokrater inte någon anledning till förändring av nuvarande ordning. Det är dessutom inget problem att vara verksam i en annan församling eller att besöka en annan församling än där man är skriven.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner. Jag vill också, med tanke på vilken dag det är i dag, passa på att önska talmannen samt mina fina kollegor i utskottet en glad påsk.

(Applåder)

Anf. 148 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för svaret! Emilia Töyrä har på ett utmärkt sätt redogjort för majoritetens uppfattning. Den är väl grundad, och hon uttrycker förståelse för reservanternas tveksamhet. Det är ett bra sätt att hantera en fråga där man landar olika. Det låter väl.

Vidare går Emilia Töyrä igenom att hon har varit i kontakt med Svenska kyrkan. Från dem som hon har haft kontakt med i kyrkomötet finns det inget önskemål om att förändra förhållandena. Alltså fullgör hon linjen också i riksdagen. Det är en helt hedervärd och mycket vettig ståndpunkt.

Det innebär också att Emilia Töyrä, och majoriteten med henne, fattar ett beslut som egentligen skulle tillkomma Svenska kyrkan och inte ligga på vårt bord. Jag kan hålla med om att det finns nackdelar med möjligheten till fri församlingstillhörighet. Det är inte självklart vad Svenska kyrkan ska välja. Jag kan dras åt båda hållen, om jag nu skulle ha engagerat mig i

frågan. Men egentligen är det inte min sak, utan det är Svenska kyrkans sak. Jag är alldeles övertygad om att Svenska kyrkan hade skilt sig från frågan på ett sätt som hade passat dem bäst.

Skulle Emilia Töyrä som representant för majoriteten kunna tänka sig att ompröva det här i en framtid om det skulle visa sig att det gagnar Svenska kyrkan att få bestämma om sig själv?

Anf. 149 EMILIA TÖYRÄ (S) replik:

Herr talman! Tuve Skånberg från Kristdemokraterna frågar mig om jag skulle kunna omvärdera det här beslutet.

Som jag sa i mitt anförande: Om det skulle komma önskemål från Svenska kyrkan till riksdagen skulle det definitivt vara värt en fundering och någonting som vore bra att tala blocköverskridande om.

Där jag kan tänka mig att vi skiljer oss åt är i frågan om hur vi ser på fri församlingstillhörighet över huvud taget.

Skulle det komma ett önskemål från Svenska kyrkan skulle jag alltså kunna tänka mig att ompröva det här. Men som det är nu vill vi inte ha ett tillkännagivande när åsikter från Svenska kyrkan inte har presenterats för oss i utskottet.

Anf. 150 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 april.)

§ 19 Kulturarvsfrågor

Prot. 2015/16:85
23 mars

Trossamfund

Kulturarvsfrågor

Kulturutskottets betänkande 2015/16:KrU9
Kulturarvsfrågor
föredrogs.

Anf. 151 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Det är snart påsk, men vi i Alliansen tycker att detta är en viktig fråga. Jag ser att regeringen och dess stödparti inte tycker det eftersom de är så fåtaliga här i kammaren. Men det här är en viktig fråga. Vårt kulturarv är viktigt.

Jag står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Betänkandet är uppdelat i flera delar. Jag ska uppehålla mig vid två av dem.

Den första gäller museerna. Sedan den 1 februari i år är det fri entré för vuxna på vissa statliga museer här i Stockholm. Vi som kommer från landet tycker inte att det är riktigt sjyst. Vi i Alliansen anser att det först och främst är våra barn och unga som ska ges tillgång till kultur. Det är det viktigaste att se till.

Nu kan du straffbeskattas när du går på bio, men som vuxen kan du gå gratis på museum – om du är stockholmare.

Regeringen har påpassligt förbjudit museerna att ta ut besöksavgifter, som inbringade ungefär 120 miljoner kronor, och skickar med endast 80 miljoner kronor. Men man kräver att museerna ska ta reda på dels vilka nya besöksgrupper som kan komma, dels hur man kan öka besöksantalet.

När det gäller besöksantalet är det klart att Östermalmsdamerna går flera gånger på museerna i Stockholm. Det gör också de besökande turisterna.

Vi kommer att få återkomma till den här frågan många gånger, herr talman, för det är oerhört viktigt att se hur man missleder politiken från allas tillgång till någras tillgång.

Den andra delen, herr talman, är proveniensforskning. Reservation 5 gäller detta. Vi har i flera internationella sammanhang åtagit oss att ställa upp och gå igenom vilka rov gjorda av nazisterna under andra världskriget som kan finnas på de statliga museerna. Vi ska ta reda på om det finns några och i så fall se till att de som har äganderätt kan få tillbaka sina värdeföremål.

Vi vill helt enkelt att man tillsätter en oberoende kommission som tar reda på om vi i våra samlingar har stulna föremål som kan återbördas till sina rättmätiga ägare. Det är den reservation som Moderaterna och Liberalerna står bakom.

Eftersom vi snart går in i påskledighet stannar jag där och låter nästa talare få komma fram.

(Applåder)

Anf. 152 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Vi behandlar i dag kulturarvsfrågor. Som jag ser det kan man närma sig kulturarvsfrågorna på flera sätt.

Det första är att ta del av levande arv, miljö och minnen. Man kan ägna en stunds uppmärksamhet åt samtal med sina far- eller morföräldrar. Det kan bli en av de bästa investeringar man gjort, kanske inte i kalla stålar men i socialt kapital och i möjligheten att ta del av det kollektiva minnet.

Det andra är att studera – att förkovra sig i kulturarvsstudier utifrån axeln globalt–nationellt–lokalt och att förstå kulturens ständiga utveckling men också nationella unicitet och lokalt knutna arv.

Det tredje är att vi utifrån våra olika vägledande principer ser vad som är politikens ansvar. Vilket arv har våra förfäder lämnat oss, vad lämnas oss i dag, vad har vi att förvalta och hur förvaltar vi det?

Varför är det viktigt? Om det må det råda delade meningar i denna kammare. Men baserat på empiri vet vi att något unikt har lämnats åt oss på just den här delen av jorden. Vi har ett ansvar att förvalta det kulturella arvet, som utgör fundamentet på vilket hela samhällsbygget vilar. Det är en grund som ger kollektiv och individ trygghet och orientering och som utöver att utgöra grunden utgör kittet i våra fönster och ramverk mot omvärlden, sammanhållningen och de bärande väggarna i samhällsbygget.

Vi politiker är samhällsarkitekter. Vi har ritbord med olika skisser för samhällsutvecklingen beroende på politiska preferenser. Men i kulturarvsfrågor har vi ett gemensamt ansvar att vara nationella byggnadsvårdare.

Vi i Sverigedemokraterna har presenterat en palett av omfattande reformpaket och stöd för kulturarvets former i vår budget.

På bordet i dag har vi ett betänkande som behandlar ett rikt svenskt kulturarv, från slott och kyrkor till immateriellt arv och museer. Det finns ett antal kloka förslag och reservationer i betänkandet.

Jag beklagar samtidigt utskottsmajoritetens avstyrkanden av flera välbehövliga tillkännagivanden – i flera fall med mycket tunna motiveringar, i andra fall genom partipolitisk låsning framför pragmatism.

För att nämna några av de frågor där Sverigedemokraterna har reserverat sig vill jag börja med Målsåkers slott, där jag har varit på studiebesök. Det är en fantastisk kulturmiljö i ett slottsrikt landskap och ett av Sveriges ståtligaste barockslott.

Varför är det viktigt att kulturutskottet engagerar sig i en sådan fråga? Riksantikvarieämbetet har som ansvarig myndighet pekat på ett behov och föreslagit att detta ska kunna fungera som nationellt byggnadsvårdscentrum. Ägandeform och slottets framtid är under process, men vi anser att riksdagen kan förklara sitt stöd för statlig ägo.

En annan fråga handlar om kyrkor som tas ur bruk. Sveriges tusenåriga kristna historia står inför en historisk utmaning. Demografiska och organisatoriska förändringar i våra stift och församlingar gör att våra närmare 4 000 kulturhistoriskt bevarandevärda kyrkor står inför många utmaningar.

På många håll kommer man inte att ha råd att behålla och bevara kyrkorna, oaktat den kyrkoantikvariska ersättningen. Svenska kyrkans egen fastighetsutredning har belyst ett angeläget behov av en nationell handlingsplan. Vår motion i ämnet är ett första steg, men fler lär följa, för detta är en angelägen och aktuell fråga som jag utgår från att fler partier kommer att bevaka noga framöver.

Den tredje frågan rör tryggande av det immateriella kulturarvet. Unesco har ju sedan tidigare givit direktiv till nationen om förteckningar över bevarandevärd, immateriellt kulturarv. Institutet för språk och folkminnen har tagit detta till sig och arbetar nu intensivt med insamling och sammanställning, och vid ett senare tillfälle kommer ett nomineringsförfarande.

Ålfisket, särskilt på Ålakusten, är ett immateriellt kulturarv av stort värde. Jag har varit där på studiebesök och sett ett fantastiskt levande kulturarv, en hotad näring med omgivande kulturturism och miljö med utmaningar. Vi ska ge detta allt stöd, men vi är inte beredda att föregripa institutets pågående arbete. Däremot anser vi att väsentliga uttryck om tryggande och bevarande saknas i utskottets ställningstagande, därav vår motivreservation.

Kulturarvsfrågorna ett av våra största kulturpolitiska fält i utskottets beredningsområde. Vad säger Kultursverige? Det gjordes 18 miljoner besök vid Sveriges museer, kulturmiljöer, hembygdsgårdar och friluftsmuseer. Vi söker historia, rotsystem och samtidsorientering. Samtidigt ser vi en polarisering och ett kraftigt approcherat paradigmskifte i museivärlden. Man säger sig vara beredd att stänga friluftsmuseer och berätta andra berättelser. I förlängningen kan det handla om att kapa rötter och att suddas ut det kollektiva minnet. Det är ytterst allvarligt. Dels skiftar det fokus från det primära uppdraget, dels försvårar det integration.

Flera har reagerat på de rapporter på kulturarvsområdet som presenterats senare tid. Så här resonerade den liberale debattören Adam Cwejman för en kort tid sedan apropå Riksställningars påstående om att svenska museer skulle vara exkluderande genom att skildra just svensk historia:

”Dessutom inrymmer förändringen av museerna uppfattningen att de med utrikes bakgrund skulle känna sig förfrämigade av att ta del av svensk historia. Det är inte bara en sällsynt korkad föreställning, den är direkt nedlåtande då den behandlar de med utrikes bakgrund som överkänsliga barn. Vi klarar oss utan er felriktade omtanke.” Allt fler inser och uttalar värdet av kulturell självkänsla.

Men ängslighetsanpassning oroar. Verksamheter måste få vara trygga i sin kärnverksamhet utan att pådyvlas rådande, snäva politiska doktriner. Museisektorn både gläder och oroar. Det görs ett fantastiskt arbete av stora och små runt om i landet. Samtidigt oroar diskussioner om att man ska utmana den så kallade vithetsnormen och rekrytera på basis av etnicitet. Man snuddar vid farliga tendenser till etnisk kvotering och diskriminering. Det är en tyst kulturevolution, som ger oss obehagliga kopplingar till hur auktoritära stater ibland använt kulturen för att omdefiniera den nationella identiteten. Vad vi behöver är trygghet, inte rotlöshet.

Miljöpartiet styr sedan valet Kulturdepartementet. Det förvånade en del, då många bedömde att partiet saknade kulturpolitik. I vilket fall som helst saknar man framför allt kulturarvspolitik. Man skjuter det framför sig: Det kommer till hösten, upprepar man. Man har förpassat kulturarvet till städskrubben i hörnet och drar ned anslagen till kulturmiljövård i en situation där sektorn är underfinansierad och efterfrågar politisk vilja och stöd.

Miljöpartiet må ha gröna fingrar, men man får rött kort som samhällsarkitekter och byggnadsvårdare.

Vi får aldrig inbilla oss att Sverige är kulturellt rotlöst. Det är falskt, lögn och förbannad lögn, men bra påhittigt. Det är lika konstnärligt kreativt som att kulturarvets aktörer bör omdefiniera sina uppdrag efter diffusa doktriner. Kultursverige och Kulturarvssverige behöver samling, samtal, konstruktiv dialog och långsiktiga spelregler. Det kulturella glappet och alienationen behöver överbryggas. Sverige behöver framtidstro, och det får vi inte utan den solida grunden att ta spjärn emot.

Herr talman! Låt mig avsluta med en kort reflektion i samtidens brokiga kulturlandskap.

Tvivel, ängslan och förnekan leder lätt till hel censur.

Stolthet, fördom, sunt förnuft,

Vad är sant och vad är luft?

Slakten följa slaktens gång, minns respekten för fädrens sång.

Jag står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 8 och 10. Jag önskar också herr talmannen och utskottskollegorna en glad påsk.

(Applåder)

Anf. 153 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att jag står bakom båda Alliansens gemensamma reservationer, men jag väljer här att yrka bifall endast till reservation nummer 6.

Herr talman! Vi har en utmaning – en utmaning att värna vårt kulturarv och samtidigt förena detta arv med det moderna samhällets krav: krav på

utbyggd infrastruktur, krav på att bygga nytt och krav som ibland kan tyckas gå stick i stäv med att bevara det fantastiska kulturarv vi har i vårt land.

Alliansregeringen visste detta och såg problemen men också möjligheterna i detta. Man ville ha en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen. Rätt hanterat kan företagande och nybyggnation, byggt kring kulturarv, bidra till både tillväxt och sysselsättning. Därför är det viktigt och rätt att alliansregeringens kulturmål om helhetssyn på kulturlandskapet också kommer att gälla framöver.

I vårt kulturlandskap finns många riksintressen. Samtidigt är systemet för att skydda dessa riksintressen föråldrat, och många kallar det också otympligt. Riksrevisionsverket har också kritiserat statens hantering av riksintressen och hur det bland annat försvårar för kommunerna att planera nya bostäder.

I de nationella målen för kulturmiljöarbetet som riksdagen antog 2012 tar man bland annat upp människors delaktighet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön. Kulturmiljön är också viktig för kunskap, bildning och upplevelser. Dessutom ska en mångfald av kulturmiljöer bevaras och samtidigt användas och utvecklas. Man ska främja en helhetssyn på förvaltningen av landskapet, som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen. Det är viktiga mål. Och det är viktigt att också orden ”användas” och ”utveckling” finns med, liksom att kulturmiljön ”ska tas tillvara i samhällsutvecklingen”. Det handlar, som jag ser det, om kulturmiljöer som lever och används.

Men självklart kan det uppstå konflikter och motsättningar mellan ett strikt bevarande och en ibland för kulturmiljön kanske för långtgående utveckling och förändring. Vi behöver underlätta bostadsbyggandet i vårt land. Bostadsbristen är ett betydande problem. Byggprocessen behöver påskyndas i alla led för att underlätta och ge bättre förutsättningar för byggandet. Bland annat kan då förändringar, moderniseringar, behöva genomföras i kulturmiljökraven och i reglerna för arkeologiska undersökningar för att underlätta för byggande.

Kulturvården är viktig; det vill jag understryka. Det är angeläget att skydda och vårda vår kulturmiljö. Men samtidigt måste vi kunna möta dagens samhälles krav vad gäller byggande och tillväxt.

Herr talman! I dag ligger mycket av den nationella expertisen inom kulturområdet i stort i storstäder eller i huvudstaden. Vi missar massor av den talang och kreativitet som finns ute i landet och som borde komma fler till del. Det är inte heller hållbart. I stället bör vi hitta en modell som gör att vi lyfter fram spetskompetens där den finns på olika platser i landet. Det bör ske i samverkan mellan regionerna och staten. Det kanske är dags för en ny modell för den nationella kulturpolitiken?

Vad jag menar är att man borde bygga vidare på de tankar som gjort samverkansmodellen framgångsrik och göra en liknande modell för den nationella nivån.

Samtidigt behöver de statliga kulturinstitutionerna, som våra statliga museer och deras verksamheter, göras mer tillgängliga över hela landet. Det kan exempelvis ske genom att digitalt tillgängliggöra samlingarna och genom goda villkor för utlåning av föremål. Men det kan också handla om att institutionerna, museerna, får i uppdrag att sammanställa utställningar

som kan turnera runt om i landet. Varför till exempel inte ordna föreläsningar och utställningar anpassade för mindre ytor, som bygdegårdar, nykterhetsloger och Folkets Hus? Det skulle ge fler möjlighet att ta del av museernas samlingar och kompetens samtidigt som det också skulle ge många andra fördelar. Exempelvis kan då skolor liksom andra kommunala institutioner få större möjlighet att ta del av kulturarvet och historien.

Man bör också se över möjligheten att förlägga statliga museers mer permanenta verksamheter till fler platser i landet.

Det här är ett bättre sätt att göra vårt kulturarv tillgängligt för fler än fri entré för vuxna som bor i Stockholm.

Jag avslutar med att önska herr talmannen och talmansstaben en glad påsk.

(Applåder)

Anf. 154 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! För oss alla kommer den 22 mars aldrig mer att vara en dag som alla andra. EU:s hjärta skakades av blod, rök, splitter och död. På sätt och vis kan man säga att bombarna var riktade mot oss. Det man försökte spränga var allt denna kammare och denna talarstol representerar.

I dag debatterar vi kulturarv. Öppenheten, toleransen, friheten och samarbetet är vårt arv. Det står vi enade kring och måste värna.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga av Liberalernas reservationer i betänkandet KrU9, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2 under punkt 1 och reservation 6 under punkt 5.

Herr talman! Vår historia berättas och definieras av den tid vi lever i och av dem som har eller anser sig ha tolkningsföreträdet för varje given tid. De fragment, bilder och händelser som samhället väljer att belysa och bevara är det som nästkommande generationer kommer att se som vårt arv. Med andra ord talar historieberättandet om för oss vad som har ansetts viktigt av dem som har haft möjligheten att spegla verkligheten.

Om en särskild grups historia osynliggörs finns den inte. Genom historien har det nog varit det allra vanligaste sättet att marginalisera, ställa utanför, begå övergrepp på eller, i allra värsta fall, försöka utrota människor och grupper.

En av de främsta och över allt bärande aktörerna för historieberättande är våra museer. Detta medför givetvis att museernas roll i att definiera vad som är viktigt är central och betydande.

Ibland undrar jag om inte våra svenska museer går igenom någon form av identitetskris och känner sig näst intill tvungna att omdefiniera sitt uppdrag för att komma i takt med rådande samhällsutveckling.

Denna utveckling är vid första anblicken enkel att hylla. Men den innebär också en risk för att man väljer att bli så allmän och så korrekt i sin verklighetsbeskrivning att själva arvet går förlorat och att man missar andra viktiga delar i sitt arbete med att skapa morgondagens kulturarv. Museerna måste självklart vara moderna och relevanta i sin samtid men också bevarande och genomtänkta i sitt beskrivande.

Herr talman! Ett erkänt faktum är att samtliga svenska museer har samlingar som i huvudsak innehåller heterosexuell historia. Trots att det finns tydliga riktlinjer för bevarande av hbtq-gruppens kulturarv tas detta fortfarande 2016 inte riktigt på allvar. Det är djupt problematiskt eftersom arvet riskerar att gå förlorat.

I nuläget arbetar flera organisationer, bland annat RFSL, hårt för att hbtq-gruppens representation och rättigheter ska synliggöras också i kulturarvet. Det är alldeles utmärkt. Men precis som de befintliga museerna i Sverige arbetar organisationerna inte med hbtq-personers kulturarv på djupet och på det sätt som bäst behövs för att arvet inte ska gå förlorat.

För att hbtq-gruppen ska erhålla högst berättigad representation och vi ska få berättelser på ett rättvist, brett och djupt sätt och därmed få gruppens situation erkänd är synliggörandet centralt.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Herr talman! Sverige lider av kronisk bostadsbrist. Det har inte minst eftermiddagens debatt i kammaren belyst tydligt. Sverige har också enorma behov av infrastruktuursatsningar. Utvecklingsbehoven är enorma. För bara någon tid sedan var detta begränsat till storstadsområdena, men så är det inte längre. Det är en myt att detta bara gäller i städerna. Bostadsbristen och behovet av infrastrukturutveckling finns i alla delar av vårt land.

Samtidigt är stora arealer med naturvärde och kulturvärden skyddade från exploatering och nybyggnation. Ibland är dessa värden endast av begränsad art. I stället ligger det andra skäl bakom.

Här är uppenbara konflikter inbyggda mellan miljö-, kultur- och landskapsvärden och behovet av samhällsutveckling, byggnation och utveckling.

Det bör noteras att den sammanlagda arealen i kulturmiljöområden i Sverige är en ganska liten del av den totala ytan. Problemen är att miljöer som varit attraktiva för människor genom årtusenden fortfarande i mångt och mycket är det. Det är därför behovet av nya lösningar är akut. Det finns starka skäl att utpekade områden uppmärksammas, skyddas och varsamt utvecklas för att kunna bestå i framtiden och överlämnas till kommande generationer. Samtidigt får byggande av attraktiva boenden, modern infrastruktur och produktiva odlingsmarker inte hindras.

Liberalerna är ett teknik- och utvecklingsvänligt parti. Vi anser att det med modern teknik går utmärkt att förena bevarandevärden med ett starkt utvecklingsbehov.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 6 och önska herr talmanen, talmanspresidiet, kammarkansliet och mina utskottskamrater en glad och vilsam påsk.

(Applåder)

Anf. 155 EVA WALLIN (KD):

Herr talman! Vi behöver kulturen. Den ger oss rötter till vår historia, mening i nuet, visioner för framtiden och möjlighet att ingå i ett sammanhang. Det är denna helhetssyn som ligger till grund för den kristdemokratiska kulturpolitiken. Kärnan och livskraften i kulturella uttryck går inte att väga och mäta i pengar och mängd. Men den påverkar oss, och vi är en del av den genom hela livet.

Det är viktigt att ta vara på goda traditioner och seder som markerar årets gång och årstiders växlingar. Våra högtider skapar skillnad mellan vardag och helg. De håller ihop ett samhälle och är en del av ett kitt som skapar en gemensam kultur, och runt midsommarstången finns plats för alla som vill vara med i dansen.

Ordet kultur betyder odling. Det behövs alltså näringsrik grogrund och mylla och även goda ramar för att den kultur och de värden som tidigare

generationer byggt vår civilisation på ska kunna växa och utvecklas även i framtiden.

Vi som lever i dag står på tidigare generationers axlar. Vi åtnjuter nu förtroendet att utveckla och förvalta det som vi på sikt kommer att överlämna till våra barn. De kommer då i sin tur att stå på våra axlar och fortsätta att utveckla och förvalta det vi överlämnar till dem, för vi är alla länkar som tillsammans bildar en lång kedja av mänskligt liv. Vi utgör vår civilisation.

Det är viktigt att hantera det kulturella arvet med varsamhet och gott omdöme. Det är en skyldighet mot kommande generationer, så att även de kan få livfulla skildringar av hur tidigare generationer levt och hur historien haft sin gång. Det gäller våra museer, kyrkor och hembygdsgårdar, vårt kulturlandskap och våra stadsmiljöer, det fysiska som vi kan se och ta på. Denna varsamma hantering gäller likaväl det så kallade immateriella kulturarvet – det vi inte kan se och ta på, alltså våra traditioner och sedvänjor, vårt språk och våra sånger, våra värderingar och vår syn på oss själva och andra.

Herr talman! Sedan 1 000 år tillbaka har kristendomens värderingar format Sverige. I södra Europa är dess historiska arv ännu längre. Denna kulturella värderingsgrund och senare tiders upplysningsideal är några av de inspirationskällor som våra förfäder hade i sin kamp för frihet och självständighet, demokrati och jämlikhet och som lett fram till den typ av samhälle vi har i dag, ett samhälle som människor i andra delar av världen bara kan drömma om.

I tider som denna, när det finns totalitära ideologier som med illdåd och terrorhandlingar vill skada vårt öppna och demokratiska samhälle – vi såg senast i går förfärande exempel på detta ifrån Bryssel – är det än mer angeläget att hålla fast vid grunderna för den öppna demokratin: de värderingar som är en del av vårt immateriella kulturarv. Vi behöver stå stadigt rustade så att vi kan försvara de värderingar som vägledde tidigare generationer i deras kamp för frihet, demokrati och jämställdhet.

I takt med ökad globalisering och resande runt jorden har vi även sett ett ökat intresse för släktforskning, en större nyfikenhet för att söka sina rötter och sin bakgrund i historien. Detta kan vi se som ett uttryck för att vi behöver en trygg förankring bakåt i tiden för att kunna blicka framåt och möta framtiden med tillförsikt.

I reservation nr 6 står det om vårt lands fantastiska kulturarv, som är väl värt att värna, och om utmaningen i att förena arvet med det moderna samhällets krav. Vi i Kristdemokraterna väljer att yrka bifall endast till denna Alliansens reservation nr 6, men vi står självklart även bakom våra övriga reservationer.

Med detta, herr talman och övriga här inne, vill även jag önska er en vilsam påskhelg.
(Applåder)

Anf. 156 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Det betänkande som nu behandlas rör frågor om kulturarv.

En första tanke skulle kunna vara att det rör historien – det som har hänt, föremål och minnen från generationer före oss, som vi har ärvt, förvaltar och vårdar. Och det är delvis rätt, men bara delvis.

Kulturarv handlar även om i dag och om framtiden. Kulturarvet är nämligen inget bestämt eller statiskt. Kulturarvet förändras beroende på hur vi uppfattar det, hur vi tolkar det. I sin tur spelar det stor roll för hur vi för vidare arvet, hur arvet förändras och omformuleras. Kulturarvet går därför egentligen inte att frysa eller för evigt bestämma, utan det är rörligt och levande. Det är helt upp till varje tid att själv ge det dess betydelse. Detta är viktigt.

När jag läste historia i skolan reagerade vi på att det avtecknades många kungar och adelsmän. Men i min klass var ingen vare sig kung eller adel. Det som uppenbarligen ansågs viktigt för vårt lands historia, och förstås också var det, var samtidigt väldigt avlägset från oss. Vårt kulturella arv var mer komplext än så.

När borgarklassen började dominera ekonomin, politiken och kulturen skrevs sedermera deras historia ned. Det kunde vara företagsägare, brukspatroner eller stora vetenskapsmän. De har också präglat vårt kulturarv.

När sedan arbetarrörelsens tolkning av verkligheten tog plats kompletterades bilden. Fler perspektiv tillsköts, fler erfarenheter togs till vara och nytt ljus kastades på gamla sanningar. Samma sak gäller kvinnorörelserna. De fick vår uppfattning om kulturarvet att förändras och förbättras, och därmed likaså vår inställning till framtiden.

Det finns många exempel, och vi blir allt bättre på att förstå vårt arv utifrån fler perspektiv. Inte sällan handlar det om människor som levat under förtryck och vars röster inte har fått komma till tals. Det kan handla om olika kulturarv eller olika perspektiv på kulturarvet, mångkultur och komplexa samband.

När det kommer till historieskrivningen har konsten och kulturen ofta gått före. Det kan vara ett verk som väcker debatt, ett perspektiv som provocerar eller kanske bara enstaka ord som rymmer en hel världsbild som vill berättas. När vi lär oss mer och förstår vår egen historia och vilka vi är bättre kan vi ta oss an framtiden med större klokskap.

Herr talman! Kulturarv är en fråga om bildning. Vi ska alla ha tillgång till kulturarvet. I grunden är det en demokratisk fråga – att kunna förstå och förändra.

Kulturarv handlar också om att kunna se den rikedom av kulturarv som finns. Vi har alltifrån hemslöjd till veteranbilar. Vi har kulturmiljöer, i stad och på land. Det finns också ett immateriellt kulturarv med bland annat musik, dans och berättande. Den bredd, variation och mångfald av kultur som finns är väldigt värdefull.

Våra museer är platser som vittnar om denna bredd, variation och mångfald. Vi kan ta arbetslivsmuseerna som ett exempel. De berättar om livet långt ifrån de tjusiga salongerna. Eller vi kan ta Skogsmuseet i Lycksele, som berättar om skogen som livsrum, eller varför inte länsmuseumerna.

Många museer får i dag sin ekonomiska finansiering lokalt eller regionalt med ett stöd från staten via kultursamverkansmodellen. Sedan har vi en rad statliga museer. Och här har regeringen nu åter förverkligat något som fanns tidigare och som var mycket framgångsrikt, nämligen fri entré. Från och med den 1 februari är det fri entré på statliga museer.

Det är en satsning som handlar om just tillgängliggörande. De samlingar som är i statens ägo och som är allas vårt kulturarv ska också vara fria att ta del av.

Fri entré fanns en gång tidigare, infört av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Effekterna då var imponerande. Publiktillströmningen ökade med 159 procent på ett år. 58 procent var förstagångsbesökare. Andelen med låg utbildningsbakgrund ökade. Fler barn, unga och pensionärer besökte museerna. Andelen som kom från utanför Stockholmsregionen ökade. Fyra av fem besökare var positiva.

Men när den borgerliga regeringen 2007 tog bort den fria entrén hände motsatsen. Antalet besökare dök.

Nu satsar den här regeringen återigen på fri entré på statliga museer. Det gör att en hel familj kan gå på museum och ta del av *sitt* kulturarv – oavsett storlek på plånboken. Det skickar en signal om att det är viktigt, om att det är våra gemensamma tillgångar och om att den kulturella bildningen är något som angår oss alla.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 157 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Det är lite extra inspirerande att debattera kulturarvsfrågor här i kväll, efter att jag under dagarna två har besökt eller kanske snarare inspekterat några olika museer för ett uppdrag att utse årets museum. Museerna är ju, som flera talare har varit inne på, något av grundstommen i det viktiga arbetet att bevara och vårda vårt kulturarv, stärka vår kulturella identitet men faktiskt också ifrågasätta och ompröva gamla sanningar.

Det senare perspektivet var väldigt tydligt för mig när jag tidigare i dag besökte Armémuseum. Besökaren på Armémuseum möter inte bara en samling vapen ur historien och redogörelser för krig som Sverige har deltagit i. Besökaren möter också John och Yoko och ett ge freden en chansperspektiv.

Får man göra så, omvandla ett gammalt armémuseum, som ursprungligen hade samlingar baserade på materiel från Försvarsmakten, till mer av ett fredsmuseum? Ja, självfallet får man göra det. Därför vill jag lyfta fram två missförstånd som jag tycker finns i kulturarvsdebatten.

Kulturarvspolitikerna är uppenbart ett område där vi har oerhört stora ideologiska motsättningar. Ett av de missförstånden är att det på något sätt skulle finnas ett motsatsförhållande mellan att vilja bevara och vårda kulturarvet å ena sidan och å andra sidan att ha en fri kultur som i dag kan växa ohämmat åt alla möjliga håll, med konstnärer som kan verka helt oberoende utifrån tidigare konstnärer och tidigare traditioner.

Jag kan exemplifiera med hur Haydn och Mozart inte på något sätt kände sig bundna av Johann Sebastian Bachs musik. Hade de känt krav på sig att fortsätta i den traditionen hade det bara blivit pastischer och kopior. Som konstnär måste man naturligtvis ha fritt fram för att kasta omkull tidigare värderingar, pröva nya vägar, influeras utifrån och skapa helt ny kultur. På så sätt kan dagens avantgarde bli morgondagens kulturarv.

Här skiljer sig uppenbarligen synen mellan olika partier. Jag vänder mig naturligtvis framför allt mot Sverigedemokraterna, som gång på gång lyfter fram hur rädd man är för samtidskulturen. Men tyvärr måste jag också vända mig mot Kristdemokraterna. Jag har under våren debatterat med Kristdemokraternas kommunalråd i Uppsala, som har fört fram standpunkten att dagens kultur på något sätt skulle ha ett ansvar att slå vakt om

traditionella västerländska värderingar. Den synen delar jag och Miljöpartiet verkligen inte.

Jag vill fråga Kristdemokraterna här i riksdagen: Delar ni en sådan syn – att dagens kulturarbetare och konstnärer på något sätt har ett ansvar för att i första hand slå vakt om traditionella västerländska värderingar?

Den som är trygg i sin kulturella identitet har inget problem om man byter ut ett ord i nationalsången – det är helt okej. Det är faktiskt så att om man byter ut ett ord och det skapar ett mervärde och det blir ännu mer vackert och ännu mer inkluderande, då är det något positivt, något att applådera. Ändå var så många kritiska till Melodifestivalen för några veckor sedan, när man gjorde precis det, bytte ut ett ord i nationalsången. Uppenbarligen måste vi arbeta mer aktivt med kulturarvsfrågor för att skapa ett större självförtroende.

Kanske var det då inte så dumt att återinföra fri entré på våra statliga museer – för att ge möjligheter till nya grupper att ta del av det fantastiska kulturarvsutbud som finns på många av våra museer. Vi har sett hur man på kort tid har ökat besöksantalet mycket. Det talas om 30 procents ökning på de museer som nu har fri entré, och det är nya grupper som kommer dit. Men även andra museer får ökade besöksantal. Vasamuseet, som inte har fri entré, får ökade besöksantal. Tekniska museet, som inte har fri entré, får också ökade besöksantal. Det kanske stimulerar intresset för museer, och det frigör också ett ekonomiskt utrymme för den som vill besöka museer att besöka inte bara ett museum utan flera.

Det var det ena missförståndet. Det andra missförståndet handlar om att många ser kulturarvet som något statiskt. Visst, det som är gjort är gjort och kan inte omprövas. Men vi har ju aldrig den fulla bilden. Därför måste vi ständigt tordas ifrågasätta och ompröva.

Här är jag lite förvånad över att det är framför allt mot Liberalerna som debatten måste föras. Bengt Eliasson pratar om att museerna har identitetskris i dag. Jag ser ingen identitetskris, utan jag ser en nyfikenhet att ta till sig nya rön och ny forskning.

Återigen kan jag exemplifiera med Johann Sebastian Bach. Under 200 år var det en absolut sanning att Johann Sebastian Bach hade skrivit ett fantastiskt berg av musik. Men på 1970-talet började musikforskare ifrågasätta om han verkligen hade komponerat all den musik som var tillskriven honom. När man studerade noterna fann man att det nog inte är så utan att det nog är andra kompositörer som har skrivit en del av verken.

Det gäller till exempel Toccata och fuga i d-moll, som många i min generation mer känner som signaturmelodin till barnprogrammet *Det var en gång*. Det visar sig vara skrivet av en annan kompositör. Senare tidens rön visar att Johann Sebastian Bachs andra hustru, Anna Magdalena, kan ha skrivit en del av de verk som tidigare har varit tillskrivna Johann Sebastian. För att återigen prata om musik som används i barnprogram: Den signaturmelodi som användes i *Beppes godnattstund* är ett sådant verk som kanske är skrivet av Anna Magdalena Bach snarare än Johann Sebastian.

Det här är inte bara kurios, något som är intressant för oss musikvetare. Varför finns det så få kvinnliga tonsättare i dag? Varför är det så låg andel kvinnliga kompositörer? Jo, förmodligen därför att det är så få kvinnor som har lyfts fram som förebilder genom historien – inte därför att det har saknats kvinnliga kompositörer utan därför att de har osynliggjorts genom historien.

Vi ska vara på det klara med att i varje val som görs, vad man lyfter fram i vårt kulturarv, är det annat som väljs bort och osynliggörs. Det är en oerhört stor makt som finns hos våra museer – vad man väljer att lyfta fram. Jag är också väldigt glad och imponerad över det fantastiska arbete som många museer nu gör för att faktiskt synliggöra det som tidigare var osynliggjort. Det är också mycket imponerande hur många museer nu arbetar aktivt med att visa på hur influenser från hela världen under alla tider har stärkt vår inhemska kultur.

Det är ett arbete som vi politiskt ska fortsätta att bejaka, stärka kulturarvsfrågorna så att kulturarvet blir mer inkluderande för fler, oavsett bakgrund.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 158 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Niclas Malmberg, för ett intressant anförande!

Miljöpartiet verkar ibland vara rädd för kulturarvet. Men kärlek och respekt för arv och minne skänker ro och respekt för kollektivt sinne. Generationers lämnade spår mot framtidens sjungande vår kräver förvaltar-skap, förståelse och förtroende – inte förnekelse.

Det är bara genom att vara trygga i oss själva som vårt kollektiva minne och vår identitet kan välkomna nya in i gemenskapen. Är vi däremot otrygga, ängsliga och rent av kulturellt självförnekande försvarar vi integration, delaktighet och sammanhållning.

De miljöpartistiska ledamöterna Annika Lillemets och Valter Mutts har i en riksdagsmotion skrivit om ”sådant som kulturarv. Det vi fått i arv ska vi vårda och lämna efter oss i minst lika gott skick som vi fick det.”

Hur gör man då det? Läsaren spricker av nyfikenhet.

Vilka är de framåtblickande satsningarna från Miljöpartiet? Vad vill de göra för att möta bristen på kulturarvskompetens utanför tullarna? Vad vill de göra åt en eftersatt kulturmiljövård och annat som branschen i kontakt med oss politiker vittnar om? Behov finns. Listan kan göras lång. Men Miljöpartiet verkar ducka. Vad är Niclas Malmbergs svar på alla frågor?

Anf. 159 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Mitt svar är att den rödgröna regeringen nu faktiskt arbetar med den första kulturarvspropositionen någonsin. Aron Emilsson sa tidigare i sitt anförande att Miljöpartiet på något sätt skulle sakna en kulturarvspolitik. Det är ett mycket märkligt påstående när vi samtidigt sitter i en regering som utarbetar den första kulturarvspropositionen någonsin.

Regeringen tittar också på om det är möjligt att tydligare definiera ansvaret för kulturarvsfrågor i kultursamverkansmodellen. Det är ett annat svar.

Men det finns en ideologisk skillnad mellan våra perspektiv på kulturarven som det är jättefint att vi kan debattera.

När har det funnits en ursvensk kultur som inte har präglats av influenser utifrån? När man lyssnar på Aron Emilsson låter det som om det har funnits något ursvenskt under en tid då det fanns en ursvensk kultur som var isolerad och inte påverkades av influenser utifrån.

Alla arkeologiska utgrävningar visar däremot att vi i alla tider har influerats från omvärlden. Redan före vikingatiden levde Sverige i ett samband med andra kulturer och påverkades av andra kulturer.

Kan Sverigedemokraterna ens lyfta fram en enda kulturell företeelse som är ursvensk rakt igenom och som inte är påverkad av omvärlden? Jag vill hävda att Sverigedemokraternas hela retorik och hela kulturarvssyn baseras på okunskap.

Anf. 160 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle till att börja med vilja råda Miljöpartiet och Niclas Malmberg att läsa kulturarvsstudier utifrån axeln globalt, nationellt, regionalt och lokalt. Det finns många bra universitetsutbildningar. Jag har själv gått en och har någorlunda förståelse för frågorna.

Vi har nog aldrig hävdad, framför allt inte jag, att det skulle finnas något slags statisk och förstelnad ursvensk kultur som aldrig har inympat intryck utifrån – tvärtom. Kultur är odling – en organisk process. Jag nämnde det från talarstolen, om Niclas Malmberg lyssnade.

Det påstås att regeringen inte saknar en kulturarvsolitik. Ändå är man nu i färd med att författa den första kulturarvsolitiska propositionen. I riksdagen har jag de senaste åren inte kunnat hitta särskilt mycket av reformer, satsningar och höjda ambitioner för kulturarvet – snarare tvärtom.

Miljöpartiet angriper som vanligt halmdockor. Man håller upp någon här bredvid som talar om något slags förstelnat ursvenskt som aldrig kan förändras. Vi har aldrig haft någon uppfattning åt det hållet. Däremot erkänner vi ett unikt kulturarv som finns i Sverige, precis som vi erkänner andra länders unika kulturarv som finns i andra delar av världen. Det är allmän baskunskap, men det går också att fördjupa sig i det inom socialantropologin, etnologin och en del andra vetenskapliga discipliner.

Låt mig fråga följande: Varför ger man helt enkelt inte våra kulturarvsinstitutioner ökade möjligheter att fungera som forum där man vårdar, visar och förmedlar kulturarv? Eller ska folkbildningen axla den rollen om Sveriges museer ska dumpa arvet och agera studieförbund, som det ibland låter som hos Miljöpartiet? Är ni i så fall införstådda med konsekvenserna av det?

Anf. 161 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Den kritik som Aron Emilsson riktar mot bristen på kulturarvsolitik måste riktas mot den tidigare alliansregeringen som under sin tid inte har förmått att skapa en sådan. Den nuvarande rödgröna regeringen arbetar fram den första kulturarvsolitiska propositionen någonsin. Det är i så fall någonting som Aron Emilsson borde vara nöjd med kommer. Men jag är övertygad om att vi har stora ideologiska skillnader när det gäller vad den ska rymma.

Samtidigt vet vi att även om Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag satsar på kulturarvsfrågor är det på bekostnad av samtidskulturen. Det var därför som jag i mitt inledningsanförande lyfte fram att Sverigedemokraterna tycks se en motsättning häremellan. De vill satsa på kulturarvsfrågor, men de vill helt stympa samtidskulturen utifrån något slags rädsla för att det kulturarv som de vill bevara förändras.

Aron Emilsson har inte sagt det, men en del av de ideologer som har funnits som inspiratörer för hela den rörelse som Sverigedemokraterna har vuxit fram ur har verkligen talat i sådana termer.

I skriften *Jazzen anfaller* av Erik Walles från 1946 står det: Jazzen är skapad av berusade negrer i bordellmiljö.

Det är den retoriken som Sverigedemokraterna har som grund.

Aron Emilsson ger mig råd. Jag vill ge ett råd till dig, Aron Emilsson. Nu är det fri entré på de statliga museerna. Utnyttja det! Besök museerna, ta del av kulturarvet och se det fantastiska arbete som museerna nu faktiskt gör.

Anf. 162 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Det betänkande som vi debatterar nu gäller ett område som ligger oss varmt om hjärtat. Vi får därför inte glömma bort att vårt kulturarv är ett minne från våra förfäder som vi alla ska vara stolta över. Det är ett minne som de har bevarat, gjort om och fört vidare till det samhälle och de traditioner som vi har vuxit upp med, valt och väljer att föra vidare till kommande generationer. Detta är, förutom att vara ett traditionellt arv, i högsta grad också ett historiskt arv som vi alla måste våga stå upp för och vara stolta över.

Att man inte har velat satsa på och belysa hur det var förr har gjort att många inte ens vet hur det var förr – hur vi levde, vår historia och varifrån våra traditioner kommer. Det är viktigt för en nations sammanhållning att dess medborgare känner tillhörighet till en gemensam identitet och förstår vad som byggt och bygger denna identitet.

De kyrkliga kulturminnena utgör den största samlade delen av det materiella svenska kulturarvet. Den ansträngda ekonomiska situation som råder i många stift och församlingar, i kombination med det ökade hotet från en organiserad brottslighet som har specialiserat sig på att stjäla våra kristna kulturskatter, har också resulterat i ett minskat öppethållande i många av landets kyrkor och därmed en minskad tillgänglighet till det kristna kulturarvet.

Vi sverigedemokrater anser att det behövs en institution där man samlar de mest värdefulla delarna av det nationella kristna kulturarvet. Därför bör regeringen utreda möjligheterna att i samarbete med Svenska kyrkan upprätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum.

Mångkulturåret 2006 utlystes av den socialdemokratiska regeringen med det primära syftet att uppmärksamma och hylla förekomsten av utländska kulturer och identiteter i Sverige.

Ett stort antal myndigheter, institutioner, stiftelser och bolag inom kulturområdet samt vissa universitet och högskolor och svenska ambassader utomlands fick i uppdrag att medverka. Man bjöd även in samtliga Sveriges kommuner, landsting, regioner, länsstyrelser, vissa myndigheter, övriga universitet och högskolor, scenkonstinstitutioner, regionala museer, bibliotek, arkivinstitutioner, festivaler och övriga aktörer att medverka. Listan är, som ni hör, lång.

Vi sverigedemokrater anser att det kunde vara på sin plats att på ett liknande sätt rikta fokus mot kulturområdet och vitalisera den kulturarvs-politiska debatten genom att återigen samla det offentliga Sverige kring ett temaår med kulturarvspolitisk prägel, och vi föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att 2020 ska utses till svenskt

kulturarvsår med det primära syftet att stärka den gemensamma nationella identiteten och att uppmärksamma och hylla olika aspekter av den traditionella folkliga kulturen.

Herr talman! Avslutningsvis står jag såklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 8 och 10.

Med detta, herr talman, önskar jag dig och din familj, och även er övriga här, glad påsk.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Prot. 2015/16:85
23 mars

Kulturarvsfrågor

§ 20 Arbetsrätt

Arbetsrätt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU7
Arbetsrätt
föredrogs.

Anf. 163 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Vi ska nu diskutera arbetsmarknadsutskottets betänkande AU7 om arbetsrätt. Jag ska börja med att säga att jag står bakom alla våra reservationer men att jag för tids vinnande yrkar bifall endast till Moderaternas reservation nr 2 om förstajobbetanställning och alliansreservationen nr 6 om utstationering och socialt protokoll.

Det arbetsrättsliga regelverket är grunden för svenskt arbetsliv, men arbetsrätten är också en klassisk konflikt i svensk politik. Vi har ju lite olika syn på hur arbetsmarknaden fungerar bäst. I AU7 finns det 86 motionsyrkanden och 24 reservationer, vilket visar att intresset är stort från riksdagens ledamöter när det gäller den här frågan.

Huvudfokus för riksdag och regering borde vara att vi måste skapa förutsättningar för fler jobb. Vi måste göra det enklare och billigare att anställa, och vi ska inte krångla till nuvarande regler. Det är nödvändigt med en god balans. Vi ska ha ett tryggt arbetsliv med ett starkt skydd för de anställda, och samtidigt ska vi klara av ökade krav på flexibilitet och rörlighet, att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och att skapa ett konkurrenskraftigt näringsliv. I Sverige har vi den svenska modellen, där arbetsmarknadens parter bestämmer löner och vissa villkor på arbetsplatsen. Tillsammans med vår lagstiftning bildar detta just den svenska arbetsmarknadsmodellen, och den står vi moderater bakom.

I stora delar är partierna i den här kammaren överens, men det finns områden där åsikterna går isär. Vi vill fortsätta att sänka trösklar in på arbetsmarknaden. Vi vill göra det lättare för människor att få sitt första jobb. Vi vill öka flexibiliteten för arbetsgivare att kunna anställa när behoven finns. Ett modernt arbetsliv kräver ökad rörlighet, mycket mer än i det gamla industrisamhället. Ändå är vårt regelverk mer anpassat för gamla tiders arbetsliv. I dag handlar det mycket mer om tjänster av olika slag och om snabb anpassning till behov av arbetskraft.

Det handlar dock också om den väldigt stora utmaning Sverige står inför när det gäller alla de nykomna till Sverige som ska integreras på

svensk arbetsmarknad. Inom ett par år ska flera hundratusen som har kommit till oss de senaste åren in på arbetsmarknaden. Då menar vi att man måste våga pröva allt för att hitta fler vägar in.

Herr talman! Moderaterna har därför föreslagit en ny anställningsform: förstajobbetanställning. Den gäller för unga och utrikes födda. Det är en tidsbegränsad anställning med vissa utbildningsinslag, där det inte krävs kollektivavtal. Man ska få lön för upp till 60 procents arbete, och resten av tiden ska vara utbildning enligt ett skriftligt avtal mellan arbetsgivaren och den anställde. Vi menar att det måste vara enkelt. Det vi har lärt oss är att ju krångligare ett system är, desto färre kommer i arbete.

Detta är de rödgröna emot. De menar att det inte behövs. Det kan verka lite märkligt med tanke på att klyftan i arbetslivet växer mellan de inrikes födda och utlandsfödda. Det har visat sig att endast 25 procent av utlandsfödda har en heltidsanställning efter tio år. Det kan ta upp till tio år innan hälften av den här gruppen är i arbete, vilket är alldeles för lång tid. Det finns alldeles för många hinder på vägen. Det finns en stelbenthet och en attityd vi måste ändra på både hos arbetsgivare och hos facket. Arbetsgivarna är oftast rädda för dem som är lite annorlunda, och facket ser endast till dem som har jobb – deras medlemmar – och inte till dem som står utan jobb.

Man måste stimulera fler arbetsgivare att våga pröva någon ny eller oerfaren. Vi menar att det kan vara en väg till ett ökat arbetskraftsdeltagande. Likaså kan en förlängd provanställning, till tolv månader, vara en annan möjlighet för många att verkligen få visa vad de går för. Vi införde under vår regeringstid allmän visstid på två år. Det har blivit en lyckad inkörsport för många nya och unga på arbetsmarknaden. Vi införde ny-startsjobb, som har blivit en riktigt stor succé, men också instegsjobb för nyanlända. Det är en mycket fördelaktig anställningsform. Vi är alltid beredda att ompröva och förnya vår politik för att öppna för fler att få ett riktigt jobb. Det borde även den nuvarande regeringen vara.

En annan riktig tvistefråga är utländska arbetares och företags villkor på den svenska arbetsmarknaden. Vi minns ju alla Laval-målet och alla turer vi haft med utstationeringslag, lex Laval, utredningar och annat. För ökad rörlighet för både varor och tjänster och en bättre konkurrens för svenska kunder vill vi inte bygga fler hinder eller göra dem högre, och vi vill inte öka kraven på dem som kommer hit. Det är viktigt att framhålla att alla på en svensk arbetsplats självklart ska ha sjysta villkor.

De krav som nu höjs riskerar dock att just bygga nya hinder. Det ska vara säkert och tryggt, men vi ska inte försämra rörligheten inom EU när det gäller arbetskraften. Faktum är ju att det redan finns goda arbetsvillkor för dem som kommer till Sverige och arbetar inom nuvarande lagstiftning. Utstationeringslagen har regler som säkerställer det extra skydd som behövs för dem som utstationeras, utöver det skydd de faktiskt har med sig hemifrån. Farhågorna om social dumpning och social turism har ju också visat sig vara helt felaktiga.

Vill man förbättra utstationerade arbetstagares villkor i Sverige är det alltså mycket bättre att faktiskt skärpa tillämpningen och kontrollen av nuvarande lagar och regler. Det så kallade tillämpningsdirektivets nya regler har knappt börjat gälla än, och ändå vill regeringen öppna upp för ändring av utstationeringsdirektivet. Det är vi emot. Exempelvis måste det ju byggas många hundratusen nya bostäder i Sverige, men det finns faktiskt inte

tillräckligt med byggarbetare här. Det finns knappt en enda ledig byggjobbare att få tag på i Sverige. Alltså är det nödvändigt att det kommer både företag och arbetare från andra länder för att vi ska klara detta.

Tyvär, menar vi, går regeringen helt LO:s ärenden. LO vill hålla den utländska arbetskraften ganska långt borta från Sverige, i syfte att minska konkurrensen och inte hota den goda lönebild svenska byggarbetare har i en internationell jämförelse. Vi menar att en ökad rörlighet för både arbetstagare och företagare skapar möjligheter för alla, både för dem som kommer hit och för svensk tillväxt och utveckling.

Herr talman! Med detta vill jag önska utskottsledamöter, talmannen och övriga både på detta kansli och på vårt eget kansli en riktigt glad påsk. (Applåder)

Anf. 164 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservationerna 8 och 10.

Herr talman! Ofrivilligt delade turer drabbar framför allt kvinnor inom vård och omsorg. En arbetssituation där arbetsdagen delas upp i till exempel ett morgon- och ett kvällspass, med flera timmars ledighet mitt på dagen, är för de allra flesta oerhört påfrestande. Möjligheterna att få livspusslet att gå ihop, kunna lämna och hämta på dagis och i övrigt ha ett fungerande socialt liv slås inte sällan i spillror av kommuners oförmåga att effektivt arbetstidsplanera sina anställda. Många är de som talar om delade turer som ett problem, men inte mycket verkar göras åt det. Nu räcker inte läpparnas bekännelse längre, herr talman. Nu vill vi sverigedemokrater att regeringen snarast återkommer med förslag om hur vi ska avskaffa de delade turer inom offentlig sektor.

Ett annat återkommande problem inom offentlig sektor är de ofrivilliga deltidsanställningarna. De beror delvis på samma sak, det vill säga ovilja och oförmåga att effektivt arbetstidsplanera sin personal, men också på att de ekonomiska resurserna är begränsade.

Även de ofrivilliga deltidsanställningarna drabbar i hög utsträckning de offentliganställda kvinnorna. Inte minst vård och omsorg skriker efter mer personal. Rapporterna haglar om nuvarande och framtida rekryteringsproblem inom vård och omsorg.

Samtidigt skulle vi bara genom att erbjuda de ofrivilligt deltidsanställda som vill ha heltidsanställningar just detta, med vårt förslag som vi lagt fram i vår budget, kunna skapa upp till 25 000 helårsarbetstider direkt in i den svenska vården och omsorgen. Det skulle ske med personal som redan finns. Det är människor som redan är utbildade och gärna vill ha ett jobb där de kan leva på sin lön.

Vi i Sverigedemokraterna har i en följd av år i vår budgetmotion avsatt pengar för ett stimulansbidrag till de kommuner som erbjuder heltid till de deltidsanställda som vill jobba heltid. Om detta inte skulle visa sig vara tillräckligt är vi dock beredda att gå lagstiftningsvägen för att förändra situationen.

Herr talman! Samtidigt vill vi ge föräldrar möjlighet att frivilligt gå ned till 50 procents deltid från dagens 75 procent under barnets första åtta år. Syftet är att föräldrarna ges större möjlighet att vara delaktiga i sitt barns utveckling och uppväxt. Sverigedemokraterna anser att denna möjlighet är viktig ur både föräldrarnas och barnets perspektiv.

Problemet med semesterstängda förskolor får till följd att många föräldrar varvar sina semestrar för att klara vardagen men också för att undvika jourförskolor eller andra former av tillfällig barnomsorg. Barn behöver kontinuitet och trygghet i sin utveckling, och att lämna barnen i nya miljöer och med ny personal känns för många föräldrar svårt inte minst i semestertider. Följden blir ofta att familjen får begränsad tid tillsammans under semestern.

Därför vill vi införa en lagstadgad rätt till vad vi vill kalla förskoledagar. Det är en lagstadgad rätt att ta tjänstledigt fem dagar per år när förskolan är sommarstängd. Det är naturligtvis helt frivilligt, och det riktar sig till föräldrar med barn i förskoleåldern.

Herr talman! När det gäller Moderaternas motioner om att förlänga tiden för rätten till tjänstledighet från sex månader till ett år för att starta företag ställer vi oss positiva och ansluter oss till den moderata reservationen.

Vi behöver fler företag i Sverige. Vi behöver fler företagare i Sverige, och vi behöver villkor som gör att fler vågar lämna en till synes trygg anställning för att ta steget att starta och driva företag. Förslaget att förlänga tjänstledigheten går i rätt och positiv riktning, och vi instämmer med de moderata motionärerna i det fallet.

Innan jag avslutar detta något förkortade anförande vill jag passa på att önska herr talmannen och talmanspresidiet en glad påsk. Jag önskar också mina kollegor, ledamöter och personal i utskottet en glad och trevlig påsk. Vi syns efter den plenifria veckan.

(Applåder)

Anf. 165 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 1 och den alliansgemensamma reservationen nr 6. Vi står självklart bakom samtliga reservationer, men jag yrkar endast bifall till dessa för tids vinnande.

Vi debatterar i dag ett motionsbetänkande om arbetsrätten. Det handlar om rättigheterna på arbetsmarknaden. Vi har en stor grupp människor som i dag inte har ett arbete och därmed inte heller har alla förutsättningar att få de rättigheter som kommer med ett arbete. Vi talar om unga och långtidsarbetslösa men också om den stora gruppen nyanlända.

För att de ska kunna komma in på arbetsmarknaden på ett bättre sätt behöver vi sänka trösklarna på olika sätt. Vi behöver göra det lättare att komma in när det gäller både rättsliga regler och kostnaderna för att anställa och driva företag för människor så att fler vågar ta steget och får chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Det är också viktigt på en arbetsmarknad att det finns företag som kan, vill och vågar anställa fler människor. Det är grunden för att vi ska få fler arbetstillfällen, fler människor i arbete men också mer skatteintäkter så att vi kan göra större investeringar från statens sida. Det är när nya jobb skapas som man lägger grunden för ett minskat utanförskap. Det är en viktig bild att ha med sig även när vi debatterar de arbetsrättsliga reglerna.

För Centerpartiets del har vi en reservation, som jag yrkade bifall till, om en mer flexibel arbetsmarknad. Vi vill i grunden se förändringar för att få en ökad flexibilitet så att det blir ökad rörlighet och fler människor kan komma in på arbetsmarknaden.

Vi har bland annat förslag på att förändra turordningsreglerna som i dag säger sist in först ut. Det innebär att unga nyanlända som ändå har fått en chans att komma in på arbetsmarknaden är de som får gå först om företaget behöver säga upp, även om det är de som har den högsta kompetensen.

Förändringarna av de arbetsrättsliga reglerna och framför allt turordningsreglerna är främst för de människor som redan är på arbetsmarknaden. När människor som har en lång arbetslivserfarenhet funderar på att byta arbete från ett ställe där de har varit under en lång tid hamnar de sist på turordningslistan om byter företag. De får gå först om företaget börjar säga upp även om de har lång erfarenhet och stor kompetens.

Det är oerhört viktigt att öka just flexibiliteten på arbetsmarknaden. I dag vantrivs var fjärde person på sitt arbete. Vi behöver göra det lättare för människor att byta och även för nya människor att komma in. Det handlar också om andra delar mer kopplat till utbildning, och så vidare. Vi vill också göra ett antal andra förändringar.

Tillsammans med Alliansen har vi en reservation om provanställningar och möjligheten för människor att få sitt första jobb. Att få visa upp sig på arbetsmarknaden hos en arbetsgivare är oerhört viktigt för att få chansen.

Det behövs en ökad rörlighet både i Sverige och inom Europa kopplat till arbetsmarknaden. Det krävs om vi ska få fler människor i arbete. Vi ser redan i dag i Europa att vi har en dålig matchning där många jobb som efterfrågas inte kan tillsättas på grund av att man inte kan matcha arbetsgivare med den kompetens som efterfrågas.

Det gör att utstationeringsdirektivet, som finns med i en av alliansreservationerna, är oerhört viktigt. Det gäller att öka och framför allt värna den fria rörligheten för även arbetare och inte bara produkter. Det är genom ökad rörlighet som vi skapar tillväxt och kan få utfört de arbeten som krävs.

Herr talman! I motionsbetänkandet har vi även en reservation om rätt till heltid. Med tanke på det höga tonläge som har hörts från regeringspartierna i valrörelsen i den frågan ser jag med spänning fram emot vad som kommer att presenteras under mandatperioden men också i debatten här i kväll.

Det är en stor utmaning när vi ser att kvinnor tjänar mindre än män. Det gäller framför allt kvinnor i offentlig sektor. Där kan vi politiker i kommuner och landsting egentligen titta på oss själva. Det är framför allt i offentlig sektor som det är mycket deltider och där det sätts i system.

Där behöver politiken bli ännu bättre. Vi vill uppmana arbetsmarknadens parter att ta ett större grepp om det. När det handlar om offentlig sektor är det våra kollegor i kommuner och landsting som på olika sätt kan göra det. Det finns fungerande system i många kommuner där man gör det på ett ganska framgångsrikt sätt och där det byggs underifrån.

Som centerpartist tycker jag att det är fantastiskt när systemet byggs underifrån. Men det gäller att det kommer fler till del. Det är en väldigt viktig fråga framför allt kopplat till pensionerna så att man får mer jämställda pensioner och en mer jämställd livslön. Det är oerhört viktigt att vi får färre fattiga pensionärer och att människor får möjligheter att arbeta i den utsträckning som de önskar.

Jag avslutar med det och tackar så mycket för ordet. Jag önskar både herr talmannen och mina utskottskollegor en glad påsk.

Anf. 166 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Den här debatten handlar om arbetsrätten och de motioner som berör det temat från allmänna motionstiden. Lönearbetet har en fundamental betydelse för de flesta människors vardag och välbefinnande. Därför påverkas våra liv väldigt mycket av vilka rättigheter och skyldigheter som finns i anställningsförhållandet, vilka normer som gäller och vilket inflytande man har över sitt arbete i olika situationer.

Det som händer på arbetsmarknaden får också en påtaglig betydelse för samhället i stort. I ett samhälle som önskar präglas av individens självständighet och av respektfulla relationer mellan människor är det viktigt med arbetsförhållanden som präglas av effektivitet och flexibilitet snarare än osäkerhet och godtycke.

Välfungerande arbetsmarknadsrelationer är också väldigt viktiga för att få till en näringsstruktur präglad av produktivitet och innovation. Det går bättre för vårt samhälle om många människors förmåga tas till vara i praktiken och om människor kan växa i arbetslivet. Det förutsätter en grundläggande trygghet och därmed också ett skydd mot godtycke. Trygga människor vågar mer i ord och handling. Den som inte behöver oroa sig hela tiden, inte ständigt måste vara på sin vakt på jobbet och inte måste ägna sig åt att konkurrera med sina kollegor i varje situation kan också bättre fördjupa sina kunskaper och färdigheter, samarbeta med andra och inte minst komma hem från jobbet mer som en hel människa och samhällsmedborgare.

Hur förhållandena ser ut på arbetsplatser i hela samhället är förstås något som i detalj klubbas av riksdagen. Det är något som växer fram och som förändras genom långvariga och komplexa dragkamper – någon kanske skulle säga klasskamp, och det vore ju i så fall en ganska bra beskrivning. Den arbetsrättsliga lagstiftningen är hur som helst en del av detta, och inte någon oviktig del.

Nu är det så att den svenska arbetsmarknadsmodellen präglas av att staten har en tillbakalutad roll och att det råder ett väldigt stort mått av frihet för organiserade parter att teckna avtal om stora och små saker. Det är så man kan få mycket av dynamik och mycket av trygghet samtidigt. Med avtalslösningar kan man anpassa villkoren till en verklighet som är både mångfacetterad och föränderlig.

Lagen sätter samtidigt upp det ramverk inom vilket kollektivavtalen tecknas, och när verkligheten förändras måste också lagen hänga med – dels för att det finns problem som man inte ska behöva avtala om, dels för att det, inte minst efter Sveriges EU-inträde, finns lagar som försvårar tecknande av rimliga kollektivavtal. Genom att ta tag i de bristerna kan kollektivavtalens roll och legitimitet stärkas.

Detta, herr talman, är bakgrunden till de många motioner och förslag som Vänsterpartiet har lämnat in. Vi ser att det är viktigt att stärka arbetsrätten och den svenska modellen. Därför har vi också en rad reservationer, eftersom utskottet inte har önskat göra de förbättringarna.

En av de mest angelägna arbetsrättsliga frågorna i dag är dock inte med i det här betänkandet, nämligen frågan om tidsbegränsade anställningar och anställningsformen allmän visstid. Det beror på att de motionerna nyligen behandlades tillsammans med en proposition från regeringen. Jag vill i det här sammanhanget kort påminna om att allmän visstid ger arbets-

givaren en alltför vidsträckt möjlighet till godtycke. Vänsterpartiet kommer att fortsätta att arbeta för att allmän visstid ska avskaffas till förmån för bestämmelser om att objektiva kriterier ska kunna anges av arbetsgivaren när man frånträder regeln om tillsvidareanställning. Detta har jag också framfört i ett särskilt yttrande i betänkandet.

Herr talman! Ett område där det finns ett tydligt behov av att modernisera den arbetsrättsliga lagstiftningen är frågan om bemanningsföretagen. När man i början av 90-talet öppnade för bemanningsföretagen var argumentet att de skulle svara mot i princip två situationer, dels behov av specialkompetens, ganska likt konsultverksamhet, dels behov av att hantera arbetstoppar. Vad vi ser i dag är att dessa två motiv har hamnat i skuggan. I stället används inhyrning för att täcka personalbehov som i princip är permanenta.

Det här är inte en bra utveckling. Inhyrd arbetskraft befinner sig i en utsatt position, får svårare att vara med i arbetsgemenskapen och ställer mindre gärna krav på sin arbetsmiljö. Samtidigt kan hot om att ersätta fast anställd personal med inhyrd personal användas som ett maktmedel i arbetsgivarens händer. Därför tycker vi att det behövs en tydligare reglering av bemanningsverksamheten.

Vi har flera konkreta förslag om det. Det bör inte vara tillåtet att använda inhyrning för att tillgodose permanenta behov. Visst är det så att man från fackligt håll försöker ordna till detta på olika sätt, men det bör inte vara något som man måste sälja löneutrymme för. Det här handlar om grundstrukturen för vår arbetsmarknad. Vi vill också se en förstärkning av det fackliga inflytandet över frågan om inhyrning. Bland annat bör avsaknad av kollektivavtal i sig vara tillräckligt för facklig vetorätt mot inhyrning. I samma anda måste arbetstagare och fackförbund som tecknar avtal få rätt att på begäran ta del av bemanningsföretagens affärsavtal.

En märklighet som i dag finns på arbetsmarknaden och som borde regleras tydligare är att företag startar egna bemanningsföretag för att hyra ut personal till sig själva. Det kanske ser ut som att det är ett annat bolag i samma koncern. Det här påpekas i en motion som faktiskt kommer från Socialdemokraterna. Vi har yrkat bifall till den, men regeringen vill tyvärr inte gå vidare med detta.

Herr talman! Ett område där det finns problem som lagstiftningen bättre borde kunna täcka är det som sker vid en del offentliga upphandlingar. Det händer titt som tätt i dag, till exempel när kollektivtrafiken i ett län ska byta entreprenör, att man säger upp de anställda och de tvingas söka om sina jobb. Det skapar en väldig osäkerhet och även en risk för att anställda ska bli rädda för att ta på sig exempelvis fackliga uppdrag eller på annat sätt höja sina röster mot arbetsgivaren, eftersom det kan leda till att de blir av med jobbet vid nästa upphandling.

Detta är ett konkret problem som finns runt om i landet. Det är något som också kan pressa löner och arbetsvillkor, eftersom det blir svårare att vinna kontrakt om man har fler som har upparbetat högre löner och bättre villkor. Det är inte bra att det funkar på det sättet. Man bör se över lagstiftningen på detta område. Också busschaufförer och andra som jobbar med offentligt finansierad verksamhet som upphandlas med jämna mellanrum borde få ett bättre skydd, tycker vi.

I betänkandet har Vänsterpartiet också en reservation angående utstationering av arbetstagare, socialt protokoll med mera. De här frågorna är

aktuella hela tiden, men de har aktualiserats ytterligare nu i mars, då det kommit några förslag från kommissionen angående en översyn av direktivet.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens arbete för att få till stånd en revidering av utstationeringsdirektivet. Regeringen har bedrivit ett bra och kraftfullt påverkansarbete gentemot kommissionen, och det preliminära resultat som kom den 8 mars var bättre än väntat avseende flera frågor som är viktiga för den svenska arbetsmarknadens funktionssätt.

Men det är också viktigt att framhålla att detta inte är något som gör att det är frid och fröjd. Även om det finns öppningar för att den svenska avtalsmodellen ska klara sig bättre finns det till exempel en stark kritik från bland annat Europafacket, som på många ställen ser stora svårigheter att upprätthålla lika lön för lika arbete. Även om det verkar som att man ska kunna gå bortom minimilön när man eftersträvar likabehandling är det fortfarande ganska oklart vad som ska ingå i de ersättningar man jämför med varandra. Det är också oklart hur en del tidsgränser som finns ska hanteras, vilket kan leda till att väldigt stora grupper av utstationerade arbetstagare inte träffas av några förbättringar. Dessutom ska detta stötas och blötas i en lång process där det är väldigt svårt att veta något om slutresultatet.

Den här problematiken är väldigt grundläggande. Den kommer sig av att sociala och fackliga rättigheter de facto är underordnade i EU-juridiken. Det gör att vi hela tiden får den här typen av oklarheter. Vi får en juridik som ständigt skaver mot den svenska modellen, och inte bara mot den svenska modellen. Till exempel såg vi efter Laval domen att EU-rättsliga konfliktregler också skaver mot internationella konventionsåtaganden om fri strejkrätt.

Därför krävs det egentligen att sociala och fackliga rättigheter får ett slags grundlagsstatus. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör ha ett tydligare uttalat mål från riksdagen om att få till ett socialt protokoll som slår fast att grundläggande fackliga rättigheter, såsom den fria förhandlings- och konflikträtten samt rätten att fritt teckna kollektivavtal, ska gälla inom unionen och inte får underordnas ekonomiska intressen.

I sammanhanget kan jag konstatera att de tidigare regeringspartierna har en reservation i rakt motsatt riktning. Det är ganska anmärkningsvärt. Under sina regeringsår hävdade företrädarna för dessa partier det som de också skriver i den första meningen i sin reservation: ”Alliansen står bakom den svenska modellen, där svenska kollektivavtal verkar tillsammans med lagregler, och anser att den fungerar bra och bör värnas.” Det är ju kul. Men reservationen handlar alltså om att dessa partier motsätter sig att regeringen försöker påverka utstationeringsdirektivet så att det fungerar bättre med den svenska modellen.

Detta är ganska avslöjande för den linje som den tidigare regeringen, högtidstalen till trots, i praktiken hade gentemot EU i de här frågorna. Och det är ganska tydligt att man nu i opposition fortsätter att hoppas att EU-juridiken ska kunna användas som förevändning för att försvaga den svenska modellen, undergräva fackföreningsrörelsen och motverka arbetet för att få till lika lön för lika arbete i Sverige. Företrädare för allianspartierna har yrkat bifall till den här reservationen. Från Vänsterpartiets sida kommer vi i den voteringen att rösta mot reservationen och för utskottets förslag.

Herr talman! Också i övrigt är förslagen från de tidigare regeringspartierna anmärkningsvärda. Här finns bland annat förslag om att fördubbla längden på provanställningsperioden. Här har vi alltså fyra partier som tror att en massa arbetsgivare är oförmögna att efter ett halvår bedöma om en person över huvud taget klarar av att genomföra sitt arbete. Det är ganska orimligt. Men det är klart att det inte är så det kommer att vara i praktiken, utan det man vill är att fördubbla utrymmet för osäkerhet och godtycke.

I olika kombinationer angriper partierna också anställningsskyddets grund och även den fackliga konflikträtten. Det är många lustiga eufemismer som förekommer i det sammanhanget. Liberalerna vill till exempel ändra turordningsreglerna i LAS så att de ”baseras på den enskildes kompetens”. Men det är ju så i dag att turordningsreglerna vid uppsägning förutsätter att den som ska kunna bli kvar har tillräckliga kvalifikationer. Om man i övrigt vill att arbetsgivaren ska göra en godtycklig bedömning av den enskildes kompetens – rangordna – är det helt liktydigt med att säga att det inte ska finnas något skydd i lagen om anställningsskydd. Poängen med turordningsreglerna är att de ska erbjuda ett visst skydd mot godtycke i samband med uppsägning.

Partierna pratar också om proportionalitetsprincipen vid konflikter. Det betyder i klartext att man vill vingklippa den fackliga konflikträtten, som är helt avgörande för en modern och fri arbetsmarknadsmodell. Relationen mellan arbetstagar och arbetsgivare är alltid och definitionsmässigt ojämn till arbetsgivarens fördel. Ska arbetstagarerna ha möjlighet att i någon grad väga upp detta krävs det att det finns kollektiva organisationer och möjligheten att solidarisera sig med varandra. Det är de rättigheterna som de borgerliga partierna instinktivt vill ge sig på. Man gillar helt enkelt inte organiserade arbetare.

Ibland kommer detta fram extra tydligt, bland annat när man vill begränsa strejkrätten. Att Sverige har väldigt få faktiska konfliktdagar i internationell jämförelse biter inte helt på högerpartiernas längtan efter att tukta arbetstagarorganisationerna. Det finns få saker som är viktigare för att upprätthålla ett välfungerande och modernt välfärdssamhälle än att slå tillbaka den typen av bakåtsträvande och i grunden auktoritära impulser.

Avslutningsvis, herr talman, står jag bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet, men för tids vinnande yrkar jag bifall till två av dem, nämligen reservation nr 4 och reservation nr 18. Glad påsk!
(Applåder)

Anf. 167 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 6 och reservation nr 20. Den ena reservationen är en gemensam alliansreservation, och den andra är en av Liberalernas reservationer.

Det är viktigt för Sverige att fler människor jobbar, att vi skapar nya jobb i vårt land. Men det är också viktigt att alla som har ett arbete att gå till också trivs med arbetet, att man utvecklas och växer som individ.

Vi lever allt längre, och arbetslivet för många människor i Sverige i dag är längre än fyra årtionden. Vi glömmer lätt bort det, men vårt liv är långt – ofta längre än vad vi tror.

Eftersom hela samhället utvecklas förändras också våra arbetsplatser och arbetsvillkor. Jobb försvinner, nya jobb skapas, nya branscher uppstår

och andra försvinner. Tekniska landvinningar och nya innovationer kan förbättra vår hälsa, vår arbetsmiljö och vårt välbefinnande.

Herr talman! För oss i Liberalerna är den enskilda människan och den enskilda arbetstagaren viktigast. Människor är unika. Vi har alla våra drömmar, idéer och visioner. Våra liv ser inte likadana ut.

Det betyder också att det måste finnas mångfald, variation och flexibilitet på arbetsmarknaden. I det sammanhanget finns två utmaningar, eller problem, på arbetsmarknaden som vi i Liberalerna har adresserat i riksdagen och som vi också tar upp i våra två reservationer i betänkandet.

Den ena utmaningen handlar om att det finns många äldre – eller årsrika, som är ett bättre namn – som vill fortsätta att arbeta i ytterligare några år efter att ha fyllt 65. Men tyvärr har attityden till äldre arbetskraft försämrats i Sverige de senaste tio åren. För oss i Liberalerna är det viktigt att ta till vara de personer som vill och kan fortsätta arbeta i arbetslivet.

Ett första steg är att höja åldersgränsen för rätten att vara kvar i arbetslivet till 69 år. Det bör också riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Det andra området rör, herr talman, turordningsreglerna. Dagens regelverk ger ett företag goda möjligheter att relativt snabbt anpassa storleken på personalstyrkan vid arbetsbrist. Men möjligheten att behålla nödvändiga nyckelpersoner eller dem som har bäst kompetens är små om det inte är möjligt att ingå särskilda uppgörelser med facket. Många företagare vittnar om att den strikta arbetsrätten gör att de drar sig för att anställa.

Detta leder till att trösklarna för dem som inte har fått fotfäste på arbetsmarknaden, ofta ungdomar och invandrare, blir höga. Turordningsreglerna gör också att dessa grupper ofta är sist anställda och därmed blir de som får sluta först vid arbetsbrist. Turordningsreglernas premierande av arbetstid låser också fast vid det befintliga arbetet på bekostnad av arbetsmarknadens matchningsmekanismer, löneutveckling och personlig utveckling. Från Liberalernas sida vill vi därför ersätta dagens turordningsregler med regler som baseras på den enskildes kompetens.

(Applåder)

Anf. 168 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag antar att många vill komma hem, men vi bör alla ändå säga någonting. Nej, det är flera som längtar efter att få sitta kvar. Vad härligt!

Herr talman! Jag inleder med att vi förstås står bakom alla våra yrkanden, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 21, vår egen reservation, samt den alliansgemensamma reservationen nr 6.

Betänkandet som vi i dag debatterar tar sin utgångspunkt i ett stort antal motioner som berör arbetsrättens område. Arbetsmarknadens parter löser många frågor genom kollektivavtal. Där inte lagen är tillämplig tillåter den flexibilitet utifrån vad arbetsmarknadens parter kommer fram till gemensamt. Det innebär, förstås, att det är få strejkdagar i Sverige, vilket är positivt för våra företag och för Sveriges ekonomi.

Vi kristdemokrater anser att det är viktigt att sträva efter en god anställningstrygghet för alla anställda. Att ha ett jobb innebär mycket för den enskilde individen. Det ger människor en känsla av att känna sig behövda och efterfrågade, och det ger inkomst och livskvalitet.

För arbetsgivare är det viktigt att ha anställda som trivs på jobbet, men de behöver också en viss flexibilitet i anställningsformer beroende på vilka uppdrag som ska utföras. Därför finns i dag en viss flexibilitet i lagen för olika anställningsformer. Det är fast anställning, tidsbegränsad anställning, säsongsanställning och så vidare.

Inom EU talar man ofta om att arbetsmarknaden i dag behöver flexicurity, alltså trygghet för arbetstagaren och flexibilitet för arbetsgivaren. Lagstiftningen ska försöka bidra till detta, att såväl arbetstagares som arbetsgivares behov ska beaktas.

Herr talman! Vi behöver ett ökat företagande, och vi behöver satsningar på innovationer för att nya arbetstillfällen ska växa fram när andra försvinner. Vi behöver en växande ekonomi så att alla som kan och vill arbeta ska få göra så. Vi behöver ett bra utbildningssystem som rustar människor för framtidens arbetsmarknad. Vi behöver också se till att de som erbjuder en anställning snabbt hittar rätt arbetskraft, det vill säga att matchningsfunktionen fungerar effektivt. Här behöver vi en arbetsförmedling som blir mer effektiv än vad den är i dag för att hjälpa till i matchningsfunktionen.

Under alliansregeringen ökade sysselsättningen med över 300 000 nya jobb. Många av dessa nya jobb gick till nyanlända. Men nu ser vi med förra årets stora tillströmning av flyktingar att vi måste få fram ännu fler jobb. Det ska vara jobb som matchar dem som har kommit hit, hög- som lågutbildad. Det måste gå fortare än i dag för nyanlända att få ett jobb. Den statistik som jag har tittat på visar att efter 15 år i Sverige är fortfarande 30 procent av de utlandsfödda arbetslösa. Att etableringen på arbetsmarknaden tar så lång tid är inte hållbart för vare sig den enskilde eller för samhället. Personer som inte ens har gymnasieutbildning har det naturligtvis allra svårast.

Därför har vi kristdemokrater föreslagit ett system med introduktionsanställningar där personer ska kunna lära sig jobbet på jobbet med en lägre ingångslön under läroperioden. Det gäller inte bara nyanlända men kanske gynnar framför allt den gruppen. De behöver få in en fot på arbetsmarknaden utan några som helst tidigare referenser. Vi menar att man kan börja med 75 procent av kollektivavtalsenlig lön, och 25 procent får vara utbildningstid.

Vi går alltså inte in och rör kollektivavtalen, utan detta sköter fortsatt parterna.

Därutöver kan sägas att man kan bli inlasad med anställningstrygghet precis som alla andra om vi skulle få till stånd ett sådant här system. Det blir en ny anställningsform, dock med ungefär samma regelverk som för andra anställningsformer. Här krävs inga beslut från Arbetsförmedlingen, och vi slipper en massa administration och regelkrångel.

Herr talman! Med ekonomins tvära kast krävs det att företagen har god omställningsförmåga. En utebliven order kan med ett penndrag försätta ett annars expanderande och lönsamt företag i kris. Företag måste kunna ställa om och behålla nyckelpersoner vid förändrade villkor för företaget. Annars utgör bristen på flexibilitet ett skäl för många företag att tveka inför att anställa när utsikterna ser ljusare ut.

I en globaliserad värld måste vi främja ett flexiblere arbetsliv. Företagen behöver utökade möjligheter att göra undantag från turordningsreglerna, menar vi. Det nuvarande undantaget gäller två personer i företag med upp till tio anställda. Det tror vi skulle behöva utökas till ett undantag

för fyra. I de samtal vi fört med olika företagare, framför allt i lite mindre företag som inte har råd att anställa HR-specialister eller jurister i omställningsperioder, har många sagt att de skulle känna sig mer nöjda med möjligheten att undanta fyra personer.

Herr talman! Att prioritera en omförhandling av utstationeringsdirektivet anser vi, till skillnad från utskottet och regeringen, vara fel väg att gå. Det var för övrigt Socialdemokraterna själva som först var med och antog utstationeringsdirektivet 1996 och sedan införde det i svensk lag 1999.

Ett stort antal EU-länder har arbetsmarknadsmodeller som väsentligt skiljer sig från vår. Att öppna upp utstationeringsdirektivet riskerar att leda till försämringar. Vill man förbättra utstationerade arbetstagares villkor är det bättre att skärpa tillämpningen och kontrollen av de nuvarande reglerna på både EU-nivå och nationell nivå. Vi anser att prioriteringen måste vara att först få tillämpningsdirektivets nya regler på plats, dock med de 40 anpassningar till svenska förhållanden som är möjliga enligt direktivet.

För övrigt, herr talman, har vi kristdemokrater lagt fram motioner om att utöka möjligheterna att vara ledig också till att vara föräldraledig. Vi vill utvidga rätten för föräldrar att vara lediga på heltid till dess att barnet fyllt tre år.

Vi vill också underlätta för anhöriga att förena anhörigomsorg med arbete, något som Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att överväga, genom förändringar i socialförsäkringssystemen men också i arbetsmarknadslagstiftningen.

Tyvärr avslår utskottsmajoriteten dessa två förslag.

Avslutningsvis vill jag bara reflektera över det som Vänsterpartiets representant sa här tidigare.

Socialdemokraterna har ju jublat över EU:s förslag om utstationeringsdirektivet, medan Vänsterpartiet har reserverat sig i reservation 7 för att man tycker att det är ett dåligt förslag. Jag vet inte om ni har olika åsikter om utstationeringsförslaget som har kommit från EU-kommissionen.

Dessutom har Vänsterpartiet reserverat sig – uppenbarligen mot regeringspartierna – mot införandet av ett socialt protokoll. Det verkar som att Socialdemokraterna inte driver den frågan tillräckligt. Man säger det i medierna, men uppenbarligen behöver Vänsterpartiet till och med reservera sig.

Man undrar ju här i opposition hur det egentligen står till med samarbetet om arbetsrätten.

(Applåder)

Anf. 169 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag kanske ska börja med det som Désirée Pethrus tog upp på slutet.

Jag ägnade ju nästan oproportionerligt mycket tid åt att beskriva Vänsterpartiets ståndpunkt och varför vi tycker att det finns skäl att gå vidare och inte slå sig till ro med det som nu är på gång i de här frågorna. Det framgår också av vår reservationstext.

Men det är också mycket anmärkningsvärt, det som de tidigare regeringspartierna har reserverat sig mot. Vid en votering kommer vi därför att tydligt rösta mot det förslaget.

Det var det jag tänkte ta upp. Det är lite lustigt att även Kristdemokraterna nu ställer sig bakom en gemensam reservation som går ut på att det är dumt att försöka förbättra utstationeringsdirektivet så att det passar bättre ihop med den svenska modellen. När man själv var i regeringsställning sa man att detta var jätteviktigt men att ens händer tyvärr var bundna av EU. Nu när det faktiskt sker är man negativ till det. Jag undrar vad som ligger bakom det.

Jag tycker också att det här handlar om vad Sverige ska vara för slags land i EU-samarbetet.

Ska Sverige vara ett land som slår vakt om sin egen arbetsmarknadsmodell? Tycker Kristdemokraterna det? Varför har man då kommit med den här reservationen?

Tycker Kristdemokraterna att Sverige ska vara ett land som står upp för att arbetstagare ska få ett skydd när de rör sig över gränserna? Varför har man då ställt sig bakom den här reservationen?

Det här är ett lämpligt tillfälle att försöka reda ut detta.

Anf. 170 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack, Ali Esbati, för frågan!

Lite kort och förenklat tycker vi att utstationeringsdirektivet som det har varit har haft sina fördelar. Det är väldigt tydligt att man inte får lönedumpa. Man får inte gå lägre än det lägsta kollektivavtalet som finns inom olika områden. Det fanns ganska mycket i utstationeringsdirektivet som visade sig vara ganska tydligt när man väl började tolka och tillämpa det.

Problemet var egentligen att det fanns ett fack som inte riktigt ville anpassa sig till utstationeringsdirektivet. Det var Byggnads, och det gjorde bland annat att vi fick lex Laval.

Jag tycker att vi har ett utstationeringsdirektiv som går in för att skydda arbetstagarna. Vi vill ha rörlighet mellan olika arbetsmarknader. Den svenska modellen vill vi inte tvinga på alla andra, men vi vill kunna ha kvar vår arbetsmarknadsmodell. Då måste vi anpassa oss till utstationeringsdirektivet genom att alla måste anmäla det lägsta kollektivavtalet till Arbetsmiljöverket. Det har Byggnads inte velat göra under väldigt lång tid. Det har skapat ett problem.

Då har vi sagt att vi är med på att försöka göra det här tillämpningsdirektivet. Det ska tillämpas på rätt sätt, men det har inte ens fått börja verka. Och nu vill ni öppna upp för ytterligare förändringar. Vi är som sagt rädda för att det snarare slår undan benen på den svenska modellen.

Anf. 171 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det var ett anmärkningsvärt svar, får jag säga. Désirée Pethrus sa att direktivet har varit tydligt med att man inte får lönedumpa. Jag tror att många skulle säga att det är tydligt att man *har* lönedumpat. Det smäller liksom lite högre.

Det här är en fråga som har mobiliserat arbetarrörelsen i hela Europa. Man har påpekat de stora problemen med detta, och det har skrivits artiklar och böcker från juridiskt perspektiv. Det är lite speciellt att Kristdemokraterna menar att allt detta handlar om Byggnads i Sverige, att det är de som har varit lite dumma. Det är lite av en ny infallsvinkel, men det är också en konstig infallsvinkel. Så tror jag inte att Europafacket tycker. Jag tror

inte att de många partier, organisationer och sociala rörelser som har engagerat sig i de här frågorna tycker att det bara är Byggnads missuppfattning som har skapat problemen med direktivet.

Man säger i reservationen och nu säger också Désirée Pethrus att man rädd för att ett öppnande av det här kan leda till försämringar. Det finns alltid sådana risker, men det skulle vara intressant att höra hur man ser på det som faktiskt har kommit.

Efter den svenska regeringens påtryckningar i den sista vändan är det till exempel ganska tydligt att man får använda sig av den modell som finns i Sverige vid sidan av det som finns på andra ställen med allmängiltigförklaring och så vidare. Man går också vidare med att utvidga det som ska jämföras från minimilön till någonting bredare, lite oklart exakt vad.

Hur ser Kristdemokraterna konkret på det? Är det dåligt? Är det dåligt att man har gjort den typen av preciseringar till förmån för den svenska modellen? Om Kristdemokraterna tycker det, vad är då poängen med att säga att man stöder den svenska modellen?

Anf. 172 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! När vi häromdagen fick en föredragning av departementet tyckte jag inte att svaren på mina frågor gjorde det tydligare vad det är som ska gälla. Man kunde inte svara på vad ordet ”ersättning” egentligen skulle stå för. Innebär det att vi ska ha flera hundra kollektivavtal registrerade för utländska företag att hålla reda på? Vi måste få klargjort vad som kommer att gälla.

Det är en oerhört komplicerad lagmateria, får man säga. När vi under alliansregeringen gjorde förändringar och förtydligade i lagstiftningen var min upplevelse av hur man beskriver den hårda kärnan och ordre public att vi i Sverige har rätt att hävda att inga som kommer hit får gå under det lägsta kollektivavtalet. Gör man det kan facket ingripa.

Menar då Vänsterpartiet att det lägsta kollektivavtalet är lönedumpning? Det kan inte jag svara för. Jag uppfattar det inte så, för det är ett kollektivavtal. EU-rätten säger alltså att ingen får gå under det lägsta kollektivavtalet. Då har man väl inte lönedumpat? Talet om lönedumpning är en retorisk fint som Vänstern försöker sig på.

Herr talman! Vi har ett EU som försöker skydda arbetstagarna, men självklart är också tanken att vi ska kunna behålla vår modell. Som jag sa tidigare riskerar det, om vi öppnar upp mer, att bli mer komplicerat än vad det är i dag för företagare som vill röra sig fritt inom EU, tyvärr.

(Applåder)

Anf. 173 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S):

Herr talman! Som sista talare denna relativt sena kväll i riksdagens kammare tänkte jag prata en stund om arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 7, som handlar om arbetsrätt.

Om det fortfarande finns någon i det här landet som inte tror att det finns skillnader mellan partierna i Sveriges riksdag säger jag: Lystra nu! I den här frågan går det en djup och skarp skiljelinje i svensk politik. Det är en fråga som handlar om din vardag. Den handlar om människosyn, livsvärde och anständighet. Det handlar om vem som ska ha grundläggande rättigheter och om vem som inte ska ha det. Det handlar om våra rättigheter i arbetslivet – arbetsrätten.

När vi talar om arbetsrätt och anställningsskydd finns det alltid ett antal borgerliga politiker som bokstavligen ser rött. För dem är anställningsskyddet ett hinder för företagare att välja sin personal. Det är ungefär så man uttrycker det. Men i de påståendena finns det ingen riktig sanning.

För en socialdemokrat är anställningstrygghet och en stark arbetsrätt själva grunden i det som gör arbetslivet, och därmed samhället, anständigt. Anställningstryggheten, som regleras i lagen om anställningsskydd, är det som hindrar att godtyckligheten får råda på arbetsmarknaden.

Den borgerliga retoriken går oftast ut på att regeln om sist in och först ut betyder att arbetsgivaren är tvungen att säga upp dem som är sist anställda oavsett vilken kompetens man behöver på företaget – det har vi hört här i kväll också. Det är naturligtvis inte sant. Det blir väldigt tydligt att det inte är sant om man går till exempelvis Arbetsdomstolen och tittar på hur få fall det är som har med turordningsreglerna att göra.

Hur turordningslistorna utformas är något som fack och arbetsgivare förhandlar om. Jag har själv som före detta facklig förhandlare suttit i många uppsägningsförhandlingar. Jag vet att viljan hos arbetstagarorganisationerna att lösa kompetensförsörjningen på arbetsplatser är stor och att man för det mesta är mycket flexibel i förhandlingarna med arbetsgivarna. Varför är det då så viktigt att ha turordningsregler över huvud taget, kan vän av ordning fråga sig, om det ändå alltid ordnar sig?

Jo, anledningen till att vi har reglerna är att vi vill förhindra godtyckligheten. Varje gång du ska säga upp någon måste du kalla till förhandling med facket om du är arbetsgivare. Det är för att alla arbetstagare ska ha rätten att få sin sak prövad.

Du ska inte kunna bli uppsagd och åka ut vid arbetsbrist för att du är den anställda som ställt frågor om arbetsmiljön eller för att du krävt den utrustning du har rätt till. Du ska inte hamna på arbetsgivarens egen först-ut-lista för att du har barn som ofta är sjuka, för att du är gravid, för att du är jägare, vegan, rödhårig eller för att du inte alltid är en ivrig ja-sägare.

Tro mig, jag har träffat många bra och seriösa arbetsgivare under mina fackliga år, men jag har också träffat många oseriösa arbetsgivare som har försökt göra sig av med personer på mycket lösa grunder. Då är lagen om anställningsskydd och turordningsreglerna som regleras i den enda skydd man har som arbetstagare. Ett arbetsliv utan den lagen och utan turordningsreglerna skulle skapa arbetsplatser där tystnaden breder ut sig, där ingen törs ifrågasätta något eller ens komma med nya idéer. Man kanske inte ens vågar gå med i facket, för man är rädd för att bli av med sin anställning.

En form av livegenhet – det kan vi kalla det för – skulle breda ut sig, och all makt skulle ligga hos arbetsgivaren. Det är precis för att motverka livegenhet och skapa balans i makten på arbetsmarknaden som vi i Sverige har utvecklat den svenska modellen. Vi har en stark lagstiftning i grunden, och vi har kollektivavtal mellan parterna som kan reglera den lagstiftningen. Lagen gäller för alla, oavsett om det finns kollektivavtal på arbetsplatsen eller inte. Detta är basen. Det är det som är arbetsrätten. Det handlar i grund och botten om vilket samhälle vi vill leva i.

Vi vill ha starka individer som kan kräva sina rättigheter utan att få sparken. Eller vill vi kanske tillbaka 50 år i utvecklingen, där arbetstagare var helt i arbetsgivarens händer utan några som helst rättigheter? Då stod

man med mössan i hand utanför fabriken varje morgon och bad på sina bara knän om att få komma in och jobba en dag för att överleva och kunna försörja sin familj. Jag vill inte ha det så.

Tyvär har arbetsrätten luckrats upp under senare tid – under en ganska lång tid, skulle jag vilja säga. Vi har anställda som i princip står med mössan i hand, fast i dag är det en mobiltelefon man håller i, och väntar på ett sms varje morgon från en arbetsgivare för att få höra om det finns något jobb i några timmar.

Allmänna visstidsanställningar ökar otryggheten på arbetsmarknaden. Det är något som regeringen för ett par veckor sedan tog det första steget för att förbättra, men det återstår fortfarande mycket att göra.

Vi har långa provanställningar i dag, precis som Vänsterpartiets Ali Esbati nyss nämnde, jämfört med hur det var förut. Det är en mycket osäker arbetsform, då man är helt utlämnad till arbetsgivarens godtycke om man får stanna eller inte. Många arbetsgivare gör sina bedömningar på professionella grunder, det är sant, men det finns faktiskt de som inte gör det.

Det finns förslag från oppositionen i det här betänkandet om att ytterligare försämra anställningstryggheten på de områden jag har nämnt. Man vill ha lösare turordningsregler, och det finns till och med en reservation där man vill ha provanställningar som är dubbelt så långa som i dag – från sex månader till tolv månader: ett år!

Jag kommer ihåg när man förlängde provanställningstiden från en månad till tre månader i början av 90-talet. Det var ett ramaskri i fackföreningsrörelsen. Kunde arbetsgivaren inte efter en månad se om det var den här personen man skulle ha eller inte? Det blev tre månader. Vi tyckte att det var för länge. Nu har vi sex månader. Ska man verkligen behöva ha ett år på sig? Då är det tveksamt om man alls är kompetent att göra bedömningar vid anställningar.

Varför vill man då göra detta? Jo, man säger att man vill sänka trösklarna. Man vill sänka trösklarna på arbetsmarknaden.

Jag ber alla att tända den röda varningslampan varje gång ni hör en borgare säga ”sänkta trösklar”. Det är ett annat begrepp för att försämra för arbetstagare. Antingen vill man sänka lönerna eller så vill man sänka anställningstryggheten. Oftast är det bägge. Det är dessa sänkningar som menas. Trösklarna till ett anständigt arbetsliv med anständiga villkor och därmed ett gott liv blir däremot högre. Tro inget annat.

Det är inte den väg som vi socialdemokrater kommer att gå. Vi tror på starka rättigheter för människor på deras jobb. Vi vet att det skapar trygga människor. Vi vet också att starka och trygga människor gör en demokrati levande och ett land stabilt. Det är det samhället vi vill bygga.

Det är också därför vi nu på bara några veckor har lagt fram två propositioner som stärker anställningstryggheten och de anställdas ställning på arbetsmarknaden. Vi vill utveckla den svenska modellen. Vi vill inte sänka den. Det är jag stolt över.

Herr talman! Det finns 24 reservationer i betänkandet. Jag hade inte tänkt peka ut någon av dem specifikt, men nu har reservation 6 från Alliansen diskuterats en del. Jag har svårt att tolka den i dagsläget. Det var lite lättare att tolka den i samband med att vi behandlade betänkandet i utskottet, före den 8 mars.

Efter att det har kommit förslag på hur man ska kunna förändra i utstationeringsdirektivet för att stärka förutsättningarna för en rimlig arbetsmarknad för anställda här i landet har jag lite svårt att läsa den reservation som föreligger, där ni säger att regeringen inte ska lägga kraft på detta utan på annat. Menar Alliansen att regeringen i detta läge, när det har kommit ett förslag från kommissionen, ska sluta att bry sig om denna fråga? Eller vad menar ni egentligen? Vi kommer ju inte att gå tillbaka till hur det såg ut innan denna reservation förmodligen skrevs.

Jag skulle kunna läsa upp den, för den känns lite out of date.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna. Jag yrkar också bifall till en god påsk för oss alla som finns i kammaren.

(Applåder)

Anf. 174 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Jag har jobbat i över 20 år som personalkonsulent och följt ganska många personalärenden. När Helén Pettersson säger att den arbetsrätt vi har förhindrar all godtycklighet kan jag inte låta bli att ta replik.

Jag vet att facket ibland är inne och förhandlar, och många arbetstagare känner att det är väldigt godtyckligt vilka som får vara kvar i den förhandling facket har med arbetsgivaren. Man kan alltså inte säga att allt är frid och fröjd bara denna modell finns kvar.

Denna flexibilitet kan innebära att en del som inte är fackligt anslutna ibland inte kommer upp på listan över dem som facket prioriterar i en uppsägningssituation.

Man kan nog inte säga att Socialdemokraterna har hela svaret när det gäller att hindra godtyckligheten i förhandlingar med facket.

Arbetsmarknaden har hårdnat. Det är tuffare för arbetstagare, men det är även tuffare för arbetsgivare. Kan inte Helén Pettersson hålla med om det? Det är snabba ryck, det är en globaliserad värld och det är marknader som går jättefort upp och ned och hit och dit. Det kan hända saker väldigt snabbt.

Därför skulle jag gärna se att vi fick en modell där vi förhandlar på ett helt annat sätt och kom in i ett nytänkande kring LAS. Ser inte Helén Pettersson någon öppning för att se över LAS?

Anf. 175 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Svaret på frågan är att jag absolut skulle kunna tänka mig att se över lagen om anställningsskydd och skärpa den på flera punkter för att förstärka den anställdes rättigheter. I förändringen av samhällsklimatet och i den globaliserade världen är det tuffare för företagare, men det är också mycket tuffare för de anställda, för arbetstagarna. De förlorar makt i de förändringar som sker. Ofta är det svårt att bena upp vem som är arbetsgivare, och man är ganska utlämnad.

Det som kan vara ett recept för att kunna hantera det är att ha starka fackföreningsrörelser som är en balans i den ojämvt som finns mellan företag och anställda.

Jag ser gärna över LAS men i ett annat syfte än vad Désirée Pethrus önskar.

Herr talman! Désirée Pethrus inledde med att det finns de som inte är nöjda efter uppsägningsförhandlingar. Så är det. Jag har varit med om det och varit föremål för förhandlingar där jag vet att inte alla i personalen var nöjda. Men det är nästan omöjligt att driva uppsägningsförhandlingar där folk blir nöjda.

Om vi inte hade denna typ av förhandlingar och man inte var tvungen att sätta sig ned med en företrädare för arbetstagarorganisationen, hur mycket skulle inte godtyckligheten öka då? Är det inte bra att vi har ett sätt och en regel som minskar möjligheten för godtycklighet? Eller tycker Désirée Pethrus och Kristdemokraterna att det vore bättre om arbetsgivaren bara bestämde detta själv?

Anf. 176 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Nej, det tror jag inte att det skulle vara. Vi har aldrig sagt att vi ska skrota hela LAS. Vi tycker att det måste finnas.

Det jag försökte säga när jag talade om flexicurity är att vi behöver trygghet för den anställde men också för arbetstagaren. Har vi inga arbetsgivare som vill anställa har vi heller inga arbeten att fördela. Det tror jag att vi båda är väl medvetna om.

Helén Pettersson angrep Alliansen för att vi vill ha längre provanställning i vissa fall. Men nystartsjobb, instegsjobb och så vidare är ju undantagna från lagen om anställningsskydd. Det accepterar Socialdemokraterna, så ni inser ju att det behövs ibland, eller hur?

Socialdemokraterna har accepterat tidsbegränsade anställningar och står bakom det. Ni skriver så här i era egna texter: ”Utskottet vill poängtera att tidsbegränsade anställningar kan vara en bra väg in på arbetsmarknaden och ett första steg till en fast anställning. Inte minst kan sådana anställningsformer ha en viktig roll att fylla när det gäller att nå grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är viktigt att det finns en flexibilitet på arbetsmarknaden och i det arbetsrättsliga regelverket.”

Socialdemokraterna säger alltså själva att det behövs en flexibilitet.

När Helén Pettersson svarar gäller detta bara för arbetstagaren, men jag menar att vi måste balansera mellan både arbetstagare och arbetsgivare. Här behöver vi en förändring för att hitta en konsensus framåt till en ny arbetsrätt. Jag har inga konkreta förslag här och nu, men jag tror att vi skulle behöva se över hela lagen om anställningsskydd.

Det blir lite *Kejsarens nya kläder* när Socialdemokraterna säger att allt handlar om skydd för dem, för det finns många undantag i deras eget regelverk. Det var det jag ville gå upp och kommentera.

Anf. 177 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Det är klart att det inte är optimalt. Det var precis det jag försökte säga i mitt förra inlägg. Jag skulle vilja se över och stärka många delar av anställningstryggheten där jag tycker att det finns brister för de anställda.

Jag tycker inte att vi har en balans på arbetsmarknaden i dag. Vi har inte två jämbördiga parter. Arbetsgivarna, framför allt storföretagen, har

ett stort övertag över de anställda – mycket beroende på en del av de anställningsformer som finns i dag och som jag tycker att man ska se över om de ska finnas kvar i samma utsträckning.

Tidsbegränsade anställningar har jag ingenting emot. Jag tycker att det är viktigt att vi kan ha tidsbegränsade anställningar såsom vikariat och annat när så krävs.

I dag har vi även allmän visstid, som är en anställningsform som har missbrukats och som missbrukas i vissa fall. Jag är tveksam när det gäller hur den ska se ut i framtiden. Tyvärr tror jag inte att vi kan göra så mycket åt den med de majoriteter vi har i Sveriges riksdag i dag, men jag tycker att vi på sikt ska se över huruvida denna anställningsform, som är så lös, ska finnas kvar.

Jag tycker faktiskt inte att det finns någon anledning att ha ettåriga provanställningar. Jag tycker heller inte att provanställningar går att jämföra med till exempel instegsjobb. Instegsjobben handlar om en ganska liten grupp jämfört med provjobben, som handlar om alla anställda som kommer till ett arbete på arbetsmarknaden. Där kan jag inte alls se varför man ska behöva ha ett år på sig för att se om personen verkligen är den som bör ha jobbet eller inte. Jag tycker att man måste kunna se det redan efter sex månader.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

§ 21 Beslut

Förste vice talmannen meddelade att skatteutskottets enhälliga utlåtande 2015/16:SKU27 på grund av ett förbiseende inte hade avgjorts vid dagens votering. Ärendet underställdes kammaren för godkännande.

SKU27 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändringar i direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet – landför-land-rapportering (DAC 4)
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2016) 82 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer för inlandsjöfart och om upphävande av rådets direktiv 96/50/EG och rådets direktiv 91/672/EEG

KOM(2016) 159 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av den justeringsgrad som avses i förordning (EU) nr 1306/2013 för direktstöd avseende kalenderåret 2016

Prot. 2015/16:85
23 mars

Arbetsrätt

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 mars

2015/16:1011 Socialt utsatta barns tandhälsa

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1012 Jakthundsträning på varg

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1013 Höghastighetstågens finansiering

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1014 Förlängning av förtidspensionen för yngre människor

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:1015 Poliser som slutar i förtid

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1016 Den svenska insatsen i Grekland

av *Mikael Cederbratt* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1017 Lägre schablonersättning till följd av lägre krav

av *Cecilia Widegren* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 mars

2015/16:915 Hemtjänstavgiften och kvaliteten i äldreomsorgen

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:926 Kartläggning av habiliteringsersättningen

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:965 Dolda avgifter i pensionssystemet

av *Mats Persson* (L)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:962 Löntagarfonder

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:973 Stödområden Alfta-Bollnäs

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:975 Kompensation för ökade kostnader i samband med id-kontroller

av *Gunilla Nordgren* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:979 Svenska företags konkurrenskraft

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:981 Översynen av tobakslagen

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:986 Kollektivavtal och den svenska modellen

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:985 Vårapsodling

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:996 Biobanker

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:993 Riktade statsbidrag till kommunsektorn

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:1005 Snus och e-cigarett

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2015/16:85
23 mars

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.41.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanrådets början till och med § 10 anf. 26 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 66 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 100 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 122 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 155 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Amorteringskrav	2
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU30	2
Anf. 1 FREDRIK OLOVSSON (S)	2
Anf. 2 MARIA MALMER STENERGARD (M)	3
Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V)	5
(Beslut fattades under § 15.)	7
§ 5 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)	7
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU40	7
Anf. 4 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	7
Anf. 5 INGELA NYLUND WATZ (S).....	8
Anf. 6 JÖRGEN ANDERSSON (M)	9
(Beslut fattades under § 15.)	10
§ 6 Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning	10
Justitiekommitténs betänkande 2015/16:JuU14.....	10
(Beslut fattades under § 15.)	10
§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändringar i direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet – land-för-land-rapportering (DAC 4)	11
Skatteutskottets utlåtande 2015/16:SkU27.....	11
(Beslut fattades under § 15.)	11
§ 8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion	11
Skatteutskottets utlåtande 2015/16:SkU28.....	11
(Beslut fattades under § 15.)	11
§ 9 Tillsynsbestämmelser till följd av TSM-förordningen	11
Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU12	11
(Beslut fattades under § 15.)	11
§ 10 Exportstrategin	11
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU13	11
Anf. 7 HANS ROTHENBERG (M).....	11
Anf. 8 JOHAN NISSINEN (SD).....	14
Anf. 9 HELENA LINDAHL (C).....	15
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V)	17
Anf. 11 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	20
Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 13 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	21
Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 15 SAID ABDU (L).....	22
Anf. 16 PENILLA GUNTHER (KD).....	23
Anf. 17 MATTIAS JONSSON (S).....	25
Anf. 18 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	26

Anf. 19 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	29
Anf. 20 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	29
Anf. 21 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	30
Anf. 22 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	30
Anf. 23 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	31
Anf. 24 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	31
Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	32
Anf. 26 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	32
Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik	33
Anf. 28 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	33
Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik	33
Anf. 30 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	34
Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	34
Anf. 32 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	37
Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	38
Anf. 34 JOHAN NISSINEN (SD) replik.....	38
Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik	38
Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	39
Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik	40
Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	40
Anf. 39 HELENA LINDAHL (C) replik.....	41
Anf. 40 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	41
Anf. 41 HELENA LINDAHL (C) replik.....	42
Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	42
Anf. 43 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	43
Anf. 44 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	43
Anf. 45 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	44
Anf. 46 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	45
Anf. 47 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	45
Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	46
Anf. 49 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	46
Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	47
Anf. 51 GÖRAN PETTERSSON (M).....	48
(Beslut fattades under § 15.).....	48
§ 11 Politik för hållbart företagande.....	48
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU12	48
Anf. 52 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	48
Anf. 53 JOSEF FRANSSON (SD).....	51
Anf. 54 HELENA LINDAHL (C).....	53
Anf. 55 SAID ABDU (L)	55

Anf. 56	PENILLA GUNTHER (KD)	55
Anf. 57	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	57
Anf. 58	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	59
Anf. 59	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	60
Anf. 60	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	60
Anf. 61	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	61
Anf. 62	HELENA LINDAHL (C) replik	61
Anf. 63	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	61
Anf. 64	HELENA LINDAHL (C) replik	62
Anf. 65	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	62
Anf. 66	ANNIKA LILLEMETS (MP)	62
Anf. 67	HELENA LINDAHL (C) replik	65
Anf. 68	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	65
Anf. 69	HELENA LINDAHL (C) replik	65
Anf. 70	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	66
Anf. 71	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	66
Anf. 72	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	67
Anf. 73	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	67
Anf. 74	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	67
	(Beslut fattades under § 15.)	68
§ 12	Yrkestrafik och taxi	68
	Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU10	68
Anf. 75	STEN BERGHEDEN (M)	68
Anf. 76	PER KLARBERG (SD)	71
Anf. 77	GÖRAN LINDELL (C)	72
Anf. 78	EMMA WALLRUP (V)	74
Anf. 79	STEN BERGHEDEN (M) replik	76
Anf. 80	EMMA WALLRUP (V) replik	77
Anf. 81	STEN BERGHEDEN (M) replik	77
Anf. 82	EMMA WALLRUP (V) replik	78
Anf. 83	LARS TYSKLIND (L)	78
Anf. 84	ROBERT HALEF (KD)	80
Anf. 85	KARIN SVENSSON SMITH (MP)	82
Anf. 86	LARS TYSKLIND (L) replik	84
Anf. 87	KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	84
Anf. 88	LARS TYSKLIND (L) replik	85
Anf. 89	KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	85
Anf. 90	STEN BERGHEDEN (M) replik	86
Anf. 91	KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	86
Anf. 92	STEN BERGHEDEN (M) replik	86
Anf. 93	KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	87
Anf. 94	LEIF PETTERSSON (S)	87
Anf. 95	STEN BERGHEDEN (M) replik	91
Anf. 96	LEIF PETTERSSON (S) replik	91
Anf. 97	STEN BERGHEDEN (M) replik	92
Anf. 98	LEIF PETTERSSON (S) replik	92
Anf. 99	LARS TYSKLIND (L) replik	93

Anf. 100 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	93
Anf. 101 LARS TYSKLIND (L) replik	94
Anf. 102 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	94
Anf. 103 JIMMY STÅHL (SD)	95
Anf. 104 JOHAN ANDERSSON (S)	96
(Beslut fattades under § 15.).....	97
§ 13 Hyresrätt m.m.	97
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU14	97
Anf. 105 CAROLINE SZYBER (KD)	97
Anf. 106 LARS ERIKSSON (S)	99
Anf. 107 MATS GREEN (M)	101
Anf. 108 LARS ERIKSSON (S) replik	103
Anf. 109 MATS GREEN (M) replik	103
Anf. 110 LARS ERIKSSON (S) replik	104
Anf. 111 MATS GREEN (M) replik	104
Anf. 112 EMMA HULT (MP)	105
(forts. § 16).....	106
Ajournering.....	106
Återupptagna förhandlingar	106
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars	107
KrU6 Civila samhället.....	107
SkU19 Mervärdesskatt	109
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	110
FiU30 Amorteringskrav.....	110
FiU40 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)	110
JuU14 Genomförande av EU:s direktiv om penningförfalskning.....	110
TU12 Tillsynsbestämmelser till följd av TSM- förordningen	110
SkU28 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion	110
NU13 Exportstrategin.....	110
NU12 Politik för hållbart företagande	112
TU10 Yrkestrafik och taxi	113
§ 16 (forts. från § 13) Hyresrätt m.m. (forts. CU14)	114
Anf. 113 MATS GREEN (M) replik	114
Anf. 114 EMMA HULT (MP) replik	114
Anf. 115 MATS GREEN (M) replik	114
Anf. 116 EMMA HULT (MP) replik	115
Anf. 117 OLA JOHANSSON (C)	115
Anf. 118 LARS ERIKSSON (S) replik	118
Anf. 119 OLA JOHANSSON (C) replik	119
Anf. 120 LARS ERIKSSON (S) replik	119
Anf. 121 OLA JOHANSSON (C) replik	120
Anf. 122 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	120
Anf. 123 MATS GREEN (M) replik	124

Anf. 124	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	124
Anf. 125	MATS GREEN (M) replik.....	125
Anf. 126	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	125
Anf. 127	ROBERT HANNAH (L).....	126
Anf. 128	LARS ERIKSSON (S) replik.....	129
Anf. 129	ROBERT HANNAH (L) replik	129
Anf. 130	LARS ERIKSSON (S) replik.....	130
Anf. 131	ROBERT HANNAH (L) replik	130
Anf. 132	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	131
Anf. 133	ROBERT HANNAH (L) replik	131
Anf. 134	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	132
Anf. 135	ROBERT HANNAH (L) replik	133
Anf. 136	ROGER HEDLUND (SD)	133
Anf. 137	ROBERT HANNAH (L) replik	136
Anf. 138	ROGER HEDLUND (SD) replik	136
Anf. 139	ROBERT HANNAH (L) replik	136
Anf. 140	ROGER HEDLUND (SD) replik	137
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	137
§ 17 Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet		
och proportionalitet m.m. 138		
	Konstitutionsutskottets utlåtande 2015/16:KU11	138
Anf. 141	EMANUEL ÖZ (S).....	138
Anf. 142	FREDRIK ERIKSSON (SD)	140
Anf. 143	ANNICKA ENGBLOM (M)	142
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	143
§ 18 Trossamfund 143		
	Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU12	143
Anf. 144	LISBETH SUNDÉN ANDERSSON (M)	143
Anf. 145	PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	144
Anf. 146	TUVE SKÅNBERG (KD)	145
Anf. 147	EMILIA TÖYRÄ (S)	145
Anf. 148	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	146
Anf. 149	EMILIA TÖYRÄ (S) replik.....	147
Anf. 150	TUVE SKÅNBERG (KD) replik	147
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	147
§ 19 Kulturarvsfrågor 147		
	Kulturutskottets betänkande 2015/16:KrU9	147
Anf. 151	CECILIA MAGNUSSON (M)	147
Anf. 152	ARON EMILSSON (SD).....	148
Anf. 153	PER LODENIUS (C)	150
Anf. 154	BENGT ELIASSON (L)	152
Anf. 155	EVA WALLIN (KD)	153
Anf. 156	BJÖRN WIECHEL (S)	154
Anf. 157	NICLAS MALMBERG (MP).....	156
Anf. 158	ARON EMILSSON (SD) replik	158
Anf. 159	NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	158
Anf. 160	ARON EMILSSON (SD) replik	159
Anf. 161	NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	159
Anf. 162	SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	160
	(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	161

§ 20 Arbetsrätt	161	Prot. 2015/16:85
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU7	161	23 mars
Anf. 163 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	161	-----
Anf. 164 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	163	
Anf. 165 FREDRIK CHRISTENSSON (C)	164	
Anf. 166 ALI ESBATI (V)	166	
Anf. 167 FREDRIK MALM (L)	169	
Anf. 168 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	170	
Anf. 169 ALI ESBATI (V) replik	172	
Anf. 170 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	173	
Anf. 171 ALI ESBATI (V) replik	173	
Anf. 172 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	174	
Anf. 173 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S)	174	
Anf. 174 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	177	
Anf. 175 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	177	
Anf. 176 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	178	
Anf. 177 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	178	
(Beslut skulle fattas den 6 april.)	179	
§ 21 Beslut.....	179	
SkU27 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om ändringar i direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet – land-för-land-rapportering (DAC 4).....	179	
§ 22 Bordläggning	179	
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	180	
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	180	
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.41	181	